

Kansen en knelpunten binnen de financiële opsporing

L.N. de Swart, G.P.J.M. op 't Hoog, B.M.J. Slot, A. Winkel

Kansen en knelpunten binnen de financiële opsporing

Kansen en knelpunten binnen de financiële opsporing

L.N. de Swart

G.P.J.M op 't Hoog

B.M.J Slot

A. Winkel

Meer informatie over deze en andere uitgaven kunt u verkrijgen bij:

Sdu Klantenservice
Postbus 20025
2500 EA Den Haag
tel.: (070) 378 98 80
website: www.sdu.nl

Omslagontwerp: Imago Mediabuilders, Amersfoort
Afbeelding omslag: ANP Foto

ISBN: 9789012406857
NUR: 600

© 2021 Sdu Uitgevers, Den Haag; Politie & Wetenschap, Den Haag; Ecorys, Rotterdam

Alle rechten voorbehouden. Alle auteursrechten en databankrechten ten aanzien van deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet) dient men zich te wenden tot de Stichting PRO, Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp www.cedar.nl/pro. Voor het overnemen van een gedeelte van deze uitgave ten behoeve van commerciële doeleinden dient men zich te wenden tot de uitgever.

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, kan voor de aanwezigheid van eventuele (druk)fouten en onvolledigheden niet worden ingestaan en aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever deswege geen aansprakelijkheid voor de gevolgen van eventueel voorkomende fouten en onvolledigheden. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photo print or other means without written permission from the authors.

Inhoudsopgave

Voorwoord / 9

Lijst van afkortingen / 11

Samenvatting / 13

1. Inleiding / 21

1.1 Achtergrond / 21

1.2 Doel van de studie / 24

1.3 Leeswijzer / 25

2. Methodologie op hoofdlijnen / 27

2.1 Literatuurstudie / 27

2.2 Interviews met experts / 28

2.3 Van een longlist naar een shortlist / 29

2.4 Selectie van *casestudy's* / 29

3. Knelpunten binnen financieel researcheren / 33

3.1 Inleiding / 33

3.2 Wettelijke middelen / 34

3.3 Technische middelen / 36

3.4 Data en informatie / 37

3.5 Kennis en ervaring / 40

3.6 Samenwerking / 42

3.7 Organisatie en cultuur / 45

3.8 Beleid en strategie / 46

4. Casestudy 1 – Afpakteams / 49

4.1 Inleiding / 49

4.2 Gehanteerde methodieken / 50

4.3 Resultaten dataverzameling / 53

4.4 Analyse / 54

4.5 Conclusies en aanbevelingen / 69

5.	Casestudy 2 – Maatschappelijk herbestemmen / 75
5.2	Gehanteerde methodieken / 76
5.3	Analyse / 76
5.3.1	Nederland / 76
5.3.2	Italië / 81
5.3.3	Schotland / 86
5.4	Conclusies en aanbevelingen / 89
6.	Casestudy 3 – Versterking samenwerking / 93
6.1	Inleiding / 93
6.2	Gehanteerde methodieken / 94
6.3	Analyse / 95
6.3.1	Het analysekader / 95
6.3.2	Samenwerking in Amsterdam / 97
6.3.3	Samenwerking in het Verenigd Koninkrijk / 100
6.3.4	Terugkoppeling bevindingen Verenigd Koninkrijk / 108
6.4	Conclusies / 109
7.	Casestudy 4 – De financiële component in het initiële onderwijs / 111
7.1	Inleiding / 111
7.2	Gehanteerde methodieken / 112
7.3	Analyse / 112
7.3.1	Redenen voor beperkte inzet van financieel rechercheren / 112
7.3.2	Huidige aanbod van financieel onderwijs voor hoofdagenten op de Politieacademie / 113
7.3.3	Initiatieven vanuit de financiële recherche om kennisleemte te vullen / 116
7.4	Conclusies en aanbevelingen / 130
8.	Casestudy 5 – In Rem / 133
8.1	Inleiding / 133
8.2	Italiaanse In Rem-procedure / 134
8.3	Toepasbaarheid van In Rem-procedure in Nederlandse context / 135
9.	Conclusies / 137
9.1	Inleiding / 137
9.1.1	Adequate inbedding van de financiële component / 138
9.1.2	Ruimte bieden voor financieel onderzoek / 139
9.1.3	Effectieve samenwerking en communicatie / 139
9.1.4	Toetsingsraamwerk / 140
9.1.5	Integrale toepassing / 141
9.1.6	Trends om door te zetten / 141
9.1.7	Ontwikkelingen om verder uit te diepen / 142

Bijlage I - Literatuurlijst / 145

Bijlage II - Overzicht gesprekspartners / 149

Bijlage III - Methodologie / 153

Bijlage IV – Best practice boekje / 163

Bijlage V – Bijlage bij casestudy 1 / 171

Bijlage VI – Bijlage bij casestudy 3 / 185

Bijlage VII – Bijlage bij casestudy 4 / 189

Leden Redactieraad Programma Politie & Wetenschap / 207

Uitgaven in de reeks Politiekunde / 209

Voorwoord

Voor u ligt het Ecorys-onderzoek naar de behoeften van financieel rechercheurs bij het opsporen van criminele geldstromen. Het onderzoeksdoel is tweeledig. Enerzijds is gekeken naar de knelpunten en problemen waar financieel rechercheurs tegenaan lopen tijdens de uitvoering van hun dagelijkse werkzaamheden. Anderzijds brengt deze studie diverse oplossingsrichtingen in kaart. Deze zijn uitgewerkt in vijf afzonderlijke *casestudy's*.

Om zowel de problemen als de mogelijke oplossingen in beeld te brengen, is veelvuldig contact geweest met financieel rechercheurs uit diverse eenheden, met medewerkers uit de informatieorganisaties en medewerkers en studenten van de Politieacademie. Wij willen van de gelegenheid gebruikmaken om eenieder die wij in 2019 en 2020 hebben mogen interviewen in het kader van deze studie hartelijk te bedanken voor de medewerking. Zonder jullie inzet had deze studie niet kunnen plaatsvinden. Ook willen wij de vertegenwoordigers van de Tafel van Elf en de Ondermijningstafel bedanken voor hun bijdragen om informatie voor twee casestudy's te verzamelen.

Naast de medewerking verkregen uit de Nederlandse politieorganisatie, hebben wij ook medewerking gekregen van de Nederlandse Ambassade in het Verenigd Koninkrijk. Wij bedanken de ambassade voor het leggen van contacten met de Britse politie. Ook bedanken wij alle rechercheurs, medewerkers van de informatieorganisatie en de officier van justitie die ons tijdens ons bezoek aan het Verenigd Koninkrijk te woord hebben gestaan en hun medewerking aan één van de casestudy's hebben verleend.

Ook willen wij de vertegenwoordigers van Libera en CashBack for Communities bedanken voor alle informatie die zij ons verstrekt hebben over het onderwerp maatschappelijk herbestemmen. Daarnaast willen wij de diverse experts bedanken die wij in het kader van deze casestudy hebben mogen interviewen.

Tot slot willen wij de leden van de leescommissie, Jeroen de Graaff, Douwe Pals, Jeroen de Rond, Bastiaan Seldenthuis, en Willem Steunenberg, en de begeleiders van Politie en Wetenschap, Adriaan Rottenberg en Kees Loef, bedanken voor de begeleiding van dit project. Jullie input en ondersteuning zijn belangrijk geweest voor deze studie.

Namens het Ecorys-onderzoeksteam,

Linette de Swart, Gabriëlle op 't Hoog, Brigitte Slot, Anne Winkel

Lijst van afkortingen

A&O	Analyse en Onderzoek
AFM	Autoriteit Financiële Markten
ANBSC	Agenzia Nazionale per l'Amministrazione e la Destinazione dei beni sequestrati e confiscati alla criminalità organizzata
BFT	Bureau Financieel Toezicht
BOB	Bijzondere opsporingsbevoegdheden
BTW	Bureau Toezicht Wwft
BVH	Basisvoorziening handhaving
DIA	Direzione Investigativa Antimafia
DLIO	Dienst Landelijke Informatie Organisatie
DNB	De Nederlandsche Bank
DR	District Recherche
DRIO	Dienst Regionale Informatie Organisatie
DRR	Dienst Regionale Recherche
FI	Financial Investigator
FIA	Financial Investigator Administrator
FIO	Financial Investigator Officer
FinEC	Financieel Economische Criminaliteit
FinO	Financiële Opsporing
FIOD	Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst
FIU	Financial Intelligence Unit
GAIN	Government Agency Intelligence Network
GGP	Gebiedsgebonden Politiewerk
HOvJ	Hulpofficier van Justitie
iCOV	infobox Crimineel en Onverklaarbaar Vermogen
IK	Informatie Knooppunt
IND	Immigratie- en Naturalisatiedienst
Info-co	Informatie Coördinator
IPP	Intelligence Professional Portfolio
IRC	Internationaal rechtshulpcentrum
JMLIT	Joint Money Laundering Intelligence Team
Kmar	Koninklijke Marechaussee
KvK	Kamer van Koophandel
LIEC	Landelijk Informatie- en Expertise Centrum
MIT	Multidisciplinair Interventieteam

MMA	Meld Misdaad Anoniem
MoRiLE	Management of Risk in Law Enforcement
NIBO	Nationaal Inlichtingen Beeld Ondermijning
NOvA	Nederlandse Orde van Advocaten
OCG	Organised Crime Group
Osint	Open Source Intelligence
OvJ	Officier van Justitie
OM	Openbaar Ministerie
PA	Politie Academie
PND	Police National Database
NCBC	Non-conviction based confiscation
RBT	Robuust Basisteam
RIBO	Regionaal Inlichtingen Beeld Ondermijning
RIEC	Regionaal Informatie- en Expertise Centrum
ROCTA	Regional Organised Crime Team
ROCU	Regional Organised Crime Unit
SIU	Sensitive Intelligence Unit
SLO	Support Liaison Officier
STC	Scheepvaart- en Transport College
TCI	Team Criminele Inlichtingen
TGO	Team Grootschalige Opsporing
TOA	Training Afpakken en Opsporen
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekering
VVC	Veel Voorkomende Criminaliteit
WPG	Wet politiegegevens
WVO	Werkvoorbereiding voor de Opsporing
ZSM	Zo Selectief, Snel, Simpel, Slim, Samen Mogelijk

Samenvatting

Het doel van dit onderzoek is om in kaart te brengen wat de ervaringen van financieel rechercheurs in de dagelijkse praktijk zijn, welke knelpunten zij ervaren bij het uitvoeren van hun werkzaamheden en waaraan behoefte bestaat om financieel rechercheren verder te ontwikkelen. Hierbij kijken de onderzoekers naar voorbeelden uit zowel binnen- als buitenland en wordt bekeken in hoeverre deze mogelijke voorbeelden breed in Nederland kunnen worden geïmplementeerd.

Context

Financieel rechercheren kan in verschillende typen zaken van toegevoegde waarde zijn: het kan bijdragen aan de identificatie van slachtoffers en daders, het identificeren van criminele handelingen, het ontwikkelen van informatie, het verzamelen van bewijs tot aan de vervolging, berechting en uiteindelijk ontneming van crimineel verkregen vermogen. Het is een horizontaal instrument met toegevoegde waarde voor onderzoek en bestrijding van bijna elk type misdaad. Binnen de politieorganisatie wordt financieel rechercheren niet alleen als specifieke expertise toegepast, maar kunnen agenten die werkzaam zijn op districtsniveau of in een basisteam eveneens financiële recherchetaken hebben. Naarmate financiële bewijsvoering een belangrijkere rol gaat spelen binnen opsporingsonderzoeken, moet financieel rechercheren breder gedragen worden in de handavingsketen.

Ter voorbereiding van het EU-voorzitterschap heeft Ecorys in opdracht van het Nederlandse ministerie van Justitie en Veiligheid een studie gedaan naar knelpunten die opsporingsinstanties binnen de EU-lidstaten ervaren en de behoeften die bestaan om financieel rechercheren verder te ontwikkelen.¹ Hoewel uit het onderzoek bleek dat Nederland één van de landen is waarin de ontwikkeling en toepassing van het financieel rechercheren relatief vergevorderd is, liet het tevens zien dat in de praktijk grote verschillen bestaan tussen de EU-landen in de wijze waarop financieel rechercheren is ontwikkeld en hoe het wordt ingezet.

De centrale vraag van dit onderzoek luidt: *Wat zijn de succesvolle ervaringen binnen bepaalde eenheden en in andere EU-landen met het financieel rechercheren (de opsporing van criminele geldstromen) en in hoeverre kunnen deze breed in Nederland worden geïm-*

¹ Ecorys (2015), 'Behoeften inventarisatie voor de ontwikkeling van financieel rechercheren in de Europese Unie', in opdracht van het WODC.

plementeerd? Hierbij wordt de centrale vraag primair beantwoord vanuit het perspectief van een financieel onderzoeker.

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden, zijn drie deelvragen geformuleerd:

1. Welke problemen ondervinden onderzoekers in Nederland tijdens het opsporen, analyseren en interpreteren van financiële informatie in het kader van de bestrijding van criminaliteit en terrorisme?
2. Welke ‘best practices’ (ervaringen, methoden van werken, instrumenten en dergelijke) kunnen als voorbeeld dienen om deze problemen aan te pakken?
3. In hoeverre zijn deze voorbeelden breed toepasbaar in Nederland? En wat is nodig voor een succesvolle implementatie?

In de samenvatting worden de belangrijkste bevindingen en aanbevelingen weergegeven. De volledige bevindingen en aanbevelingen worden besproken in hoofdstuk 9 van dit rapport.

Methodologie

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden, is informatie verkregen door middel van literatuuronderzoek en groepsinterviews met financieel onderzoekers uit verschillende eenheden van de Nationale Politie. Op basis hiervan is een overzicht gemaakt met besproken problemen, *best practices* en wensen. Uit deze lijst met *best practices* zijn twintig best practices vervolgens voorgelegd aan vertegenwoordigers van verschillende politie-eenheden, waarna zij een selectie hebben gemaakt van vijf *casestudy's*, die verder zijn uitgewerkt:

1. Afpakteams;
2. Versterking samenwerking
3. Maatschappelijk herbestemmen
4. De financiële component in het initiële onderwijs
5. In Rem

Knelpunten binnen financieel onderzoeken

Behoeften en wensen van financieel onderzoekers kunnen onderverdeeld worden in verschillende typen behoeften, zoals eerder beschreven door Ecorys (2015): Wettelijke (juridische) instrumenten, technische hulpmiddelen, data en informatie, kennis en ervaring, samenwerking, organisatie en cultuur, en – overkoepelend – nationaal beleid en strategie. In deze studie geldt dit raamwerk als uitgangspunt om te kijken naar de huidige stand van zaken op het vlak van financieel onderzoeken.

Onderzoekers zijn redelijk tevreden over de beschikbare *wettelijke middelen* in eigen land. Wel geven zij aan dat voor hen onduidelijk is wat de buitenlandse wettelijke regels zijn, terwijl dit voor het uitvoeren van opsporingsonderzoeken met grensoverschrijdende componenten van belang is.

Rechercheurs geven aan over het algemeen te beschikken over voldoende *technische middelen*, alhoewel zij niet altijd gebruik kunnen maken van de juiste software. Daarnaast zijn programma's traag of functioneren niet naar behoren en hebben niet alle teamleden toegang tot beschikbare programma's. Een grote hoeveelheid wachtwoorden zorgt soms voor praktische problemen.

De gebruikte *datasystemen* bevatten gedeeltelijk unieke informatie en gedeeltelijk gelijke informatie, waardoor meerdere systemen gebruikt moeten worden om benodigde informatie te vergaren. Tevens blijkt uit gesprekken met rechercheurs dat zij slechts beperkte mogelijkheden hebben voor het delen van informatie met derden, zowel binnen de eigen organisatie, binnen het handhavingsnetwerk als bij toezichthouders en anderen. Dit wordt als belemmering ervaren.

Financieel rechercheurs merken op dat zij voldoende *kennis en ervaring* bezitten, voortvloeiend uit hun dagelijkse werkzaamheden, maar dat zij niet altijd ingezet worden op de specialistische zaken waar zij het best bij passen. Dit leidt tot frustratie en in sommige gevallen tot het verlaten van de organisatie. Daarnaast zou binnen de politieorganisatie idealiter elke politiemedewerker over basiskennis op het gebied van financiële opsporing moeten beschikken. Echter, dit besef is niet altijd aanwezig en er is vaak onvoldoende financiële analysecapaciteit beschikbaar binnen de informatieorganisatie. Dit speelt ook binnen het handhavingsnetwerk; het OM en de rechterlijke macht hebben niet altijd voldoende kennis.

Samenwerking vindt plaats op meerdere niveaus. Sommige samenwerkingen verlopen naar redelijke tevredenheid, zoals de samenwerking binnen de politieorganisatie en die binnen het RIEC. Samenwerking met partners in het handhavingsnetwerk, met uitzondering van het RIEC, wordt als moeizamer beschouwd, bijvoorbeeld doordat informatie ruw, niet volledig, of traag aangeleverd wordt. Internationale samenwerking verloopt tevens moeizaam door langdurige procedures.

Een andere randvoorwaarde is de inbedding van financieel rechercheren in de politieorganisatie en *politicultuur*. In de praktijk blijkt de ruimte voor medewerkers met een financieel taakaccent onvoldoende te zijn, samen met een onvoldoende besef van de toegevoegde waarde van financieel rechercheren. Innovaties komen langzaam tot stand, waardoor de politie soms achter de feiten aanloopt. Tot slot bestaat onduidelijkheid over welke eenheid of organisatie projecten heeft lopen, waardoor overlap ontstaat.

Uit interviews blijkt dat dat financieel rechercheren nog geen solide onderdeel is van het politie-DNA en dus geen vast onderdeel vormt van *het beleid en de strategie*. Financiële zaken krijgen doorgaans minder prioriteit dan andersoortige zaken en er is een sterke focus op afspraakresultaten, waardoor de prioritering verschuift.

Casestudy 1 – Afpakteams

De *casestudy* Afpakteams richt zich op de organisatie en aanpak (werkwijze) van de afpakteams. Er zijn zeven afpakteams onderzocht. Bij elk van de afpakteams is in kaart gebracht sinds wanneer en tot wanneer zij actief zijn, de aanleiding voor oprichting, de insteek van het team, doel, samenstelling, targets, bron en selectie van signalen en afdoening.

Uit de *casestudy* blijkt dat binnen de verschillende eenheden in Nederland een grote diversiteit aan afpakteams bestaat. Teams verschillen onder andere in doelstelling, samenstelling en aanpak. Grofweg bestaan twee typologieën. De eerste typologie wordt gevormd door de teams die uit eigen initiatief zijn opgericht met als doel de afpakresultaten te verbeteren en financieel rechercheren breder uit te leren (het 'kweekvijver-effect'). Deze teams zijn autonoom, bestaan vaak uit een beperkt aantal partijen en leggen uiteindelijk zelf beslag op goederen. De tweede typologie beslaat de teams die zijn opgericht met gelden van het OM. Deze teams hebben niet zozeer een focus op het uitleren van financiële kennis en kunde, bestaan uit meerdere ketenpartners en leggen minder focus op het zelf leggen van beslag. Kenmerkend voor alle teams is de focus op de 'korte klap'.

Dit leidt tot drie aanbevelingen. Het doel van het afpakteam is van grote invloed op de manier waarop de andere indicatoren worden ingericht en toegepast. Eenheden die een afpakteam willen oprichten, wordt aangeraden om eerst het doel van het team scherp te krijgen alvorens invulling te geven aan andere aspecten. De inrichting is sterk afhankelijk van het doel, de insteek en de reden tot opzetting van het team. Daarnaast speelt ook de context waarin het team opereert een grote rol.

De teams die het afpakteam tevens als manier zagen om financieel rechercheren uit te leren binnen de politieorganisatie laten zien dat deze opzet doorgaans succesvol was. Het betrekken van basisteams leidde tot meer bewustwording van het belang van financiële opsporing en zorgde voor meer bekwaamheid op het gebied van financiële opsporing. Het wordt daarom gedefinieerd als *best practice*.

Van de zeven teams in de analyse zijn twee teams inmiddels opgeheven en staan drie teams in de kinderschoenen. De overige teams lijken effectief te zijn in het afpakken van crimineel vermogen. Om een gegronde conclusie te kunnen trekken is echter een nulmeting nodig, samen met een regelmatige evaluatie. Daarnaast zou een procesbeschrijving van de teams helpen met het in kaart brengen van effectieve elementen, samen met de redenen daarvoor. Dit zou andere eenheden die overwegen een afpakteam op te zetten kunnen helpen.

Casestudy 2 – Maatschappelijk herbestemmen

De *casestudy* richt zich op de inbedding van maatschappelijk herbestemmen in de politieorganisatie. Daarnaast focust de analyse zich op de meerwaarde die maatschappe-

lijk herbestemmen de politieorganisatie biedt. Als onderdeel van de *casestudy* is onderzocht hoe twee vooruitstrevende landen op gebied van maatschappelijk herbestemmen dit hebben ingebed, en welk effect het herbestemmen heeft gehad op de politieorganisaties aldaar. Hierbij draagt de *casestudy* bij aan het juridisch onderzoek wat het OM momenteel uitvoert.

In Nederlandse context is slechts één voorbeeld beschikbaar van de procedure. Dit betreft de Sila Inua, een schip ontworpen voor poolexpedities dat in beslag werd genomen door de eenheid Rotterdam tijdens een doorzoeking. Omdat een dergelijk traject niet eerder doorlopen was, hebben de politie en het OM stap voor stap moeten onderzoeken hoe men tot herbestemming kon komen. Uit deze casuïstiek blijkt dat herbestemming van afgenomen goederen onvoldoende ingebed is in de Nederlandse wetgeving en handhavingsketen. De mogelijkheid tot maatschappelijk herbestemmen staat nauwelijks op de radar van de politieorganisatie.

In Italië is maatschappelijk hergebruik sterker ingebed. Italiaanse wetgeving op dit gebied was met name bedoeld ter bestrijding van de mafia. Na een gegronde beslaglegging wordt een goed in bewaring genomen door de ANBSC, waarna zij het goed zelf herbestemmen of het herbestemmen aan een derde partij. De ANBSC ziet toe op de manier waarop het goed wordt ingezet. Het maatschappelijk herbestemmen van goederen heeft in Italië drie grote voordelen. Het biedt de mogelijkheid aan de overheid om te tonen dat het daadkrachtig kan optreden tegen georganiseerde criminaliteit. Het geeft daarnaast de mogelijkheid om goederen aan bepaalde buurten of regio's terug te geven. Tot slot fungeert het herbestemmen als strategie om steun van de samenleving te bewerkstelligen.

In Schotland wordt een ander model gehanteerd. Daar stelt de '*proceeds of crime*'-wetgeving het OM in staat om in beslag genomen goederen om te zetten in liquide middelen als onderdeel van een rechtszaak. De opbrengsten komen toe aan het CashBack for Communities-programma. Dit programma beheert de vrijgekomen gelden vanuit in beslag genomen crimineel verkregen goederen en vermogens. Het programma is gericht op het ondersteunen van maatschappelijke projecten, en concentreert zich op projecten voor jongeren gericht op voorkomen van crimineel gedrag.

Uit de Italiaanse en Schotse ervaringen kunnen een aantal *lessons learned* geïdentificeerd worden. Herbestemmen is ingebed in het wettelijk kader van zowel Italië als Schotland. Herbestemmen is hierdoor een logische optie. De organisatie van het herbestemmingsproces is in Italië en Schotland geïnstitutionaliseerd en daarmee ook genormaliseerd. Het ANBSC en CashBack for Communities-programma nemen een deel van het werk rondom herbestemmen op zich en verlichten daarmee de last van het OM. Daarnaast tonen Italië en Schotland aan dat maatschappelijk herbestemmen op verschillende manieren kan worden toegepast. Beide zetten echter actief in op het uitdragen van de succesvolle maatschappelijk herbestemmingen. Tot slot kan het maat-

schappelijk herbestemmen ook een positief effect hebben op de zingeving voor betrokken politiemedewerkers.

Casestudy 3 – Versterking samenwerking

Omdat in de praktijk samenwerking tussen medewerkers van de financiële recherche en de bij hen geplaatste DRIO-analisten niet altijd functioneert zoals men voor ogen had, is ervoor gekozen deze samenwerking nader te onderzoeken in deze *casestudy*. Er is gekozen om één Nederlandse eenheid als uitgangspunt te nemen, namelijk de eenheid Amsterdam. Daarnaast is gekeken hoe de vergelijkbare samenwerking in het Verenigd Koninkrijk georganiseerd is. Op basis van deze ervaring is bekeken welke *lessons learned* vanuit de Britse praktijk in Nederland al dan niet aangepast, kunnen worden toegepast.

Vier elementen zijn van belang voor een goede samenwerking: het delen van informatie, het wederzijds ondersteunen, het over en weer adviseren en het gezamenlijk nemen van besluiten. Bij het delen van informatie gaat het om uitwisselen van informatie die kan leiden tot verdenking en een concrete zaak waarin een verdachte kan worden opgepakt en veroordeeld. Bij wederzijds ondersteunen gaat het om ondersteunen van elkaars werkzaamheden. Het over en weer adviseren gaat onder meer over de vraag hoe beide partijen elkaar vooruit kunnen helpen, en bij gezamenlijk besluiten nemen kan gedacht worden aan het nemen van besluiten op basis van informatie uit de informatiekant en informatie uit een lopend onderzoek.

Op basis van het onderzoek naar de Britse samenwerking tussen de financieel rechercheurs en de analisten zijn een aantal interessante aspecten van samenwerking gestilleerd. Alhoewel deze aspecten niet een-op-een toepasbaar zijn in Nederland, vormen ze wel een basis voor nieuwe ideeën. Tijdens de workshop met afgevaardigden van de eenheid Amsterdam zijn de ideeën nader ingekleurd. De belangrijkste aspecten waar men verder mee wil zijn:

- strikter databaseer, met meer focus op vullen van datasystemen en beheren van informatie;
- gezamenlijke inschatting van risico's;
- gebruik van data als sturingsinformatie;
- gezamenlijke beoordeling van interventies;
- bedrijfsmatige aanpak: capaciteitskeuzes maken op basis van zaakgerelateerde informatie gekoppeld aan bedrijfsinformatie;
- focus op samenwerking, waarbij ook gewerkt wordt aan het creëren van vertrouwen, gelijkwaardigheid en verantwoordelijkheid;
- actief delen van goed nieuws;
- kennisdeling vanuit de leiding.

Casestudy 4 – De financiële component in het initiële onderwijs

Financieel rechercheren komt summier aan bod in de basisopleiding voor politieagenten. Rechercheurs geven aan dat de inhoud van het financiële opsporingsonderwijs onvoldoende aansluit op de praktijk. De *casestudy* gaat in op de vraag hoe de bewustwording van Blauw ten aanzien van financieel rechercheren verder vergroot kan worden. Om deze vraag te kunnen beantwoorden, zijn drie deelvragen geformuleerd:

1. Waarom komt financieel rechercheren onvoldoende van de grond?
2. Wat is het huidige aanbod van financieel onderwijs op de Politieacademie?
3. Welke oplossingen worden momenteel toegepast om de kennisleemte op te vullen?

Sinds 2012 is financieel rechercheren een vast onderdeel van de basisopleiding. Dit onderdeel bestaat uit twee componenten: aangeleerde vaardigheden op de Politieacademie en aangeleerde vaardigheden in de praktijk. Vanwege het huidige tekort aan agenten is de mogelijkheid tot verkorte opleiding gecreëerd. In de verkorte opleiding komt financieel rechercheren (in het eerste deel) niet aan bod. Dit is opvallend omdat studenten zelf aangeven niet voldoende kennis te bezitten en dat zij deze leemte onvoldoende kunnen aanvullen met praktijkkennis.

Een aantal eenheden hebben diverse trainingen ontwikkeld om deze kennisleemte op te vullen. Uit een analyse van deze trainingen komen drie typologieën naar voren. Trainingen creëren bewustwording, leren specifieke vaardigheden aan of kunnen bestaan uit een kennisdag. Om financieel rechercheren verder te bevorderen, bestaat behoefte aan elk van de drie soorten trainingen. De drie typologieën volgen elkaar logisch op. Immers, alles start met het creëren van het besef van de mogelijkheden van financiële opsporing en het leren signaleren van afpakkansen. Dit geldt niet alleen voor agenten in de basisteams, maar ook voor alle andere politiemedewerkers actief in de opsporing. Wanneer dit besef ingebed is, bestaat behoefte aan het aanleren van specifieke vaardigheden om zo de financiële vaardigheden toe te kunnen passen. Tot slot zijn kennisdagen in de vorm van een congres van belang om het kennisniveau op peil te houden. Door jaarlijks in te gaan op relevante trends en actuele ontwikkelingen blijven medewerkers met een financieel taakaccent op de hoogte van het hetgeen in hun werkveld speelt.

Binnen de Tafel van Elf wordt een inventarisatie gemaakt van trainingen die gegeven worden en welke eventueel onderdeel kunnen worden van een breder opleidingsprogramma binnen de Politieacademie, als onderdeel van de zogeheten Opsporingsacademy.

Casestudy 5 – In Rem

De Italiaanse In Rem-wetgeving richt zich op het confisqueren van crimineel verkregen goederen of vermogen zonder aanwijsbare dader. De wetgeving wordt toegepast wanneer de eigenaar van de goederen of gelden overleden is. Er wordt dan een vordering op een goed gedaan in plaats van op een persoon.

In interviews met financieel rechereurs in Nederland werd genoemd dat de In Rem-procedure mogelijk een rol kan spelen bij het in beslag nemen van onbeheerd vermogen waar geen enkele eigenaar of rechthebbende geïdentificeerd kan worden. Dit scenario kan zich voordoen wanneer land op Nederlands grondgebied in het bezit is van iemand die in een land woont waarmee geen of slechte rechtshulpverlening bestaat. Binnen de huidige Nederlandse wetgeving bestaan geen mogelijkheden om in zulke situaties over te gaan tot confiscatie. De mogelijkheden voor het invoeren van een procedure vergelijkbaar aan de Italiaanse In Rem-procedure worden momenteel door het ministerie van Justitie en Veiligheid onderzocht.

Conclusies

Op basis van dit onderzoek kunnen een vijftal randvoorwaarden worden geïdentificeerd waaraan nieuwe initiatieven op het gebied van financieel rechereurs zouden moeten voldoen om succesvol te worden:

- Adequate inbedding van de financiële component. Om een initiatief op het gebied van financieel rechereurs te laten slagen, is het van belang dat de financiële component voldoende ingebed is in de bredere organisatie. Idealiter is men zich door de gehele organisatie, binnen alle lagen, bewust van de waarde en mogelijkheden van financieel onderzoek.
- Ruimte bieden voor financieel onderzoek. Succesvolle initiatieven op het gebied van financiële opsporing behoeven tijd en ruimte. Dergelijke initiatieven hebben doorgaans tijd nodig om zichzelf te 'bewijzen'. De resultaatgerichtheid van de politieorganisatie vormt hierin een uitdaging.
- Effectieve samenwerking en communicatie. Om een succesvol initiatief te verwezenlijken, is samenwerking cruciaal. Afhankelijk van het doel van het initiatief is samenwerking met andere eenheden, ketenpartners en/of autoriteiten in het buitenland vereist.
- Toetsingsraamwerk. Wanneer men een nieuw initiatief opzet, is het van belang duidelijk vergelijkingsmateriaal te verzamelen. Het loont om te inventariseren welke soortgelijke initiatieven al spelen of hebben gespeeld in andere eenheden. Ook heeft een initiatief een accurate nulmeting en tussenmetingen op basis waarvan men later kan beoordelen of een initiatief het beoogde effect heeft gerealiseerd.
- Integrale toepassing. Een integrale toepassing van een initiatief binnen de organisatie is gewenst. Om ervoor te zorgen dat een initiatief een daadwerkelijke bijdrage kan leveren, zouden verschillende medewerkers betrokken moeten zijn bij dit initiatief en er ook in de praktijk gebruik van moeten maken. Dit verkleint het risico op een te sterke afhankelijkheid van één of twee kartrekkers binnen de organisatie.

1. Inleiding

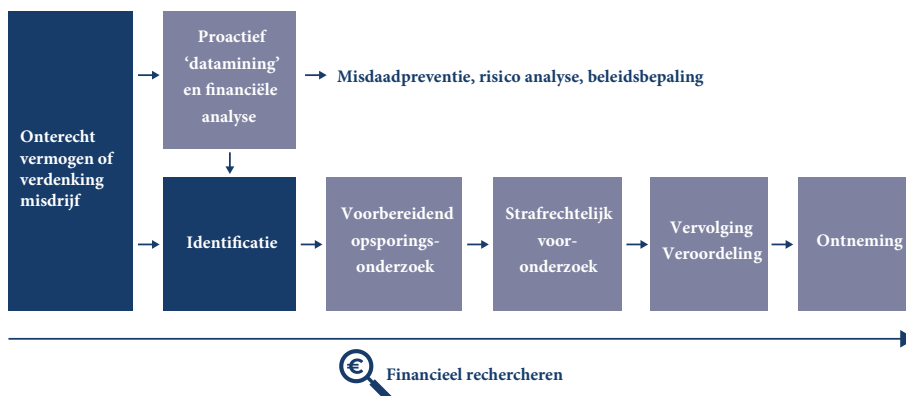
1.1 Achtergrond

Het doel van dit onderzoek is om in kaart te brengen wat de ervaringen van financieel rechercheurs in de dagelijkse praktijk zijn, welke knelpunten zij ervaren bij het uitvoeren van hun werkzaamheden en waaraan behoefte bestaat om financieel rechercheren verder te ontwikkelen. Hierbij kijken de onderzoekers naar voorbeelden uit zowel binnen- als buitenland en wordt bekeken in hoeverre deze mogelijke voorbeelden breed in Nederland kunnen worden geïmplementeerd. Alvorens dit doel nader toe te lichten, is het van belang toe te lichten wat financieel rechercheren behelst.

Financieel rechercheren is een horizontaal instrument dat toegevoegde waarde heeft voor het onderzoeken en bestrijden van bijna elk type misdaad. Door het verzamelen en analyseren van financiële gegevens kan belangrijke sturingsinformatie voor opsporingsonderzoeken en strafrechtelijk bewijs voor de vervolging en veroordeling worden verkregen. Financieel rechercheren kan als researchmethode worden toegepast op ieder misdrijf waarmee geld gemoeid is. Met andere woorden, de toepassing van financieel rechercheren is breder dan alleen financieel-economische misdaad of onderzoeken in het kader van witwassen of strafrechtelijke ontneming.

Financieel rechercheren kan in verschillende typen zaken van toegevoegde waarde zijn. Het kan bijdragen aan het identificeren van slachtoffers en daders, de identificatie van (mogelijke) criminele handelingen, het ontwikkelen van informatie, het verzamelen van bewijs tot aan de vervolging, berechting en de ontneming van crimineel verkregen vermogens. Dit kan schematisch als volgt worden weergegeven (figuur 1.1):

Figuur 1.1 Fasen van financieel onderzoek

Bron: Ecorys (2015), Home Office UK (2012).

Wie houdt zich met financieel rechercheren bezig?

Financieel onderzoek en financiële analyses vinden plaats binnen verschillende soorten opsporingsinstanties (politie, belastingen, Douane, bijzondere opsporingsinstellingen), het Openbaar Ministerie en de rechterlijke macht.

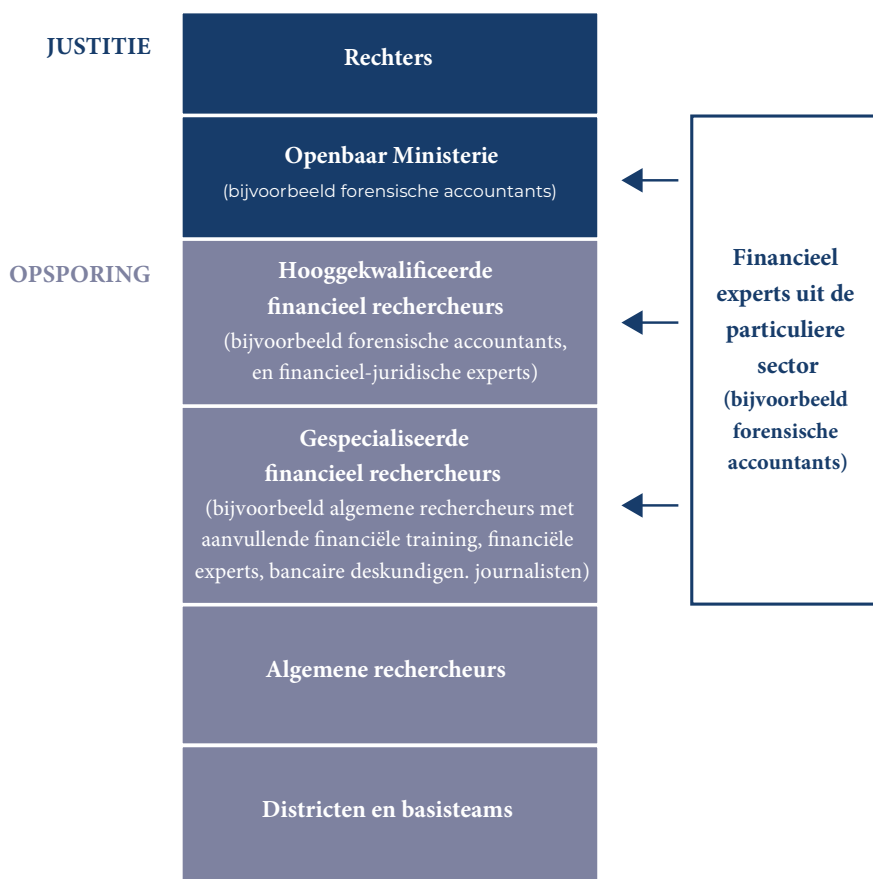
Binnen de politieorganisatie wordt financieel rechercheren breed ingezet. Sinds de reorganisatie in 2013 wordt financieel rechercheren niet alleen als specifieke expertise toegepast door de financiële recherche, maar zijn ook binnen de organisatie andere politieagenten en rechercheurs met een taakaccent op financieel rechercheren aangewezen. Relatief eenvoudige financiële onderzoeken worden door de basisteams of de districten afgehandeld, eventueel met ondersteuning van rechercheurs op eenheidsniveau. De meer complexere zaken worden afgehandeld door specialistische rechercheurs op eenheidsniveau.

Op eenheidsniveau werken financieel specialisten doorgaans bij het team Financiële Opsporing (FinO) of bij het team Financiële Economische Criminaliteit (FinEC). FinO-rechercheurs zijn verantwoordelijk voor het verzamelen van financieel bewijs in onderzoeken (onder andere naar commune delicten, zoals moord en heling). FinEC-rechercheurs houden zich doorgaans bezig met de financieel-economische delicten, zoals witwassen en fraude, waarvoor complexere financiële analyses nodig zijn. Opgemerkt moet worden dat binnen enkele eenheden het onderscheid tussen FinO en FinEC wordt of is opgeheven, waardoor alle financieel rechercheurs onderdeel uitmaken van de financiële recherche.

Naarmate financiële bewijsvoering een belangrijkere rol gaat spelen binnen opsporingsonderzoeken, zullen ook andere partners in de handhavingsketen, zoals het OM en

de rechterlijke macht, over een basis- en het liefst een meer uitgebreide financiële kennis moeten beschikken om deze zaken te kunnen behandelen. Dit betekent dat financieel rechercheren breedgedragen moeten worden binnen de handhavingsketen (figuur 1.2).

Figuur 1.2 Inbedding van financiële kennis en kunde in de handhavingsketen

Bron: Ecorys (2015).

Aandacht voor financieel rechercheren binnen het beleid

Het Nederlandse justitie- en politiebeleid is gericht op het versterken van het financieel rechercheren binnen de opsporingsdiensten en de andere partners in de handhavingsketen.¹ Dit heeft mede geleid tot een aanzienlijke uitbreiding van de capaciteit voor fi-

¹ Dit blijkt onder andere uit de Kamerbrief Versterking aanpak ondermijning: actuele stand van zaken (16 november 2018) en de Kamerbrief afpakken crimineel vermogen (13 maart 2019).

nancieel rechercheren binnen de politieorganisatie. Ook is het wettelijk instrumentarium verruimd, zoals de ontnemingswetgeving, de Wet verruiming mogelijkheden bestrijding financieel-economische criminaliteit en de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme.²

Het bevorderen van financieel rechercheren binnen andere landen van de EU en het stimuleren van grensoverschrijdende samenwerking op dit terrein, was tevens één van de speerpunten van het Nederlandse EU-voorzitterschap in de eerste helft van 2016. Naar aanleiding hiervan heeft de Raad van de EU op 9 juni 2016 conclusies en een 'Actieplan Financieel Rechercheren' aangenomen.³ Het actieplan richt zich op het vergroten van kennis en expertise, de grensoverschrijdende samenwerking en het vaker toepassen van het instrument in zijn volle potentie.

Ter voorbereiding van het EU-voorzitterschap heeft Ecorys in opdracht van het Nederlandse ministerie van Veiligheid en Justitie een studie gedaan naar de knelpunten die opsporingsinstanties binnen de 27 EU-lidstaten ervaren en de behoeften die zij hebben om het financieel rechercheren verder te ontwikkelen.⁴ Uit dit onderzoek kwam naar voren dat Nederland, samen met onder meer het Verenigd Koninkrijk, één van de landen is waarin de ontwikkeling en toepassing van het financieel rechercheren relatief vergevorderd zijn.

1.2 Doel van de studie

Het Ecorys-onderzoek in opdracht van het WODC liet echter ook zien dat er in de praktijk grote verschillen zijn tussen de EU-landen in de wijze waarop het financieel rechercheren zich heeft ontwikkeld en hoe het als instrument wordt ingezet. Nederland is zeker niet het enige land dat de afgelopen jaren ervaring heeft opgedaan met dit horizontale recherche-instrument. Doel van dit onderzoek is om enkele *best practices* uit zowel Nederland als andere EU-landen in kaart te brengen en na te gaan of deze breed binnen de Nederlandse politieorganisatie succesvol ingezet zouden kunnen worden. Hiermee wordt tegemoetgekomen aan een van de onderzoeksthema's van Politie en Wetenschap uit de onderzoekscall 2018: 'Onderzoek geldstromen georganiseerde criminaliteit in Nederland en het buitenland'.

De centrale vraag van dit onderzoek luidt: wat zijn de succesvolle ervaringen binnen bepaalde eenheden en in andere EU-landen met het financieel rechercheren (de opsporing van criminele geldstromen) en in hoeverre kunnen deze breed in Nederland worden geïmplementeerd?

2 Zie onder meer: Kamerbrief Versterking aanpak ondermijning; actuele stand van zaken (16 november 2018).

3 Brussels, 13 June 2016 (OR. en) 10125/16, Council Conclusions and Action Plan on the way forward with regard to financial investigation - Council conclusions (9 June 2016).

4 Ecorys (2015), 'Behoeften inventarisatie voor de ontwikkeling van financieel rechercheren in de Europese Unie' in opdracht van het WODC.

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden, zijn drie deelvragen geformuleerd:

1. Welke problemen ondervinden rechercheurs in Nederland tijdens het opsporen, analyseren en interpreteren van financiële informatie in het kader van de bestrijding van criminaliteit en terrorisme?
2. Welke *best practices* (ervaringen, methoden van werken, instrumenten en dergelijke) kunnen als voorbeeld dienen om deze problemen aan te pakken?
3. In hoeverre zijn deze voorbeelden breed toepasbaar in Nederland? En wat is nodig voor een succesvolle implementatie?

De centrale vraagstelling van deze studie wordt primair beantwoord vanuit het perspectief van de financieel rechercheur – dat wil zeggen: ervaringsdeskundigen uit de politieorganisatie. Dat kunnen gespecialiseerd financieel rechercheurs zijn, maar bijvoorbeeld ook algemeen rechercheurs voor wie het verzamelen en analyseren van financiële informatie onderdeel vormt van een meer algemene researchetaak.

Best practices worden in het onderzoek in de meest breed mogelijke zin opgevat. Het kan hier bijvoorbeeld gaan om juridische instrumenten, maar ook om technische hulpmiddelen (bijvoorbeeld databases), strategieën of organisatievormen. In deze studie wordt aangesloten bij de behoeftencategorieën voor financieel rechercheren zoals in het eerdere onderzoek (Ecorys, 2015) gehanteerd:

- juridische instrumenten;
- technische hulpmiddelen (zoals computerhardware en -software);
- data en informatie (open en gesloten databronnen);
- kennis en ervaring (waaronder training en expertise);
- organisatie en cultuur (ter ondersteuning van het financieel rechercheren);
- samenwerking zowel binnen de politieorganisatie zelf als met nationale en internationale partners uit het handhavingsnetwerk;
- strategie en beleid op zowel nationaal als internationaal niveau.

1.3 Leeswijzer

Om voorgaande deelvragen te kunnen beantwoorden, is een uitgebreide probleemanalyse uitgevoerd en zijn een vijftal oplossingen (*casestudy's*) uitgewerkt. Hoofdstuk 2 behandelt de methodologie rondom het identificeren van problemen en oplossingen alsmede de wijze waarop de vijf *casestudy's* geselecteerd zijn. Hoofdstuk 3 zet vervolgens de probleemanalyse uiteen en gaat nader in op de geïdentificeerde problematiek op basis van de zeven hiervoor genoemde aspecten. In hoofdstuk 4 tot en met 8 worden de *casestudy's* behandeld. Het laatste hoofdstuk presenteert de conclusies en aanbevelingen van dit onderzoek.

2. Methodologie op hoofdlijnen

De eerste fase van de studie is gericht op het identificeren van problemen die financieel rechercheurs in Nederland ervaren (deelvraag 1) en het in kaart brengen van *best practices* op het gebied van financieel rechercheren in en buiten Nederland (deelvraag 2). Informatie is verkregen door middel van: (i) literatuuronderzoek en (ii) groepsinterviews met financieel rechercheurs uit verschillende eenheden van de Nationale Politie.

2.1 Literatuurstudie

De literatuuranalyse is van start gegaan in januari 2019 en omvat verschillende typen bronnen (bijvoorbeeld beleidsdocumenten, studies, lesmateriaal enzovoort). Een raamwerk is opgezet om data te ordenen voordat de literatuuranalyse plaatsvond. Hierbij zijn zowel de problemen als *best practices* in één of meerdere categorieën toebedeeld:⁵

1. Wettelijke middelen
2. Technische middelen
3. Data en informatie
4. Kennis en ervaring
5. Samenwerking
6. Organisatie en cultuur
7. Beleid en strategie⁶

Alle geïdentificeerde problemen en *best practices* zijn ondergebracht in één van bovenstaande categorieën. Vervolgens zijn de lijst met problemen en *best practices* naast elkaar gelegd zodat mogelijke oplossingen eenvoudig aan bestaande uitdagingen gekoppeld konden worden.

Het onderzoeksteam heeft ruim dertig bronnen geanalyseerd (zie Bijlage I). Per bron zijn problemen en *best practices* geïdentificeerd en toegevoegd aan het overzicht. De problemen zijn, waar mogelijk en relevant, gebundeld.

5 Hierbij is uitgegaan van de categorisering uit een eerdere studie van Ecorys voor het WODC: Ecorys (2015), 'Behoeften inventarisatie voor de ontwikkeling van financieel rechercheren in de Europese Unie, WODC onderzoek'.

6 Deze categorie maakt wel onderdeel uit van de studie van Ecorys voor het WODC, echter, in het kader van dit onderzoek zijn geen *best practices* op dit gebied geïdentificeerd.

2.2 Interviews met experts

Voor het direct verzamelen van informatie vanuit de Nationale Politie is gekozen voor het doen van groepsinterviews.⁷ In totaal zijn zes groepsinterviews met financieel re-chercheurs werkzaam bij de volgende eenheden gehouden:

- Eenheid Amsterdam
- Eenheid Midden-Nederland
- Eenheid Noord-Holland
- Eenheid Oost-Nederland
- Eenheid Zeeland-West-Brabant
- Landelijke Eenheid

Deze regio's, geselecteerd met instemming van Politie en Wetenschap, schetsen een representatief beeld van de tekortkomingen en kansen binnen het financieel re-cheren in Nederland. De eenheden verschillen in aanpak, focus en prioriteit, wat bijdraagt aan een alomvattende beeldvorming.

Op deze wijze zijn in totaal 22 financieel re-chercheurs geïnterviewd, waarvan twee in-terviews telefonisch plaatsvonden. Op basis van de eerste fase van het literatuuronder-zoek heeft het onderzoeksteam de interviews met de financieel re-chercheurs voorbe-reid. Tijdens de interviews is een open aanpak gehanteerd met een drietal centrale vragen:

1. Tegen welke problemen loopt u in de praktijk aan? En hoe groot zijn deze proble-men?
2. Als u iets mag veranderen om één of meerdere problemen aan te pakken, wat zou dat dan zijn? Waar heeft u de meeste behoefte aan?
3. Kent u goede voorbeelden in uw team of eenheid, in andere eenheden in Neder-land of in het buitenland?

Op basis van de informatie uit de groepsinterviews is een overzicht gemaakt van de besproken problemen, *best practices* en wensen. Het overzicht werd, nadat de onder-zoekers de gesprekken bij de verschillende eenheden hadden afgerond, ter validatie gedeeld met de geïnterviewden. Vervolgens zijn de genoemde problemen en *best prac-tices* toegevoegd aan de overzichtstabellen.

Een analyse van de geïdentificeerde problemen wordt in hoofdstuk 3 gepresenteerd. Deze analyse is gestructureerd op basis van de zeven hiervoor genoemde categorieën. De lijst oplossingen bestond, na de literatuuranalyse en gesprekken met financieel re-chercheurs, uit 72 *best practices*. Deze lijst is vervolgens, door iedere *best practice* te

⁷ In het onderzoeksvoorstel was uitgegaan van individuele interviews. Deze aanpak is in overleg met Politie en Wetenschap omgezet naar groepsinterviews, omdat dit in de context van dit specifieke onderzoek meer en 'rijkere' informatie oplevert.

toetsen aan een drietal criteria, teruggebracht naar een *shortlist* van twintig *best practices* (de volgende paragraaf gaat nader in op dit proces). Een overzicht van deze twintig *best practices* is gepresenteerd in Bijlage IV. Vervolgens hebben de onderzoekers deze twintig oplossingen een score toegekend op basis van kansrijkheid en impact van het initiatief (zie paragraaf 2.4). Uit een selectieworkshop met vertegenwoordigers van verschillende eenheden is uiteindelijk een selectie van vijf *casestudy's* voortgekomen. De volgende figuur geeft deze stappen weer. De daaropvolgende paragrafen lichten dit proces in meer detail toe.

Figuur 2.1 Proces tot selectie *casestudy's*

2.3 Van een longlist naar een shortlist

Om het totaal van 72 *best practices* terug te brengen tot vijf *casestudy's* zijn een aantal stappen ondernomen. Om te beginnen heeft het onderzoeksteam drie criteria opgesteld waaraan *best practices* moeten voldoen om geselecteerd te worden om zo een behapbaar aantal te creëren:

1. De *best practice* is nieuw voor Nederland of een deel van Nederland.
2. De *best practice* adresseert een probleem dat in Nederland speelt.
3. Er is voldoende, recente informatie over de *best practice* beschikbaar.

Na beoordeling van 72 *best practices* bleven twintig *best practices* over.

2.4 Selectie van *casestudy's*

De twintig *best practices* werden vervolgens onderverdeeld in de zeven categorieën en beoordeeld en gerangschikt op basis van kansrijkheid en impact. Kansrijkheid is gescoord met de volgende drie criteria:

- De extra kosten die gemaakt moeten worden om de *best practice* te implementeren.
- De additionele capaciteit (mankracht) die nodig zou zijn om de *best practice* uit te voeren.
- De tijd die het kost om de *best practice* te implementeren en in de praktijk werkend te krijgen.

Tegelijkertijd heeft het team voor iedere *best practice* ook ingeschat wat de impact van de methode zou zijn. Impact werd gescoord met de volgende drie onderdelen:

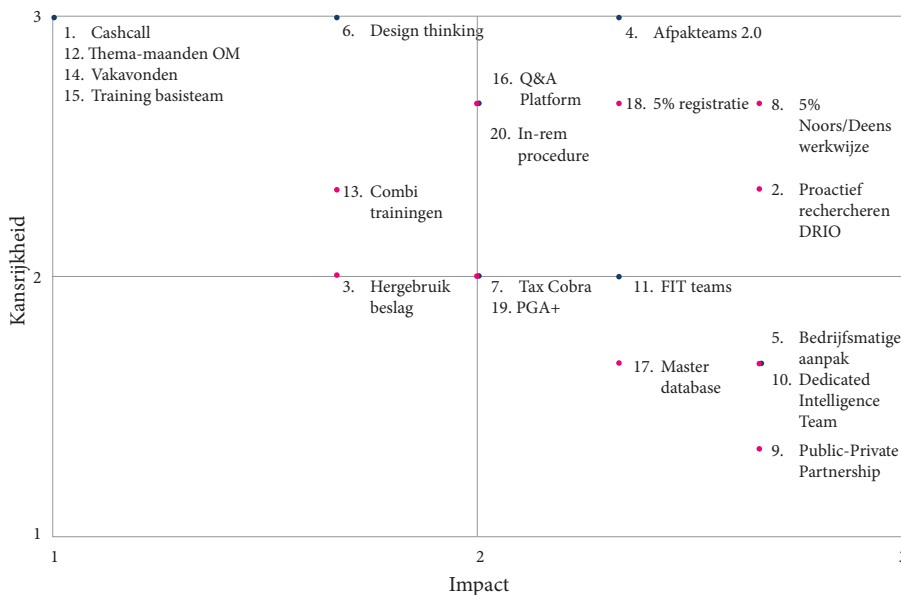
- De duurzaamheid van de *best practice*.
- Het innovatiegehalte van de *best practice*.

- De frequentie en intensiteit van de samenwerking tussen verschillende medewerkers/eenheden die vereist is om deze *best practice* te implementeren

De onderdelen werden gescoord van 1-3, waarbij 1 staat voor slecht of weinig en 3 voor veel of goed. Aan de hand van de gemiddelde scores is een scatter plot gemaakt met een overzicht (zie figuur 2.2) ter ondersteuning van de workshop. De blauwgekleurde stippen geven oplossingen in Nederland weer terwijl de roze stippen de *best practices* in het buitenland aanduiden.⁸

Het onderzoeksteam is zich bewust dat niet alle variabelen even zwaar bijdragen aan kansrijkheid en impact. Echter, omdat het scoren van variabelen voor iedere *best practice* gedaan werd op basis van inschatting, zou het toekennen van gewichten de onderzoeksopzet niet zuiverder maken.

Figuur 2.2 Scatter plot *best practices*

Om tot een uiteindelijke selectie van vijf *casestudy's* te komen, heeft het onderzoeksteam op 14 mei 2019 een workshop georganiseerd met vertegenwoordigers van Politie en Wetenschap en leidinggevenden uit verschillende eenheden. Tijdens deze workshop werden de twintig *best practices* (kort) toegelicht. Het onderzoeksteam heeft in de

⁸ Echter, sommige stippen duiden meerdere oplossingen aan, waardoor het voorkomt dat een blauwe stip ook buitenlandse *best practices* aanduidt.

voorbereidende fase vier keuzes samengesteld (zie Bijlage III) voor de deelnemers met diverse combinaties van *best practices*. Daarnaast kregen deelnemers kans om zelf een combinatie samen te stellen. Over een aantal *casestudy's* beslisten de deelnemers van de workshop unaniem dat deze bijzonder relevant zouden zijn voor dit onderzoek. In andere gevallen vond overleg plaats, waarna men besliste op basis van een meerderheid van de stemmen.⁹ Hoewel dit onderzoek zich slechts richt op vijf *casestudy's*, gaven de deelnemers van de workshop aan dat veel van de andere gepresenteerde *best practices* ook heel interessant en actueel zijn en idealiter nader onderzocht zouden worden.

De uiteindelijke selectie is als volgt:

1. Afpakteam 2.0 + FIT-Team	NL
2. Proactief rechercheren DRIO	VK
3. Onderwijs (initiële opleiding)	NL
4. In Rem	Italië
5. Hergebruik beslag	Italië

Vanuit deze selectie zijn de vijf individuele *casestudy's* uitgewerkt, die gepresenteerd worden in de hoofdstuk van dit rapport. De benaming van de *casestudy's* zijn in enkele gevallen aangepast omdat de scope, na het verkennende onderzoek, wat bijgesteld is. In andere gevallen bleken benamingen verwarring op te roepen. De onderzoekers hebben de benamingen van de *casestudy's* daarom als volgt aangepast:

Tabel 2.1 Overzichtstabel benaming *casestudy's*

Originele benaming	Aangepaste benaming
Afpakteam 2.0 + FIT-Team	Afpakteams
Proactief rechercheren DRIO	Versterking samenwerking
Onderwijs (initiële opleiding)	De financiële component in het initiële onderwijs
In Rem	In Rem
Hergebruik beslag	Maatschappelijk herbestemmen

De *casestudy's* worden in hoofdstuk 4 tot en met 8 in detail besproken. In hoofdstuk 3 wordt eerst ingegaan op de knelpunten zoals geïdentificeerd op basis van het literatuuronderzoek en de (groeps)interviews.

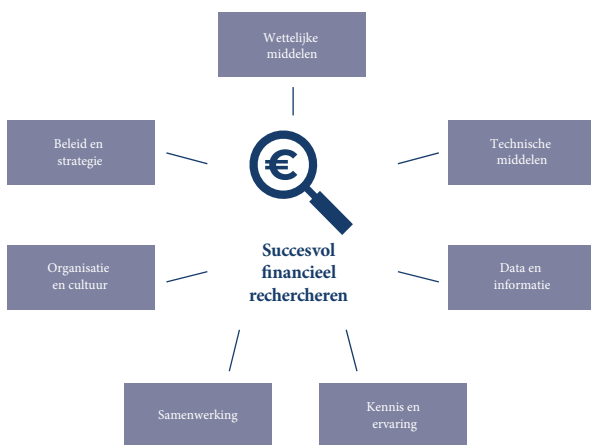
9 Voor een uitgebreider verslag van discussies en afwegingen tijdens de workshop, zie Bijlage III.

3. Knelpunten binnen financieel rechercheren

3.1 Inleiding

Zoals beschreven door Ecorys (2015)¹⁰, kunnen de behoeften en wensen van financieel recheurcheurs onderverdeeld worden in verschillende typen behoeften zoals: wettelijke (juridische) instrumenten, technische hulpmiddelen, data en informatie, kennis en ervaring, samenwerking, organisatie en cultuur en – overkoepelend – nationaal beleid en strategie ten aanzien van het financieel rechercheren (figuur 3.1).¹¹ Deze typen behoeften variëren van concreet tot meer abstract. Voorbeelden van concrete behoeften zijn het beschikking hebben over de juiste technische middelen (bijvoorbeeld computer-systemen) of een afdoende wettelijk kader (bijvoorbeeld dat bevoegdheden regelt). Voorbeelden van meer abstracte behoeften zijn organisatie en cultuur en beleid en strategie, categorieën die zeer verschillend kunnen worden ingevuld.

Figuur 3.1 Samenhang randvoorwaarden voor succesvol financieel rechercheren

Bron: Ecorys (2015).

¹⁰ Studie is uitgevoerd in opdracht van het WODC.

¹¹ Deze nationale strategie kan op onderdelen worden ondersteund door een strategie op EU-niveau.

Om financieel rechercheren tot een succes te maken, moet aan elk van bovenstaande voorwaarden in meer of mindere mate zijn voldaan. Wanneer bepaalde schakels ontbreken, zal financieel rechercheren als opsporingsmethodiek minder tot zijn recht komen.

De studie uit 2015 constateerde tevens dat in veel landen de meer concrete behoeften beter vervuld zijn dan de meer abstracte behoeften, zoals inbedding in een cultuur met tijd en ruimte voor complex en langdurig financieel onderzoek. Ook bleek in veel landen de kennis en kunde over de mogelijkheden van financieel rechercheren beperkt. Verder kwam naar voren dat samenwerking, zowel in nationaal (binnen en tussen eenheden) als in internationaal verband, vaak nog stroef verloopt vanwege, onder andere, beperkte mogelijkheden tot informatiedeling en bureaucratische procedures.

In de huidige studie is bovenstaand raamwerk als uitgangspunt genomen om te bekijken wat de huidige stand van zaken op het vlak van financieel rechercheren in Nederland is. Op basis van diverse groepsgesprekken met financieel recheurcheurs en een uitgebreid literatuuronderzoek is bekeken wat er momenteel goed gaat binnen het domein van financieel rechercheren en waar knelpunten of problemen worden ervaren. De volgende paragrafen zullen de zeven verschillende randvoorwaarden één voor één presenteren. Iedere paragraaf start met een korte beschrijving van de randvoorwaarde, daarna worden de bevindingen uit de interviews en literatuur toegelicht. De analyse start vanaf de meest concrete randvoorwaarde, de wettelijke middelen, en eindigt bij de meeste abstracte randvoorwaarde, beleid en strategie.

3.2 **Wettelijke middelen**

De eerste randvoorwaarde betreft de bestaande wet- en regelgeving, waarin de huidige bevoegdheden van financieel recheurcheurs zijn neergelegd. Belangrijke vraag bij deze categorie is of de bestaande wet- en regelgeving voldoende is om de (opsporings)taak uit te kunnen voeren of dat bepaalde bevoegdheden op dit moment ontbreken.

Uit de interviews komt naar voren dat de huidige wet- en regelgeving in Nederland voor de financieel recheurcheurs voldoende bevoegdheden biedt om de opsporingstaak uit te voeren. Wel wordt gesteld dat verruiming van een aantal wettelijke bevoegdheden de uitvoering van de opsporingstaak zou vergemakkelijken. Recheurcheurs geven aan dat de verwachte wijzigingen in het Wetboek van Strafvordering een forse impact zullen hebben op de uitvoering van hun opsporingstaak.

Tijdens de interviews zijn diverse suggesties gedaan voor wettelijke verruimingen die het researchewerk zouden kunnen vergemakkelijken.¹² De belangrijkste suggesties waren:

- Verlaging van de registratiedrempel van aandeelhouders in het register van de Kamer van Koophandel (KvK). Momenteel moeten aandeelhouders die 25% of meer van de aandelen van een onderneming bezitten, zich als aandeelhouder registreren bij de KvK. Een verlaging van de drempel, bijvoorbeeld naar registratie vanaf 5%, zou het voor de recherche eenvoudiger maken om mogelijke criminele deelnemingen vast te stellen.¹³ Uit de praktijk blijkt dat criminelen vaak aandeelhouder zijn in een onderneming met als enig doel om inkomsten uit criminele activiteiten legaal te laten lijken. Criminelen duiken nu net onder de grens van 25%, waardoor zij niet opvallen.
- Naast een verlaging van de registratiedrempel, zou ook een uitbreiding van de bevoegdheden van de KvK wenselijk zijn. Momenteel is het lastig om rechtspersonen op te sporen en te vervolgen. Met name de registratie van lege bv's leidt tot grote uitdagingen.¹⁴ De KvK zou controles moeten kunnen uitoefenen op de betrouwbaarheid van het register. Hiermee zou de KvK meer een toezichthoudende functie krijgen.
- De introductie van non-conviction based confiscation (NCBC), waarbij het mogelijk wordt om beslag te leggen op goederen/vermogen waarvan men vermoedt dat het verkregen is met crimineel geld, zonder dat de eigenaar reeds strafrechtelijk vervolgd is (zie ook hoofdstuk 8 waarin de *casestudy* over *non-conviction based confiscation* behandeld wordt).

Alhoewel rechercheurs redelijk tevreden zijn over de beschikbare wettelijke middelen in eigen land, geven velen wel aan dat zij onvoldoende op de hoogte zijn van wat wel en niet in het buitenland kan. Zo zijn er bijvoorbeeld landen die werken met een dodelijke beslagtermijn.¹⁵ Meer kennis over de buitenlandse wettelijke regels zou het uitvoeren van opsporingsonderzoeken met een grensoverschrijdende component vergemakkelijken.

12 Hierbij wordt stevast opgemerkt dat het werk ook zonder deze verruimingen uit te voeren is.

13 Deze registratieverplichting is in Denemarken verplicht. Sinds 2014 is het verplicht om de identiteit van personen die voor meer dan 5% eigenaar zijn van een bedrijf publiekelijk vast te leggen in een daartoe bestemd register. Dit geldt voor alle bedrijfsvormen.

14 Controleren of een bv leeg is of niet duurt lang. Wanneer blijkt dat de bv leeg is, is het lastig om te traceren met welke bedrijven de lege bv gelieerd is. Het ontrafelen van de daadwerkelijke bedrijfsconstructies is momenteel lastig. Controle vanuit de KvK op de inschrijvingen zou het voor de politie makkelijker maken de structuren inzichtelijk te krijgen.

15 Binnen de politieorganisatie doelt men met 'een dodelijke beslagtermijn' op de wettelijke termijnen die gelden voor het in beslag nemen van gelden of goederen en het in beslag houden daarvan. In sommige landen is de duur van de beslagtermijn gelimiteerd tot een bepaald aantal jaar. Binnen die periode moet een gerechtelijke uitspraak worden verkregen, anders vervalt het beslag. Voor buitenlands beslag geldt vaak dat tussentijds de stand van zaken moet worden teruggekoppeld, waardoor het beslag blijft bestaan. Uit de interviews komt naar voren dat niet altijd duidelijk is in welke landen een dodelijke beslagtermijn bestaat en hoelang deze duurt. Gevolg is dat er soms geen terugkoppeling plaatsvindt, waardoor het gelegde beslag komt te vervallen.

3.3 Technische middelen

De tweede randvoorwaarde die vervuld moet zijn, is de beschikking over de juiste technische middelen. Hierbij gaat het enerzijds om de hardware – zoals computers, telefoons en andere elektronica – en anderzijds om de software, zoals programma's om analyses uit te voeren.

De geïnterviewde rechercheurs gaven aan over het algemeen over voldoende technische middelen (hardware) te beschikken. Wel ervaart men soms knelpunten in de beschikking over en het gebruik van de benodigde software. Tijdens de interviews zijn een viertal problemen meerdere malen benoemd.

Ten eerste wordt aangegeven dat financieel rechercheurs niet altijd over de *juiste computerprogramma's* beschikken. Op de markt zijn diverse data-analyseprogramma's beschikbaar die de rechercheurs nog beter zouden ondersteunen bij hun werkzaamheden. Het gaat om specialistische analysesoftware die doorgaans alleen door financieel rechercheurs zal worden gebruikt. De programma's worden vaak niet aangeschaft omdat de aanschafprijs hoog is en slechts een relatief klein deel van de politieorganisatie ervan gebruik zou maken.

Ten tweede geven geïnterviewden aan soms problemen te hebben met de bestaande programma's. Met name de *traagheid van sommige programma's* werd als een probleem genoemd. Zeker wanneer grotere hoeveelheden gegevens geanalyseerd worden, kan het lang duren voordat de uitkomsten uit het programma komen. Ook werken programma's niet altijd naar behoren, volgens de geïnterviewden. Zo is voor de registratie van financiële informatie slechts één codering beschikbaar in BlueView.¹⁶ Op deze code wordt alle financiële informatie samengebracht wat het voor financieel rechercheurs lastig maakt de informatie te beoordelen. Voorheen waren meerdere financiële codes beschikbaar, maar deze zijn uit het systeem verwijderd.

Ten derde heeft niet iedereen binnen de FinO-/FinEC-teams *toegang tot de beschikbare programma's*. Dit hangt samen met de afgegeven autorisaties die per functie kunnen verschillen. Met name de medewerkers die het voorbereidende werk moeten doen, hebben doorgaans een te laag autorisatieniveau, waardoor zij niet bij alle relevante informatie kunnen komen. Gevolg hiervan is dat de experts die wel geautoriseerd zijn, dit werk moeten uitvoeren, terwijl zij eigenlijk analysewerk zouden moeten doen. Overigens hebben financieel rechercheurs zelf ook niet altijd de juiste autorisatie om informatie in alle databases te bekijken. Voor sommige gegevens moeten zij collega's inschakelen om het systeem te bevragen. Ook blijkt in sommige gevallen het aantal

16 BlueView is het systeem dat wordt gebruikt door met name medewerkers van de opsporing. BlueView is de centrale databank met zoekmachine waarin geregistreerde informatie, zoals informatie over aangiftes, verhoeren, processen-verbaal en opsporing, onderling worden gedeeld.

abonnementen op de gebruikte programma's beperkt. Niet elke rechercheur die wel de autorisatie heeft, kan gebruikmaken van de programma's, omdat hij/zij geen abonnement heeft. Wederom moeten andere collega's ingeschakeld worden om de gegevens op te vragen.

Tot slot wordt de *grote hoeveelheid wachtwoorden* als een praktisch probleem genoemd. Elk programma heeft een eigen wachtwoord dat regelmatig vervangen moet worden. Gevolg hiervan is dat vaak onduidelijk is wat het geldende wachtwoord is, wat tot frustraties leidt. Ook raken wachtwoorden gemakkelijk kwijt. Een aantal gesprekspartners stelde voor om de programma's toegankelijk te maken met een pas of vingerafdruk.

3.4 Data en informatie

De derde randvoorwaarde heeft betrekking op de beschikbare data en informatie. Hebben rechercheurs de beschikking over de gegevens die zij nodig hebben om een zaak tegen een verdachte op te kunnen bouwen? Hierbij gaat het zowel om informatie die reeds in de politiesystemen beschikbaar is, informatie die tijdens een opsporingsonderzoek vergaard wordt en om informatie die beschikbaar is bij derden, zoals bankgegevens, belastinggegevens en verzekeringsgegevens.

Het delen van informatie – politie intern

Rechercheurs geven aan dat er binnen de politie meerdere datasystemen bestaan die gedeeltelijk dezelfde informatie bevatten en gedeeltelijk andere. Deze systemen zijn vaak niet op elkaar aangesloten, waardoor informatie één voor één uit meerdere systemen gehaald moet worden. Het is dus niet mogelijk om in één keer alle benodigde informatie te kunnen vergaren. Daarnaast hanteert de opsporing een ander systeem (BlueView) dan de handhaving (BVH).¹⁷ De registratie van gegevens verschilt per systeem en beide partijen zijn onvoldoende op de hoogte van hoe het andere systeem werkt, wat de uitwisseling van gegevens verder bemoeilijkt.

Daarnaast wordt aangegeven dat informatie niet altijd even goed in de systemen wordt opgenomen. Het invoeren van de verschillende opgehaalde gegevens wordt vaak tussen andere activiteiten door gedaan, waardoor informatie soms wordt vergeten of onjuist wordt overgenomen. Ingevoerde gegevens worden niet altijd gecontroleerd, wat tot gevolg heeft dat ook de output uit de systemen niet voldoende is.

Zoals aangegeven, staat informatie in verschillende datasystemen. Binnen de politieorganisatie is de Dienst Regionale Informatie Organisatie (DRIO) de verantwoordelijke afdeling die in de verschillende systemen kan kijken. Medewerkers van DRIO hebben,

17 Basisvoorziening Handhaving (BVH) bevat vooral informatie van Blauw, de agenten die op straat werken. Zij verwerken de informatie op een andere manier dan de opsporing doet, waardoor het vaak onduidelijk is of bepaalde informatie over eenzelfde incident, eenzelfde subject of eenzelfde goed gaat.

in principe, de juiste autorisaties gekregen om de informatie te bekijken. Financieel rechereurs geven aan dat in de praktijk niet alle DRIO-medewerkers de juiste autorisaties hebben, waardoor zij toch niet bij alle benodigde gegevens kunnen. Het koppelen van informatie uit de verschillende systemen (het 'over de verschillende bakken heen kijken') is in de praktijk dus een stuk lastiger. Dit kan er toe leiden dat niet alle binnen de politie aanwezige informatie in een zaak wordt meegenomen.

Het delen van informatie tussen politie en derden

Uit de gesprekken met financieel rechereurs blijkt dat zij de beperkte mogelijkheden tot het delen van informatie met derden als een probleem zien. Of gegevens gedeeld kunnen worden met partijen in het handhavingsnetwerk hangt af van de aard van de gegevens en bijvoorbeeld ook de fase waarin een onderzoek zich bevindt. Wanneer er in een zaak nog geen sprake is van een verdachte, maar slechts van een vermoeden, mag de politie geen gegevens opvragen bij derden. De politie kan in een dergelijk geval bijvoorbeeld geen bankgegevens opvragen of informatie inwinnen bij de Belastingdienst om te bepalen of het vermoeden juist is en er een mogelijkheid bestaat om een zaak te starten.

Ook kan de politie geen gegevens uitwisselen met toezichthouders.¹⁸ Deze partijen beschikken mogelijk over interessante witwassignalen of signalen over tussenpersonen. De Wet politiegegevens (Wpg) legt de uitwisseling van gegevens aan banden. De financieel rechereurs met wie de onderzoekers spraken, gaven aan dat als gevolg van deze beperkingen, wederzijdse signalen over witwassen onder de radar kunnen blijven. Zij merken op dat de politie bij gebrek aan informatie soms niet tot een verdenking kan komen, waardoor men niet over kan gaan tot een opsporingsonderzoek. Tegelijkertijd geven deze financieel rechereurs aan dat toezichthouders hierdoor hun taak ook minder effectief uit kunnen voeren.

Om aan dergelijke gegevens van derden te komen, dient de politie deze informatie te vorderen. Echter, artikel 27 uit het Wetboek van Strafvordering legt neer dat de politieorganisatie pas informatie mag vorderen wanneer men een verdenking heeft. Als gevolg hiervan kan de politie zich in de voorfase van een onderzoek doorgaans alleen baseren op interne politiegegevens.

Een manier om in de voorfase toch informatie te kunnen delen, is door de zaak onder het RIEC-convenant uit te voeren (zie box 3.1). Binnen dit convenant zijn diverse thema's binnen de georganiseerde (ondermijnende) criminaliteit benoemd, waardoor de zaak als RIEC-casus kan worden behandeld en waarvoor dus meer mogelijkheden tot

18 In het kader van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme zijn een zestal toezichthouders aangewezen die tot taak hebben om te signaleren of er binnen hun groep van ondertoezichtgestelden voldoende maatregelen worden genomen ter voorkoming van witwassen of terrorismefinanciering. De toezichthouders zijn AFM (financiële instellingen), BFT (notarissen), BTW (handelaren in roerende zaken), Kansspelautoriteit, DNB (banken) en NOvA (advocaten).

het delen van informatie bestaan. Thema's die vallen binnen het RIEC zijn onder meer mensenhandel, -smokkel, georganiseerde hennepcultuur, fraude in de vastgoedsector, witwassen en bestrijding van handhavingsknelpunten.

Box 3.1 Samenwerking onder het Regionaal Informatie- en Expertise Centrum (RIEC)

Nederland kent een netwerk van tien Regionale Informatie- en Expertise Centra (RIEC's) en het Landelijk Informatie- en Expertise Centrum (LIEC). Doel van de RIEC's en het LIEC is om ondermijnende criminaliteit op een integrale wijze te bestrijden. Dit betekent dat bestrijding niet alleen plaatsvindt via strafrechtelijke weg, maar dat ook bestuursrechtelijke en fiscale maatregelen ter beschikking staan. Eén van de vormen van criminaliteit waar de RIEC's zich op richten, is de bestrijding van witwassen. Binnen de RIEC's worden informatie, expertise en krachten van de verschillende overheidsinstanties met elkaar verbonden. Ook wordt de publiek-private samenwerking bij de aanpak van ondermijning gestimuleerd. De RIEC's en het LIEC werken onder een convenant waarin onder andere de mogelijkheden tot het delen van informatie zijn neergelegd. Convenantpartners van de RIEC's zijn: gemeenten, provincies, OM, Nationale Politie, Belastingdienst, Douane, FIOD, Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (Inspectie SZW), KMar en de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND)

Alhoewel de mogelijkheid om informatie te verzamelen onder de RIEC-vlag voordelen biedt, is het geen garantie dat de verzamelde gegevens ook in het uiteindelijke onderzoek mogen worden gebruikt, geven de financieel rechercheurs aan. Binnen de politie bestaat nog veel onduidelijkheid over de informatiedeling en is het niet altijd duidelijk welke informatie politie-intern nu wel of niet gedeeld mag worden. Het komt voor dat informatie verzameld onder het RIEC uiteindelijk niet gebruikt mag worden. Als gevolg van onduidelijkheid worden soms onderzoeken gestopt omdat blijkt dat informatie op een verkeerde manier gedeeld of verkregen is.

Een interessante bron die eveneens niet in de voorfase gebruikt mag worden, zijn de gegevens uit de infobox Crimineel en Onverklaarbaar Vermogen (iCOV). iCOV kan themascans (bijvoorbeeld vastgoed), subjectscans (op inkomen en vermogen) en inzage in relatienetwerken leveren. Deze gegevens kunnen alleen door de politie gevorderd worden. De iCOV-gegevens zijn deels afkomstig van de Belastingdienst, die zonder verdenking niet verkregen kunnen worden. Vanuit het perspectief van de financieel rechercheurs belemmert de beperkte toegang tot deze database hen in het effectief uitvoeren van opsporingsonderzoek.

3.5 Kennis en ervaring

Bij de randvoorwaarde kennis en ervaring gaat het niet alleen om de vraag of financieel rechercheurs beschikken over de benodigde kennis en ervaring die nodig is om hun werkzaamheden uit te kunnen voeren, maar ook om de vraag of de kennis en ervaring van de bredere politieorganisatie (met name de collega's op straat) en partijen in het netwerk (zoals het Openbaar Ministerie en de rechterlijke macht) voldoende zijn.

Kennis en ervaring bij financieel rechercheurs zelf

Rechercheurs werkzaam bij de financiële recherche hebben verschillende achtergronden. Sommige rechercheurs komen vanuit de politieorganisatie zelf. Zij hebben doorgaans een opleiding aan de Politieacademie (PA) gevolgd en zijn hun carrière gestart bij Blauw, bijvoorbeeld als wijkagent of motoragent. Vanuit hun functies hebben zij zich doorontwikkeld tot financieel rechercheur. Anderen zijn als zijinstromer bij de financiële recherche komen te werken. Deze rechercheurs hebben vaak eerder elders gewerkt, bijvoorbeeld in de financiële sector. Om als financieel rechercheur werkzaam te kunnen zijn, volgen zij een gedeelte van de basisopleiding aan de PA, zodat zij de benodigde basiskennis opdoen.

Tijdens de interviews gaven de rechercheurs aan dat een groot deel van hun kennis en kunde voortvloeit uit hun dagelijkse werkzaamheden. Door het werk als financieel rechercheur uit te voeren, leert men welke vaardigheden nodig zijn. Onder rechercheurs bestaat de behoefte om extra trainingen en opleidingen gegeven door de PA te volgen. Toegang tot de trainingen blijkt in de praktijk beperkt. Aangegeven wordt dat er vaak een gering aantal plekken per opleiding beschikbaar zijn. Dit betekent dat rechercheurs vaak meerdere rondes moeten wachten voordat zij ook daadwerkelijk de opleiding kunnen volgen. Daarnaast worden trainingen afgezegd of ingekort omdat docenten niet beschikbaar zijn.

Ook geven rechercheurs aan dat niet alle gewenste opleidingen aanwezig zijn op de PA. Rechercheurs hebben behoefte aan kennis over complexe financiële constructies en daaraan gelieerde onderwerpen. Deze worden niet op de PA ontwikkeld en gegeven omdat het aantal studenten te klein is. De gewenste opleidingen worden wel door andere instellingen gegeven, maar binnen de politie bestaan verschillende opvattingen over de wenselijkheid van het volgen van externe opleidingen. Door financieel rechercheurs wordt dit als een beperking ervaren.

Zoals hiervoor aangegeven, is een deel van de financieel rechercheurs zijinstromer. Vaak worden zij aangenomen omdat zij over specifieke kennis en kunde beschikken. Eenmaal werkzaam bij de politie blijkt vaak dat deze zijinstromers soms onvoldoende worden ingezet bij specialistische zaken waar zij het best passen. Bij velen leidt dit tot frustratie en zij verlaten de organisatie na enkele jaren weer. Het vasthouden van specialistische kennis lijkt momenteel een grote uitdaging.

Ten slotte werd tijdens de workshop op 14 mei het tekort aan seniors en generalisten op de financiële afdelingen genoemd. Seniors en generalisten zouden kunnen worden ingezet voor relatief eenvoudige werkzaamheden. Door het huidige gebrek aan deze functieprofielen worden operationeel specialisten nu geacht deze werkzaamheden uit te voeren. Als gevolg hiervan hebben zij minder tijd beschikbaar om te besteden aan taken die recht doen aan hun niveau en kwaliteiten. De komst van seniors en generalisten zouden dit probleem (deels) kunnen oplossen.

Kennis en ervaring binnen de politieorganisatie

Financiële kennis en kunde is niet alleen van belang voor de financieel rechercheurs. Idealiter zou iedere politiemedewerker over basiskennis op het gebied van financiële opsporing moeten beschikken. Iedere politieagent moet over een set financiële vaardigheden beschikken om criminaliteit aan te pakken. Dit betekent niet dat iedere agent moet weten hoe een balans gelezen moet worden of hoe een winstberekening gemaakt wordt. Wel betekent het dat iedereen in de organisatie doordrongen is van het feit dat criminelen met het merendeel van de gepleegde delicten geld kunnen verdienen. Meer concreet, een hennepkwekerij levert niet alleen wiet op, maar ook geld. Het feit dat dit geld met criminele activiteiten verdiend is en dat dit afgepakt kan worden, zou tot de routine moeten behoren.

Een groot aantal financieel rechercheurs gaf tijdens de gesprekken aan dat bovenstaand besef niet altijd voldoende aanwezig is. Met name agenten die werkzaam zijn op straat, zijn niet altijd alert op interessante financiële signalen die zij tegenkomen. Eén van de genoemde oorzaken hiervoor is de beperkte aandacht voor financiële vaardigheden in de basisopleiding. Tijdens de opleiding aan de PA wordt in twee van de negen tertielen aandacht besteed aan financiële vaardigheden, meer specifiek de voordeelsberekening. Andere vaardigheden, zoals het slachtofferbeslag, blijven buiten beschouwing. Dit maakt het voor agenten op straat dan ook lastiger om dergelijke vaardigheden in de praktijk te brengen. Voor een uitgebreide analyse zie hoofdstuk 7.

Ook geven rechercheurs aan dat er vaak onvoldoende financiële analyse-capaciteit beschikbaar is binnen de informatieorganisatie. Binnen DRIO houdt een beperkte groep analisten van de afdeling Analyse en Onderzoek (A&O) zich onder meer bezig met het uitvoeren van financiële analyses. Naast de financiële analyses voeren deze medewerkers vaak ook andere analyses uit. Hierdoor zijn deze analisten niet fulltime beschikbaar om mee te werken aan financiële onderzoeken. De gesprekspartners geven aan dat het gevolg is dat de benodigde kennis op financieel gebied niet altijd even sterk ontwikkeld wordt en dat medewerkers de specifieke vaardigheden die nodig zijn tijdens complexe financiële onderzoeken niet hebben. Dit leidt ertoe dat de rechercheurs niet altijd de juiste informatie aangeleverd krijgen en dat ook niet alle relevante signalen worden opgepakt, zie ook hoofdstuk 6.

Kennis en ervaring in het handhavingsnetwerk

Tijdens de gesprekken kwam naar voren dat soms ook binnen het OM en bij de rechterlijke macht de benodigde financiële kennis onvoldoende is.

OvJs beschikken niet altijd over voldoende financiële kennis. Dit zorgt ervoor dat bepaalde zaken niet worden gedraaid,¹⁹ omdat de OvJ onvoldoende kan beoordelen wat de waarde van aangeleverd bewijs is en daarom de zaak niet bij de rechter aanhangig durft te maken. Bij de financieel rechercheurs bestaat het gevoel dat zij pas aan kunnen kloppen bij de OvJ wanneer een zaak volledig afgerond is. Uit de interviews blijkt dat de rechercheurs het idee hebben dat een OvJ huiverig is om de rechtsgang te maken wanneer zaken nog niet 'rond' zijn. Voor financiële onderzoeken kan het echter lastig zijn om een zaak volledig kant-en-klaar aan te leveren (vanwege een gebrek aan tijd en de beperkte mogelijkheden tot het delen en vergaren van informatie). Om deze problemen te ondervangen, proberen financieel rechercheurs daarom vaak zelf actief een OvJ te benaderen die bij een zaak betrokken wordt. Op deze manier kunnen ze de OvJs selecteren die voldoende kennis hebben en de zaak voor de rechter durven te brengen.

Daarnaast blijkt dat ook rechters niet altijd over voldoende financiële kennis beschikken. Wanneer in zo'n geval een zaak voor de rechter komt, moet de OvJ de rechter de betekenis van het verzamelde bewijs uitleggen. Door de tijdsdruk aan de kant van de rechterlijke macht loopt de OvJ het risico dat de rechter het bewijs minder zorgvuldig bestudeert dan zou moeten. Eén van de oorzaken van de achterblijvende kennis is ook dat rechters na een aantal jaren moeten rouleren en dan op een heel ander vakgebied terechtkomen. Dit bemoeilijkt het opbouwen van specialistische financiële expertise.

3.6 Samenwerking

Samenwerking vindt plaats op meerdere niveaus, namelijk binnen de politieorganisatie zelf, samenwerking in de handhavingsketen (onder andere met het OM, de rechterlijke macht en de Belastingdienst) en samenwerking met handhavingspartners in andere landen.

Samenwerking binnen de politieorganisatie

De interne samenwerking lijkt op de meeste fronten naar redelijke tevredenheid te verlopen. Tijdens de interviews werd opgemerkt dat de informatievoorziening vanuit het eigen TCI (Team Criminele Inlichtingen) doorgaans goed verloopt. Daarnaast gaven verschillende eenheden aan dat de samenwerking tussen specialismen prettig is. Echter, wanneer men de samenwerking tussen de eenheden bekijkt, blijkt deze niet altijd te verlopen zoals gewenst. Rechercheurs merken op dat het lastig is om te weten waar collega's uit andere eenheden mee bezig zijn, zowel op het gebied van lopende

19 Binnen de politieorganisatie wordt gesproken over 'het draaien van zaken' waarmee het oppakken van een casus bedoeld wordt.

zaken als in innovaties en nieuwe initiatieven. Het gevoel bestaat dat informatie die resteert uit lopende of gesloten zaken verloren kan gaan omdat men onvoldoende weet dat dit misschien relevant zou zijn voor collega's uit naastgelegen eenheden. Enkele rechercheurs gaven aan dat zij het gevoel hebben 'de regie kwijt te raken' wanneer een zaak overgedragen wordt aan een andere eenheid. Hierdoor blijft het merendeel van de eenheden gericht op de criminaliteit binnen de eigen gebiedsgrenzen, terwijl criminaliteit zich niet beperkt tot een geografisch gebied. Eén van de financieel rechercheurs merkte op dat criminelen zich bewust zijn van de hiaten in de samenwerking tussen de eenheden (en met buurlanden) en daar mogelijk op inspelen.

Samenwerking met partners uit het handhavingsnetwerk

Tijdens de gesprekken met de financieel rechercheurs zijn meerdere samenwerkingsproblemen benoemd. Hoewel de Nationale Politie en haar ketenpartners inzetten op een integrale aanpak tegen ondermijnende criminaliteit, blijkt deze samenwerking niet altijd soepel te verlopen. De beperking op het gebied van het delen van informatie (zoals eerder in dit hoofdstuk besproken) ligt hieraan ten grondslag. Vanuit het perspectief is de, in sommige gevallen, moeizame samenwerking een resultaat van de beperkingen rondom informatiedeling.

Rechercheurs geven aan de samenwerking met de *Belastingdienst* niet altijd als even positief te ervaren. Wanneer het mogelijk is om informatie uit te wisselen, of omdat gegevens gevorderd kunnen worden of omdat de zaak onder het RIEC-convenant wordt uitgevoerd, lijkt de verstrekte informatie niet altijd bruikbaar. Vaak wordt de informatie van de Belastingdienst relatief snel geleverd, maar blijken aangeleverde data nog veel nabewerking van de financieel rechercheur te vergen. Vaak worden ruwe data aangeleverd, die op zichzelf weinig informatie geven. Het kost vervolgens veel tijd om deze data bruikbaar en begrijpelijk te maken. Ook vergt het veel kennis en kunde van de rechercheur om de gegevens goed te interpreteren.

Naast informatie van de Belastingdienst maken rechercheurs ook gebruik van informatie van *banken*. Het opvragen van bankgegevens vergt samenwerking met het OM en de banken. Wat betreft de samenwerking met OM – het verkrijgen van toestemming om de bankgegevens te vorderen – zijn rechercheurs van mening dat dit traject lang duurt, waardoor het onderzoek onnodige vertraging oploopt. Daarentegen stellen rechercheurs dat de spoedprocedure doorgaans wel naar tevredenheid verloopt.

Wat betreft de samenwerking met banken geven rechercheurs aan dat wanneer zij eenmaal toestemming hebben om de bankgegevens op te vragen, het vaak enkele weken tot soms enkele maanden duurt voordat zij de gevraagde gegevens toegezonden krijgen. Banken lijken, vanuit het perspectief van de politieorganisatie, niet erg bereid om gegevens aan de politie leveren, ook niet wanneer deze gevorderd worden. Daarnaast laat de kwaliteit van de geleverde gegevens volgens de financieel rechercheurs te wensen over omdat de bank net niet de gevraagde gegevens aanlevert. Nadere specificaties

zijn dan nodig die eveneens tijd kosten. Al met al kan het maanden duren voordat de juiste bankgegevens worden ontvangen. Dit leidt eveneens tot vertragingen in onderzoeken.

Sommige gesprekspartners gaven aan dat het opvragen van bankgegevens ook een zeker afbreukrisico met zich meebrengt. Op het moment dat de politie gegevens van de bank vordert, kan het zijn dat de bank zich anders gaat opstellen tegen over de klant (bijvoorbeeld door extra informatie te eisen, bepaalde diensten te weigeren of zelfs de rekening op te zeggen). Hierdoor kan de klant onraad ruiken en zijn/haar financieel middelen bij de bank weghalen. Het opsporingsonderzoek kan dus gevaar lopen.

De samenwerking binnen het *RIEC* verloopt doorgaans prettig en biedt, met name, uitkomst wanneer informatie in de voorfase van een onderzoek niet gedeeld mag worden. Echter, het *RIEC*-convenant kent ook beperkingen en de financieel rechercheurs geven aan dat het niet altijd duidelijk is welke informatie wel of niet gedeeld mag worden.

Ook geven rechercheurs aan dat het succes van de samenwerking met het *Openbaar Ministerie en de aandacht voor het financiële deel in onderzoeken* sterk afhangt van de officier die bij het onderzoek betrokken is. Er zijn officieren die een gedegen financiële kennis hebben en die bepaalde keuzes durven te maken. Er zijn echter ook officieren die geen durf hebben, waardoor onderzoeken minder goed aangepakt worden.

Ten slotte is begin 2020 het *Multidisciplinair Interventieteam (MIT)* opgericht, bestaande uit specialisten van de politie, het Openbaar Ministerie, de FIOD, de Koninklijke Marachaussee, de Douane en de Belastingdienst. De ervaringen en effecten van het MIT zijn niet in dit onderzoek meegenomen.

Internationale samenwerking

Rechercheurs geven aan dat internationale samenwerking over het algemeen moeizaam verloopt. Om informatie uit het buitenland in een zaak te kunnen gebruiken, moet de informatie via een rechtshulpverzoek worden opgevraagd. Zo'n verzoek kan niet rechtstreeks door de rechercheur zelf ingediend worden, maar loopt via het nationale IRC (internationaal rechtshulpcentrum) wat het verzoek vervolgens doorstuurt naar het IRC van het land waarvoor het informatieverzoek bestemd is. Dit IRC zet het verzoek vervolgens weer uit bij de relevante rechercheurs. Wanneer deze de informatie hebben verzameld, volgt een soortgelijke procedure. Deze procedure kan lang duren, waardoor de waarde van de informatie afneemt.²⁰ Daarnaast bestaat het risico dat met name vermogen op buitenlandse banken verdwenen is tegen de tijd dat de informatie bij de rechercheur terechtkomt. Rechercheurs hebben het gevoel steeds ver achter te lopen op de crimineel.

20 De wachttijd kan liggen tussen de zes en twaalf maanden.

Ook geven rechercheurs aan dat het vaak lastig is om de vraag juist te formuleren, waardoor het uiteindelijke antwoord net niet helemaal aansluit op de behoeften. Om toch aan de juiste informatie te komen, moet de gehele procedure nogmaals worden doorlopen, iets wat tot verdere vertragingen kan leiden. Om dit risico enigszins in te perken, stellen rechercheurs de vraag soms eerst informeel. Wanneer zij een positief antwoord ontvangen, starten zij de formele procedure. Voorwaarde om deze route te bewandelen is wel dat de rechercheur iemand in het desbetreffende land kent. Dit is niet altijd het geval.

3.7 **Organisatie en cultuur**

Een andere belangrijke randvoorwaarde om financieel rechercheren tot een succes te maken, is de inbedding van financieel rechercheren in de brede politieorganisatie en de politiecultuur. Binnen de gehele organisatie zou iedereen doordrongen moeten zijn van het belang van financiële informatie en daarmee samenhangende kennis en kunde.

Alhoewel bij de herinrichting in alle lagen van de organisatie ruimte is gemaakt voor personen met een financieel taakaccent (zie ook bijlage VI) blijkt dit in de praktijk onvoldoende. Rechercheurs geven aan dat er binnen de organisatie vaak onvoldoende besef bestaat van de toegevoegde waarde van financieel rechercheren. Als gevolg hiervan is het voor een groot deel van de organisatie vaak onduidelijk wat financieel rechercheren kan toevoegen aan onderzoeken. Nog te vaak wordt gedacht dat financieel rechercheren alleen ingezet kan worden om bankafschriften op te vragen en de gegevens hierop te interpreteren. Wat een financieel rechercheur nog meer te bieden heeft, is vaak niet bekend. Ook wordt financieel rechercheren als een 'laatste redmiddel' gezien. Wanneer alle andere opsporingsmethoden tot niets leiden, wordt soms besloten om nog een laatste maal met financiële vaardigheden een doorbraak te forceren in het onderzoek.

Anderzijds leidt het hebben van een gespecialiseerde financiële afdeling ertoe dat veel mensen een zaak met financiële aspecten direct doorverwijzen naar deze afdeling, terwijl er voor hen best een rol weggelegd kan zijn. Gevolg hiervan is dat eenvoudige en simpele zaken door een gespecialiseerde afdeling afgehandeld moeten worden. Het oppakken van de complexere zaken kan dan in het geding komen. Eenzelfde reactie is door financieel rechercheurs waargenomen die onderdeel vormden van een afpakteam. Wanneer er binnen een eenheid een team is dat zich richt op het afpakken van crimineel vermogen, leidt dit er vaak toe dat veel collega's de zaak direct doorverwijzen, zonder te bekijken of zij zelf mogelijk het goed zouden kunnen afpakken.

Een ander probleem zijn de beperkte middelen die beschikbaar zijn voor innovatie binnen de politieorganisatie. De financieel rechercheurs geven aan dat als gevolg hiervan innovaties vaak langzaam tot stand komen, waardoor de politie achter de feiten aan loopt. Binnen de organisatie is weinig bekend over nieuwe (financiële) fenomenen,

zoals bijvoorbeeld *cryptocurrency's*, aldus verschillende financieel rechercheurs gesproken in het kader van dit onderzoek. Het is volgens hen relatief onbekend hoe criminelen te werk gaan en waar de politie op zou moeten letten. Het gevoel bestaat dat criminelen hier vrij spel hebben. Vanuit de financiële opsporing bestaat de behoefte om hier juist te pionieren, dus een keer een onderzoek uitvoeren naar *cryptocurrency's*, zodat de benodigde kennis kan worden opgedaan. Voorwaarde is wel dat een eventueel falen dan wordt geaccepteerd.

Tot slot is niet altijd duidelijk welke eenheid (of organisatie) al iets op poten heeft gezet, waardoor projecten soms overlappen. Zoals ook wordt beschreven in voorgaande paragraaf over samenwerking, is de communicatie tussen verschillende eenheden beperkt. Dit heeft ook effect op de uitwisseling van innovatieprojecten. Hierdoor is het goed mogelijk dat eenheden op eenzelfde moment een proefproject draaien of met eenzelfde innovatie bezig zijn.

3.8 **Beleid en strategie**

De laatste randvoorwaarde gaat onder meer over de vraag hoe financieel rechercheren is ingebed binnen de politieorganisatie. Belangrijk hierbij is in hoeverre financieel rechercheren is verweven in de organisatie en daarmee onderdeel is (geworden) van het politie-DNA. Om de verwevenheid te kunnen bereiken, zijn een duidelijk beleid en een heldere strategie nodig waarin het belang van financieel rechercheren centraal staat.

Tijdens de interviews zijn meerdere problemen benoemd die duidelijk maken dat financieel rechercheren, ondanks positieve ontwikkelingen, nog geen vast onderdeel van het politie-DNA is. Eén van de problemen die veelvuldig aan bod kwam, is de prioritering van onderzoeken. De hoeveelheid zaken die bij de politie binnenkomt, is zo groot dat er keuzes gemaakt moeten worden. Het oppakken van het ene onderzoek betekent dat een ander onderzoek niet wordt opgepakt. Deze selectie wordt op basis van korte casusbeschrijvingen plus een risico- en succesinschatting gemaakt. Financieel rechercheurs geven aan dat hun casusbeschrijvingen doorgaans concurreren met casusbeschrijvingen van de generieke afdelingen. Dit betekent dus dat wanneer de keuze voorligt of een team een witwaszaak zal oppakken of zich zal inzetten om een moord op te lossen, doorgaans de keus op de laatste zaak zal vallen. Deze procedure wordt door de geïnterviewden als een vreemde gezien. Zij geven aan dat financiële zaken onderling zouden moeten worden afgewogen, zodat zij niet concurreren met de commune delicten. Wanneer dit laatste gebeurt, zal 'bloed en spoed' vaak de voorkeur krijgen, mede vanwege de maatschappelijke zichtbaarheid van het delict. Hierbij moet worden opgemerkt dat commune zaken mogelijk ook een financiële component hebben.

Een probleem dat eveneens de prioritering van financiële zaken beïnvloedt, is de sterke focus op afpakresultaten. Het beleid van de politie wordt sterk gestuurd door cijfers en resultaten. Elke eenheid heeft een afpakresultaat dat moet worden behaald. Gevolg van deze targetsetting is dat bij de keuze voor zaken vaak gekeken wordt naar de waarde van het mogelijk af te pakken vermogen in combinatie met de pakkans. Dit leidt er toe dat de voorkeur wordt gegeven aan de makkelijkere en kortere zaken. Gevolg is dat onderzoeken die langer duren en een minder zeker (afpak)resultaat hebben, maar die mogelijk meer impactvol zouden kunnen zijn, minder snel worden opgepakt.

Daarnaast worden financieel rechercheurs soms te breed ingezet als gevolg van een algemeen tekort aan (recherche)capaciteit. De rechercheurs moeten naast hun financiële taken ook andere, meer generieke taken uitvoeren (bijvoorbeeld zelf taps uitluisteren). Dit kost tijd en zorgt ervoor dat de financiële werkzaamheden erbij inschieten. Het betekent ook dat hun specifieke kennis en vaardigheden niet goed worden benut in opsporingsonderzoeken.

Het probleem van een te brede inzet speelt niet alleen bij de Dienst Regionale Recherche (DRR), maar speelt ook een rol bij de districten en de basisteams. De personen met een financieel taakaccent worden vaak ingezet voor andere klussen. Zo komt het regelmatig voor dat een agent met een financieel taakaccent tijdens een dienst hulp moet verlenen of bij een geweldsdelict moet assisteren. Dit gaat ten koste van de tijd die beschikbaar is voor financiële zaken.

Tot slot geven geïnterviewden aan dat de samenwerking en de taakverdeling tussen de financieel rechercheurs (DRR) en de medewerkers van de DRIO (nog) niet altijd leidt tot het gewenste resultaat. In de optiek van de financieel rechercheurs ligt de focus nog te veel op het beantwoorden van specifieke vragen (reactief) en minder op het zelf signaleren van interessante fenomenen en mogelijke signalen (proactief). Idealiter zouden DRIO-analisten rechercheurs kunnen voorzien van meer toegespitste informatie en interessante signalen voor nieuwe onderzoeken. Deze informatievoorziening zou tweeledig moeten zijn: het verstrekken van signalen (de tot dan toe onbekende verdachte) en het in beeld brengen van fenomenen.

4. Casestudy 1 – Afpakteams

4.1 Inleiding

Eind 2018 maakte de minister van Justitie en Veiligheid bekend dat de Nederlandse regering structureel € 10 miljoen per jaar extra beschikbaar stelt om ondermijnende criminaliteit aan te pakken.²¹ Dit bedrag komt boven op het eenmalige fonds à € 100 miljoen om de aanpak verder te versterken. Daarnaast is € 30 miljoen beschikbaar om de aanpak van het afpakken van crimineel vermogen uit te breiden. Hierbij ligt de nadruk op de versterking van de integrale samenwerking tussen verschillende ketenpartners.²² Eén van de manieren om ondermijnende criminaliteit aan te pakken is een afpakteam.

Box 4.1 Definities van afpakken en integrale afpakteams

De meest recente WODC-studie definieert afpakken als het ‘door de overheid in handen krijgen van contant geld dat afkomstig is uit wederrechtelijk verkregen vermogen van criminelen, hetzij direct verkregen, hetzij indirect verkregen door de verkoop van goederen’. De studie refereert naar integraal afpakken als ‘afpakken waarbij wordt samengewerkt door partijen vanuit twee of meer domeinen, te weten: strafrechtelijk, fiscaalrechtelijk en overig bestuursrechtelijk domein’.

Integraal afpakken kent verschillende vormen; men kan spreken van een integraal afpakteam wanneer verschillende ketenpartners (bijvoorbeeld de politie, de Belastingdienst, de FIU, het UVW, de gemeente, enzovoort) samenwerken om crimineel vermogen af te pakken. Anderzijds kan men politie-interne afpakteams die een samenwerkingsverband vormen tussen verschillende teams ook aanmerken als integrale afpakteams.

In het kader van deze studie worden afpakteams in de breedste zin van het woord geanalyseerd. Hierbij wordt het afpakken van zowel (contante) gelden goederen in acht genomen.

Het doel van de afpakteams is om crimineel vermogen (goederen en/of gelden) snel te kunnen afpakken. Meestal gebeurt dit via de zogeheten ‘korte klap’-methode. Hierbij

21 Kamerbrief Versterking aanpak ondermijning: actuele stand van zaken, 16 november 2018.

22 Kamerbrief afpakken crimineel vermogen, 13 maart 2019.

richt men het onderzoek niet op het subject, maar op een object (bijvoorbeeld een auto, een bankrekening enzovoort). Zodra voldoende verdenking bestaat dat het object op oneigenlijke wijze verkregen is, kan beslag op het object gelegd worden. Het is aan de eigenaar van het object om te bewijzen dat het object op legale wijze verkregen is.

Focus van deze casestudy

Tijdens het onderzoek bleek dat een overzicht van de verschillende afpakteams ontbreekt. Eenheden van de Nationale Politie zijn niet altijd op de hoogte hoe het afpakken in andere eenheden is georganiseerd. Daarnaast is onduidelijk hoe succesvol de verschillende afpakteams zijn en waarop eventuele successen zijn gebaseerd. Iedere eenheid voert hierin een eigen beleid. Sommige eenheden hadden in het verleden een team dat specifiek gericht was op het afpakken van crimineel vermogen, maar zijn hiermee gestopt. Andere zijn recentelijk met een afpakteam gestart. Daarbij krijgen eenheden de vrijheid om, binnen de gestelde kaders, de teams in te richten op een manier die hen (en de relevante betrokken ketenpartners) het best lijkt. Afhankelijk van de context waarin de eenheid opereert, kunnen teams onder andere variëren in grootte, type deelnemers, aanpak en strategie. Dit betekent in dat in Nederland verschillende ‘soorten’ afpakteams actief zijn.

Deze *casestudy* richt zich op de organisatie en aanpak (werkwijze) van de afpakteams. Hiermee heeft deze *casestudy* een andere focus dan de recente studie van het WODC over de kosten en baten van het afpakken van crimineel vermogen in het algemeen en de wijze waarop de samenwerking tussen ketenpartners is georganiseerd.²³

4.2 Gehanteerde methodieken

In de *casestudy* zijn zeven afpakteams onderzocht.²⁴

• Eenheid Den Haag	IMPACT
• Eenheid Midden-Nederland	Afpakteam Utrecht en Almere
• Eenheid Noord-Holland	Financieel Interventie Team
• Eenheid Noord-Nederland	RIEC Afpakplein
• Eenheid Oost-Brabant	Intelcel
• Eenheid Rotterdam	ConfisQ
• Eenheid Zeeland-West-Brabant	Afpakteam 2.0

²³ Integraal afpakken van crimineel vermogen, Cebeon, 2019 in opdracht van het WODC.

²⁴ In sommige gevallen spraken de onderzoekers al (kort) over de afpakteams toen de eenheden deelnamen aan de verkennende gesprekken in de beginfase van de studie. Om een overzicht te krijgen van alle afpakteams bij de verschillende eenheden, is via zowel de Tafel van Elf als de Ondernijningstafel gevraagd welke eenheden een afpakteam hebben of hadden. Zodoende kan deze *casestudy* een alomvattend beeld van de afpak-gerelateerde initiatieven schetsen. In haar coördinerende rol, bood met name de Tafel van Elf een bijzonder nuttige bijdrage aan het in kaart brengen van de verschillende initiatieven.

Drie van de zeven afpakteams waren ten tijde van de vraaggesprekken in de herfst van 2019 pas kort daarvoor opgestart: de afpakteams van Den Haag, Noord-Holland en Noord-Nederland. Het onderzoeksteam heeft in februari 2020 nogmaals met deze teams gesproken om te reflecteren op de ervaringen van de eerste paar maanden.²⁵ Deze *casestudy* reflecteert de opzet van de afpakteams zoals zij in maart 2020 operationeel waren.²⁶

Daarnaast sprak het onderzoeksteam met twee eenheden waar de integrale afpakteams opgeheven zijn: die van de eenheden Midden-Nederland en Zeeland-West-Brabant. De gesprekken met de destijds betrokken financieel rechers van deze afpakteams waren bijzonder relevant. Te meer omdat deze eenheden bekend zijn met de mogelijke valkuilen van de integrale afpakteams.

Elk van de afpakteams is op de volgende aspecten in kaart gebracht en geanalyseerd:

Actief sinds/tot

Wanneer is het team opgericht? En, indien van toepassing, wanneer is het team opgeheven?

Aanleiding voor oprichting

Wat was de aanleiding voor het oprichten van een afpakteam?

Insteek van het afpakteam

Waar ligt de focus van het afpakteam (bijvoorbeeld 'korte klap'-zaken, het enthousiasmeren van de basisteams en districten, het uitleren van financieel rechers binnen de politieorganisatie)?

Doel

Wat wil het team uiteindelijk bereiken (bijvoorbeeld zelf overgaan tot beslaglegging, het aanleveren van informatie)?

Samenstelling

Welke partijen nemen deel aan het afpakteam?

25 Op basis van het gesprek met de eenheid Noord-Nederland is besloten om het afpakteam van deze eenheid buiten beschouwing te laten in de analyse van deze *casestudy*. Dit team is op 1 september 2019 opgericht, maar lag daarna een aantal maanden stil vanwege ziekte van de teamleider. Per februari 2020 is een nieuwe teamleider aangesteld. Het onderzoeksteam sprak in oktober met een vertegenwoordiger van de eenheid Noord-Nederland en sprak toen over de voorziene insteek van het afpakteam. Omdat binnen het tijdsbestek van deze studie niet geverifieerd kan worden of deze insteek daadwerkelijk wordt toegepast en/of er veranderingen zijn aangebracht, hebben de onderzoekers besloten dit afpakteam niet mee te nemen in de analyse.

26 De afpakteams voor Zeeland-West-Brabant en Midden-Nederland worden weergegeven zoals zij werkzaam waren kort voordat ze werden opgeheven.

Target

Werkt het team met een specifiek target?

Locatie en samenwerking

Hoe en waar werken de partijen samen?

Bron en selectie van de signalen

Welke signalen vormen input voor het team en hoe worden deze signalen geïdentificeerd?

Afdoening

Heeft het team een voorkeur voor bestuursrechtelijke, fiscale of strafrechtelijke aanpak?

Vanwege de verschillende vertrekpunten (de redenen tot het starten van een team en de doelstelling) van de eenheden zou een vergelijking van de verschillende teams op het teamniveau irrelevant zijn. Daarom is de analyse van de afpakteams dusdanig ingericht dat iedere indicator op individuele basis beoordeeld wordt. Door met een ‘voetlicht’ te schijnen over de verschillende manieren waarop eenheden een indicator hebben toegepast of ingevuld, kunnen de onderzoekers overeenkomsten en verschillen eenvoudig identificeren en analyseren.

Deze voetlichtanalyse resulteert uiteindelijk in een samenvattende visualisatie per indicator. Hierin geven de onderzoekers aan waar ieder afpakteam zich (relatief van de andere teams) bevindt. Deze visualisaties worden aan het eind van dit hoofdstuk in een overzicht gepresenteerd.

4.3 Resultaten dataverzameling

De tabel hierna geeft de resultaten van de dataverzameling per afpakteam weer.

Tabel 4.1 Overzicht kenmerken afpakteams

	Midden-Neder-land	Zeel- and-West-Brabant	Noord-Holland	Rotterdam	Oost-Brabant	Den Haag
Naam team	Afpakteam Utrecht en Afpakteam Almere	Afpakteam 2.0	Financieel Interventie Team	ConfisQ team	Intelcel	IMPACT
Actief	April 2011-Juni 2017	2015-Oktober 2018	+/- augustus 2019	Januari 2017-heden	Gestart in 2017	September 2019
Reden tot start	<ul style="list-style-type: none"> • Meer focus op financiële zaken • Uitleren van financieel rechercheren • Opheffing: gebrek capaciteit districten 	<ul style="list-style-type: none"> • Meer focus op financiële zaken • Uitleren van financieel rechercheren • Opheffing: gebrek capaciteit districten 	<ul style="list-style-type: none"> • Toelag OM 	<ul style="list-style-type: none"> • Toelag OM 	<ul style="list-style-type: none"> • Toelag OM 	<ul style="list-style-type: none"> • Toelag OM
Insteek	<ul style="list-style-type: none"> • Korte klap-zaken 	Korte klap-zaken	Korte klap-zaken	Korte klap-zaken	Korte klap-zaken	Korte klap-zaken
Doel	<ul style="list-style-type: none"> • Signalen identificeren • Signalen opwerken • Zelf afpakken • Kweekvijver 	<ul style="list-style-type: none"> • Signalen identificeren • Signalen opwerken • Zelf afpakken • Kweekvijver 	<ul style="list-style-type: none"> • Signalen identificeren • Signalen opwerken • Zelf afpakken (samen met Blauw) 	<ul style="list-style-type: none"> • Signalen identificeren • Signalen opwerken • Informatie doorzetten naar andere partij 	<ul style="list-style-type: none"> • Signalen identificeren • Signalen opwerken • Informatie doorzetten naar districten 	<ul style="list-style-type: none"> • Signalen identificeren • Signalen opwerken • Aanzet onderzoek doen • Kweekvijver

	Midden-Neder-land	Zeel-and-West-Brabant	Noord-Holland	Rotterdam	Oost-Brabant	Den Haag
Locatie en samenwerking	<ul style="list-style-type: none"> • DR en Basisteam • Financiële recherche • FIOD • OM • Onder RIEC-vlag 	<ul style="list-style-type: none"> • Basisteam • Financiële recherche • FIOD • OM 	<ul style="list-style-type: none"> • Analyst RIEC • Belasting-dienst • Financiële recherche • FIOD • Gemeente • OM • Onder RIEC-vlag 	<ul style="list-style-type: none"> • Belasting-dienst • DRR-analist • Financiële recherche • FIOD • FIU • Medewerker • RIEC • OM • Onder RIEC-vlag 	<ul style="list-style-type: none"> • Financiële recherche 	<ul style="list-style-type: none"> • Belasting-dienst • DR en Basisteam • FinO • FIOD • Gemeente • Leiden • OM • RIEC • Onder RIEC-vlag
Target	Resultaten afpakteam tellen mee voor districten	Geen target	Geen target	Resultaten tellen mee voor incassoverplichting OM	Geen target	Resultaten afpakteam tellen mee voor districten
Locatie	Fulltime samen op kantoor	Fulltime samen op kantoor	Kernteam 2-3 dagen samen op kantoor	Wekelijks overleg, aanwezigheid verschilt per partijen	Fulltime samen op kantoor	Om de week overleg
Bron van de signalen	<ul style="list-style-type: none"> • Belastingdienst • Blauw • Eigen query's • FIU • TCI • 'Restinformatie' 	<ul style="list-style-type: none"> • Belastingdienst • Blauw en wijkagenten • Eigen query's • FIU • MMA • TCI • 'Restinformatie' 	<ul style="list-style-type: none"> • Belasting-dienst • Blauw • FIOD • Gemeente 	<ul style="list-style-type: none"> • Blauw • Belasting-dienst • FIU 	<ul style="list-style-type: none"> • Belasting-dienst • Blauw • FIU 	<ul style="list-style-type: none"> • Belasting-dienst • Blauw • Eventueel andere ketenpartners • FIU
Selectie van signalen	Zeswekelijks casusoverleg	Team beslist zelf welke zaken op te pakken	Wekelijks casusoverleg	Tweewekelijks RIEC-overleg	Wekelijks overleg (eenheidsniveau)	Tweewekelijks overleg
Aanpak	Voorkeur om zaken voor rechter te laten komen	Voorkeur voor buitengerechtelijke afdoening	Voorkeur voor buitengerechtelijke afdoening	Voornamelijk fiscale of strafrechtelijke afdoening	Voorkeur voor buitengerechtelijke afdoening	Geen voorkeur

4.4 Analyse

De volgende analyse zal per (groep) indicator(en) de onderzoeksresultaten presenteren en toelichten. Tevens zijn de onderlinge verhoudingen weergegeven in een cockpit-paneel. Per eenheid is een uitgebreid overzicht van de verschillende elementen van het afpakteam samengesteld, deze zijn te vinden in Bijlage V.

Actief sinds/tot

Van de zes teams die in het kader van dit onderzoek nader onderzocht zijn, zijn twee teams al enige tijd geleden opgericht. De afpakteams van de eenheden Midden-Nederland en Zeeland-West-Brabant waren sinds respectievelijk 2011 en 2015 actief. Deze teams zijn in 2017 (Midden-Nederland) en 2018 (Zeeland-West-Brabant) opgeheven. De resterende vier teams zijn recenter opgericht (in 2017 en 2019). Deze teams zijn ten tijde van het schrijven van dit onderzoeksrapport nog actief. Het moment van oprichten van het team hangt nauw samen met de aanleiding voor de oprichting (zie volgende paragraaf).

Voorlopige conclusie

Wat betreft de oprichtingsdatum kan er een splitsing gemaakt worden tussen de teams die een aantal jaar geleden opgericht zijn en de teams die meer recent tot stand zijn gekomen. Deze splitsing lijkt sterk samen te hangen met de aanleiding tot oprichting.

Aanleiding voor oprichting

De aanleidingen voor het oprichten van een afpakteam lopen uiteen:

- Bij de twee teams die als eerst opgericht werden (afpakteam van de eenheden Midden-Nederland en Zeeland-West-Brabant), kwam het initiatief tot oprichten van deze teams vanuit de politieorganisatie zelf. Deze gaf aan *meer behoefte te hebben aan specifieke capaciteit* op het gebied van afpakken. In reactie hierop hebben deze twee eenheden zelfstandig capaciteit vrijgemaakt om een afpakteam op poten te zetten.
- De directe aanleiding voor de oprichting van de andere afpakteams is de *som geld die vanuit het Openbaar Ministerie beschikbaar werd gesteld* (zie inleiding van dit hoofdstuk) om de aanpak van ondermijnende criminaliteit te intensiveren. De eenheden Den Haag, Noord-Holland, Rotterdam en Oost-Brabant, geven alle aan dat de beschikbare financiële steun één van de aanleidingen was om een afpakteam in te richten.

Voorlopige conclusie

De onderzoekers constateren twee aanleidingen voor de oprichting van een afpakteam. Enerzijds richten eenheden een afpakteam op als antwoord op een bestaande capaciteitsleemte (Midden-Nederland en Zeeland-West-Brabant), anderzijds is de hoofdreden tot oprichting de som geld die vanuit het OM vrijgekomen is (Den Haag, Noord-Holland, Rotterdam, en Oost-Brabant).

Insteek

Wanneer men naar de afpakteams kijkt vanuit het perspectief van de insteek van de teams valt op dat alle teams in eerste instantie gericht zijn op ‘korte klap’-zaken. Hierbij richt men het onderzoek niet op het subject, maar op een object (bijvoorbeeld een auto, een bankrekening enzovoort). Zodra voldoende verdenking bestaat dat het object op oneigenlijke wijze verkregen is, kan beslag op het object gelegd worden. Het is

aan de eigenaar van het object om te bewijzen dat het object op legale wijze verkregen is.

Doorgaans pakken de afpakteams de kleinere zaken op en focust de financiële recherche zich op grotere, vaak complexere casussen. Binnen deze focus op de ‘korte klap’ kunnen drie verschillende typen afpakteams worden onderscheiden, waarbij de verschillen voornamelijk zitten in de mate waarin het afpakteam zelf overgaat tot actie of een zaak overdraagt aan een tactisch team dat de zaak afhandelt.

De eerste vorm, de meest zelfstandige teams, zijn betrokken bij het identificeren en opwerken van signalen, Rechercheren de casus vervolgens zelf uit en gaan ten slotte over tot het daadwerkelijk afpakken van goederen en/of vermogen. Deze teams hebben doorgaans een sterke focus op frustreren: door gelden en/of goederen af te pakken, zit men ‘de crimineel’ in de weg. Dat het hierbij vaak om kleinere bedragen (en goederen) gaat, is minder van belang. Het afpakken van, bijvoorbeeld, een auto levert voor de totale afpakresultaten van een eenheid minder op, maar heeft wél een groot effect op de eigenaar van het voertuig.²⁷ Eenheden die op deze wijze te werk gaan, zijn (of waren) Midden-Nederland, Noord-Holland en Zeeland-West-Brabant.

De tweede vorm, afpakteams nemen het daadwerkelijke afpakken niet zelf voor hun rekening, maar leveren ‘een pakket met een strik’ af bij de districten. Dit houdt in dat het afpakteam signalen identificeert, opwerkt en gedeeltelijk uitrechercheert. Vervolgens gaat het team over tot ‘eerste’ acties (bijvoorbeeld een doorzoeking) om nog meer informatie over een bepaalde casus te verzamelen. De vergaarde informatie wordt vervolgens als kant-en-klaarpakket gepresenteerd aan het district dat dan over kan gaan tot het aanhouden van een verdachte. De gedachte achter deze aanpak is het (deels) ontlasten van de districten en basisteams. Vanwege de capaciteitsproblematiek zijn de districten niet altijd in de gelegenheid om te acteren op de informatie die aangeleverd wordt vanuit het afpakteam. Dit zou als gevolg kunnen hebben dat afpakteams zaken voorbereiden en afleveren, maar dat deze zaken vervolgens niet opgepakt (kunnen) worden. De eenheid Den Haag past binnen deze vorm. Het afpakteam tracht een voorzet te geven, zodat de districten de bal vervolgens, op een moment waarop het hen uitkomt, in kunnen koppen. Met name het feit dat de districten zelf kunnen beslissen wanneer ze een casus oppakken wordt als een groot voordeel gezien; op deze manier kampen de districten minder met de tijdsdruk die komt kijken bij een arrestatie, simpelweg omdat zij nu zelf in de hand hebben wanneer een verdachte wordt gearresteerd.

De derde vorm bestaat uit teams die zich richten op het identificeren en opwerken van signalen. Zij verzamelen informatie om deze casussen te Rechercheren en leveren ver-

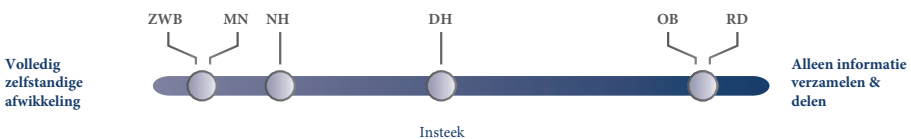
27 Een enkele gesprekspartner gaf aan dat wanneer een goed tóch oneigenlijk afgepakt blijkt te zijn en het teruggegeven moet worden aan de eigenaar in kwestie, de afpakactie toch geslaagd is, omdat de eigenaar tijdelijk gefrustreerd is.

volgens een pakket informatie af aan een andere partij. Deze vorm verschilt met de tweede vorm in de zin dat alleen informatie wordt gedeeld; teams die in deze categorie vallen, voeren zelf geen acties (bijvoorbeeld invallen) uit om meer informatie te vergaren. Zij leveren *sec* (opgewerkte) informatie aan, zodat een andere partij (of ander team binnen de politieorganisatie) hierop kan acteren. De afpakteams van Rotterdam en Oost-Brabant kunnen worden gecategoriseerd als voorbeelden van deze vorm. Het Rotterdamse ConfisQ-team levert informatie aan op basis van de behoeften van de partij die de informatie uitvraagt. Dit kunnen verschillende ketenpartners zijn, waaronder de gemeente en de Belastingdienst. Het Oost-Brabantse team werkt doorgaans samen met de districten en werkt informatie op die vervolgens de basis vormt voor het acteren door de districten.

Voorlopige conclusie

De volgende figuur geeft weer hoe de verschillende eenheden zich tot elkaar verhouden wat betreft de insteek van het afpakteam. De eenheden Midden-Nederland en Zeeland-West-Brabant hadden afpakteams die volledig zelfstandig overgingen tot beslaglegging. Het Noord-Hollandse FIT-team werkt voor het leggen van beslag samen met de basisteams en bevindt zich daarom verder naar rechts op de schaal. Het IMPACT-team van de eenheid Den Haag werkt signalen op en rechercheert ze zodat de basisteams of districten vervolgens over kunnen gaan tot actie. Ten slotte bevinden de teams van de eenheden Oost-Brabant en Rotterdam zich uiterst rechts; zij leveren alleen opgewerkte informatie aan.

Figuur 4.1 Visuele weergave van verhoudingen tussen eenheden

Opvallend is dat zowel de eenheid Midden-Nederland als de eenheid Zeeland-West-Brabant aangaf een verschuiving te zien in de *modus operandi* van criminelen als gevolg van de oprichting van de integrale afpakteams. De criminelen kozen voor steeds ingewikkeldere strategieën; dit gold als bewijs voor het succes van de teams, maar ver-eiste tegelijkertijd ook continue aanscherping van de werkwijze van de politie.

Doel

De aanleiding tot het opzetten van de afpakteams lijkt van invloed te zijn op het doel van de teams. De teams die opgezet zijn om te voorzien in de behoefte aan specifieke capaciteit op het gebied van afpakken, hebben, naast het afpakken van crimineel ver-

mogen, als doel om financieel rechercheren uit te leren²⁸ binnen de politieorganisatie. Door middel van de afpakteams wordt de kennis over financieel rechercheren breder gedeeld en wordt binnen de politieorganisatie meer bewustwording gecreëerd over de mogelijkheden die financieel rechercheren biedt. De teams, eenheid Den Haag, Midden-Nederland en Zeeland-West-Brabant, die een afpakteam oprichtten (mede) vanwege het ‘kweekvijvereffect’, hadden dit element specifiek ingebed in de organisatie van het afpakteam. In de afpakteams van Midden-Nederland en Zeeland-West-Brabant was het initiële idee dat twee collega’s vanuit de basisteams voor zes maanden aan zouden sluiten bij het afpakteam om vervolgens te rouleren met twee ‘nieuwe’ collega’s. Op deze manier zouden de teamleden vanuit de basisteams de opgedane kennis kunnen delen met collega’s. Deze opzet bleek in de praktijk moeizaam te werken, omdat een roulatie van zes maanden te kort was en de collega’s uit de basisteams de deelname aan het afpakteam dusdanig interessant vonden dat ze liever niet wilden rouleren. Desalniettemin gold het uitleren van financieel rechercheren bij deze eenheden wel als een van de voornaamste redenen voor het opzetten van een afpakteam.

De teams die opgericht zijn naar aanleiding van de toelage door het OM, lijken eerder een focus te hebben op het verhogen van de afpakresultaten (zie ook de indicator ‘target’ later in deze paragraaf).

Voorlopige conclusie

Hoewel alle teams als doelstelling hebben om crimineel vermogen af te pakken, is er onderscheid in de onderliggende doelstellingen van het team. De teams die uit intrinsieke beweegredenen zijn opgericht, zijn doorgaans relatief specifiek en expliciet gericht op het uitdragen en ontwikkelen van financiële researchcapaciteiten binnen de organisatie. De teams die als gevolg van een externe impuls (geld vanuit het OM) zijn opgericht, worden over het algemeen meer expliciet geacht bij te dragen aan de doelstelling van de eenheden, de districten en/of het OM. Het team van de eenheid Den Haag legt op beide doelstellingen een relatief even zware nadruk. Omdat deze doelen elkaar niet uitsluiten, zijn ze moeilijk lineair weer te geven. De onderzoekers hebben er daarom voor gekozen om voor deze indicator geen visualisatie weer te geven.

Samenstelling

De volgende tabel geeft de grootte van de afpakteams weer en laat zien welke ketenpartners betrokken zijn bij de afpakteams van de verschillende eenheden. Een kruisje in de tabel geeft de deelname van een partij weer (en zegt niets over het aantal personen waarmee een partij aan een afpakteam deelneemt).

28 Met ‘uitleren’ doelt men binnen de politieorganisatie op het bijschaven van de kennis van een bepaald specialisme (bijvoorbeeld financiële opsporing) van politiemedewerkers op een bepaald terrein.

Tabel 4.2 Overzicht samenstelling per afpakteam

	Grootte (personen)	Grootte (partijen)	Onder RIEC-vlag?	Financiële recherche	Politie (DRR)	Politie (Basisteams)	OM*	FIOD	Belasting- dienst	FIU	Bestuurs- kundige	Gemeente
Oost-Brabant	4	1	Nee	X								
Midden-Nederland	6	4	Ja	X	X	X	X					
Den Haag	9	7	Ja	X	X	X	X	X	X			X
Noord-Holland	9	5	Ja	X			X	X	X			X
Rotterdam	13	6	Ja	X	X		X	X	X	X		
Zeeland-West-Brabant	15	4	Nee	X		X	X		X			

*De deelname van het OM kan ook voorkomen in de vorm van een Afpak OvJ of Intel OvJ.²⁹

Teamsamenstelling

De samenstelling van de teams loopt uiteen van een relatief klein team met een duidelijke kerngroep (bijvoorbeeld Oost-Brabant) tot grotere teams, zoals bijvoorbeeld ConfisQ in Rotterdam. De samenstelling van het team lijkt nauw samen te hangen met de insteek en het doel (zie eerder). De teams die als doel hebben om zelf signalen op te werken en uiteindelijk tot afpakken over te gaan, lijken doorgaans uit minder partijen te bestaan. De afpakteams bij de eenheden Midden-Nederland en Zeeland-West-Brabant hadden beide als doel om het volledige proces te doorlopen en hebben compacte teams bestaande uit vier partijen. Per partij schuiven soms meerdere afgevaardigden aan, vandaar dat het afpakteam in Zeeland-West-Brabant qua aantal teamleden relatief groot was (vijftien leden). Het afpakteam van de eenheid Midden-Nederland was vrij compact, maar werkte in de selectiefase samen met verschillende partijen (onder andere Belastingdienst, FIU en een bestuurskundige) om te bezien welke ketenpartner het best gepositioneerd was om een bepaalde casus op te pakken (casusoverleg). Het Noord-Hollandse afpakteam is ook gericht op het zelf afpakken van gelden en goederen, maar is in vergelijking met de andere twee teams meer divers (bestaande uit vijf ketenpartners, negen teamleden).

De teams die gericht zijn op het verzamelen en analyseren van informatie (bijvoorbeeld de eenheid Rotterdam) hebben om die reden een team bestaande uit verschillende ketenpartners. Het Rotterdamse afpakteam gaat zelf niet over tot beslaglegging en heeft het verzamelen van informatie als hoofdtaak. Om zo divers mogelijke data te generen, bestaat dit team uit partners met verschillende soorten 'kaarten,' waardoor

²⁹ De officiers die onderdeel zijn van het team hebben als voornaamste functie het vormen van een brug tussen de politieonderzoeken en de eventuele strafrechtelijke afhandeling. De betrokken OvJ kan het afpakteam ondersteunen in het opbouwen van een casus, zodat deze eenvoudig behandeld kan worden door de rechtbank. De OvJ duidt onder andere aan waar de zwaktes van een casus zitten.

snel bekeken kan worden wie het best gepositioneerd is om een casus verder uit te rechercheren. Deze opzet is ook kenmerkend voor het Haagse IMPACT-team.

Hoewel het afpakteam van de eenheid Oost-Brabant eenzelfde insteek heeft, vormt dit team een uitzondering omdat dit team alleen uit politie-internen bestaat.³⁰

Rol van het RIEC

Wat verder opvalt is de rol van het RIEC. Door gebruik te maken van het ‘RIEC-convenant’,³¹ wordt het delen van informatie tussen de ketenpartners vergemakkelijkt. Door de afpakteams aan het RIEC te koppelen, kan informatie eenvoudiger gedeeld worden en daarmee wordt tegemoetgekomen aan de financieel rechters die het delen van informatie als een van de grootste obstakels zagen. Echter, de samenwerking met het RIEC lijkt per eenheid te verschillen. Sommige eenheden (Den Haag, Midden-Nederland, Noord-Holland en Rotterdam) gaven aan dat de samenwerking met het RIEC waardevol is; het helpt hen informatie uit te wisselen met andere partijen. De betrokkenheid van het RIEC wisselt ook per afpakteam. Bij het Haagse afpakteam schuift het RIEC aan bij de overleggen, in Rotterdam is de rol van het RIEC voornamelijk gericht op de coördinatie van de verschillende ketenpartners. In deze coördinerende rol overziet de medewerker van het RIEC welke casussen mogelijk opgepakt kunnen worden door het afpakteam, wijst hij/zij in overleg met het team de ‘kartrekker’ aan en registreert hij/zij welke zaken door het afpakteam opgepakt worden. De eenheden Oost-Brabant en Zeeland-West-Brabant gaven aan bewust geen samenwerking met het RIEC te zijn aangegaan omdat de samenwerking met verschillende partijen onder de RIEC-vlag extra coördinatie vereist waardoor zaken, volgens hen, minder snel afgehandeld kunnen worden.

Rol van het OM

Daarnaast is het interessant om een blik te werpen op de rol van het OM (met name de Afpak Officier van Justitie (hierna Afpak OvJ)). Tabel 4.2 geeft de betrokkenheid van het OM in alle teams weer, met uitzondering van Oost-Brabant.³² De verschillende teams onderstrepen het belang van deelname van het OM (met name van de Afpak OvJ) omdat deze partij uiteindelijk ook verantwoordelijk is voor de afhandeling van de zaak. Door continue betrokkenheid vanuit het OM kunnen zaken beter opgebouwd worden, waardoor zij doorgaans meer kans van slagen hebben wanneer zij voor de rechter komen. Betrokkenheid vanuit het OM vanaf de start van een casus heeft een positieve invloed op de uiteindelijke overdracht van de casus van de politie aan het OM (wanneer het tot een zitting komt). Bovendien levert in veel eenheden het OM een

30 Binnen de politieorganisatie wordt aan ‘politie-internen’ gerefereerd wanneer men spreekt over vertegenwoordigers van de politieorganisatie.

31 Zoals gepubliceerd door het LIEC: Convenant ten behoeve van Bestuurlijke en Geïntegreerde Aanpak Georganiseerde Criminaliteit, Bestrijding Handhavingsknelpunten en Bevordering Integriteitsbeoordelingen.

32 Het afpakteam van de eenheid Oost-Brabant gaf wel aan in nauw contact te staan met een OvJ en prettig met deze OvJ samen te werken.

(van de) projectleider(s) van het afpakteams, niet in de laatste plaats omdat sommige teams opgezet zijn naar aanleiding van het beschikbare geld vanuit het OM.

Rol van de districten

De betrokkenheid van de districten bij de afpakteams verschilt per eenheid. Sommige eenheden hebben één of meerdere collega's vanuit de basisteams of districten op permanente of roulerende basis in het afpakteam betrokken. Voorbeelden hiervan zijn Midden-Nederland en Zeeland-West-Brabant. Deze aanpak strookt met één van de beweegredenen voor het opzetten van een afpakteam: deze eenheden wilden middels een afpakteam financieel rechercheren breder uitdragen binnen de politieorganisatie en hoopten als kweekvijver te kunnen fungeren voor collega's vanuit de basisteams. Met deze gedachten zijn de basisteams actief betrokken in de afpakteams.

In de meeste andere teams is er sprake van betrokkenheid vanuit de districten via de districtsrecherche óf via basisteams. In deze gevallen worden de basisteams doorgaans eerder gezien als een groep die signalen kan herkennen en doorzetten naar het afpakteam dan als een voltallig, permanent lid van het afpakteam.

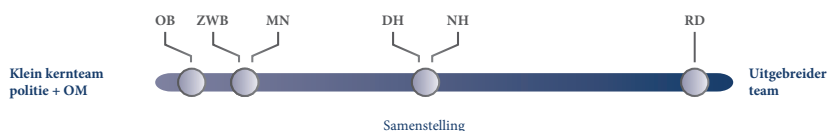
Rol van de FIOD

De rol van de FIOD verschilt per afpakteam; in sommige afpakteams speelt de FIOD geen rol. In andere nam de FIOD deel aan het team in de eerste fase, maar stapte deze partner vervolgens uit het team (bijvoorbeeld in Zeeland-West-Brabant). Wanneer de Belastingdienst ook deelneemt aan een afpakteam is de gedachte doorgaans dat deze afgevaardigden een link kunnen vormen met de FIOD, waardoor de FIOD niet zelf deel hoeft te nemen. In het Haagse team neemt de FIOD wel deel aan de meeste bijeenkomsten.

Voorlopige conclusie

De volgende figuur geeft weer hoe de verschillende eenheden zich tot elkaar verhouden wat betreft samenstelling. De eenheid Oost-Brabant heeft een afpakteam wat alleen uit politie-internen bestaat en bevindt zich daarom uiterst links op de schaal. De teams van Zeeland-West-Brabant en Midden-Nederland zijn ook politie-intern, maar worden aangevuld door het OM en de Belastingdienst. Aan het Haagse en Noord-Hollandse afpakteam zijn daarbij de gemeente en de FIOD toegevoegd. Ten slotte het Rotterdamse team waar ook FIU aanschuift. De volgende figuur geeft de diversiteit aan partners weer en laat de grootte van de afpakteams buiten beschouwing.

Figuur 4.2 Visuele weergave van verhoudingen tussen eenheden

Target

Niet alle afpakteams werken met een target. De teams die opgezet zijn met behulp van de financiële steun vanuit het OM hebben doorgaans als doel om bij te dragen aan een afpaktarget van de hele politie-eenheid of van het OM. Geen van de afpakteams die in het kader van dit onderzoek geanalyseerd zijn, werkt met een eigen target. In plaats daarvan dragen de successen van de afpakteams bij aan het afpaktarget van de districtsrecherche en basisteams (eenheid Den Haag, Midden-Nederland, Oost-Brabant) en de incassoverplichting van het OM (eenheid Noord-Nederland en Rotterdam). De teams in Noord-Holland en Zeeland-West-Brabant werken niet met dergelijke targets.

Voorlopige conclusie

Geen van de afpakteams werkt met een eigen target. Enkele teams dragen bij aan het afpaktarget van de districten, het target van de eenheid of de incassoverplichting van het OM. Twee teams hebben geen afpaktarget.

Samenwerking en locatie

Zoals eerder beschreven, zijn de eenheden relatief vrij om het afpakteam binnen hun eenheid in te richten. Afhankelijk van het doel, de insteek en de samenstelling zijn de eenheden tot verschillende samenwerkingsvormen gekomen, variërend van fulltime intensieve samenwerking op een fysieke locatie tot een gezamenlijk overleg eens per twee weken. Kijkend naar de manieren waarop de samenwerking van de afpakteams is georganiseerd, kunnen vier modellen worden onderscheiden. Belangrijk is om hierbij te noemen dat samenwerking op een gezamenlijke locatie niet per definitie de enige vorm van intensieve samenwerking hoeft te zijn (dergelijke samenwerking kan ook plaatsvinden door middel van, bijvoorbeeld, online of telefonisch contact of bilaterale afspraken).

Het eerste, meest intensieve, model wordt toegepast in Oost-Brabant, Midden-Nederland, Noord-Nederland en Zeeland-West-Brabant. De afpakteams van deze eenheden zitten *fulltime samen op kantoor*, al dan niet in het gebouw van de politie (het afpakteam van Zeeland-West-Brabant zat op een losstaande locatie). Een kanttekening bij deze vorm van samenwerking is dat deze mogelijk kan leiden tot een 'schutting' waarbij andere collega's het gevoel krijgen dat afpak-gerelateerde zaken per definitie door het afpakteam opgepakt worden en dus geen aandacht behoeven van collega's buiten het afpakteam. Deze samenwerkingsvorm vergt intensieve inspanning om financieel rechercheren binnen de organisatie uit te dragen.

Een tweede model komt voor in Rotterdam waar *een deel van het team fulltime bij elkaar zit en andere deelnemers op parttimebasis aansluiten* (de vertegenwoordigers van de FIU sluiten voor enkele dagen per week aan). Het team is eens per week compleet voor een teamoverleg.

Een derde vorm van samenwerking wordt in Noord-Holland toegepast: hier zitten de leden van het afpakteam *één of enkele dagen per week gezamenlijk op kantoor*. Op de resterende dagen voeren zij andere werkzaamheden uit.

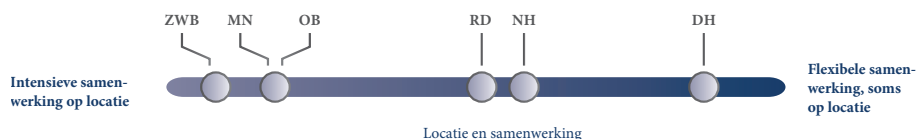
Ten slotte heeft de eenheid Den Haag voor een vorm van samenwerking gekozen waarbij het afpakteam in principe vanuit het eigen kantoor werkt. Het *team komt eens per twee weken samen voor een casusoverleg*. Dit overleg vindt plaats in Leiderdorp om zo de deelnemers vanuit de Belastingdienst tegemoet te komen.

De keuze voor een samenwerkingsvorm lijkt sterk samen te hangen met de mate waarin capaciteit vrijgemaakt kan worden voor het afpakteam. De teams die kunnen rekenen op de fulltime inzet van teamleden (volledige capaciteit die vrijgemaakt kan worden, bijvoorbeeld in Zeeland-West-Brabant), hebben ook de mogelijkheid om samen op een locatie te werken, terwijl dat gecompliceerder is voor de teams waarbij (een deel van) het team niet fulltime voor het afpakteam beschikbaar is (bijvoorbeeld het team Den Haag).

Voorlopige conclusie

De volgende figuur illustreert hoe de verschillende eenheden zich tot elkaar verhouden wat betreft de samenwerking en locatie. De teams die veel (iedere dag) samen in een gedeelde kantoorruimte zitten, bevinden zich links op de schaal. Het Rotterdamse team waarvan een deel een kantoorruimte deelt en waar andere leden van het team op bepaalde dagen aanschuiven, vormt een mix tussen intensieve en flexibele samenwerking. In Noord-Holland zit het kernteam twee tot drie dagen samen op kantoor, daarmee biedt het haar teamleden iets meer flexibiliteit. Het Haagse IMPACT-team komt slechts eens per twee weken fysiek samen en behoudt onderling contact per mail of telefoon.

Figuur 4.3 Visuele weergave van verhoudingen tussen eenheden

Rol van basisteams in het afpakteam

Hoewel deze indicator niet specifiek terugkomt in de overzichtstabel die eerder in dit hoofdstuk gepresenteerd is, vinden de onderzoekers het toch relevant om kort stil te staan bij de rol van de basisteams in de afpakteams. De basisteams worden op verschillende wijzen betrokken bij het afpakteam. Sommige eenheden betrekken de basisteams actief en hanteerden een roulatiesysteem, waarbij twee agenten vanuit de basisteams deelnamen aan het afpakteam om op die manier het financieel rechercheren verder uit te dragen binnen de politieorganisatie. In deze gevallen wordt het afpakteam (ook) als kweekvijver ingezet. Zowel de eenheid Midden-Nederland als Zeeland-West-Brabant hanteerde dit systeem.

In alle eenheden spelen de basisteams een rol in het doorgeven van mogelijk interessante signalen. De signalen die door de basisteams doorgegeven worden, worden door het afpakteam gecontroleerd. Om de basisteams gemotiveerd te houden, is het goed om terug te koppelen of het signaal al dan niet bruikbaar is. Met name het Rotterdamse ConfisQ-team benadrukte het belang van terugkoppeling naar de basisteams; door accurate feedback wordt het voor de basisteams makkelijker om in het vervolg bruikbare signalen aan te leveren. Daarnaast blijkt uit een dergelijke terugkoppeling dat het signaal wel degelijk ontvangen is en het werk van de basisteams wordt gewaardeerd. Het Noord-Hollandse team hanteert een soortgelijk principe en nodigt de agent die een bepaald signaal identificeert soms uit bij het afpakteam om het signaal toe te lichten. Waar mogelijk wordt deze persoon ook betrokken bij 'de klapdag'.

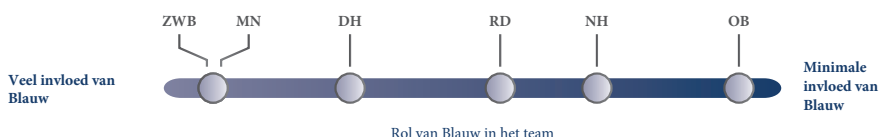
Het Haagse team vormt een mix tussen twee bovenstaande aanpakken; aan het afpakteam neemt ook één afgevaardigde van de districtsrecherche en één van het basisteam deel. Echter, deze deelname geschiedt niet op roulerende basis; de afgevaardigden vormen een vast onderdeel van het team. Daarnaast maakt het IMPACT-team intensief gebruik van signalen die de basisteams en districten aanleveren.

Voorlopige conclusie

De volgende figuur illustreert hoe de afpakteams van de eenheden Midden-Nederland en Zeeland-West-Brabant zo ingericht zijn dat veel invloed vanuit de districten uitgeoefend kan worden. De districten worden in deze eenheden betrokken in de afpakteams en hebben daardoor meer zeggenschap. Het Haagse team bevindt zich rechts daarvan vanwege de deelname van vertegenwoordigers van districten en basisteams

aan het afpakteam. Het FIT-team in Noord-Holland faciliteert betrokkenheid vanuit de basisteams door af en toe een agent uit te nodigen om relevante signalen te presenteren. Ten slotte is de eenheid Oost-Brabant uiterst rechts op de schaal geplaatst omdat binnen het afpakteam van deze eenheid de basisteams voornamelijk worden ingezet als een bron van signalen.

Figuur 4.4 Visuele weergave van verhoudingen tussen eenheden

Bron van signalen

De volgende tabel geeft weer welke bronnen worden gebruikt door ieder afpakteam. Alle teams maken gebruik van de informatie die door de FIU en de basisteams wordt aangeleverd. Alle teams geven aan dat deze twee bronnen ook voor het merendeel van de zaken als input geldt. Opvallend is dat twee teams aangeven dat de kwaliteit van de FIU-informatie niet altijd voldoet aan de verwachtingen van de teams. Zowel het Haagse team als het FIT-team in Noord-Holland merkt op dat FIU-informatie soms niet relevant is (bijvoorbeeld de FIU levert informatie van transacties en personen van buiten het geografische gebied van een bepaalde eenheid), of relatief beperkt (er worden soms überhaupt weinig verdachte transacties gedeeld). Deze eenheden onderstrepen daarom het belang van een FIU-medewerker in het team om een betere informatie-uitwisseling te faciliteren. Echter, niet alle teams beschikken over de financiële middelen om een dergelijke expert in te zetten. Wat verder opvalt, is dat alleen het afpakteam van de eenheid Noord-Holland gebruikmaakt van een zogenaamde 'vast-goedscan'.³³

³³ De vastgoedscan is een risicoanalyse die inzichtelijk probeert te maken welke panden in een bepaalde regio een verhoogd risico tot vastgoedfraude hebben. Mogelijk zou dit ook een interessante bron vormen voor de andere afpakteams.

Tabel 4.3 Overzicht gebruikte bronnen per afpakteam

	FIU	Basis- teams	Vast- goedscan	Belasting- dienst	TCI	Restinfo	MMA ¹	Eigen quers	Andere partners
Midden-Nederland	X	X		X	X	X		X	
Noord-Holland	X	X	X						
Rotterdam	X	X		X					
Oost-Brabant	X	X		X					
Den Haag	X	X				X			X
Zeeland-West-Brabant	X	X		X	X	X	X	X	

1 MMA = Meld Misdaad Anoniem.

Voorlopige conclusie

De afpakteams maken alle gebruik van signalen die door de FIU en de basisteams aan-geleverd worden. Daarnaast werken teams (deels afhankelijk van de samenstelling en insteek van het team) met verschillende andere bronnen.

Selectie van signalen

De afpakteams hebben verschillende processen wat betreft het selecteren van signalen. In veruit de meeste teams wordt op reguliere basis (doorgaans eens per week) een overleg specifiek belegd waarin een selectie van casussen wordt gemaakt. In veel teams wordt deze selectie gemaakt door de deelnemers van het afpakteam, hierdoor komen alleen financiële casussen aan bod. Tijdens dit overleg wordt bekeken welke signalen geïdentificeerd zijn, welke signalen mogelijk interessant zijn en wordt vervolgens bekeken wie van de ketenpartners ‘de beste kaarten heeft’. Op basis van dit overleg wordt een ‘kartrekker’ aangewezen die deze casus leidt. Deze strategie wordt toegepast in Den Haag, Midden-Nederland, Noord-Holland en Rotterdam.

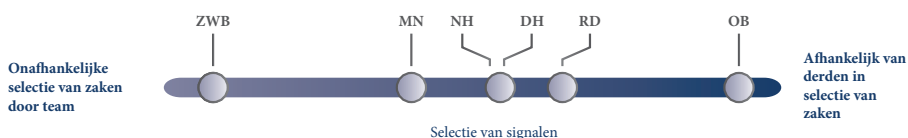
De eenheid Oost-Brabant werkt met een zogenaamde ‘selectietafel’. Tijdens dit overleg wordt op eenheidsniveau besloten welke zaken verder onderzocht zullen worden. Echter, tijdens dit overleg wordt niet alleen gekeken naar financiële zaken, maar komen ook andersoortige zaken aan bod. De vertegenwoordigers van het afpakteam in Oost-Brabant gaven aan dat de financieel gerelateerde zaken vaak minder prioriteit genieten dan bijvoorbeeld overvallen of zedenzaken. Hierdoor wordt regelmatig besloten om een financiële casus niet verder uit te werken.

Het afpakteam in Zeeland-West-Brabant kon zelfstandig beslissen welke signalen verder onderzocht worden. Dit deden zij vaak in nauwe samenwerking met de OvJ die bij het afpakteam was aangesloten.

Voorlopige conclusie

De volgende illustratie geeft weer in welke mate de afpakteams zelfstandig signalen kunnen selecteren. Het afpakteam 2.0 van de eenheid Zeeland-West-Brabant bestaat alleen uit politie-internen en een OvJ en is zo ingericht dat zij zelf keuzes kunnen maken wat betreft het opvolgen van signalen. De teams in de eenheden Den Haag, Midden-Nederland, Noord-Holland en Rotterdam werken allemaal met een (wekelijks) overleg waarin wordt besloten welke signalen verder onderzocht worden. Ten slotte bevindt het afpakteam van de eenheid Oost-Brabant zich uiterst rechts omdat zij doorgaans afhankelijk zijn van de selectietafel binnen hun eenheid.

Figuur 4.5 Visuele weergave van verhoudingen tussen eenheden

Afdoening

In principe staan alle teams open om een zaak strafrechtelijk, bestuurlijk of fiscaal af te doen. In de meeste teams neemt zowel de politie als de Belastingdienst deel, waardoor de meeste zaken hetzij strafrechtelijk hetzij fiscaal afgedaan worden. Een bestuurlijke aanpak wordt het minst vaak toegepast. Het merendeel van de gesprekspartners gaf aan dat de politie in veel gevallen een leidende rol neemt in een onderzoek met als gevolg dat zaken doorgaans strafrechtelijk worden aangepakt. Echter, de visie op deze strafrechtelijke aanpak verschilt per eenheid en wordt in de volgende sectie nader toegelicht.

Enkele eenheden (bijvoorbeeld Rotterdam) gaven aan in de toekomst meer in te willen zetten op de bestuurlijke aanpak en daarom gemeentelijke partijen intensiever te willen betrekken. Het Haagse team werkt met een 'en-en-en'-gedachte waarbij toepassing van de ene aanpak, de andere aanpak niet uit hoeft te sluiten (zaken kunnen dus via meerdere wegen aangepakt worden).

Voorlopige conclusie

De volgende figuur geeft weer in welke mate teams zelf kunnen beslissen over de afdoening van zaken. Zowel de afpakteams van Oost-Brabant als die van Zeeland-West-Brabant bestaan grotendeels uit politie-intern personeel met als gevolg dat deze teams in de keuze voor de afdoening geleid worden door de politie. De teams van Midden-Nederland en Noord-Holland verkeren in een soortgelijke situatie, maar lijken in sommige gevallen wat meer te leunen op andere ketenpartners. Voor het IMPACT-team in Den Haag sluit de ene aanpak de andere niet uit, naast de politie kunnen ook andere ketenpartners een leidende rol nemen. Ten slotte laat het ConfisQ-team uit Rotterdam de afdoening afhangen van de partij die informatie opvraagt. Het ConfisQ-team ver-

zorgt, in die zin, alleen het opwerken van informatie en laat het bepalen van de best te hanteren aanpak over aan derden.

Figuur 4.6 Visuele weergave van verhoudingen tussen eenheden

Strafrechtelijke aanpak

Een aantal eenheden heeft (of had) een sterke voorkeur voor een strafrechtelijke afdoening van een zaak. De eenheid Midden-Nederland bijvoorbeeld gaf aan zaken idealiter ter zitting te brengen, omdat het aanpakken van onverklaarbaar vermogen zich doorgaans goed voor een strafrechtelijke aanpak leent.

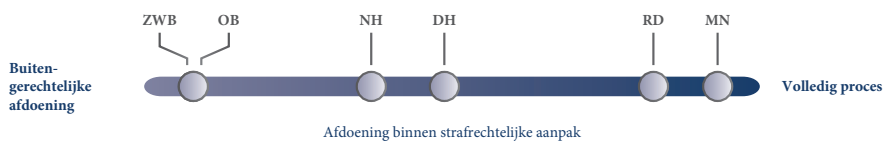
De afpakteams van de eenheid Oost-Brabant en Zeeland-West-Brabant hebben een andere visie op de strafrechtelijke aanpak en sturen juist bewust aan op buitengerechtelijke afdoening. De voornaamste reden voor deze strategie is het behouden van snelheid: door zaken buitengerechtelijk af te doen, houdt het afpakteam de regie zelf in handen en heeft het minder te maken met bureaucratische procedures die de snelheid van het team aantasten. Deze teams zijn van mening dat het afpakteam juist effectief kan zijn door snelheid te behouden; om deze reden hebben de teams ook besloten af te zien van samenwerking met het RIEC.

De eenheden Den Haag en Noord-Holland hebben geen specifieke voorkeur voor een bepaalde aanpak en houden de opties open. Het ConfisQ-team hanteert in de praktijk vaak een strafrechtelijke of fiscale aanpak en zou in de toekomst vaker een bestuurlijke aanpak willen toepassen.

Voorlopige conclusie

De volgende figuur geeft weer hoe de verschillende eenheden staan tegenover de strafrechtelijke aanpak. De afpakteams in Oost-Brabant en Zeeland-West-Brabant zijn uitgesproken voorstander van buitenrechtelijke afdoening. Het team van de eenheid Midden-Nederland heeft een voorkeur voor een strafrechtelijke aanpak. Omdat de eenheden Den Haag, Noord-Holland en Rotterdam geen voorkeur hebben in de aanpak van zaken, zijn deze eenheden buiten beschouwing gelaten in het volgende overzicht.

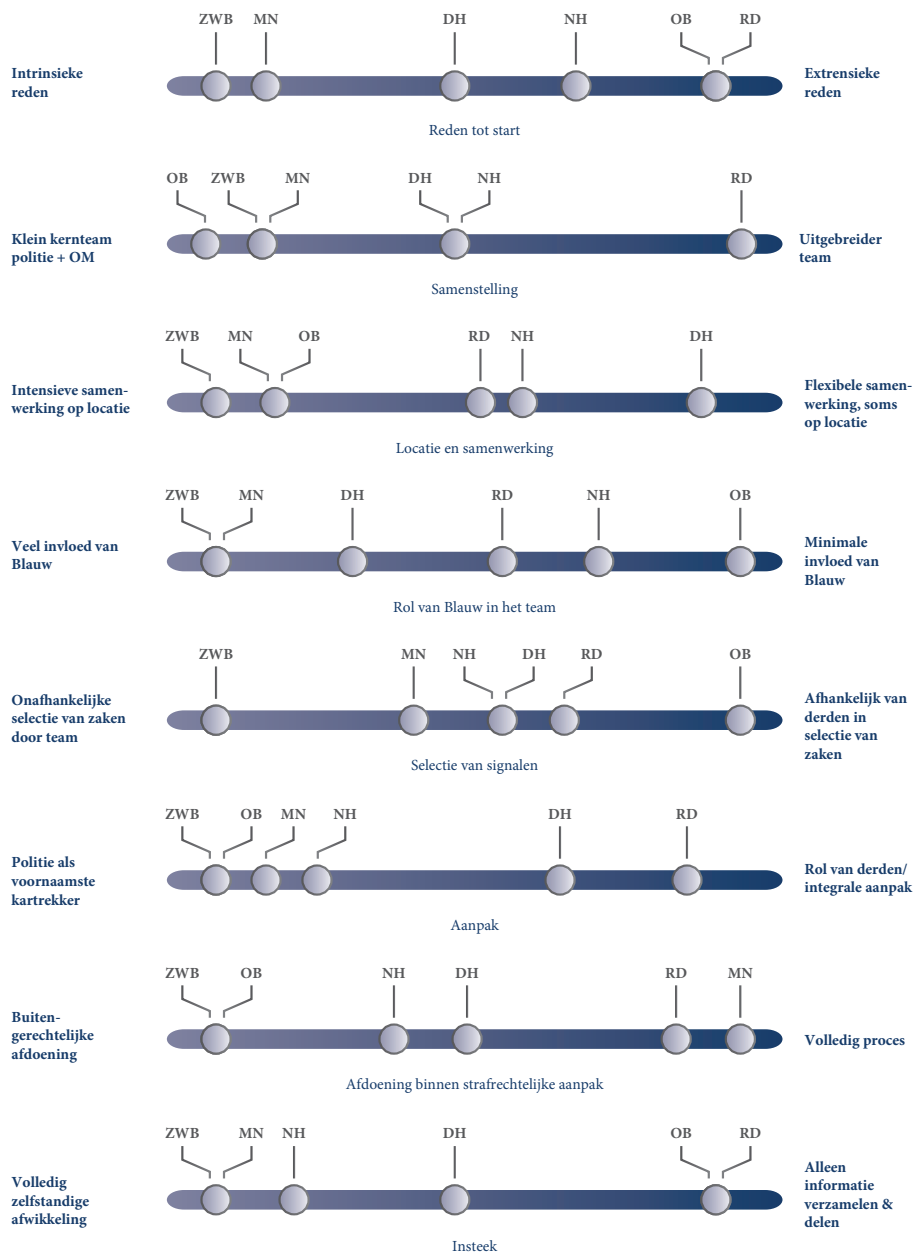
Figuur 4.7 Visuele weergave van verhoudingen tussen eenheden

4.5 Conclusies en aanbevelingen

Bovenstaande analyse wijst uit dat er binnen de verschillende eenheden in Nederland een grote diversiteit aan afpakteams bestaat. De teams verschillen onder andere in doelstelling, samenstelling en aanpak. De volgende afbeelding geeft de losstaande visualisaties per indicator weer.

Figuur 4.8 Overzicht cockpit panelen afpakteams

Hoewel er geen verschillende ‘soorten’ afpakteams geïdentificeerd kunnen worden, kunnen de geanalyseerde teams toch grofweg in twee typologieën opgesplitst worden. Op basis van de aanleiding tot het oprichten van de afpakteams kunnen de teams die ‘op eigen initiatief’ opgericht werden, gescheiden worden van de teams die met gelden van het OM opgericht zijn. De teams die binnen de *eerste typologie* vallen, zijn redelijk homogeen. De afpakteams van de eenheid Midden-Nederland en Zeeland-West-Brabant laten een sterke focus zien op een klein kernteam, waarbij de politieorganisatie (financiële recherche) het grootste deel van de teamleden levert. De teams werkten ook samen met ketenpartners (bijvoorbeeld in de selectiefase van een casus, zoals het geval was bij de eenheid Midden-Nederland). Deze teams zijn gericht op autonomie, handelen zaken zelf af (leggen zelf beslag) en focussen op ‘korte klap’-zaken, waarbij de verdachte gefrustreerd kan worden. Doordat de teams voornamelijk uit politie-internen bestaan, werken zij intensief samen en delen de teamleden samen een werkruimte. Voor deze teams is het uitleren van financieel rechercheren aan de basisteams een kerntaak; de teams werkten daarom beide met een roulatiesysteem om steeds verschillende agenten de mogelijkheid te bieden meer te leren over financieel rechercheren (dit principe wordt ook, in zekere zin, toegepast in het Haagse IMPACT-team). Beide teams zijn uiteindelijk opgeheven, omdat vanuit de districten niet aan de capaciteitsbehoefte van de afpakteams kon worden voldaan. Daarnaast gaf de eenheid Midden-Nederland aan dat vanwege jurisprudentie de korte klap steeds lastiger te realiseren was. Onderzoeken duren langer dan vroeger, in sommige gevallen komen hierbij rechtshulpverzoeken aan te pas, waardoor de zaak verder vertraagt.

Binnen de *tweede typologie* valt op dat er veel verschillen bestaan tussen de afpakteams. Hoewel zij alle opgericht zijn naar aanleiding van de toelage vanuit het OM, verschillen deze teams in de manier waarop ze ingericht zijn en de wijze waarop ze acteren. Deze teams (Den Haag, Noord-Holland, Oost-Brabant, Rotterdam) wisselen qua teamgrootte en diversiteit; het Rotterdamse ConfisQ-team bestaat uit minstens zes verschillende partijen, terwijl de Intelcel uit Oost-Brabant slechts uit politie-internen bestaat. Daarnaast wijken de teams af wat betreft doelstelling; het Haagse IMPACT tracht signalen op te werken en de eerste stappen in het onderzoek te doen alvorens de zaak over te dragen aan de districten, terwijl het FIT-team in Noord-Holland zelf overgaat tot beslaglegging. Hoewel alle teams gericht zijn op de ‘korte klap’-zaken, is de manier waarop zij ingericht en georganiseerd zijn (heel) verschillend. Terwijl het afpakteam in Oost-Brabant fysiek bij elkaar op kantoor zit, komt het Haagse team slechts eens in de twee weken bij elkaar.

Kenmerkend voor alle afpakteams is de focus op de ‘korte klap’. Hoewel dit niet duidelijk blijkt uit bovenstaande visualisatie, zijn alle teams gericht op ‘laaghangend fruit’; ze dienen ter ondersteuning van de financiële recherche die doorgaans meer complexere onderzoeken doet. De afpakteams zijn daarentegen gericht op het continu frustreren van verdachten.

Daarnaast werkt geen van de teams met een eigen kwantitatief target. In sommige gevallen telt het afpakresultaat van het afpakteam mee voor de districten (Den Haag en Midden-Nederland) of de incassoverplichting van het OM (Rotterdam).

Aanbevelingen

Hoewel de verschillende afpakteams op bepaalde punten veel van elkaar verschillen, hebben de onderzoekers toch een drietal aanbevelingen geformuleerd die van toepassing zijn op zowel actieve afpakteams alsmede op eenheden die overwegen een afpakteam (her) op te richten.

Doel van het team scherpstellen

Zoals de bovenstaande visualisatie weergeeft, is het doel van een afpakteam van grote invloed op de manier waarop de andere indicatoren worden ingericht en toegepast. Hoe sterker het afpakteam gericht is op autonomie (dat wil zeggen: zelf signalen identificeren, opwerken en overgaan tot beslaglegging), des te beperkter de diversiteit van de deelnemers in het team, hoe intensiever de samenwerking, hoe sterker de invloed van de basisteams, hoe meer vrijheid het team geniet in de selectie van signalen en hoe groter de kans dat de politieorganisatie de leiding neemt in het onderzoek. Het Afpakteam 2.0 van de eenheid Zeeland-West-Brabant is hiervan een mooi voorbeeld. Anderzijds, wanneer het doel van het afpakteam is om informatie te verzamelen en dit vervolgens door te spelen aan de juiste partij, zoals ConfisQ in Rotterdam doet, worden de indicatoren op een andere manier geadresseerd. Het ConfisQ-team bestaat uit een kleurrijk pallet aan partijen, werkt deels samen op kantoor, maar komt slechts een dagdeel per week met het hele team samen, zet de basisteams in ter identificatie van signalen, maar selecteert de signalen in samenspraak met meerdere partijen. Ten slotte hangt in het geval van ConfisQ de manier waarop een zaak aangepakt wordt, af van de partij die de informatie opvroeg en/of gaat onderzoeken.

Per team valt na te lopen hoe de doelstelling van het afpakteam invloed heeft gehad op de manier waarop de eenheid het team heeft georganiseerd. Deze analyse wijst uit dat het doel van het afpakteam van grote invloed is op de manier waarop het team ingericht wordt. Eenheden die met de gedachten spelen een afpakteam op te richten, wordt daarom aangeraden om eerst het doel van het team scherp te krijgen alvorens invulling te geven aan andere aspecten.

Naast de belangrijke rol die het doel van een afpakteam speelt, schijnt deze analyse ook licht op de bevinding dat een blauwdruk van 'het' afpakteam niet bestaat, vanwege de accentverschillen tussen de verschillende teams. De inrichting van een dergelijk team is sterk afhankelijk van het doel, de insteek, en de reden tot het opzetten van een team. De context waarin het team opereert speelt daarnaast een grote rol.

Kweekvijver werkt

Uit de analyse van de teams die het afpakteam (tevens) als manier zagen om financieel onderzoeken uit te leren binnen de politieorganisatie blijkt dat deze opzet doorgaans succesvol was. Het betrekken van basisteams in de afpakteams leidde tot meer bewustwording van het belang van financiële opsporing en zorgde ervoor dat politiemedewerkers vanuit de basisteams meer bekwaam werden op het gebied van financiële opsporing. Daarnaast haalden deze politiemedewerkers veel plezier uit de samenwerking in de afpakteams. Wanneer na zes maanden gerouleerd moest worden, werd hier door de medewerkers uit de basisteams tegenop gezien.

Het kweekvijver-element in een afpakteam zorgt daarom niet alleen voor bredere bewustwording, maar ook voor betere samenwerkingsverbanden binnen de eenheid en, in sommige gevallen, voor meer werkplezier. De onderzoekers classificeren het actief uitleren van financiële opsporing als onderdeel van het afpakteam daarom als een best practice.

Evaluatie en monitoring

Het is lastig te beoordelen hoe effectief de verschillende afpakteams zijn. Van de zeven teams die in deze analyse nader zijn onderzocht, zijn twee teams inmiddels opgeheven en staan drie teams in de kinderschoenen. De resterende teams (eenheid Oost-Brabant en Rotterdam) lijken effectief te zijn in het afpakken van crimineel vermogen. Echter, om hier een gegronde conclusie uit te kunnen trekken, is een nulmeting nodig op basis waarvan het team met enige regelmaat geëvalueerd zou kunnen worden. Door de teams (door een externe partij) te monitoren, creëert men mogelijk meer handvatten om de effectiviteit van een team te beoordelen en om een team, waar nodig, bij te sturen.

Daarnaast zou een procesbeschrijving van de teams helpen in kaart te brengen welke elementen al dan niet effectief zijn en om welke redenen. Een dergelijke beschrijving zou eenheden die overwegen een afpakteam op te zetten kunnen helpen in het inrichten van de teams. Meerdere eenheden gaven tijdens de interviews namelijk aan dat het oprichten van de teams veel tijd en energie kost. Het zou helpen als bestaande (en opgeheven) teams hun ervaringen en overwegingen delen.

5. Casestudy 2 – Maatschappelijk herbestemmen

Eén van de speerpunten van het beleid van de Nederlandse overheid omtrent criminaliteit is het afpakken van crimineel vermogen (in geld, goederen enzovoort). Liquide middelen vloeien doorgaans direct in de staatskas, terwijl goederen zo snel mogelijk worden vernietigd of verkocht via veilingen. De opbrengsten daarvan vloeien eveneens de staatskas in. De verkoop van in beslag genomen goederen is soms lastig en het komt voor dat verkochte goederen, eventueel via een tussenpersoon, wederom in het criminele milieu terechtkomen. Om dit te voorkomen, maar ook om een krachtig signaal te geven richting de samenleving dat misdaad niet loont, wordt sinds 2017 bekeken of bepaalde goederen teruggegeven kunnen worden aan de *maatschappij* (*social re-use of maatschappelijk herbestemmen*). Tot op heden is in Nederland één succesvol voorbeeld te vinden, namelijk de teruggave van een voor drugstransporten gebruikte boot (later omgedoopt tot de 'Ijsbreker'). Deze boot is door het OM geschonken aan het Scheepvaart en Transport College (STC) voor opleidings- en onderzoeksdoeleinden.

Tijdens de workshop met een afvaardiging uit de politieorganisatie³⁴ werd duidelijk dat sociale teruggave een positief uitstralingseffect kan hebben, maar dat voorzichtig om moet worden gegaan met hoe de goederen hergebruikt worden. Daarnaast is uit de verschillende gesprekken met zowel experts in binnen- als buitenland gebleken dat de praktische uitvoering van maatschappelijk herbestemmen niet eenvoudig is. Hoewel de daadwerkelijk inbeslagneming van goederen door de politie wordt gedaan, ligt de bevoegdheid om goederen een nieuwe bestemming te geven bij het OM. Het OM doet momenteel zelf onderzoek naar maatschappelijk herbestemmen van in beslag genomen goederen. Het OM benadert herbestemmen vanuit een juridisch oogpunt en kijkt specifiek naar manieren waarop deze procedure eenvoudiger en aantrekkelijker kan worden gemaakt.³⁵

In overleg met het OM en Politie en Wetenschap is daarom besloten dat deze *casestudy* zich richt op de inbedding van maatschappelijk herbestemmen in de politieorganisatie. Daarnaast focust de analyse zich op de meerwaarde die maatschappelijk herbestemmen de politieorganisatie biedt. Als onderdeel van deze *casestudy* is onderzocht hoe twee vooruitstrevende landen op het gebied van maatschappelijk herbestemmen,

34 De workshop ten behoeve van de *casestudy* selectie, Utrecht, 14 mei 2019.

35 Het OM onderzoekt onder andere de mogelijkheden die verschillende pilots zouden kunnen bieden.

Italië en Schotland, dit proces hebben ingebed en welk effect het herbestemmen heeft op de politieorganisaties aldaar. Hierbij draagt deze *casestudy* bij aan het juridische onderzoek dat het OM uitvoert.³⁶

5.2 Gehanteerde methodieken

In het kader van de *casestudy* naar maatschappelijk herbestemmen heeft het onderzoeksteam zowel *desk research* uitgevoerd als gesprekken met diverse partijen gevoerd. Het bronnenonderzoek richtte zich voornamelijk op het in kaart brengen van de Nederlandse, Italiaanse en Schotse context. Hierbij is ook aandacht besteed aan het juridische kader om ervoor te zorgen dat de uitkomsten van de *casestudy* aansluiten bij het onderzoek dat door het OM uitgevoerd wordt.

Daarnaast zijn gesprekken met verschillende partijen gevoerd om zo een breder beeld te krijgen van de procedures rondom en de ervaringen met het maatschappelijk herbestemmen in Nederland. Het onderzoeksteam sprak onder anderen met twee (ex-)financieel rechers van de eenheid Rotterdam die betrokken zijn geweest bij het herbestemmen van het schip. Ook heeft een gesprek plaatsgevonden met een lid van het college van bestuur van het Rotterdamse Scheepvaart en Transport College.

Om de Italiaanse context nader te duiden, sprak het team met Libera, een Italiaanse ngo die zich inzet voor maatschappelijk herbestemmen in Italië en aan de wieg stond van de Italiaanse wetgeving op dit gebied. Daarnaast hebben de onderzoekers contact gelegd met Schotse vertegenwoordigers van het CashBack-programma. Zij hebben schriftelijk informatie toegestuurd.

Om de overeenkomsten en verschillen tussen de Nederlandse, Italiaanse en Schotse context scherp te krijgen, hebben de onderzoekers de bevindingen uit de *desk research* en de interviews gestructureerd aan de hand van vier kernelementen rondom het maatschappelijk herbestemmen, namelijk: (a) beslaglegging, (b) het identificeren van een ontvangende partij, (c) het daadwerkelijke proces tot herbestemmen en (d) de overdracht en communicatie rondom de herbestemming. Deze elementen zullen in de volgende analyse als kapstok fungeren.

5.3 Analyse

5.3.1 Nederland

Hoewel de deelnemers aan de workshop in het kader van deze studie positief waren over de mogelijkheid tot het herbestemmen van in beslag genomen goederen, is er in de Nederlandse context slechts één voorbeeld beschikbaar van deze procedure.

36 Het specifieke wettelijke kader – wat zijn de juridische mogelijkheden voor maatschappelijk herbestemmen, welke regels zijn van toepassing – worden in deze *casestudy* niet onderzocht.

Herbestemming van het schip

Beslaglegging

De Sila Inua, een schip ontworpen voor poolexpedities, werd eind 2017 door de eenheid Rotterdam tijdens een doorzoeking in beslag genomen. De boot, specifiek ontworpen om in lagere wateren te varen en uitgerust met een hijskraantje aan boord, bevond zich op een Belgische werf. De kenmerken van de boot en de context van de beslaglegging waren dusdanig uniek dat besloten werd om maatschappelijk herbestemmen in overweging te nemen. Vanwege de specialistische uitrusting van de boot, die daarmee ook aantrekkelijk was voor criminele activiteiten (onder andere drugs-transporten), was ze niet geschikt voor verkoop via Domeinen Roerende Zaken (onderdeel van het Nederlandse ministerie van Financiën). Normaliter worden goederen via deze weg geliquideerd, echter, het risico dat de boot opnieuw in criminele handen zou vallen, was in dit geval té groot. Daarnaast zou de boot naar verwachting voor een lagere prijs verkocht worden dan haar eigenlijke waarde. Ook was er sprake van achterstallig onderhoud wat de verkoopwaarde van de boot verder zou drukken. Ten slotte wist men uit ervaring dat een beslagprocedure behoorlijk wat tijd zou kunnen kosten. Gedurende die periode zouden stallingskosten voldaan moeten worden. Deze combinatie van factoren heeft ertoe geleid dat het traject van maatschappelijk herbestemmen in overweging werd genomen. Hiermee vormt de casus van de Sila Inua een uitzondering.

Nadat beslag is gelegd op gelden, goederen of panden, is het OM verantwoordelijk voor hetgeen er met het object gebeurt. De politieorganisatie is in principe alleen betrokken bij de beslaglegging. In het geval van de herbestemming van de Sila Inua, werkte de financieel rechercheur die betrokken was bij de beslaglegging samen met een Rotterdamse officier van justitie, deels omdat maatschappelijk herbestemmen een relatief nieuw fenomeen is in Nederland. De OvJ waarborgde gedurende het traject de juridische aspecten en richtte zich op de samenwerking met België.

Omdat de verdachte snel afstand tekende van het schip, kon de politie relatief snel overgaan tot herbestemmen (een andere optie zou zijn dat het OM het goed vreemdtdt).³⁷

Identificatie van ontvangende partij

Initieel had men een andere ontvangende partij voor het schip in gedachte. Om verschillende redenen kwam deze samenwerking niet van de grond. Daarna kwam het

37 Het feit dat de verdachte afstand deed van de boot is van grote invloed geweest op de mogelijkheid om te kunnen herbestemmen. Omdat de verdachte afstand deed, werd de politie de eigenaar van de boot en kon als eigenaar dus bepalen wat er gebeurde. Wanneer een verdachte geen afstand doet, blijft de verdachte tijdens het beslag nog eigenaar en moet het goed wettelijk naar Domeinen Roerende Zaken die vervolgens als beheerder van het goed, handelingen kunnen verrichten (bewaren, verkopen of vernietigen). Hetgeen er met het goed gebeurt, wordt door de OvJ beslist. Zie ook artikel 94a SV – conservatoir beslag.

Scheepvaart en Transport College in beeld. Het STC bleek een geschikte partij voor de herbestemming. Het college was op zoek naar een extra boot waarop de leerlingen hun vaardigheden konden oefenen. Daarnaast bood het college een mooie brug met een doelgroep die mogelijk in de verleiding zou kunnen komen zich in te laten met criminele activiteiten (personeel in havens loopt risico onder druk gezet te worden door criminelen). Met het herbestemmen van de Sila Inua hoopte de politie daarom ook een signaal af te geven dat zij ook actief zijn in de havens en dat misdaad niet loont.

Herbestemmingsproces

Voor de boot daadwerkelijk bij het STC te water gelaten kon worden, moesten de betrokken partijen een ingewikkeld traject doorlopen. Omdat herbestemmen niet of nauwelijks wordt toegepast in Nederland, lag er geen draaiboek klaar en moesten de betrokkenen zelf een weg vinden in de uitvoer van deze complexe procedure. Als gevolg hiervan, heeft het (kleine) team dat het proces leidde veel tijd en energie gestoken in het uitzoeken en opzetten van dit proces. Al met al heeft het een jaar gekost om de boot aan de nieuwe eigenaar te geven.

Naast het gebrek aan ervaring, werd het team ook geconfronteerd met een grote groep partijen die bij het herbestemmen betrokken moesten worden (onder andere Domeinen Roerende Zaken, ministerie van Financiën, ministerie van Justitie en Veiligheid). Hierdoor ging veel tijd verloren met verantwoording afleggen en toestemming verkrijgen. Het bleek niet altijd eenvoudig om medewerking te krijgen van alle partijen; in sommige gevallen moesten bepaalde documenten een hele hiërarchie door om de juiste handtekeningen te ontvangen. Het bleef daarom tot op de dag van de officiële overdracht onduidelijk of het herbestemmen door zou kunnen gaan. Enkele handtekeningen werden pas kort voor de overdracht gezet.

Tijdens dit proces was een aantal sleutelfiguren cruciaal; met name de financieel onderzoeker van de eenheid Rotterdam en de OvJ van het Rotterdamse parket. De inzet van de financieel onderzoeker is bijzonder opvallend tegen de achtergrond van de discussie rondom de rol van de politie in het herbestemmen van afgepakte goederen (zie box 5.1).

Box 5.1 Rol van de politie in maatschappelijk herbestemmen van in beslag genomen goederen

Tegenstanders beargumenteren dat de taken van de politie reiken tot en met het in beslag nemen van goederen; zodra deze zijn geconfisqueerd, worden ze overgedragen aan het OM dat, in de opvatting van deze groep, verantwoordelijk is voor het herbestemmen. Anderzijds zijn voorstanders van mening dat herbestemmen bijdraagt aan het voorkomen van criminaliteit (het voorkomt dat goederen via de verkoop van de Domeinen in handen komen van criminelen) en daarom als een taak van de politie kan worden beschouwd.

Overdracht en communicatie

De succesvolle overdracht van het schip is veelvuldig in de media uitgedragen. In de Sila Inua zelf is een gedenksteen aangebracht dat de studenten herinnert aan de historie van de boot. Inmiddels zijn de studenten van destijds afgestudeerd; de nieuwe lichten studenten wordt middels de herinneringsplaat en in de lessen geattendeerd op het bijzondere verhaal achter de boot.

Opvallend is dat de gesprekspartners aangaven dat de herbestemming van de Sila Inua binnen de politieorganisatie minder uitvoerig is uitgedragen. De vertegenwoordiger van het STC had graag haar ervaringen gedeeld met de politie om op die manier te benadrukken hoe zinvol het herbestemmen van in beslag genomen goederen kan zijn.

De vertegenwoordiger van de eenheid Rotterdam gaf aan dat het volledige proces dat is doorlopen om tot herbestemmen te komen, nooit is vastgelegd. Hier is weliswaar tijdens het proces herhaaldelijk om gevraagd, maar door gebrek aan tijd is dit niet gebeurd. Nu de financieel rechercheur die toentertijd het voortouw heeft genomen in de herbestemming van baan gewisseld is, is daarmee ook een groot deel van de opgebouwde kennis en ervaring verdwenen.

Reflectie

Terugkijkend zijn de gesprekspartners het met elkaar eens dat de herbestemming van de Sila Inua een moeizaam, maar lonend proces is geweest. Allereerst is voorkomen dat een goed (wederom) in criminele handen valt en opnieuw kan worden gebruikt voor ondermijnende activiteiten. De specifieke kenmerken van de boot in acht nemend, kan dit als een waardevolle prestatie worden beschouwd.

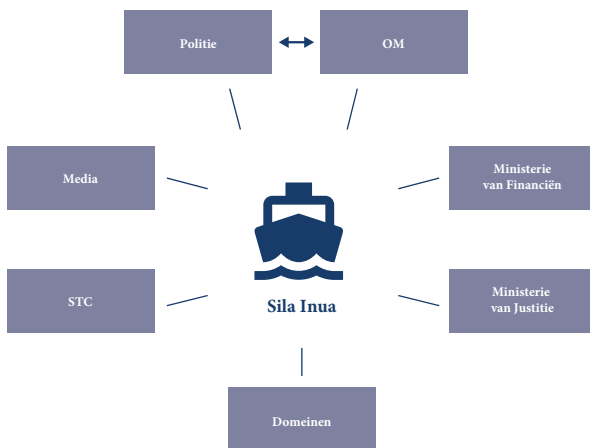
Daarnaast heeft het herbestemmen van het schip een positief effect gehad op het werkplezier van de (Rotterdamse) politieagenten die betrokken zijn geweest bij de beslaglegging van de boot. Omdat goederen na beslaglegging doorgaans aan Domeinen worden overgedragen, heeft de politieorganisatie weinig zicht op wat er met de door hen geconfisqueerde goederen gebeurt. In dit geval heeft het in beslag genomen goed een nieuwe bestemming gekregen; dit heeft een positief effect op het gevoel van zingeving van de politie. Zij zien nu (in)direct waar hun acties toe kunnen leiden.

Het feit dat de Sila Inua uiteindelijk werd geschonken aan het STC had in feite een tweeledig effect. Enerzijds heeft men hiermee (de kwaliteit van) het praktijkonderwijs voor het college kunnen verhogen. Anderzijds vormen de leerlingen van het STC een relevante doelgroep voor een bewustwordingscampagne waarbij de aanwezigheid van de politie in de haven wordt benadrukt. Hiermee is een groep die mogelijk kwetsbaar is om zich in te laten met ondermijnende activiteiten bereikt.

Het volledige herbestemmingsproces heeft echter veel moeite gekost. Omdat een dergelijk traject niet eerder succesvol doorlopen was, hebben de politie en het OM stap

voor stap moeten onderzoeken hoe men tot herbestemming kon komen. In de praktijk betekende dit dat men veel lijntjes heeft moeten uitzetten, herhaaldelijk verzoeken heeft gedaan bij de verschillende partijen om de juiste informatie aan te leveren enzovoort. Uit de gesprekken bleek duidelijk dat het hebben van een ‘lange adem’ een vereiste is voor een succesvolle afsluiting van een dergelijk traject. De volgende afbeelding geeft de complexiteit van de samenwerking weer tussen de verschillende partners in het proces tot herbestemmen van de Sila Inua. Deze visualisatie toont enerzijds dat veel partijen betrokken waren bij de herbestemming van het schip en, anderzijds, dat er geen duidelijk procesbeschrijving bestaat die de rollen en verantwoordelijkheden van de verschillende actoren duidt. Gedurende het proces was de politieorganisatie de kar-trekker en zocht de politie (in samenwerking met het OM) steeds contact met de andere partijen. Terwijl in Italië en Schotland (zie verderop in dit hoofdstuk) een vrij duidelijke keten te identificeren is, was de samenwerking in Nederland nog in mindere mate gestructureerd. Belangrijk is om hierbij te vermelden dat de volgende afbeelding de samenwerking in het kader van de herbestemming van de Sila Inua weergeeft; in andere situaties kan het pallet aan betrokken partijen anders zijn.

Figuur 5.2 Samenwerking partners herbestemmingsproces Nederland

Sinds de herbestemming van de Sila Inua zijn verschillende pogingen ondernomen om andere in beslag genomen goederen een maatschappelijk doel te geven. Geen van deze pogingen is echter succesvol gebleken.

Uit de casuïstiek van de Sila Inua blijkt dat herbestemming van afgenomen goederen onvoldoende ingebed is in de Nederlandse wetgeving en handhavingsketen. Hoewel het OM momenteel onderzoekt hoe deze inbedding verbeterd kan worden, blijkt uit de gesprekken met de (ex-)financieel rechercheurs dat de mogelijkheid tot maatschappelijk herbestemmen nauwelijks op de radar van de politieorganisatie staat. Daarom

loont het om ook te kijken naar de manier waarop andere, vooruitstrevende landen, dit hebben aangepakt. In zowel Italië als Schotland is maatschappelijk herbestemmen een genormaliseerd onderdeel van de politiepraktijk en de gerechtelijke procedures. De volgende twee secties zullen daarom nader ingaan op de manier waarop deze twee landen het maatschappelijk herbestemmen hebben ingericht en welk effect dit proces heeft op de politieorganisatie aldaar.

Box 5.2 Nieuwe casus maatschappelijk herbestemmen in Nederland

In de week voor oplevering van de eerste versie van dit rapport, deed een nieuwe casus van sociaal herbestemmen zich voor in Nederland. Als gevolg van de COVID-19-crisis kampt de gezondheidszorg met grote tekorten aan beschermend materiaal voor het zorgpersoneel. Het OM en de eenheid Midden-Nederland hebben daarom, in samenwerking met de Dienst Domeinen, 75.000 wegwerphandschoenen, 1800 overalls, 4000 overschoenen en 50 maskers geschonken aan huisartsen in de regio. Deze goederen waren eerder in beslag genomen in een onderzoek naar facilitering van hennepteelt.

5.3.2 *Italië*

In vergelijking met de Nederlandse context is het maatschappelijk hergebruik in Italië (veel) sterker wettelijk ingebed. De Italiaanse wetgeving op dit gebied was met name gericht op het bestrijden van de maffia. Begin jaren negentig was er sprake van veel extreem maffiageweld. Dit leidde tot een ommekeer in het standpunt van het Italiaanse volk ten opzichte van de strijd tegen de maffia; zij toonden zich in toenemende mate bereid om de overheid te steunen in deze strijd. Daarnaast bleek de maffia dusdanig geworteld te zijn in de samenleving dat de medewerking van burgers essentieel was om de maffia te bestrijden. Een burgerinitiatief volgde en onder leiding van de anti-maffiabeweging Libera³⁸ nam de Italiaanse overheid in 1996 wet nr. 109/96 aan, die vastlegt dat criminele goederen in beginsel hergebruikt moeten worden, nadat zij in beslag genomen zijn door de politie (indien dit niet mogelijk blijkt te zijn, mogen de goederen verkocht worden). Hiermee werd getracht de maffia 'harder te raken' en werd geprobeerd te voorkomen dat goederen (weer) in het criminele circuit terechtkwamen nadat ze verkocht waren. Met de herbestemming van in beslag genomen goederen probeerde men ook te onderstrepen ook dat het kiezen van de kant van de maffia niet loont.³⁹

38 www.libera.it/.

39 Beni confiscati alla criminalità organizzata: un'occasione di sviluppo, Azzurra Pirami, 2016.

Box 5.3 Libera

Libera, opgericht in 1995, speelde een belangrijke rol in de totstandkoming van wet nr. 109/96. Sindsdien functioneert de organisatie als anti-maffiabeweging en streeft het niet alleen naar een afname van maffia-invloed en -geweld maar ook naar meer sociale gerechtigheid (een onderdeel hiervan wordt gevormd door Libera's steun aan het maatschappelijk herbestemmen van goederen). Recentelijk heeft Libera de campagne Confiscati Bona 2.0 gelanceerd. Door middel van dit project brengt de organisatie in kaart hoe de (on)roerende goederen herbestemd worden. Hiermee wordt getracht beter overzicht te krijgen van de manier waarop herbestemde panden en goederen ingezet worden. Libera is ook actief op Europees niveau, waar het lobbyt om maatschappelijk herbestemmen van in beslag genomen goederen op de agenda van de verschillende lidstaten te krijgen.

Beslaglegging

De wet legt neer dat wanneer een goed in beslag wordt genomen, dit in eerste instantie tijdelijk is. Goederen kunnen ook panden, (landbouw)grond of bedrijven behelzen. In een eerste beoordeling door het OM wordt bekeken of de confiscatie gegrond is. In de tussentijd neemt het OM het goed in bewaring. Wanneer wordt bevestigd dat de beslaglegging gegrond is, wordt dit formeel vastgelegd door het hooggerechtshof. In het geval van beslaglegging op een goed, is het aan de verdachte te bewijzen dat dit (on)roerende goed op legitieme wijze verkregen is. Wanneer hij/zij dit niet kan bewijzen, mag het OM overgaan tot daadwerkelijke confiscatie. Omdat deze procedure veel tijd in beslag kan nemen, voorziet de Italiaanse wet in mogelijkheden om dit proces te versnellen.

De Italiaanse overheid heeft tussen 2010 en 2018 meer dan 65.000 goederen, gelden, bedrijven en panden in beslag genomen en geconfisqueerd. Hiervan zijn 8.678 objecten ook daadwerkelijk herbestemd.⁴⁰ Met name de zuidelijke provincies zijn hier actief in.⁴¹

40 ANBSC, Relazione sull'attività svolta Biennio 2017-2018, 2018.

41 Omdat het proces tot herbestemmen in sommige gevallen veel tijd in beslag neemt, worden goederen soms lang nadat ze in beslag zijn genomen pas herbestemd. Hierdoor ontstaat ruis in de vergelijking tussen de statistieken van het aantal in beslag genomen goederen en de aantallen van herbestemde goederen.

Box 5.4 Beslaglegging in Italië – Successen tot nu toe

Tussen 2010 en 2018 heeft het Italiaanse OM meer dan 65.000 goederen, gelden, bedrijven en panden in beslag genomen en geconfisqueerd. In het overgrote deel van de gevallen (46,6%) gaat het om onroerende goederen. Daarna volgen geregistreerde roerende goederen (22,1%, bijvoorbeeld voertuigen), gelden (17,6%), bedrijven (7,2%) en meubels (5,4%).⁴² In de afbeelding rechts wordt de

hoeveelheid herbestemde panden per regio tussen 1982 en 2018 weergegeven.

Foto: Shutterstock.

Identificatie van ontvangende partij

Zodra bevestigd is dat een goed geconfisqueerd mag worden, wordt het goed in bewaring genomen door de *Agenzia Nazionale per l'Amministrazione e la Destinazione dei beni sequestrati e confiscati alla criminalità organizzata* (ANBSC, de nationale uitvoeringsorganisatie voor het beheer van in beslag genomen en geconfisqueerde goederen). Deze uitvoeringsorganisatie wordt aangestuurd door het Italiaanse ministerie van Binnenlandse zaken en is verantwoordelijk voor het beheer van de goederen tot op het moment dat deze worden overgedragen aan de ontvanger. Het ANBSC is ook verantwoordelijk voor de selectie van de ontvangende partij, hierbij kan de organisatie kiezen het goed zelf te herbestemmen (bijvoorbeeld door het in te zetten als school, overheidsgebouw enzovoort). Een tweede optie is om het goed maatschappelijk te herbestemmen aan een derde partij (bijvoorbeeld aan een private partij zoals een coöperatie).

Herbestemmingsproces

In het geval dat een goed wordt toegekend aan een lokale overheid, bijvoorbeeld een gemeente, moet de gemeente vervolgens een bestemming voor het goed kiezen en op zoek gaan naar een coöperatie of associatie die het goed zal beheren. In geval van landbouwgrond zal een coöperatie aangewezen worden die de grond zal bewerken en de opbrengsten zal verkopen. Vaak zal het daadwerkelijke werk (bewerken grond, werk in de winkel) gedaan worden door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, zoals

42 Artikel door Adele Grossi in Corriere, 14 januari 2020.

ex-drugsverslaafden of mindervaliden. De opbrengsten zorgen voor de kostendekking, eventuele meeropbrengsten komen óf ten goede aan de plaatselijke samenleving óf worden gebruikt voor criminaliteitspreventie. In andere gevallen komt het goed direct toe aan een overheidsinstantie (bijvoorbeeld de politie) of aan een derde partij die het (on)roerende goed vervolgens volgens de afgesproken regels mag herbestemmen. Nadat het goed is toegewezen aan de ontvangende partij, ziet het ANBSC er gedurende de twee daaropvolgende jaren op toe dat het goed op de ‘juiste’ manier wordt ingezet (zoals overeengekomen voorafgaand aan de herbestemming). Wanneer het ANBSC concludeert dat het pand of het goed op oneigenlijke wijze ingezet wordt, kan besloten worden de herbestemming terug te draaien. In de praktijk komt dit echter nauwelijks voor (deels vanwege de hoge kosten die hiermee gemoeid zijn).

Begin 2020 beheerden 850 verschillende organisaties onroerende goederen die via sociale herbestemming aan hen waren toegekend. Deze organisaties zijn actief in zeven-tien van de twintig Italiaanse provincies. Sociale samenwerkingsverbanden vormen 25% van deze organisaties. De kerk, kerkelijke goede doelen, de scouting en scholen zijn ook vertegenwoordigd.

Box 5.5 Cooperativa Placido Rizzotto

Het Placido Rizzotto Cooperatief werd in 2001 als eerste samenwerkingsverband opgericht en beheert stukken landbouwgrond die voorheen in handen van de maffia waren. De organisatie ziet toe op het beheer van de stukken grond, organiseert de verkoop van de gewassen die op het land groeien en stelt werkplekken beschikbaar voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De organisatie startte met het beheer van een

stuk grond in Sicilië wat in beslag genomen was door toepassing van wet nr. 109/96. De grond, meer dan 155 hectaren, was in vervallen staat toen het werd afgenomen van twee maffiakopstukken. Sinds 2001 vormt het een succesvol ecologisch landbouwinitiatief. Het Placido Rizzotto Cooperatief is inmiddels onderdeel van Libera Terra, een onderdeel van Libera die toeziet op het hergebruik van landbouwgrond.

Foto: Shutterstock

In Italië speelt de politieorganisatie een beperkte rol in het herbestemmen van in beslag genomen goederen. De politie is een belangrijke speler in de onderzoeksfase van de beslaglegging, al wordt in dit stadium vaak samengewerkt met de *Guardia di Finanza*

(financiële recherche), *Carabinieri* en de *Direzione Investigativa Antimafia* (DIA). Wanneer goederen in beslag genomen zijn, worden zij overgedragen aan het OM en daarmee neemt de rol van de politie aanzienlijk af. Het daadwerkelijk herbestemmen gebeurt buiten de politie om, al komt het wel voor dat de politieorganisatie uiteindelijk de 'ontvanger' is van de herbestemde goederen (sommige politiekantoren zijn bijvoorbeeld gehuisvest in geconfisqueerde panden).

Overdracht en communicatie

Het maatschappelijk herbestemmen van in beslag genomen goederen heeft volgens Libera drie grote voordelen. Ten eerste biedt het een mogelijkheid aan de overheid om te laten zien dat het *daadkrachtig kan optreden tegen de georganiseerde criminaliteit* (de maffia). Niet alleen is de overheid in staat om goederen te ontnemen, zij is ook in de positie deze op een effectieve manier terug te geven aan de samenleving, iets waartoe de maffia niet in staat is en niet naar streeft. Daarnaast biedt het herbestemmen de mogelijkheid om de goederen die door toedoen van de maffia afgenomen waren van bepaalde buurten of regio's *terug te geven*. De burgers die hebben moeten lijden onder de maffia-invloeden kunnen door het herbestemmen tegemoetgekomen worden. Ten slotte fungeert het herbestemmen als een effectieve strategie om *steun van samenleving* te verkrijgen. De Italiaanse burgers profiteren van de sociale voorzieningen die de herbestemde goederen bieden (bijvoorbeeld een gemeenschapshuis, politiebureau of huisartspraktijk). Dit helpt de overheid het publieke anti-maffiasentiment te versterken.

Hoewel het herbestemmingsproces sterk ingebed is in de Italiaanse wetgeving, wordt op nationaal niveau kritiek geuit op de traagheid van het proces en het gebrek aan transparantie. In een onlangs verschenen rapport benadrukt het Italiaanse parlement dat de lengte van de procedures de effectiviteit van de wetgeving in gevaar brengt. Gemiddeld duurt het 470 dagen (ruim één jaar en drie maanden) voordat een in beslag genomen goed gepasseerd wordt aan het ANBSC. Doordat het herbestemmingsproces veel tijd kost, verloederen goederen. Dit heeft volgens het parlement juist een averechts effect op de publieke opinie omtrent de daadkracht van de Italiaanse overheid. Als gevolg van de trage procedures worden er nauwelijks schattingen naar de waarde van de gelden en goederen gedaan. Omdat het soms tot wel vijftien jaar kan duren tot een goed wordt herbestemd, wordt een dergelijke schatting als irrelevant beschouwd, omdat de waarde van het (on)roerende goed in die tussenperiode (enorm) kan veranderen. Ten slotte is het selecteren van een ontvangende partij niet eenvoudig. Vanwege de focus op het sociale hergebruik moeten ontvangers voldoen aan bepaalde eisen en moet de toegevoegde waarde aan de Italiaanse maatschappij als een paal boven water staan.

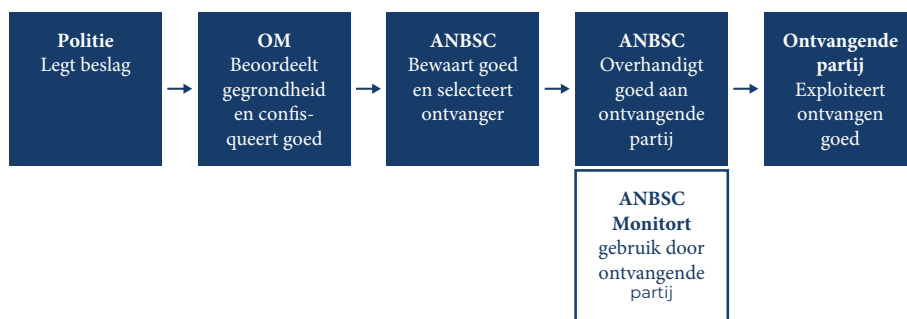
Reflectie

In tegenstelling tot Nederland is het herbestemmen van goederen in Italië ingebed in een specifiek wettelijk kader. De Italiaanse wet legt neer dat goederen in eerste instantie

in aanmerking zouden moeten komen voor herbestemming. Pas wanneer dit niet tot de mogelijkheden behoort, kan het goed verkocht of vernietigd worden. Daarnaast is het aan de verdachte te bewijzen dat het in beslag genomen goed op legitieme wijze verkregen is. Deze omgekeerde bewijslast draagt bij aan de daadkracht van de autoriteiten om goederen sociaal te herbestemmen.

Doordat het proces sterk ingebed is, is het duidelijk welke partij op welk moment in het proces een bepaalde verantwoordelijkheid heeft. Terwijl het herbestemmingsproces in Nederland een samenspel tussen partijen is met de politie (en het OM) als kartrekker, heeft Italië een duidelijk proces met in iedere fase een andere partij als 'hoofdverantwoordelijke'. De volgende illustratie geeft dit proces weer.

Figuur 5.3 Samenwerking partners herbestemmingsproces Italië

5.3.3 Schotland

Terwijl in Italië de focus van het maatschappelijk herbestemmen van in beslag genomen goederen voornamelijk op panden ligt, hanteert Schotland een ander model, dat in deze paragraaf nader wordt uitgewerkt.

Beslaglegging

Wanneer de Schotse politie beslag legt op goederen of gelden, komen deze vervolgens in het beheer van het OM. De 'proceeds of crime'-wetgeving stelt het OM in staat om, als onderdeel van een rechtszaak, in beslag genomen goederen om te zetten in liquide middelen (door verkoop en/of veiling). In het geval van inbeslagname van liquide middelen kunnen deze gelden toekomen aan het OM. De overzichten van de opbrengsten van confiscaties zijn vervolgens publiek toegankelijk.

Identificatie van ontvangende partij en herbestemmingsproces

De opbrengsten worden door het OM doorgezet en komen toe aan het CashBack for Communities-programma, opgezet door de Schotse overheid.⁴³ Dit programma kent gelden toe aan verschillende sociale projecten, waardoor de opbrengsten van de verkoop van de in beslag genomen goederen toekomen aan de maatschappij. In dit model vindt dus geen directe herbestemming van goederen plaats. In plaats daarvan worden gelden direct gedoneerd aan sociale projecten.

Sinds 2008 beheert het CashBack for Communities-programma namens de Schotse overheid de gelden die vrijkomen vanuit in beslag genomen crimineel verkregen goederen en vermogen. Als hoofdverantwoordelijke voor het CashBack programma stelt de Schotse minister van Justitie iedere drie jaar de prioriteiten en focusgebieden voor het programma vast. Op basis hiervan selecteren de beleidsmedewerkers de projecten die financiële ondersteuning ontvangen. Inspiring Scotland, een organisatie gericht op ondernemende filantropie (*venture philanthropy*) is de uitvoerende partner van het CashBack-programma en overziet en beheert de fondsen en de implementatie van het programma.⁴⁴ Het Schotse CashBack-programma is gericht op het ondersteunen van maatschappelijke projecten. De vrijgekomen gelden worden niet aan de politieorganisatie toegekend, maar er wordt specifiek gekeken hoe zij de maatschappij in haar geheel ten goede kunnen komen. Hierbij ligt de focus op projecten voor burgers (jongeren) die zich inzetten voor het voorkomen van crimineel gedrag. Door deze focus op preventie tracht het CashBack-programma indirect bij te dragen aan een inperking van criminaliteit in Schotland.

Tot dusverre heeft het programma meer dan 2,5 miljoen verschillende activiteiten voor jongeren georganiseerd. De huidige cyclus van het CashBack for Communities-programma (dat eindigt in maart 2020) was gericht op de ongelijkheid binnen de Schotse maatschappij. In dit kader ontvingen zeventien organisaties geld om activiteiten op te zetten voor jongeren die benadeeld zijn als gevolg van een slechte leefomgeving, werkloosheid, gebrek aan onderwijs, hoge kans op schooluitval en/of verhoogde kans op crimineel gedrag. Per 1 april 2020 gaat de vijfde fase van het CashBack-programma van start. In deze fase zullen de gelden toekomen aan organisaties die zich richten op jongeren tussen de 10 en 24 jaar met een verhoogde kans tot crimineel gedrag. De organisaties die de financiële steun ontvangen, zetten activiteiten op die de jongeren een alternatieve tijdsbesteding bieden en/of meer structurele steun bieden aan zowel de jongere als aan zijn/haar familie.

⁴³ www.cashbackforcommunities.org.

⁴⁴ www.inspiringscotland.org.uk/.

Box 5.6 Voorbeeld van Cashback for Communities-project⁴⁵

Het 'Basketball Schotland'-project is een van de CashBack-partners sinds 2008. Het project richt zich op het verzorgen van basketballessen op middelbare scholen in slechtere wijken waar veel jongeren in aanraking komen met politie en justitie. Door middel van de sportlessen worden de jongeren uitgedaagd om samen te werken en verbeteren ze hun fysieke gesteldheid. Daarnaast bieden de lessen een alternatief voor rondhangen op straat. Het programma is succesvol; inmiddels worden de lessen op zeventien scholen verzorgd en nemen meer dan 550 jongeren deel aan het project. De meest recente evaluatie van het project toont aan dat de deelnemende jongeren niet alleen fitter zijn, ze kunnen zich ook beter concentreren tijdens de lessen en zijn zelfverzekerder.

Foto: Shutterstock

Overdracht en communicatie

CashBack for Communities brengt haar activiteiten effectief onder de aandacht, presenteert haar successen duidelijk op haar website en treedt hier ook mee in de media. Hoewel de gedoneerde gelden niet terug te leiden zijn naar een bepaalde politiecasus, is het wel duidelijk dat de financiële steun voortvloeit uit geconfisqueerde middelen. Enerzijds valt hierdoor de directe link met de politieorganisatie weg; men kan immers niet aantonen (zoals in Nederland of Italië) dat een bepaald goed door inzet van de politie in beslag genomen is en vervolgens een nieuwe eigenaar heeft gekregen. Anderzijds presenteert CashBack openlijk concrete *casestudy's* en voorbeelden van de projecten die gefinancierd worden met gevorderde inkomsten uit criminele activiteiten. Daarnaast zijn de activiteiten die financiële steun ontvangen van het CashBack-programma doorgaans gericht op het voorkomen van crimineel gedrag onder jongeren door ze een alternatieve activiteit te bieden. Vanuit dit perspectief speelt het CashBack-programma een waardevolle rol in het aanpakken en voorkomen van crimineel gedrag onder jongeren.

Reflectie

Het grote verschil met de Nederlandse situatie is het feit dat het maatschappelijk herbestemmen in het Schotse (rechts)systeem ingebed is. Niet alleen heeft het OM een expliciete mogelijkheid om in beslag genomen goederen om te zetten in liquide middelen of direct door te laten vloeien naar het CashBack-programma, er bestaat ook een

⁴⁵ cashbackforcommunities.org/partners/basketball-scotland/

infrastructuur die het toekennen van de gelden vervolgens overziet. De volgende figuur geeft dit proces schematisch weer.

Figuur 5.4 Samenwerking partners herbestemmingsproces Schotland

Het Schotse systeem toont een gelijkenis met de herbestemming van de Sila Inua in Nederland en met het Italiaanse herbestemmingsprogramma, in de zin dat beide een boodschap af willen geven door middel van het herbestemmingsproces. Met de herbestemming van het schip trachtte de politie te tonen dat misdaad niet loont en de politieorganisatie ook in de haven actief is. De Schotten gaan daarin een stap verder en bieden een alternatieve activiteit voor jongeren met een verhoogd risico op het begaan van criminele activiteiten.

5.4 Conclusies en aanbevelingen

Bovenstaande analyse toont dat er verschillende manieren zijn waarop afgepakt crimineel vermogen een maatschappelijke herbestemming kan krijgen. De inbeslag genomen gelden en goederen komen in Nederland in eerste instantie toe aan de Nederlandse staatskas. In het geval van de herbestemming van de Sila Inua, volgden de Nederlandse politieorganisatie en het OM in grote lijnen het Italiaanse model. Het Italiaanse proces richt zich op het direct herbestemmen van de goederen. Echter, in Italië bestaat de mogelijkheid dergelijke goederen zowel aan derde partijen als aan overheidsinstellingen te herbestemmen (bijvoorbeeld aan de politieorganisatie zelf). Ten slotte zetten de Schotten de goederen eerst om in liquide middelen alvorens ze samen met de in beslag genomen gelden te doneren aan concrete maatschappelijke activiteiten ter preventie van jeugdcriminaliteit. De volgende tabel geeft schematisch weer hoe de verschillende landen verschillen en overeenkomen op het gebied van maatschappelijke herbestemming.

Tabel 5.1 Overzichtstabel maatschappelijk herbestemmen

	Beslaglegging	Ontvanger identificeren	Herbestemmings-proces	Overdracht en communicatie
NL	Politie legt beslag, OM beslist vervolgens over de gelden/goederen/panden	Op basis van geschiktheid en interesse van verschillende partijen (afhankelijk van het object)	Ingewikkeld proces wat niet in de politieorganisatie en/of het wettelijk kader ingebed is. Partijen zijn onbekend met het fenomeen waardoor het proces doorgaans moeizaam verloopt	Het uitdragen van de succesvolle herbestemmen gebeurt zowel in de media als binnen de politieorganisatie
IT	Politie legt beslag, OM beheert de gelden/goederen/panden vervolgens totdat bewezen is dat zij uit op illegitieme wijze zijn verkregen (bewijslast ligt bij verdachte)	ANBSC selecteert ontvangende partij (overheid of derde partij)	Het herbestemmingsproces wordt gecoördineerd door ANBSC en is vastgelegd in het Italiaanse wettelijk kader. De wet schrijft voor dat goederen in de eerste plaats herbestemd zouden moeten worden	Organisaties als Libera dragen succesvolle herbestemmingscasussen uitgebreid uit en treden hiermee in binnenlandse en buitenlandse media
SCH	Politie legt beslag, OM beheert de gelden/goederen/panden. De bewijslast ligt bij de verdachte. Als het bewijs onvoldoende wordt gevonden, dan mogen in beslag genomen goederen worden omgezet in liquide middelen en vloeien zij, samen met eventueel geconfisqueerde gelden, naar CashBack for Communities	Het CashBack-programma selecteert ontvangers van de gelden op basis van de prioriteiten die de Minister van Justitie eens per drie jaar vaststelt	Het herbestemmingsproces zit ingebed in het Schotse wettelijk kader (<i>Proceeds of Crime</i> -wetgeving). CashBack publiceert jaarlijks monitoringsrapporten en jaarverslagen waarin beschreven wordt welke partijen financiële steun hebben ontvangen	Het CashBack-programma brengt projecten die gelden ontvangen actief onder de aandacht door middel van het presenteren van <i>casestudy's</i> op haar website, videomateriaal en nieuwsartikelen

Uit de ervaringen in Italië en Schotland kunnen een aantal '*lessons learned*' geïdentificeerd worden.

Ten eerste is maatschappelijk herbestemmen in zowel Italië als Schotland ingebed in het *wettelijk kader*. In Italië is het herbestemmen van goederen zelfs de eerste mogelijkheid die bekeken moet worden. Hierdoor is maatschappelijk herbestemmen een logische optie wanneer goederen in beslag genomen zijn. In de Nederlandse context is het direct herbestemmen van goederen een uitzondering op de regel; in het geval van de Sila Inua werd deze optie in overweging genomen vanwege de dusdanig unieke kenmerken van het goed en de situatie als geheel. Wanneer maatschappelijk herbestemmen sterker ingebed is in zowel het wettelijk kader als de politieorganisatie, kan deze mogelijkheid eenvoudig toegepast worden.

De *organisatie van het herbestemmingsproces* is in Italië en Schotland geïnstitutionaliseerd, en daarmee genormaliseerd. In Nederland, daarentegen, blijkt dat een 'kartrekker' essentieel is omdat, vanwege de geringe toepassing van de mogelijkheid tot maatschappelijk herbestemmen, het herbestemmingsproces arbeidsintensief en ingewikkeld is. Omdat de optie tot maatschappelijk herbestemmen bij de politieorganisatie en het OM niet scherp op de radar staat en men niet gewend is aan de procedures, vergt het daadwerkelijke herbestemmen veel tijd en inzet. Het ANBSC in Italië en Inspiring Scotland nemen daarentegen een groot deel van het werk rondom het herbestemmen uit handen van het OM. Dit heeft het praktische voordeel dat het OM wordt ontlast voor een deel van de organisatorische en administratieve taken (bijvoorbeeld het identificeren van mogelijke ontvangers, het monitoren van de manier waarop de herbestemde goederen of panden worden ingezet enzovoort). Deze opzet schept ook duidelijkheid in de rolverdeling en verantwoordelijkheden van de verschillende betrokken partijen. Door een coördinerende partij te betrekken in het herbestemmingsproces wordt zowel de rol voor de politieorganisatie (beslaglegging) als het OM (veroordeeling) afgekaderd. Dit vermindert de sterke afhankelijkheid van een 'kartrekker' en vergt minder capaciteit en inzet van de politieorganisatie en het OM.

Daarnaast tonen de voorbeelden in Italië en Schotland dat *maatschappelijk herbestemmen op zeer verschillende manieren kan worden toegepast*. In Nederland focust men zich voornamelijk op goederen (en in toenemende mate op panden; dit vormt de kern van het onderzoek dat het OM momenteel uitvoert), maar uit de praktijk blijkt dat dit niet eenvoudig is. In Italië kunnen ook stukken grond en vastgoed herbestemd worden. Schotland richt zich juist op gelden, waarbij organisaties ook relatief kleine geldbedragen kunnen ontvangen.

Verder zetten Italië en Schotland actief in op het uitdragen van de *succesvolle maatschappelijk herbestemmingen*. Het communiceren van *casestudy's* is in Schotland onderdeel van het takenpakket van de coördinerende organisatie (Inspiring Scotland). In Italië neemt de ngo Libera deze rol op zich. Zo wordt in Italië jaarlijks een congres over maatschappelijk herbestemmen georganiseerd en zijn veel projecten op 7 maart toegankelijk voor publiek. Het effectief uitdragen van de successen van maatschappelijk herbestemmen heeft ook een preventief karakter.

Het maatschappelijk herbestemmen kan ook een positief effect hebben op *de zingeving voor betrokken politiemedewerkers*: de investering in criminaliteitspreventie (Schotland), bewustwording creëren omtrent de aanwezigheid van de politie in de haven (Nederland) en het herbestemmen van maffiavermogen (Italië). Met name het Schotse model, waarin jongeren een alternatief wordt geboden voor 'het op straat hangen'

wordt door de Nederlandse politie als een *best practice* beschouwd die mogelijk ook toepasbaar zou zijn in Nederland.⁴⁶

Bij het onderzoek in Nederland naar mogelijkheden om maatschappelijk herbestemmen te normaliseren, kan lering worden getrokken uit de *best practices* in het buitenland. Deze tonen verschillende mogelijkheden tot inrichting van het herbestemmingsproces; zowel op het procesniveau alsmede in de richting van de te herbestemmen goederen, de betrokken partijen en de communicatiestrategie. Uit bovenstaande analyse blijkt dat de rol van het OM cruciaal is.

Omdat het wettelijk kader voor een groot deel leidend is in het maatschappelijk herbestemmingsproces, is het van belang de uitkomsten van het onderzoek door het OM af te wachten. Echter, in de tussentijd zou de politieorganisatie een procesmatige beschrijving van het herbestemmen van de Sila Inua kunnen ontwikkelen. Het documenteren van een dergelijke procedure is de eerste stap in de richting van het inbedden van dit proces.

46 Dit werd genoemd door één van de politiemedewerkers die betrokken was bij de herbestemming van de 'Ijsbreker'.

6. Casestudy 3 – Versterking samenwerking

6.1 Inleiding

Zoals kort beschreven in hoofdstuk 3, is de Dienst Regionale Informatie Organisatie (DRIO) verantwoordelijk voor de informatieverzameling en -verwerking alsmede het inzichtelijk maken van informatie binnen de politie. Medewerkers van deze afdeling hebben autorisaties om in de verschillende politiesystemen informatie te bekijken en te analyseren. Op basis hiervan kunnen zij zaakdossiers opbouwen die de start van een opsporingsonderzoek vormen. Deze opsporingsonderzoeken worden vervolgens uitgevoerd door de Dienst Regionale Recherche (DRR) in samenwerking met de districts-recherche. Wanneer zich tijdens een opsporingsonderzoek informatievragen voordoen, kunnen DRR-medewerkers deze vragen aan de DRIO-medewerkers stellen die vervolgens de benodigde informatie verzamelen en analyseren.

In de praktijk blijkt de samenwerking tussen beide politieonderdelen niet altijd te functioneren zoals men voor ogen had. Tijdens de interviews in de eerste fase in het kader van dit onderzoek werd meerdere keren aangegeven dat vanuit de optiek van financieel rechercheurs de samenwerking momenteel niet optimaal is en men op zoek is naar oplossingen om die samenwerking te verbeteren.⁴⁷ Eén van de *best practices* die herhaaldelijk werd genoemd, is de samenwerking tussen de opsporingsafdelingen en de Intel-afdelingen in het Verenigd Koninkrijk. Tijdens de workshop van 14 mei 2019 is deze samenwerking als één van de *casestudy's* gekozen om verder uit te werken.

Bij de uitwerking van de *casestudy* is gekozen om één Nederlandse eenheid als uitgangspunt te nemen. De keuze is gevallen op de eenheid Amsterdam, omdat deze eenheid expliciet aangaf interesse te hebben in de werkwijze van de Britse financiële op-

⁴⁷ Tijdens de uitwerking van de *casestudy* is met diverse A&O-analisten gesproken. Zodoende is ook het perspectief vanuit DRIO in deze *casestudy* meegenomen.

sporing en hier ook al enige ervaring mee bleek te hebben.⁴⁸ Vragen die in de *casestudy* centraal staan, zijn:

- Welke knelpunten worden binnen de eenheid Amsterdam ervaren in de samenwerking tussen de financieel rechercheurs en de analisten die (tijdelijk) werkzaam bij de FinEC-afdeling?⁴⁹
- Hoe is de samenwerking in het Verenigd Koninkrijk georganiseerd?
- Welke voorbeelden uit het Verenigd Koninkrijk zouden in Nederland kunnen worden toegepast?

Opgemerkt moet worden dat deze *casestudy* zich niet richt op de samenwerking tussen de gehele DRIO-organisatie en de gehele DRR-organisatie in algemene zin. Tijdens de informatieverzameling en de analyse is specifiek gekeken naar de samenwerking tussen rechercheurs werkzaam op de FinEC-afdeling en analisten die namens de DRIO tijdelijk op de FinEC-afdeling werkzaam zijn. De uitkomsten van deze *casestudy* moeten dan ook in dit licht bekeken worden en zijn niet een-op-een voor de gehele politieorganisatie toepasbaar. Daarnaast moet in het oog gehouden worden dat de *casestudy* binnen de eenheid Amsterdam is uitgevoerd en dat besproken knelpunten niet een-op-een gelden voor andere eenheden binnen de politieorganisatie. Om te kunnen bepalen of de bevindingen, zoals beschreven in deze *casestudy*, ook van toepassing zijn op andere eenheden is vervolgonderzoek nodig. Dit vervolgonderzoek zou zich onder andere kunnen richten op het in kaart brengen van de wijze waarop DRIO en DRR binnen andere eenheden samenwerken. Op basis van dergelijk onderzoek kunnen overeenkomsten tussen de eenheden worden geïdentificeerd en kunnen eenheden, waar mogelijk, samen optrekken om deze knelpunten aan te pakken.

6.2 Gehanteerde methodieken

Om bovenstaande vragen te kunnen beantwoorden, is een reeks interviews afgenomen. Binnen de eenheid Amsterdam is gesproken met drie rechercheurs werkzaam binnen het FinEC-team (onderdeel van de DRR) en met drie analisten werkzaam binnen de Analyse en Onderzoek (A&O)-afdeling (onderdeel van de DRIO). Eén van de A&O-analisten is werkzaam binnen het FinEC-team. De twee andere analisten werken

48 Binnen de eenheid is meerdere keren geacteerd op basis van informatie verkregen vanuit het Verenigd Koninkrijk. Daarnaast heeft een van de financieel rechercheurs een aantal weken stage gelopen bij een van de Britse eenheden.

49 Het merendeel van de analisten werkzaam bij DRIO zit op een eigen afdeling. Enkel van de afdeling A&O wordt een gedeelte van de medewerkers tijdelijk toegevoegd aan een team o.b.v. hun beschikbaarheid, vaardigheden, kennis en ervaring. Op verzoek van de desbetreffende afdeling, bijvoorbeeld het FinEC-team, wordt een analist bij het team geplaatst om zaakgerelateerde analyses uit te voeren. De duur van de plaatsing verschilt sterk. Sommige analisten zijn voor een paar maanden geplaatst, terwijl andere jaren op een opsporingsafdeling werken. De duur van een plaatsing wordt mede bepaald door de beschikbare capaciteit en de urgentie van verschillende onderzoeken. Wanneer een groot incident plaatsvindt dat veel analysecapaciteit vergt, kunnen analisten snel worden overgeplaatst naar het team dat de zaak onderzoekt.

binnen het eigen A&O-team, dus meer op afstand. De gesprekspartners zijn vanuit de eenheid Amsterdam aangedragen.

In het Verenigd Koninkrijk zijn interviews afgenomen met medewerkers van twee regionale eenheden, de zogeheten ROCUs.⁵⁰ Hierbij is zowel gesproken met financieel rechercheurs als met analisten werkzaam op de informatieafdelingen. Voor een uitgebreidere beschrijving van de opzet en werking van de ROCUs, zie Bijlage VI.

De bevindingen uit de Britse interviews zijn vervolgens in een aparte workshop teruggekoppeld aan de medewerkers die hebben deelgenomen aan de Amsterdamse interviews. Tijdens deze workshop zijn de belangrijkste samenwerkingsaspecten besproken en is aan de groep gevraagd welke bevindingen volgens hen in Nederland zouden kunnen worden toegepast.

6.3 Analyse

6.3.1 *Het analysekader*

Samenwerking is een complex begrip en kan vele elementen bevatten. In elke omgeving kan samenwerking en wat dat precies inhoudt anders worden opgevat. Om zowel de analyse in Nederland als het Verenigd Koninkrijk op een zo'n uniform mogelijke wijze te kunnen bespreken tijdens interviews en later te analyseren, heeft het onderzoeksteam gekozen om de samenwerking aan de hand van een aantal vaste elementen te bespreken. De lijst met elementen is enkel bedoeld om informatie te structureren, het is geen tool waarmee het succes van een samenwerking getoetst en beoordeeld wordt.

Samenwerking bestaat uit meerdere elementen (zie figuur 6.1). Wanneer alle elementen worden meegenomen en voldoende uitgewerkt zijn, kan een succesvolle samenwerking tot stand komen. Ontbreekt echter één van de elementen of is dit onvoldoende of verkeerd ingevuld, zal de samenwerking niet volledig tot stand komen.

In de samenwerking tussen financieel rechercheurs en analisten werkzaam in het financiële team (hierna: de analisten) is een aantal elementen van belang. Deze elementen zijn tijdens de gesprekken door de gesprekspartners bevestigd als belangrijke elementen. De volgende elementen zijn bekeken in de studie:

1. Het delen van informatie
2. Het wederzijds ondersteunen
3. Het over en weer adviseren
4. Het gezamenlijk nemen van besluiten

50 ROCU = Regional Organised Crime Units.

Figuur 6.1 Belangrijke samenwerkingsaspecten tussen Intel en opsporing

Bron: Ecorys, op basis van interviews.

Bij het *delen van informatie* gaat het om het uitwisselen van informatie die kan leiden tot een verdenking en uiteindelijk tot een concrete zaak waarin een verdachte kan worden opgepakt en uiteindelijk veroordeeld. Enerzijds vindt er informatiedeling plaats tussen de analisten en de rechercheurs. Hierbij gaat het vaak om zaakgerelateerde informatie, zoals het verzamelen van persoonsgegevens (telefoonnummers, bankgegevens enzovoort) of het in beeld brengen van een persoonlijk netwerk (met wie gaat een verdachte om? Wie zijn belangrijke contacten?). Het contact tussen rechercheur en analist is direct. Immers, vaak zitten zij fysiek bij elkaar en langsgelopen is eenvoudig.

Anderzijds vindt informatiedeling in een breder kader plaats, namelijk tussen de bredere DRIO-organisatie en het FinEC-team. Het FinEC-team kan informatie ontvangen vanuit het Informatie Knooppunt (IK). Deze afdeling ontvangt concrete informatie die direct in lopende zaken gebruikt kan worden, bijvoorbeeld informatie over handelingen van een verdachte in het werkingsgebied van een andere eenheid. Informatie van het IK kan ook worden geleverd aan de Werkvoorbereiding voor de opsporing (WVO),⁵¹ waarin signalen worden opgewerkt tot concrete zaken die vervolgens door de opsporing opgepakt kunnen worden. Naast informatie vanuit het IK kan FinEC ook informatie vanuit A&O ontvangen. Vaak gaat het dan om fenomeenonderzoeken en trendanalyses.

51 Het WVO bestaat uit zowel rechercheurs als analisten vanuit de DRIO. Voor elk signaal dat binnenkomt, wordt bekeken of dit signaal 'opgewerkt' kan worden, wat betekent dat het mogelijk is om op basis van op dat moment bekende gegevens iemand tot een verdachte te maken en een zaak tegen deze persoon te beginnen. Binnen het WVO wordt informatie zo veel mogelijk verrijkt en uitgebreid. Binnen het WVO worden de startdocumenten opgesteld die vervolgens in een overleg tussen politieleiding (teamleiders) en het OM (OvJ) besproken worden. Wanneer in dit overleg geoordeeld wordt dat er voldoende informatie is om een zaak op te pakken, kan de zaak naar de financiële recherche doorgezet worden.

Bij *wederzijds ondersteunen* gaat het om het ondersteunen van elkaars werkzaamheden. Hierbij staan de voorwaarden voor het effectief uitvoeren van de werkzaamheden voor beide partijen centraal. Enerzijds weten analisten aan welke informatie de rechereurs behoefte hebben – welk detailniveau, welke feiten. Anderzijds stellen de rechereurs de juiste vragen. Met andere woorden kunnen zij zo duidelijk mogelijk formuleren welke informatie benodigd is en uit welke bronnen die kan komen.

Bij *over en weer adviseren* gaat het onder meer over de vraag hoe beide partijen elkaar vooruit kunnen helpen. Welke stappen kunnen bijvoorbeeld het best gezet worden in een onderzoek? Zo kan een analist adviseren, vanuit de informatie en intelligence, welke stappen binnen een opsporingsonderzoek wel of niet genomen kunnen worden. Hierbij kan gedacht worden aan het wel of niet inzetten van een tap. Vanuit reeds verzamelde informatie kan een analist bijvoorbeeld adviseren dat een tap niet nodig is omdat de gewenste informatie ook op basis van databases verkregen kan worden. Vanuit de recherche kan op basis van veelvoorkomende signalen geadviseerd worden over opkomende trends en fenomenen die nader door de analisten kunnen worden onderzocht.

Tot slot kunnen de afdelingen *gezamenlijk besluiten nemen*. Hierbij kan gedacht worden aan het nemen van besluiten op basis van informatie uit de informatiekant en informatie uit een lopend onderzoek. Door beide bronnen te combineren, kan gezamenlijk besloten worden wat de te varen koers binnen een bepaald onderzoek zal zijn.

6.3.2 Samenwerking in Amsterdam

Uit de interviews komt naar voren dat de samenwerking tussen de analisten werkzaam op de FinEC-afdeling en de financieel rechereurs de laatste jaren is verbeterd. Binnen het Amsterdamse FinEC-team is veel aandacht voor het aantrekken van analisten en informatiemedewerkers.⁵² Om analisten en informatiemedewerkers voor een langere periode bij het team te stationeren, moeten verzoeken bij de teamleiders van DRIO worden ingediend. Vanuit FinEC is men positief over de manier waarop vanuit DRIO wordt gereageerd op de verzoeken om plaatsing van analisten en informatiemedewerkers. Tot nog toe zijn verzoeken altijd ingewilligd, wat betekent dat er naar de mening van het FinEC-team voldoende analysecapaciteit direct beschikbaar is op de afdeling. Een functie die tot op heden ontbreekt, en waar behoefte aan bestaat, is de informatie-coördinator (info-co). De info-co heeft als taak om alle binnenkomende informatie te bekijken en door te zetten. De info-co is degene binnen een groot onderzoek die het totaalplaatje in het oog moet houden en moet zorgen dat iedereen in het team, zowel analisten als rechereurs, weet wat er speelt. Binnen onderzoeken van het TGO (Team

52 Analisten voeren doorgaans de analyses uit. Zo maken zij bijvoorbeeld voor een verdachte een netwerkanalyse, waarin zij aangeven met wie de verdachte omgaat. Ook maken zij overzichten van de bezittingen van een verdachte (waar bestaat het vermogen uit en waar is het?). Informatiemedewerkers verstrekken antwoord op snelle zoekvragen. Zij doen bijvoorbeeld een check op een telefoonnummer of huisadres.

Grootschalige Opsporing) is standaard een info-co aanwezig. Ook binnen complexe financiële onderzoeken zou een info-co van grote toegevoegde waarde zijn, aldus de financieel rechercheurs.

Een recente ontwikkeling waar zowel analisten als rechercheurs veel van verwachten, is het Regionaal Inlichtingen Beeld Ondermijning/Nationaal Inlichtingen Beeld Ondermijning (RIBO/NIBO). Het RIBO/NIBO is een strategische analyse en zal voor de komende jaren bepalen op welke punten de Amsterdamse politie zich zal richten. Binnen het RIBO/NIBO hebben analisten vanuit DRIO in samenwerking met rechercheurs in beeld gebracht hoe ondermijning zich op dit moment in Amsterdam ontwikkelt. Het gaat hierbij onder meer om de volgende vragen: wie zijn de belangrijke actoren? Hoe zitten de netwerken in elkaar? En waar kruisen deze netwerken elkaar? Het RIBO/NIBO wordt breedgedragen en laat zien hoe de informatietak en de opsporingsstak binnen netwerk analyses en fenomeenonderzoeken kunnen samenwerken.

De eenheidsleiding streeft ernaar om de samenwerking tussen DRIO en DRR te versterken. Gemeenschappelijke initiatieven tussen medewerkers van beide afdelingen worden aangemoedigd. Hierbij wordt benadrukt dat samenwerking wederkerig is en dat partijen elkaar als gelijkwaardige partners zien die samen verantwoording dragen om criminaliteit te bestrijden. Het is belangrijk dat het wederzijds vertrouwen tussen DRIO en DRR wordt versterkt.

Naast deze algemenere bevindingen is in de interviews ingegaan op het in paragraaf 6.3.1 gepresenteerde raamwerk. Op basis van de interviews komt het volgende beeld naar voren.

Delen van informatie

Zoals hiervoor aangegeven, hebben financieel rechercheurs vooral contact met de analisten die direct op hun afdeling geplaatst zijn. Wanneer er behoefte is aan bepaalde zaakspecifieke informatie wordt deze bij de aanwezige analisten opgevraagd. Rechercheurs geven aan dat zij het lastig vinden om in een keer de juiste zaakspecifieke informatie op te vragen en om voldoende concreet te maken wat zij nodig hebben om tot een verdenking te komen of om te gebruiken in hun opsporingsonderzoek. Enerzijds weten zij niet altijd precies waarnaar zij op zoek zijn – dit hangt nauw samen met de fase waarin het opsporingsonderzoek zich bevindt. Aan de start van een onderzoek is de informatiebehoefte veelal nog breed (alle mogelijke informatie kan interessant zijn), terwijl naarmate het onderzoek vordert de informatiebehoefte concreter wordt. Informatie dient dan ter bevestiging van sterke aanwijzingen. Anderzijds weten rechercheurs niet altijd even goed welke informatie de analist kan bieden. Een aantal producten die door analisten kunnen worden geleverd zijn bekend, maar of analisten ook

andere informatie kunnen leveren is voor rechercheurs vaak onduidelijk.⁵³ Gevolg hiervan is dat de rechercheurs, volgens eigen zeggen, het vaak lastig vinden om de juiste en goede vragen te stellen.

Analisten op hun beurt geven aan dat zij het lastig vinden om te bepalen aan welke informatie de rechercheurs behoefte hebben. Het gevaar bestaat dat analisten veel meer informatie leveren dan nodig. Aan de andere kant bestaat het gevaar dat wanneer analisten zelf informatie beoordelen op bruikbaarheid, informatie afvalt die rechercheurs juist goed hadden kunnen gebruiken. Men is zich bewust van dit spanningsveld en aangegeven wordt dat hier nog veel winst te behalen valt.

Wederzijds ondersteunen

Rechercheurs en analisten geven aan dat zeker op het gebied van financieel rechercheren en de vaardigheden die daarbij nodig zijn nog verbeteringen mogelijk zijn.

Analisten werkzaam op de afdeling FinEC moeten niet alleen kennis en kunde hebben van de diverse systemen en in staat zijn om analyses uit te voeren, belangrijk is ook dat zij over enige financiële kennis beschikken. Uit de gesprekken komt naar voren dat het enige tijd, soms zelfs een aantal jaren duurt, voordat je als analist weet aan welke informatie er behoefte is en hoe deze informatie wordt gebruikt. Met name de specifieke, gedetailleerde financiële kennis en kunde zijn niet altijd voldoende aanwezig. Hierdoor is het lastig om de juiste informatie te verzamelen, te analyseren en door te zetten naar de financieel rechercheurs. De analisten geven aan dat wanneer je voor meerdere jaren bij het FinEC-team gestationeerd bent, je je deze kennis eigen kunt maken. Het wordt een stuk lastiger wanneer je slechts voor enkele maanden bij het team zit en daarna wordt gerouleerd naar een ander team. De analisten zien dit als een probleem.

Vanuit de financieel rechercheurs wordt opgemerkt dat nieuwe analisten die tijdelijk bij het team komen, goed ingewerkt moeten worden. Op dit moment wordt geprobeerd de analisten zo veel mogelijk *on the job* te trainen en de benodigde vaardigheden aan te leren. Probleem is vaak dat wanneer de analist net de kneepjes van het vak heeft geleerd, de analist vaak weer bij het team weg moet en dat het leerproces dan opnieuw begint. De financieel rechercheurs geven aan dat het voor hun specifieke vakgebied lastig is om de juiste analisten te vinden en te behouden. Wel merken zij op dat de analisten die bij het FinEC-team zitten vaak goed meedraaien in de zaken. De inbreng van financiële kennis op generieke afdelingen wordt als beperkt ingeschat door zowel de analisten als de rechercheurs.

53 Zowel tijdens de gesprekken in Amsterdam als tijdens de gesprekken gevoerd in de eerste fase van het onderzoek, is meerdere malen door financieel rechercheurs aangegeven dat zij vaak informatie aangeleverd krijgen die reeds bij hen bekend is. Het gevoel bestaat dat veel van de informatie opgevraagd bij de analisten uit de eigen onderzoeken komt. Aangegeven wordt dat de informatie vaak onvoldoende is verrijkt. Hierbij moet opgemerkt worden dat het verrijken van informatie voor de analisten lastig is, omdat zij vaak geen wettelijke middelen, zoals BOB-middelen mogen inzetten. Dit kan enkel door de opsporing worden gedaan.

Over en weer adviseren

Uit de interviews komt naar voren dat het over en weer adviseren tot op heden nog beperkt is. Wel lijken de gesprekspartners open te staan voor deze rol. Vanuit het FinEC-team wordt aangegeven dat het op prijs gesteld zou worden als analisten, zeker de analisten werkzaam binnen de afdeling, vaker hun stem laten horen. Vanuit hun analyses zouden zij in staat moeten zijn om het onderzoek bij te sturen, omdat zij kunnen zien of de rechercheurs op de goede weg zijn of niet. Het invoeren van 'thermomomenten' zou kunnen helpen om een goed beeld te krijgen van de stand van zaken binnen een onderzoek. Daarbij zou met behulp van een korte SWOT-analyse kunnen worden bekeken wat de sterke elementen van een zaak zijn en welke de zwakkere. Op basis van deze analyse kan gericht gekeken worden om juist de zwakheden van een onderzoek te versterken en daarmee de slagingskansen van de zaak te verhogen.

Vanuit de analisten wordt aangegeven dat het nemen van een dergelijke rol nog vaak lastig is. Enerzijds omdat de analist niet altijd op de hoogte is van wat er in een onderzoek gebeurt. Vaak richten de analisten zich op het beantwoorden van specifieke informatievragen zonder een beeld te hebben van het grotere geheel. Zij missen naar eigen zeggen de *helicopterview*. Indien er behoefte is aan een meer adviserende en sturende rol vanuit de analist moet de analist wel meer betrokken worden bij het onderzoek om zo ook op basis van de juiste informatie advies en sturing te kunnen geven. Dit betekent dat de analist bij overleggen uitgenodigd moet worden en ook tussentijds gebriefd wordt over de voortgang van het onderzoek.

Gezamenlijk beslissen

Beslissingen om een zaak al dan niet op te pakken, worden genomen door de FinEC-teamleiders en de OvJs. Analisten zijn niet direct bij de besluitvorming betrokken. Wel wordt op basis van de door analisten voorbereide zaakdossiers een besluit genomen. Uit de interviews komt niet naar voren dat er problemen met deze gang van zaken zijn. Alle gesprekspartners geven aan dat het logisch is dat de teamleiders FinEC in samenspraak met het OM besluiten of een zaak doorgang vindt of niet.

6.3.3 Samenwerking in het Verenigd Koninkrijk

Het equivalent van DRIO in het Verenigd Koninkrijk is de Sensitive Intelligence Unit (SIU). Deze eenheid bestaat uit vier onderdelen, namelijk (i) het Gateway-team, (ii) het operational support team, (iii) het specialist Intel-team en (iv) het regional organised crime team (ROCTA). Voor deze *casestudy* zijn met name het Gateway-team en het ROCTA interessant. De andere twee teams hebben een specifieke focus (surveillance en heimelijke informatie), waardoor zij niet goed vergelijkbaar zijn met de teams die in Nederland bekeken zijn.

Alle informatie komt binnen bij het Gateway-team. Het team zorgt ervoor dat alle informatie in de politiesystemen terechtkomt. Het team beoordeelt eveneens of iets met de

informatie gedaan kan worden. Wanneer informatie relevant is voor een lopend onderzoek wordt de informatie direct gemeld aan het opsporingsteam dat bezig is met de zaak. Wanneer informatie niet direct past binnen een lopend onderzoek wordt het meegenomen in het werkoverleg van de teamleiders. De teamleider zit elke twee weken om de tafel met de teamleiders van de opsporingsafdelingen en tijdens dit overleg wordt bekeken of, op basis van de informatie, een nieuw onderzoek gestart kan worden.

Het ROCTA houdt zich bezig met het opstellen van regionale risicoanalyses. Dit is vergelijkbaar met de Nederlandse trend- en fenomeenanalyses. Op basis van de rapporten die door deze afdeling opgesteld worden, kunnen Britse financieel rechters de focus van hun werkzaamheden bepalen. Omgekeerd wordt informatie uit individuele zaken ook meegenomen bij het opstellen van de risicoanalyses. Het uitgangspunt van het werk van het ROCTA is om te begrijpen hoe bepaalde fenomenen zich ontwikkelen. Waarom gaat geld naar land X? Waarom bevinden zich op een bepaalde locatie dezelfde soort bedrijven? Enzovoort.

Delen van informatie

Anders dan in Nederland zitten er geen analisten bij de financieel rechters op de afdeling. Wel komt het voor dat de informatieafdeling en de opsporingsafdeling fysiek in hetzelfde gebouw zitten, zodat het mogelijk is om bij een collega langs te lopen. Deze colocatie is echter geen harde voorwaarde en hangt vooral samen met de mogelijkheid om beide afdelingen in eenzelfde pand te vestigen. Sommige ROCs zijn verantwoordelijk voor een dermate groot gebied dat het om geografische redenen niet altijd mogelijk is om de afdelingen in eenzelfde pand te plaatsen.

Wanneer een financieel onderzoeker informatie over een bepaalde verdachte wil inwinnen en dus informatie nodig heeft, kan de onderzoeker gebruikmaken van de interne systemen. Vanuit de informatieafdeling worden geen concrete producten aangeleverd, zoals in Nederland wel gebeurt. De onderzoeker moet dus zelf de informatie uit de systemen halen. Elke onderzoeker heeft toegang tot het desbetreffende regionale systeem en tot de Police National Database (PND).⁵⁴ Afhankelijk van de afgegeven autorisatie kan de onderzoeker informatie verzamelen. In de praktijk kan elke onderzoeker standaardgegevens, zoals telefoonnummers, adresgegevens en andere persoonlijke gegevens eenvoudig opvragen. De meer gevoelige informatie kan doorgaans niet meteen bekeken worden.

Wanneer een onderzoeker een zoekopdracht in het systeem invult, krijgt de opdracht een markering (*'flagging'*). Iemand met een hogere autorisatie krijgt een melding dat informatie over een bepaald subject is gezocht. Deze persoon neemt dan contact op

54 PND koppelt de lokale politiebestanden van alle 43 korpsen. De database bevat informatie verdeeld naar personen, locatie, objecten en incidenten. Zo geeft de database informatie over onder meer vermiste personen, verrichte arrestaties en personen in hechtenis. De database bevat geen informatie over slachtoffers.

met de rechercheur om te bepalen of meer informatie kan worden gedeeld. Deze manier van werken betekent dat per keer bekeken wordt of informatie gedeeld kan worden. In het geval dat informatie te gevoelig is, kan bekeken worden of informatie op hoofdlijnen (zonder de belastende details) gedeeld kan worden.⁵⁵

Met name de medewerkers van de informatieafdeling zijn verantwoordelijk voor het ‘vullen en bijhouden’ van de informatiesystemen. Zij hebben onder meer tot taak om restinformatie uit onderzoeken in de systemen te plaatsen. Alhoewel dit in theorie altijd zou moeten gebeuren, geven de geïnterviewden aan dat dit in de praktijk niet altijd even nauwkeurig wordt opgevolgd. Veel informatie blijft in de hoofden van rechercheurs en analisten zitten. Vanuit de leiding wordt dan ook veel aandacht besteed aan het bewust maken van medewerkers om informatie zo veel mogelijk in de systemen op te nemen. Hierbij wordt speciaal aandacht besteed aan kleine brokjes informatie die soms cruciaal kunnen zijn voor het oplossen van een zaak. Medewerkers worden aangemoedigd om van alle kleine puzzelstukjes een *Intel log* te maken, zodat het in de systemen beschikbaar komt.

Box 6.1 Beschikbare informatiebronnen

Een van de belangrijkste bronnen is het GAIN-network. Binnen het netwerk kan informatie van diverse publieke organisaties opgevraagd worden, zoals informatie van penitentiaire inrichtingen en rechtbankinformatie. Naast informatie aanwezig bij publieke instanties zijn ook een aantal private organisaties aangesloten bij dit netwerk. Zo is bijvoorbeeld de vereniging van uitsmijters bereid informatie met de politie te delen, omdat eerder gebleken is dat veel criminelen een baan als uitsmijter accepteren. Binnen elke ROCU is een GAIN-coördinator aanwezig die toegang heeft tot de informatie van dit netwerk.

Naast het GAIN-network hebben Britse Intel-afdelingen ook toegang tot informatie die verkregen is binnen de Joint Money Laundering Intelligence Taskforce (JMLIT). Binnen de JMLIT werken overheidsinstanties en banken intensief samen om witwassen te bestrijden. Sinds 2018 is JMLIT uitgebreid tot JMLIT 2, waarin ook verzekeraars een actieve rol op zich nemen in de bestrijding van witwassen. Naast deze grotere netwerken kunnen regionale Intel-afdelingen ook afspraken maken met individuele private partijen. Zo zijn er een aantal luchtvaartmaatschappijen die het voor de politie mogelijk maken om passagierslijsten te bekijken, zonder dat hiervoor een vordering nodig is.

55 In de Britse Intel-wereld wordt dit ‘*In form of words*’ genoemd. Er wordt voldoende informatie verstrekt, zodat de rechercheur kan handelen, bijvoorbeeld ergens kan observeren of iets in beslag kan nemen, zonder dat alle details bekend zijn.

Naast het actief invoeren van informatie in de systemen, houden medewerkers van de informatieafdelingen zich ook bezig met het verrijken van de informatie. Dit betekent dat van elk stukje informatie bepaald moet worden of de informatie juist is (en dus eventueel als bewijs zou kunnen dienen) alvorens het in de systemen ingevoerd mag worden. Dit houdt in dat wanneer een financieel rechercheur gegevens opvraagt, deze reeds gecontroleerd zijn en dus meegenomen kunnen worden in het onderzoek. In Nederland is de mogelijkheid voor de analisten om de informatie te verrijken beperkter. Nederlandse analisten hebben niet de bevoegdheid om BOB-middelen⁵⁶ in te zetten, met als gevolg dat zij enkel systeembevragingen aangevuld met een aantal openbaar toegankelijke bronnen kunnen doen. Het is voor een Nederlandse analist bijvoorbeeld niet mogelijk een tap te laten plaatsen. In het Verenigd Koninkrijk hebben analisten deze mogelijkheden wel, wat betekent dat zij informatie eenvoudiger kunnen controleren en aanvullen.

In de informatiefase zijn geen vorderingen nodig. Dit betekent dat informatie eenvoudiger dan in Nederland kan worden gedeeld. Indien informatie uiteindelijk als bewijs zal dienen in een rechtszaak moet de informatie alsnog gevorderd worden. Voordeel van dit systeem is dat eerder bepaald kan worden of men op een succesvol spoor zit of niet. Enkel de relevante informatie hoeft uiteindelijk gevorderd te worden. Men weet dus eerder of er een 'hit' is.

Box 6.2 Waarborging van financiële kennis en kunde

Op de Intel-afdelingen zijn een aantal medewerkers financieel gelabeld. Dit betekent dat zij op basis van een opleiding of training affiniteit hebben met financiële vraagstukken en geacht worden op de hoogte te zijn van behoeften binnen financiële onderzoeken. Ook zijn zij degenen die de financiële informatie verzamelen en beoordelen. Op de Intel-afdelingen zijn doorgaans meerdere Financial Investigator Officers (FIOs) en Financial Investigator Administrators (FIAs) geplaatst. De FIO heeft tot taak om alle financiële informatie te beoordelen. Daarnaast kunnen zij eenvoudig bij banken basisgegevens opvragen. Elke FIO moet een kwalificatie behalen en deze behouden. Op basis van deze kwalificatie kan de FIO meer gevoelige financiële informatie opvragen, indien dit gewenst is. De FIA is vergelijkbaar met een informatiemedewerker en heeft geen specifieke opleiding gevolgd. Wel moet de FIA een onlinetraining volgen om zich zo benodigde financiële basis eigen te maken. Doorgaans assisteren FIAs de FIOs.

Elke medewerker van de Intel-organisatie heeft een 'Intelligence Professional Portfolio' (IPP)-accreditatie. Het hebben van deze accreditatie is verplicht wanneer iemand als *Intel officer* wil werken. De IPP schrijft een standaardmanier van werken voor. Iedere medewerker weet welke stappen doorlopen moeten worden in het proces om informatie te verzamelen, te verifiëren en te verrijken en uiteindelijk op te slaan. Dit betekent

⁵⁶ BOB = Bijzondere Opsporingsbevoegdheden.

ook dat elke IPP-geaccrediteerde medewerker een vaste lijst van bronnen naloopt wanneer informatie over een specifiek subject moet worden gezocht. Het feit dat informatie wordt verzameld door IPP-geaccrediteerde medewerkers zorgt er aan de kant van de (financiële) opsporing voor dat men weet dat elke mogelijke bron gecheckt is bij de informatieverzameling. Er is dus geen informatie over het hoofd gezien. Het ontbreken van eventuele informatie is slechts een indicatie dat de informatie niet in een toegankelijke bron is opgeslagen.

Wederzijds ondersteunen en adviseren

De informatie-organisatie en de opsporing werken nauw samen bij het bestrijden van georganiseerde misdaad. Voorheen werd de dreiging van een crimineel verband vastgesteld op basis van een OCG-score.⁵⁷ De score wordt bepaald aan de hand van de door de groep ontplooiende activiteiten en de schade die daarmee kan worden berokkend. Hoe hoger de score, hoe urgenter de dreiging en dus hoe meer capaciteit er nodig is om de dreiging te verminderen. Tegelijkertijd vormt deze manier van beoordelen een *incentive* om de score niet naar beneden te brengen. Immers, een lagere score betekent een lagere dreiging en zou kunnen leiden tot de beslissing om minder capaciteit te reserveren om de groep te bestrijden.

Een recentere manier om de dreiging van criminele verbanden te bepalen, is het gebruik van de MoRiLE-codering.⁵⁸ Bij deze codering staat het risico dat de groep vormt centraal. Hoe lager de score, hoe beter. Om het risico in te schatten, wordt zowel gebruikgemaakt van de informatie die beschikbaar is bij de informatieafdeling als de kennis van de opsporingsafdelingen. Gezamenlijk stelt men de codering vast. De codering wordt niet alleen gebruikt om het risico van een crimineel verband in te schatten, maar wordt ook gebruikt voor allerlei beslissingen (zie volgende paragraaf).

De MoRiLE-codering komt tot stand op basis van Intel en kennis vanuit de opsporing. Vanuit beide afdelingen wordt de relevante informatie verzameld en opgewerkt tot een score. De score wordt doorgaans door de speciaal opgeleide MoRiLE-medewerkers opgesteld. De MoRiLE-code is niet statisch, maar wordt op basis van nieuwe informatie steeds bijgesteld. Dit gebeurt op basis van informatie die binnenkomt via de Intel-organisatie en door informatie en interventies gedaan vanuit de opsporing. De score is dus steeds een uitkomst van een samenwerking tussen beide organisatieonderdelen.

De MoRiLE-score kan breder gebruikt worden dan alleen het inschatten van het risico dat een georganiseerd crimineel verband vormt. De methode is dusdanig ontwikkeld dat deze toepasbaar is op alle activiteiten van de politie. Zo kan de code ook bepaald worden voor het risico op inbraken en moorden. De geïnterviewden zijn echter van mening dat deze methodiek het best past bij proactieve selectie van onderzoeken. De

57 OCG = Organised Crime Group.

58 MoRiLE = Management of Risk in Law Enforcement.

methodiek kan dus het beste ingezet worden om te bepalen waar bedreigingen zich voordoen en hoe de bedreigingen het best geprioriteerd kunnen worden.⁵⁹ De inzet van de MoRiLE-codering bij reactieve onderzoeken (het delict is reeds gepleegd) is minder effectief in de ogen van de geïnterviewden.

Figuur 6.2 Voorbeeld van een MoRiLE-scoringformulier

MoRiLE Matrix																	
Thematic area	Harm							Likelihood				Risk	Organisational Position				
	Individual	Community	Public Expectation	Environmental	Financial	Organisational	Org. Economic	Total Harm Score	Frequency	Volume	Confidence Score		Total Likelihood Score	Capacity	Capability	Total OP Score	OP Grading
1 Dwelling Burglary	1	1	1	0	1	1	1	6	2	1	1	4	24	0	0	0	14,4
2 Dwelling Burglary	1	1	1	0	1	1	1	6	2	1	1	4	24	0	0	0	14,4
3 Dwelling Burglary	1	1	1	0	1	1	1	6	2	2	1	5	30	0	0	0	18
1 Aggravated Burglary	4	2	2	0	2	2	1	13	0,5	2	2	4,5	58,5	0	1	1	35,1
2 Aggravated Burglary	4	2	2	0	2	2	1	13	0,5	2	2	4,5	58,5	0	1	1	35,1
3 Aggravated Burglary	4	2	2	0	2	2	1	13	0,5	3	2	5,5	71,5	0	1	1	42,9
1 Modern Slavery	4	4	8	0	2	4	4	26	0,5	2	3	5,5	143	3	2	5	143
2 Modern Slavery	4	4	8	0	2	4	4	26	0,5	3	3	6,5	169	3	2	5	169
3 Modern Slavery	4	4	8	0	2	4	4	26	0,5	3	3	6,5	169	3	2	5	169
1 CSE	4	2	8	0	0	4	4	22	1	0,5	3	4,5	99	3	3	6	198
2 CSE	4	2	8	0	0	4	4	22	1	1	3	5	110	3	3	6	220
3 CSE	4	2	8	0	0	4	4	22	1	3	3	7	154	3	3	6	308

Bron: Birmingham Police.

Een manier om de effectiviteit van de uitgevoerde taken te meten, is door elke gepleegde interventie te scoren en deze toe te kennen aan een bepaalde afdeling (zowel verdeling naar nationaal, regionaal en lokaal, als naar onderdeel binnen een eenheid). Interventies worden gescoord naar de impact die zij hebben: een lage impact, een

59 Op basis van de MoRiLE-codering wordt op twee manieren geprioriteerd. Allereerst wordt er geprioriteerd op focusgebieden, bijvoorbeeld wapenhandel, misdaden gepleegd door een bepaalde etnische groep en drugsmokkel. Voor elk van de gebieden wordt het risico bepaald en het gebied dat het hoogste risico vormt krijgt de meeste capaciteit toegedeeld. Ten tweede wordt de score binnen elk focusgebied toegepast. De verschillende zaken binnen bijvoorbeeld de wapenhandel worden geprioriteerd en zaken met een hoog risico worden eerder opgepakt, terwijl de zaken met een laag risico worden weggelegd.

gemiddelde impact en een hoge impact. Wanneer een interventie leidt tot veroordeling van een verdachte wordt dit gescoord als een interventie met een hoge impact. Wanneer een verdachte wel aangehouden wordt, maar vervolgens niet wordt veroordeeld, wordt de interventie als gemiddeld beoordeeld. Alle scores worden bij elkaar opgeteld per afdeling of eenheid en op basis daarvan wordt bekeken hoe effectief de eenheid was ten opzichte van andere eenheden. Alhoewel dit systeem enig inzicht in het handelen van de eenheden geeft, wordt wel opgemerkt door gesprekspartners dat de cijfers eigenlijk in context geplaatst moeten worden, iets wat nu nog niet gebeurt. Het komt nu voor dat een kleine regio slecht scoort, omdat er weinig grote interventies zijn. Het feit dat de bevolking klein is en er dus verhoudingsgewijs misschien minder criminaliteit is, wordt nu niet meegenomen in de beoordelingssystematiek.

Gezamenlijk beslissen

De informatieafdeling in het Verenigd Koninkrijk heeft een grotere invloed op het verloop van opsporingsonderzoeken dan in Nederland gebruikelijk is. Voor elke zaak wordt van tevoren een capaciteitsinschatting gemaakt. Hoeveel moet er aan een zaak gewerkt worden? Hoeveel gaat de inzet van verschillende middelen kosten? Deze informatie wordt opgeslagen in een systeem. In dit systeem worden ook de stappen van het onderzoek opgenomen en wordt informatie over de zaak, het risico van een persoon of van een crimineel verband meegenomen. De MoRiLE-code staat ook hier centraal. Tijdens het onderzoek worden regelmatig de inspanningen en de resultaten met elkaar geconfronteerd om zo te bepalen of de juiste onderzoekshandelingen worden uitgevoerd. Wanneer belangrijke keuzes moeten worden gemaakt, bijvoorbeeld wel of niet tappen, wel of niet surveilleren, wordt in gezamenlijk overleg bekeken wat de meest logische volgende stap is. Zodoende kan het zijn dat uiteindelijk gekozen wordt om niet te surveilleren bij een bepaalde woning om vast te stellen of een verdachte er een band mee heeft, maar op basis van andere informatiebronnen een band vast te stellen. Centrale vragen die bij elk onderzoek moeten worden beantwoord zijn:

- Richten we ons op de juiste personen?
- Wordt er voldoende voortgang geboekt?
- Werken we effectief aan dit onderzoek?

Overige relevante punten uit het Verenigd Koninkrijk

Zoals eerder aangegeven, is er minder contact tussen rechercheurs en analisten in het Verenigd Koninkrijk dan in Nederland, omdat in het Verenigd Koninkrijk vooral informatie via de interne systemen wordt uitgewisseld. Er worden verschillende activiteiten ondernomen die ervoor zorgen dat men van elkaar weet waar men mee bezig is. Gesprekspartners gaven aan dat juist deze elementen aan de basis liggen van een verbeterde samenwerking en als het ware de randvoorwaarden zijn om ook de bovenstaande elementen uit te kunnen voeren. Hiervoor is wel actieve inmenging vanuit het hogere management nodig.

Kennisuitwisseling

Ten eerste worden regelmatig *korte presentaties* gegeven. Hierbij wordt iemand van een bepaalde afdeling uitgenodigd om in een halfuur te vertellen waar hij/zij mee bezig is en welke methodieken worden ingezet. Daarna is er gelegenheid tot discussie. De presentaties kunnen over een bepaald thema gaan (bijvoorbeeld *cybercrime*), maar kunnen zich ook richten op een bepaalde methodiek, een nieuw samenwerkingsverband of een nieuwe informatiebron. Presentaties worden over en weer gegeven; soms gaat een financieel rechercheur langs bij een onderdeel binnen de informatieafdeling om een presentatie te geven en soms gaat een analist langs bij de financiële recherche om daar te vertellen over het werk van de afdeling.

Naast het geven van presentaties, worden *succesverhalen ook actief gedeeld*. Wanneer een onderzoek succesvol is afgerond of een nieuw trendrapport is voltooid, wordt hierover een kort stukje geschreven wat actief onder alle politiemedewerkers wordt gedeeld. Dit kan per mail zijn, in het politieblad of op het intranet. Medewerkers worden eenvoudig op de hoogte gesteld van wat er binnen hun regionale eenheid speelt en waar collega's zich mee bezighouden.

Tot slot zorgt de leiding ervoor dat van alle strategische plannen *korte uittreksels* beschikbaar zijn. Deze uittreksels zijn een paar pagina's lang en leggen kernachtig uit wat de speerpunten van de verschillende onderdelen voor de komende jaren zullen zijn. Ook wordt aangegeven waar afdelingen elkaar kunnen versterken. Voor de leiding is het van belang dat medewerkers zich met weinig moeite eigen kunnen maken wat er in de organisatie speelt. Dit leidt er ook toe dat medewerkers zich meer verbonden voelen, omdat zij weten wat er in andere organisatieonderdelen speelt.

Integrale focus op samenwerking

Naast alle hiervoor genoemde elementen richt de politieleiding zich ook op het bevorderen van cultuurverandering. De leiding is van mening dat de samenwerking alleen kan slagen als deze door de gehele organisatie heen gedragen wordt. Ook binnen de hogere managementlagen wordt zo veel mogelijk samengewerkt (een voorbeeld is het tweewekelijkse overleg tussen teamleiders van de informatieafdelingen en teamleiders van de opsporingsafdelingen), zodat dit als een goed voorbeeld gezien kan worden. Dit betekent ook dat er duidelijk over verschillende aspecten wordt gecommuniceerd. Wanneer een zaak bijvoorbeeld stopgezet wordt, wordt dit teruggekoppeld naar de medewerkers die betrokken zijn bij de zaak, zodat duidelijk is waarom de zaak niet langer uitgevoerd wordt. Tijdens de interviews kwam sterk naar voren dat deze cultuurslag niet van de ene op de andere dag gerealiseerd kan worden en dat de Britse politieorganisatie hier nog aan het begin van het proces staat.

6.3.4 *Terugkoppeling bevindingen Verenigd Koninkrijk*

De bevindingen uit het Verenigd Koninkrijk zijn tijdens een workshop aan de Amsterdamse politie teruggekoppeld. Voor deze workshop zijn alle geïnterviewden en de twee plaatsvervangende dienstleiders uitgenodigd. Tijdens de workshop zijn de bevindingen uitvoerig besproken en is in gezamenlijkheid bekeken welke aspecten uit het Britse systeem in Amsterdam kunnen worden toegepast. De volgende aspecten zijn besproken.

- **Strikter databeheer:** één van de belangrijkste bevindingen was het beter vullen van de datasystemen en het beheren van de informatie. Binnen de eenheid Amsterdam wordt een grote hoeveelheid data verzameld, maar deze data worden niet altijd even nauwkeurig in de systemen opgeslagen. Dit betekent dat bij een nieuw onderzoek deze data niet eenvoudig tevoorschijn komen. Meer focus op systeemdiscipline, waarbij zowel analisten als rechercheurs ervoor zorgen dat gegevens in de systemen komen, is een goede stap om de informatiehoeveelheid beter behapbaar te maken. Een tweede stap zou zijn om tools te ontwikkelen (algoritmen) die het mogelijk maken om de grote hoeveelheid gegevens eenvoudiger te analyseren.
- **Gezamenlijk inschatten van de risico:** wanneer data beter in de systemen worden ingevoerd, is het ook beter mogelijk om op basis van data gezamenlijk risico's van bepaalde subjecten of groepen in te schatten. Voordeel daarvan is dat het werk beter geprioriteerd kan worden. Het wordt eenvoudiger om te onderbouwen waarom sommige zaken voorrang krijgen op andere. De deelnemers aan de workshop zien mogelijkheden om een dergelijk systeem op te zetten. Hierbij zou het Britse MoRiLE-systeem als inspiratiebron kunnen dienen.
- **Gebruik van data als sturingsinformatie:** de mogelijkheid om op basis van data opsporingsonderzoeken bij te sturen, werd door de deelnemers als een nuttige werkwijze gezien. Vanuit de rechercheurs werd aangegeven dat vaak wordt ingezet op het gebruik van BOB-middelen om informatie te verkrijgen. Dit is een kostbare inzet. Wanneer informatie vanuit DRIO kan bijdragen om betere keuzes te maken, wordt dit warm ontvangen. Vanuit de analisten werd dit ook gezien als een goede stap om de gelijkwaardigheid in onderzoeken te bevorderen. Wel is een concrete vormgeving en uitwerking van dit initiatief nodig.
- **Gezamenlijk beoordeling van interventies:** het Britse initiatief om interventies te beoordelen, werd als één van de mogelijkheden gezien om de effectiviteit van het politietoetreden te beoordelen. Hierbij werd opgemerkt dat de beoordeling niet moet worden gebruikt om de presentaties van diverse eenheden of onderdelen daarvan met elkaar te vergelijken. Het instrument biedt wel inzage of de juiste keuzes gemaakt worden. Dit helpt vervolgens bij het onderbouwen van in te zetten capaciteit en te nemen stappen in het opsporingsonderzoek. Wanneer hieraan vanuit beide organisaties gewerkt kan worden, kan de bestrijding van criminaliteit effectiever worden.

- Bedrijfsmatige aanpak: geïnspireerd op het Britse systeem waar zaakgerelateerde informatie gekoppeld wordt aan bedrijfsinformatie, werd aangegeven dat het goed zou zijn om op basis van bedrijfsinformatie werkzaamheden te plannen. Men weet dat er bepaalde piekperioden in criminaliteit optreden. Zo zijn de feestdagen in december vaak een periode waarin relatief meer inbraken gepleegd worden. Dit wetende zou het goed zijn om hiermee ook rekening te houden in het verstrekken van verlof. Het komt nog regelmatig voor dat er een piek in criminaliteit is, maar er onvoldoende capaciteit is om hier iets mee te doen. Het combineren van bedrijfsgegevens (met name beschikbaarheid van medewerkers) met ervaringen vanuit het veld zou de werkdruk beter beheersbaar kunnen maken.
- Focus op samenwerking: zoals eerder aangegeven, wordt er in de eenheid Amsterdam hard gewerkt om de samenwerking tussen (financieel) rechercheurs en analisten te versterken. Tijdens de workshop werd aangegeven dat in aanvulling op de elementen zoals gepresenteerd in paragraaf 6.3.1, ook vertrouwen, gelijkwaardigheid en verantwoordelijkheid belangrijke aspecten zijn die moeten worden ontwikkeld om tot een succesvolle samenwerking te komen. Door veel met elkaar op te trekken, zal dit geleidelijk versterkt worden.⁶⁰
- Actief delen van goed nieuws: ook in Amsterdam zijn eerste stappen gezet om goed nieuws met elkaar te delen. Doel hiervan is om te laten zien waarvoor je het allemaal doet. Eén van de initiatieven is de FinEC-nieuwsbrief die wordt gedeeld met collega's van de generieke opsporing. Dit initiatief lijkt te worden gewaardeerd. De intentie is om dergelijke initiatieven breder uit te zetten.
- Kennisdeling vanuit de leiding: het idee om strategische documenten met korte, toegankelijke samenvattingen vanuit de leiding te delen met medewerkers in de gehele eenheid werd ook als een goed idee beschouwd. Opgemerkt werd dat de inspanning gering is, maar het resultaat groot. Medewerkers meenemen in de visie en richting die men opgaat, zorgt dat mensen zich meer betrokken zullen voelen bij de uitvoering van de werkzaamheden.

6.4 Conclusies

Binnen de eenheid Amsterdam zijn diverse initiatieven ondernomen om de samenwerking te versterken. Vanuit de eenheidsleiding richt men zich op de versterking tussen de gehele DRIO en de gehele DRR. Ook in de samenwerking tussen de analisten werkzaam op de FinEC-afdeling en de rechercheurs aldaar is versterkt. In de interviews en de workshop die in de context van dit onderzoek zijn gehouden, zijn verschillende punten aangedragen waardoor de samenwerking versterkt kan worden. Op basis

60 Hoe deze drie elementen bijdragen aan het verder versterken van de samenwerking is niet onderzocht in deze studie en wordt enkel als bevinding uit de workshop meegegeven.

van de workshop is aangegeven welke aspecten volgens de onderzoekers nader uitgewerkt kunnen worden. Of deze aspecten ook daadwerkelijk uitgevoerd zullen worden, is aan de leiding van de eenheid Amsterdam.

De samenwerking tussen de informatieafdeling en de (financiële) opsporing in het Verenigd Koninkrijk is op een andere wijze georganiseerd en is niet een-op-een toepasbaar in Nederland. Enerzijds is het onderliggende wettelijke systeem wezenlijk anders dan het Nederlandse systeem. De bevoegdheden in de informatiefase in het Verenigd Koninkrijk zijn ruimer dan in Nederland en ook lijken private partijen een grotere bereidheid te hebben om informatie in de voorfase van een onderzoek met de politie te delen. Anderzijds heeft het Britse systeem zich anders ontwikkeld op basis van concrete jurisprudentie. De eisen die aan de informatievoorziening en het opsporingsonderzoek worden gesteld, zijn gekleurd door de casuïstiek en wijken af van wat in Nederland kan en mag. Soms zijn de bevoegdheden van de Britten ruimer en soms is in Nederland juist meer mogelijk.

Ondanks dat het Britse systeem niet een-op-een toepasbaar is in Nederland, vormt het wel een basis voor nieuwe ideeën. Tijdens de workshop zijn de ideeën, zoals gepresenteerd in paragraaf 6.3.4, nader ingekleurd. Alle zijn gebaseerd op het Britse systeem. Tijdens de workshop is besproken hoe deze ideeën in Amsterdam nader kunnen worden uitgewerkt. Belangrijkste punten die zijn benoemd, zijn:

- Strikter databeheer, waarbij meer focus komt te liggen op het beter vullen van de datasystemen en beheren van de informatie. Centraal hierbij staat meer focus op systeemdiscipline.
- Gezamenlijk inschatten van de risico, waarbij het op basis van data mogelijk wordt om gezamenlijk risico's van bepaalde subjecten of groepen in te schatten. Hierbij zou het Britse MoRiLE-systeem als inspiratiebron kunnen dienen.
- Gebruik van data als sturingsinformatie, waarbij op basis van data opsporingsonderzoeken worden bijgestuurd. Wanneer informatie vanuit DRIO kan bijdragen om betere keuzes te maken, wordt dit warm ontvangen.
- Gezamenlijke beoordeling van interventies, waarbij het beoordelen van interventies gebruikt kan worden om de effectiviteit van politieoptreden te beoordelen. Zijn we met het juiste bezig?
- Bedrijfsmatige aanpak, waarbij op basis van zaakgerelateerde informatie gekoppeld aan bedrijfsinformatie capaciteitskeuzes gemaakt kunnen worden.
- Focus op samenwerking, waarbij naast de huidige inspanningen ook gewerkt wordt aan het creëren van vertrouwen, gelijkwaardigheid en verantwoordelijkheid.
- Actief delen van goed nieuws, waarbij men laat zien waarvoor je het allemaal doet.
- Kennisdeling vanuit de leiding, waarbij bijvoorbeeld strategische documenten met korte, toegankelijke samenvattingen vanuit de leiding gedeeld worden met de medewerkers.

7. Casestudy 4 – De financiële component in het initiële onderwijs

7.1 Inleiding

Tijdens de interviews in de eerste fase van het onderzoek werd meermaals aangegeven dat financieel rechercheren slechts summier aan bod komt in de basisopleiding voor politieagenten. Agenten die aan de Politieacademie worden opgeleid tot hoofdagent krijgen in beperkte mate les over aspecten die voor onder meer de aanpak van witwassen, maar ook in het onderzoek naar andere delicten, relevant zijn. Ook tijdens de workshop van 14 mei 2019 waaruit de vijf uiteindelijke *casestudy's* zijn gekozen, bleek een verruiming van de financiële component in het initiële onderwijs een belangrijk onderwerp. Om deze reden is de *casestudy* toegevoegd aan de lijst met *best practices*, zoals gepresenteerd in Bijlage IV.

Naast de constatering dat de financiële component in het initiële onderwijs beperkt is, geven rechercheurs ook aan dat de inhoud van het onderwijs in de financiële kanten van het researchvak onvoldoende aansluit op de praktijk. Hierdoor is het bewustzijn van de mogelijkheden van financieel rechercheren bij veel politiemensen (Blauw) onvoldoende aanwezig. Dit resulteert er enerzijds in dat Blauw onvoldoende op de hoogte is van wat zij kunnen bijdragen aan financiële onderzoeken (met name het identificeren van relevante signalen). Anderzijds wordt, in de ogen van de financieel rechercheurs, nog te vaak door Blauw verondersteld dat zij geen rol spelen bij financieel rechercheren, omdat binnen elke eenheid een specialistische financiële recherche aanwezig is.

Deze *casestudy* gaat in op de vraag hoe de bewustwording van Blauw ten aanzien van financieel rechercheren verder vergroot kan worden. Om deze vraag te kunnen beantwoorden, zijn drie deelvragen geformuleerd:

1. Waarom komt financieel rechercheren onvoldoende van de grond?
2. Wat is het huidige aanbod van financieel onderwijs op de Politieacademie?
3. Welke oplossingen worden momenteel toegepast om de kennisleemte op te vullen?

7.2 Gehanteerde methodieken

Om bovenstaande vragen te beantwoorden, zijn elf interviews afgenomen. Allereerst zijn interviews met medewerkers van de Politieacademie gehouden. Hierbij is met zowel docenten als curriculumontwikkelaars gesproken en hen is de vraag gesteld wat er in het huidige onderwijsaanbod aan financieel onderwijs is opgenomen. Ook is met een aantal studenten gesproken die de basisopleiding tot hoofdagent volgen of net hebben afgerond. Hen is gevraagd naar hun ervaringen met de financiële componenten uit de opleiding. Tot slot heeft de Politieacademie informatie met de onderzoekers gedeeld over het huidige onderwijsaanbod.

Naast onderwijs op de Politieacademie, ontwikkelen en organiseren steeds meer eenheden zelf trainingen. Doel van de trainingen is om de basiskennis omtrent financieel rechercheren te vergroten. Na de gesprekken hierover met experts binnen de politie, is via de Tafel van Elf⁶¹ een verzoek uitgezet met de vraag of eenheden die een training organiseren informatie over de training met het onderzoeksteam wilden delen. Het team heeft informatie over 23 trainingen ontvangen. Het overzicht is opgenomen in Bijlage VII. Met behulp van de eerder beschreven zoeklichtmethode (zie hoofdstuk 4) zijn de trainingsprogramma's geanalyseerd.

7.3 Analyse

7.3.1 Redenen voor beperkte inzet van financieel rechercheren

Financieel rechercheurs dragen verschillende redenen aan voor de beperkte inzet van financieel rechercheren. Allereerst worden de *beperkte kennis en het beperkt bewustzijn* van de mogelijkheden van financieel rechercheren bij collega's uit de generieke opsporing en Blauw genoemd. De collega's bij de generieke opsporing zijn vaak onvoldoende op de hoogte van de mogelijkheden die de inzet van financieel rechercheren kan bieden. Zo wordt nog vaak gedacht dat financieel rechercheren alleen kan worden toegepast om bankgegevens op te vragen. Het feit dat het instrument breder kan worden ingezet, is vaak niet bekend, merken de financieel rechercheurs op. Daarnaast wordt financieel rechercheren vaak als 'laatste redmiddel' gezien. Als een zaak niet op een andere manier kan worden opgelost, zou de inzet van de financiële recherche misschien nog uitkomst kunnen bieden.

De generieke opsporing is niet altijd voldoende overtuigd van het feit dat financieel rechercheurs in een zaak toegevoegde waarde kunnen hebben. Bij financieel rechercheurs bestaat het gevoel dat daardoor veel kansen worden gemist.

61 De Tafel van Elf bestaat uit de teamleiders van de financiële recherche en bespreekt relevant onderwerpen op het gebied van financieel rechercheren. De onderwerpen zijn divers. Momenteel loopt er binnen de Tafel van Elf een initiatief om de eenheidsinitiatieven op het gebied van trainingen te harmoniseren.

Ten tweede wordt ook opgemerkt dat er *weinig prioritering* bestaat voor financieel rechercheren in de werkzaamheden van Blauw, terwijl Blauw de oren en ogen van de opsporing op straat is. Immers, agenten op straat zien wie in welke auto rijdt en wie met wie omgaat. Deze informatie is interessant binnen financiële onderzoeken. Aangegeven wordt dat Blauw op veel verschillende aspecten moet focussen. Zo worden zij niet alleen gevraagd om te letten op financiële signalen, maar bijvoorbeeld ook op telefoons en digitale middelen. Vragen vanuit de financiële recherche zijn dus één in een lange rij van verzoeken aan Blauw.

Naast de grote hoeveelheid aandachtsgebieden voor Blauw, heeft Blauw te kampen met een *capaciteitsprobleem*. Doordat mankracht beperkt beschikbaar is, moeten keuzes gemaakt worden. Blauw moet in de eerste plaats de openbare orde handhaven, hulp verlenen en waar mogelijk ook bijdragen aan de opsporing. Vaak wordt besloten dat openbare ordehandhaving en hulpverlening voorgaan. Sinds de reorganisatie van de Nationale Politie zijn er binnen de basisteams van Blauw medewerkers met een financieel taakaccent, wat betekent dat zij degenen zijn die zich bezighouden met de eenvoudigere financiële zaken. Zij maken bijvoorbeeld de simpele voordeelsberekeningen. In de praktijk schiet dit er vaak bij in en dragen ook zij voornamelijk bij aan het handhaven van de openbare orde en hulpverlening. Als gevolg hiervan kunnen zij hun financiële kennis en kunde onvoldoende ontwikkelen.

7.3.2 *Huidige aanbod van financieel onderwijs voor hoofdagenten op de Politieacademie*

Sinds 2012 is financieel rechercheren een vast onderdeel van de basisopleiding voor hoofdagenten. Het curriculum voor de basisopleiding (niveau 4) richt zich op de vijf kerntaken van de politie. Opsporing is één van de vijf kerntaken.⁶² Financiële opsporing is hier een onderdeel van. Daarmee komen basiskennis en vaardigheden van financiële opsporing ook in de opleiding aan bod. De basisopleiding is opgedeeld in 9 tertielen, elk met een duur van vier maanden. Tussen elk onderwijs-tertiel (met uitzondering van de eerste twee die direct na elkaar gegeven worden), zit een stage-tertiel. De stage-tertielen behandelen vergelijkbare onderwerpen als het onderwijs-tertiel. Dit betekent bijvoorbeeld dat financiële vaardigheden in de opleiding worden aangeleerd en vervolgens tijdens de daaropvolgende stage in de praktijk worden gebracht. Het dualisme is de basis van de opleiding. Zowel de Politieacademie als de praktijk draagt dus verantwoordelijkheid in het laten slagen van de studenten.

Aangeleerde vaardigheden op de Politieacademie

Opsporing en daarmee financiële opsporing komt aan bod in tertiël 8, bijna aan het einde van de opleiding. Voor het financiële deel wordt een opdracht gegeven waarbij

62 De vijf kerntaken zijn: handhaving openbare orde, hulpverlening, opsporing, criminaliteitsbestrijding en bevorderen veiligheid.

een voordeelsberekening moet worden opgesteld.⁶³ Het doel van de opdracht is niet alleen om deze vaardigheid aan te leren, maar ook om het besef voor financiële opsporing aan te wakkeren. Het gaat hier met name om het vergroten van het bewustzijn. De Politieacademie wil bereiken dat agenten zich gaan afvragen hoe het komt dat bepaalde personen met een laag tot geen inkomen toch in een dure auto kunnen rijden. Naast het vergroten van het bewustzijn gaat de opdracht op een aantal andere basisvaardigheden in, zoals de verschillende vormen van beslag en hoe en wanneer die toepasbaar zijn, witwassen als strafbaar feit en andere strafbare feiten waarmee geld verdiend wordt.

Voor de opdracht is informatie opgenomen in de zelfstudiebundel. Hierin worden de belangrijkste principes kort uitgelegd. De academie gaat ervan uit dat iedere agent de zelfstudiebundel kent en bestudeert, er vindt geen kennistoets plaats. Wel vragen docenten van de academie en politiemedewerkers zich soms af of dit ook gebeurt. De zwaarte van de opdracht is relatief gering (10 contacturen met de docent en 24 zelfstudieuren). Hiermee is het een kleinere opdracht binnen de opleiding. Vanuit de docenten wordt aangegeven dat mogelijk te weinig tijd wordt besteed aan de financiële competent. Docenten geven aan dat soms gehaast moet worden om alle stof te bespreken in de beschikbare contacturen. Hierdoor kunnen bepaalde onderdelen, zoals signalering en vastlegging, mogelijk onderbelicht blijven.

Aangeleerde vaardigheden in de praktijk

Na hun theoriedeel moeten studenten tijdens hun stage een voordeelsberekening maken als onderdeel van een opsporingsonderzoek (tertiel 9). Bij een lopend onderzoek is het de student die de aanzet geeft voor de berekening. De uitkomsten worden, zonder alle details, als opdracht ingeleverd en beoordeeld. Bij docenten is bekend dat het voor de ene student makkelijker is om de opdracht uit te voeren dan voor de andere. Dit komt onder meer doordat de ene student beter begeleid wordt dan de andere.

Bij het aanleren van vaardigheden speelt de vraag in hoeverre een student alle vaardigheden op de Politieacademie aangeleerd moet krijgen. Hierbij gaat het om het onderscheid tussen *vakbekwaamheid* versus *startbekwaamheid*. Wanneer wordt uitgegaan van vakbekwaamheid betekent dit dat student de benodigde vaardigheden volledig moet hebben aangeleerd gekregen op de Politieacademie. De verantwoordelijkheid ligt dan bij de Politieacademie. Wanneer wordt uitgegaan van startbekwaamheid is de rol van de Politieacademie anders. De Politieacademie moet thema's wel behandelen, maar mag ervan uitgaan dat een gedeelte van de bekwaamheid wordt aangeleerd tijdens het uitvoeren van het werk, dus *on the job*. Momenteel ligt de focus met name op startbekwaamheid, maar het is niet duidelijk hoe dit opgevat moet worden. Het is lastig om te

63 Naast het financieel deel gaat tertiël 8 ook in op BOB-verzoeken, dossiervorming en de internationale dimensie (met name rechtshulpverzoeken). Basisvaardigheden zoals iemand aanhouden, eenvoudig verdachtenverhoor en aangifte opnemen, worden al eerder aangeleerd.

bepalen in hoeverre afgestudeerden de basiswerkzaamheden moeten beheersen en wat er verwacht mag worden van afgestudeerden. In combinatie met financieel rechercheren is dit wellicht nog lastiger, omdat het voor de Politieacademie mogelijk niet duidelijk is wat afgestudeerden moeten beheersen binnen het financieel rechercheren.

De huidige stand van zaken financieel onderwijs

Zoals eerder aangegeven, bestaat het financiële lesaanbod sinds 2012. Dit betekent dat iedere student die vanaf 2012 gestart is in principe iets van financiële opsporing zou moeten weten. Echter, in de praktijk blijkt dit niet altijd het geval te zijn. In principe zijn studenten na afronding van alle 9 tertielen opgeleid tot allround politieagent. Vanwege het grote tekort aan agenten is besloten studenten de mogelijkheid tot een verkorte opleiding te bieden. Dit betekent dat studenten ook na twee jaar en vier maanden opleiding als basisagent kunnen afstuderen (in de volksmond niveau 3). Deze studenten hebben de tertielen 8 en 9 dan niet gevolgd. Zij worden geacht deze twee tertielen op een later moment te volgen (maar vanwege capaciteit wordt dit vaak uitgesteld). Omdat opsporing en dus financiële opsporing pas in tertiël 8 en 9 aan bod komen, komen deze onderwerpen niet aan bod voor de studenten die de verkorte opleiding volgen. Agenten die via de verkorte opleiding aan het werk gaan, missen deze financiële kennis.

Ervaringen van studenten met het financiële onderwijs

In het kader van deze *casestudy* is gesproken met een aantal studenten die de opleiding tot hoofdagent volgen of net hebben afgerond. Aan hen is gevraagd wat hun ervaringen met het financiële onderwijs zijn. De studenten merken op onvoldoende kennis over financieel rechercheren te hebben en ervaren dit als een gemis. Eén student gaf bijvoorbeeld aan niet goed te weten waarop gelet moet worden bij een doorzoeking. Studenten benadrukten ook dat eventuele ontbrekende financiële kennis niet tijdens de uitvoering van hun werk alsnog aangeleerd kan worden, omdat toekomstige collega's ook niet over de juiste kennis beschikken. Kortom, een tekortschietende theoretische basiskennis wordt *on the job* onvoldoende met praktijkkennis aangevuld.

Binnen de opleiding ervaren studenten soms onvoldoende continuïteit in het lesaanbod. Het lerarentekort op de Politieacademie leidt tot uitval van lessen. In sommige gevallen wordt de les niet op een later moment alsnog gegeven, wat betekent dat klassikale behandeling van een onderwerp achterwege blijft. De studenten stelden dat juist deze klassikale behandeling van grote toegevoegde waarde is. Het doornemen van een voorbeeld helpt namelijk bij de latere toepassing. Immers, je hebt al een keer gezien hoe je een bepaalde casus moet aanpakken. Eén student gaf aan als gevolg van lesuitval maar één of twee lessen gevolgd te hebben over financieel rechercheren. Hierdoor kan bepaalde stof onbehandeld blijven.

Daarnaast is de grote lijn binnen het curriculum over financieel rechercheren niet altijd duidelijk. Dit betekent dat de ene groep studenten andere stof behandelt dan de

andere groep studenten. Zo kan het voorkomen dat, afhankelijk van de docent, de ene klas meer of andere fictieve casussen krijgt om mee te oefenen. Ook merken studenten op dat niet alle casussen representatief zijn, waardoor ze soms niet nuttig zijn. De standaard casussen worden als te eenvoudig en daarmee onrealistisch beschouwd. In de dagelijkse praktijk steken zaken ingewikkelder in elkaar en de studenten zijn van mening dat zij hier onvoldoende op worden voorbereid.

Eenmaal in de praktijk is er binnen een basisteam niet altijd een teamlid met een financieel taakaccent, waardoor financiële aspecten in een zaak minder aandacht krijgen. Als gevolg hiervan worden kansen gemist en worden financiële vaardigheden niet verder ontwikkeld, met als gevolg dat de aandacht voor financieel rechercheren kan verslappen. Dit wordt door studenten als onwenselijk beschouwd. Er kunnen wel verdiepende cursussen gevolgd worden als er sprake is van interesse in een bepaald gebied, maar veel van deze cursussen hebben lange wachttijden.

Als laatste kaartten studenten aan dat het *curriculum* niet altijd actueel genoeg is. Hierdoor worden nieuwe trends en ontwikkelingen soms gemist in de praktijk.

7.3.3 *Initiatieven vanuit de financiële recherche om kennisleemte te vullen*

Om bovengenoemde kennisleemte op te vullen, hebben een aantal eenheden zelf trainingen ontwikkeld. Het onderzoeksteam heeft informatie over deze trainingen verzameld via de Tafel van Elf. Binnen deze groep is aan elk van de eenheden gevraagd of zij bereid waren informatie met het team te delen. Om de informatie zo systematisch mogelijk te verzamelen, is gebruikgemaakt van een vast template. Hierin zijn de volgende indicatoren opgenomen:

- Naam van de training
- Initiatiefnemer
- Jaar van oprichting
- Doel van de training
- Beoogde deelnemers
- Inhoud van de training (behandelde onderwerpen)
- Opzet van de training
- Gehanteerde methodieken
- De trainers
- Eventuele opvolging na de training

In totaal zijn 23 verschillende trainingen afkomstig van zeven verschillende eenheden ontvangen.⁶⁴ De eenheden die één of meerdere financiële trainingen aanbieden zijn de eenheden van Amsterdam, Den Haag, Limburg, Midden-Nederland, Noord-Holland,

⁶⁴ Het is goed mogelijk dat er naast de in deze *casestudy* behandelde trainingen nog andere initiatieven ontplooid worden. De opsomming in deze *casestudy* is dan ook niet limitatief.

Noord-Nederland en Oost-Nederland. Vanuit de eenheid Rotterdam en de Landelijke Eenheid is aangegeven dat er momenteel geen trainingen zijn. De eenheid Oost-Brabant heeft aangegeven bezig te zijn met het ontwikkelen van een training. De details hiervan moeten nog verder uitgewerkt worden.

De trainingen zijn op basis van bovenstaande indicatoren geanalyseerd. Een samenvatting van de bevindingen is opgenomen in tabel 7.1. Een uitgebreide samenvatting van elke training is te vinden in Bijlage VII.

Tabel 7.1 Overzicht trainingen per eenheid

Naam	Eenheid	Actief sinds	Doel	Doelgroep	Deelnemers	Inhoud	Opzet	Methoden	Trainers	Opvolging
Meld geld	Amsterdam	2016	Bewustwording	<ul style="list-style-type: none"> Basisteam VVC¹ ZSM² 	<ul style="list-style-type: none"> Aantallen niet bijgehouden 	<ul style="list-style-type: none"> Alpakken bij insluiting foullering Conservatoir slachtofferbeslag 	<ul style="list-style-type: none"> Presentatie aan instrumers PA Presentatie bij ZSM-officieren 	<ul style="list-style-type: none"> Presentaties - 3 tot 4 keer per jaar 	<ul style="list-style-type: none"> FinEC-/FinO-medewerkers Soms medewerkers OM 	<ul style="list-style-type: none"> Geen terugkom-momenten Vaste aanspreekpunten binnen politie en OM
Opspo-ringsaca-demie	Amsterdam	2017	Uitleren basisvaardigheden	<ul style="list-style-type: none"> Tactisch recheurs Iedereen in de opspo-rings-taak 	<ul style="list-style-type: none"> Tot op heden zo'n 800 	<ul style="list-style-type: none"> Afhankelijk van groep cursisten Veelvoorkomende thema's: financieel reche-ren, plaats delict, effectief samenwer-ken, cybercrime 	<ul style="list-style-type: none"> Workshops met wisselende thematiek Duur: minimaal een halve dag 	<ul style="list-style-type: none"> Behandeling casuïstiek (stap voor stap aanpak) Escape room Opsporing en Ovj Didactische cursus vereist 	<ul style="list-style-type: none"> Duo bestaande uit recheur in opsporing en Ovj Didactische cursus vereist 	<ul style="list-style-type: none"> Aanvullende informatie op intranet Feedback op sessie
FinO-Aca-demy	Amsterdam	2017	Bewustwording en uitleren basisvaardigheden	<ul style="list-style-type: none"> Breed, zowel blauw, grijs als goud Trainingen op maat 	<ul style="list-style-type: none"> Tot op heden meer dan 500 	<ul style="list-style-type: none"> Alpakken en beslagleggen bij veelvoorkomende criminaliteit Juridische mogelijkheden 	<ul style="list-style-type: none"> Duur wisselt sterk: kan van 45 minuten tot een dag duren, afhankelijk van de gekozen opzet 	<ul style="list-style-type: none"> Presentaties, casusbehandelingen, opdrachten 	<ul style="list-style-type: none"> FinO-medewerkers met ervaring in didactiek Derden 	<ul style="list-style-type: none"> Bij vragen kan contact worden opgenomen met de trainers

Naam	Eenheid	Actief sinds	Doel	Doelgroep	Deelnemers	Inhoud	Opzet	Methoden	Trainers	Opvolging
Den Haag Financieel	Den Haag	2017	Bespreken veranderingen in de financiële opsporing en bieden netwerk-functie	<ul style="list-style-type: none"> Alle financials uit de eenheid 	<ul style="list-style-type: none"> Ongeveer 80 tot 90 deelnemers per keer 	<ul style="list-style-type: none"> Bespreking belangrijke ontwikkelingen en successen 	<ul style="list-style-type: none"> Duur: 4 uur 	<ul style="list-style-type: none"> Presentaties 	<ul style="list-style-type: none"> FinO-medewerkers Externe partners 	<ul style="list-style-type: none"> Vragen kunnen gesteld worden aan FinO-medewerkers Vanwege de opzet is de training zelf de opvolging
Financieel instroom-traject	Den Haag	2017	Uitlezen financiële vaardigheden nieuwe medewerkers	<ul style="list-style-type: none"> Alle nieuwe medewerkers met een financieel taakaccent Andere geïnteresseerden in beperkte mate 	<ul style="list-style-type: none"> Tot op heden zo'n 40 	<ul style="list-style-type: none"> Behandeling belangrijke onderwerpen binnen de financiële opsporing, zoals wifwassen, fraude en waardebe-slag 	<ul style="list-style-type: none"> Duur: 1 à 2 uur per week gedurende een periode van 20 weken 	<ul style="list-style-type: none"> Klassikale behandeling 	<ul style="list-style-type: none"> FinO-medewerkers 	<ul style="list-style-type: none"> Vragen kunnen gesteld worden aan de trainers
Praktijk-training afpakken	Den Haag	2018	Bewustwording en het bieden van handvatten	<ul style="list-style-type: none"> Blauw, met name collega's belast met surveillance en VVC 	<ul style="list-style-type: none"> Tot op heden zo'n 800 	<ul style="list-style-type: none"> Hennep-pand, wifwassen, bestuurlijk afpakken, conservatoir beslag 	<ul style="list-style-type: none"> Duur: 4 uur 	<ul style="list-style-type: none"> Korte klassikale behandeling Workshops met casusbehandeling en spelvormen 	<ul style="list-style-type: none"> FinO-medewerkers 	<ul style="list-style-type: none"> Deelnemers kunnen voor vragen terecht bij het piketnummer van FinO

Naam	Eenheid	Actief sinds	Doel	Doelgroep	Deelnemers	Inhoud	Opzet	Methoden	Trainers	Opvolging
HOV ³ training	Den Haag	2019	Bieden van handvatten voor (waarde) beslag	<ul style="list-style-type: none"> • HOV's 	<ul style="list-style-type: none"> • Tot op heden zo'n 100 	<ul style="list-style-type: none"> • Belangrijke beslismomenten binnen de beslaglegging 	<ul style="list-style-type: none"> • Duur: 4 uur • Kan ook als onderdeel van een kennisdag gegeven worden 	<ul style="list-style-type: none"> • Workshops • Presentaties 	<ul style="list-style-type: none"> • FinO-medewerkers 	<ul style="list-style-type: none"> • Deelnemers krijgen studiepunten die meegenomen worden in hun certificering tot HOV
Excel cursus	Den Haag	2019	Bevoornden van Excel-vaardigheden	<ul style="list-style-type: none"> • Alle medewerkers met een financieel taakaccent • Andere geïnteresseerden in beperkte mate 	<ul style="list-style-type: none"> • Tot op heden zo'n 40 	<ul style="list-style-type: none"> • Verwerking van financiële gegevens, zoals bankmutaties • Training wordt op meerdere niveaus 	<ul style="list-style-type: none"> • Duur: 1 dagdeel 	<ul style="list-style-type: none"> • Klassikale les achter de computer 	<ul style="list-style-type: none"> • FinO-medewerkers 	<ul style="list-style-type: none"> • Lesmateriaal wordt gedeeld • Voor vragen kunnen deelnemers bij FinO-medewerkers terecht
FinO-Academy	Limburg	2019	Uitlezen kennis omtrent financieel rekenen en deelnemers te enthousiasmeren	<ul style="list-style-type: none"> • Blauw (met name regionale basisteams) 	<ul style="list-style-type: none"> • Aantallen niet bijgehouden 	<ul style="list-style-type: none"> • De training behandelt rondom hennepskwakerij, auto's, ondermijning, financiële aanboden en beslag 	<ul style="list-style-type: none"> • Training bestaat uit vijf workshops waarin voorge-noemde elementen komen • Duur: 1 dag 	<ul style="list-style-type: none"> • Presentaties - casusbehandelingen en auto Spelvormen, zoals quiz 	<ul style="list-style-type: none"> • FinO-medewerkers • OM 	<ul style="list-style-type: none"> • Trainers zijn in de periode na de training de training beschikbaar voor het beantwoorden van vragen

Naam	Eenheid	Actief sinds	Doel	Doelgroep	Deelnemers	Inhoud	Opzet	Methoden	Trainers	Opvolging
Kenniskring	Limburg	?	Presenteren en bespreken relevante en/of actuele onderwerpen	<ul style="list-style-type: none"> Financiële medewerkers binnen de eenheid OM Belastingdienst 	<ul style="list-style-type: none"> Ongeveer 50 deelnemers per keer 	<ul style="list-style-type: none"> Inhoud hangt af van de op dat moment actuele en relevante onderwerpen Inhoud wisselt jaarlijks 	<ul style="list-style-type: none"> Training wordt jaarlijks gegeven Duur 1 dag 	<ul style="list-style-type: none"> Diverse presentaties 	<ul style="list-style-type: none"> Medewerkers uit de FinO en FinEC teams OM Belastingdienst 	<ul style="list-style-type: none"> Direct na de training zijn de trainers beschikbaar voor vragen Vanwege de opzet is de training zelf de opvolging
Training financieel onderzoeken en afpakken	Midden-Nederland	2016	Vergroten kennis over mogelijkheden van financieel onderzoeken en afpakken	<ul style="list-style-type: none"> Blauw Grijs Intelligence 	<ul style="list-style-type: none"> Tot op heden zo'n 200 	<ul style="list-style-type: none"> Theorie voorbeelden uit de wijk Praktijk voorbeelden uit de wijk Concrete handvatten Gastdocent (bijvoorbeeld districtschef of Ovr) 	<ul style="list-style-type: none"> Duur: 3 dagen Intensief contact met trainer 	<ul style="list-style-type: none"> Presentaties Opdrachten Praktijkvoorbeelden 	<ul style="list-style-type: none"> Operationeel specialisten met werktrein financieel-economisch 	<ul style="list-style-type: none"> Uitwisseling contactgegevens financiële specialisten uit desbetreffende districten
FIO ⁴	Midden-Nederland	2019	Versterken vaardigheden Osint ⁵ en financieel opsporen op internet	<ul style="list-style-type: none"> Financiële collega's binnen de eenheid 	<ul style="list-style-type: none"> Tot op heden zo'n 50 	<ul style="list-style-type: none"> Praktische vaardigheden voor financiële opsporing via internet Daarbij behorende juridische aspecten 	<ul style="list-style-type: none"> Duur: 3 dagen gezamenlijke training Zelfstudie, meerdere uren 	<ul style="list-style-type: none"> Klassikale uitleg Presentaties Opdrachten, zowel tijdens trainingsdagen als bij zelfstudie 	<ul style="list-style-type: none"> FinO-medewerkers 	<ul style="list-style-type: none"> Vooral vaardigheden in de praktijk brengen Trainers zijn beschikbaar voor vragen

Naam	Eenheid	Actief sinds	Doel	Doelgroep	Deelnemers	Inhoud	Opzet	Methoden	Trainers	Opvolging
Training Afpakken	Noord-Holland	2018	Verlagen kennis en drempel	• Eenieder die meer met afpakken wil doen	• Aantallen niet bijgehouden	• Beslag, conservatoir (slachtoffer) beslag, verbeurd verklaren, deelnemers (eenvoudig) wifwassen	• Wisselt per keer en hangt af van de behoefte van de deelnemers • Duur: max. 3 dagen	• Klassikale behandeling van de onderwerpen • Casuïstiek om te oefenen	• Twee financieel recheurs • Rechercheurs zijn getraind	• Vragen kunnen gesteld worden aan alle recheurs • Financieel recheur
Praktijkstraat	Noord-Nederland	2018	Vergroten kennis en handlingsbe-kwaaiheid afpakken	• Blauw (basisteams) • Recherche (breed)	• Tot op heden zo'n 350	• Mogelijkeheden tot afpakken (hoe en wat) • Signalering vermogen	• Behandeling van 4 casussen • Kennisquiz • Duur: dagdeel	• Praktische benadering, middelen • Casussen • rollenspel toegelicht	• Financieel specialisten • OM-medewerkers (Ov's)	• Bij vragen kunnen deelnemers terecht bij Helpdesk • Financieel
TOA ⁶ en verdieping TOA	Noord-Nederland	2018	Verbreden en verdiepen kennis omtrent afpakken	• Blauw (met name Basisteams)	• Tot op heden zo'n 170	• Inbeslagname; opsporen; bevoegdheden; ketenpartners; wifwassen.	• Afwisselend programma (klassikaal/opdrachten) • Duur: 3 contactdagen	• Klassikaal onderwijs • Huiswerk-opdracht • Uitvoeren en behandelen cases • Gebruik diverse tools	• Docent: OvJ • Praktijkbegeleider: financieel specialist	• Concrete vragen worden beantwoord door de praktijkbegeleider
Professionaliseringsdag	Noord-Nederland	2020	Medewerkers met een financieel taakaccent in kennis stellen van ontwikkelingen op een breed financieel gebied	• Eenieder betrokken bij financiële opsporing • OM	• Ongeveer 90 per keer	• Presentaties • Inhoud afhankelijk van de ontwikkelingen	• (interactieve) presentaties	• Frontale kennisdeling	• Specialist (FinO) • OM • Derden, zoals banken en rechterlijke macht	• Vanwege de opzet is de training zelf de opvolging.

Naam	Eenheid	Actief sinds	Doel	Doelgroep	Deelnemers	Inhoud	Opzet	Methoden	Trainers	Opvolging
TCI informantenrunners opleiding	Oost-Nederland	2014	Politie-medewerkers opleiden die ingezet kunnen worden als informantenrunner binnen de TCI	<ul style="list-style-type: none"> • Studenten politieacademie 	<ul style="list-style-type: none"> • Ongeveer 45 per jaar 	<ul style="list-style-type: none"> • Kennisoverdracht financieel rekenen • Bewustwording 	<ul style="list-style-type: none"> • Duur: 1 uitgebreid lesmoment 	<ul style="list-style-type: none"> • Klassikaal les op de politieacademie • Aanvullende opdrachten 	<ul style="list-style-type: none"> • Een financieel onderzoeker 	<ul style="list-style-type: none"> • Vragen kunnen gesteld worden aan de trainer(s)
HZZ Politieacademie - Handelen in zedenzaken	Oost-Nederland	2017	Bewustwording zedenrechters over mogelijkheden financieel rekenen	<ul style="list-style-type: none"> • Opsporingsambtenaren die worden opgeleid tot gecertificeerd zedenrechter 	<ul style="list-style-type: none"> • Ongeveer 60 per jaar 	<ul style="list-style-type: none"> • Financiële sporen/bewijzen verzamelen • Conservatoir slachtofferbeslag toepassen in de praktijk 	<ul style="list-style-type: none"> • Duur: 3 lesmomenten • Aangevuld met 1 praktijkopdracht in de eigen eenheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Klassikaal les op de politieacademie • Aanvullende opdrachten 	<ul style="list-style-type: none"> • De training wordt gegeven door twee financieel rechters 	<ul style="list-style-type: none"> • Vragen kunnen gesteld worden aan de trainer(s)
Opleiding Vaststellen en beoordelen van de bewijswaarde van digitale sporen	Oost-Nederland	2017	Politie-medewerkers opleiden die ingezet kunnen worden op het terrein van digitale sporen	<ul style="list-style-type: none"> • Studenten Recherche-kunde 	<ul style="list-style-type: none"> • Ongeveer 30 per jaar 	<ul style="list-style-type: none"> • Blockchain en cryptocurrencies tijdens onderzoeken • Digitale en financiële sporen 	<ul style="list-style-type: none"> • Duur: 1 uitgebreid lesmoment 	<ul style="list-style-type: none"> • Klassikaal les op de politieacademie • Aanvullende opdrachten 	<ul style="list-style-type: none"> • De training wordt door drie financieel rechters gegeven 	<ul style="list-style-type: none"> • Vragen kunnen gesteld worden aan de trainer(s)

Naam	Eenheid	Actief sinds	Doel	Doelgroep	Deelnemers	Inhoud	Opzet	Methoden	Trainers	Opvolging
Conservatoir slachtofferbeslag	Oost-Nederland	2017	Politiebreed medewerkers kers ZSM, bewustmaken van de mogelijkheden voor inzet conservatoir slachtofferbeslag	<ul style="list-style-type: none"> HOV's, medewerkers ZSM, VVC/VAT-medewerkers, DR-medewerkers, zedenrechercheurs en financieel rechercheurs 	<ul style="list-style-type: none"> Ongeveer 120 per jaar 	<ul style="list-style-type: none"> Centraal in de training staat de praktische toepasbaarheid van slachtofferbeslag 	<ul style="list-style-type: none"> Praktijkgerichtte workshop 	<ul style="list-style-type: none"> Afwisseling van praktijk en theorie 	<ul style="list-style-type: none"> De training wordt door drie financieel rechercheurs gegeven 	<ul style="list-style-type: none"> Vragen kunnen gesteld worden aan de trainer(s)
Afpakken in hennepzakken	Oost-Nederland	2018	Uitleg mogelijkheden van financieel rechercheren en afpakken in hennepzakken	<ul style="list-style-type: none"> Taakaccenthouders hennep 	<ul style="list-style-type: none"> Ongeveer 30 per jaar 	<ul style="list-style-type: none"> Verschillen de onderwerpen, zoals wederrechtelijk verkregen voordeel, de mogelijkheden om onderzoek te doen naar het vermogen van de verdachte en het leggen van beslag 	<ul style="list-style-type: none"> Duur: 1 lesdag 	<ul style="list-style-type: none"> Afwisseling van praktijk en theorie 	<ul style="list-style-type: none"> De training wordt gegeven door een financieel rechercheur 	<ul style="list-style-type: none"> Vragen kunnen gesteld worden aan de trainer(s)

Naam	Eenheid	Actief sinds	Doel	Doelgroep	Deelnemers	Inhoud	Opzet	Methoden	Trainers	Opvolging
Praktijktraining afpakken	Oost-Nederland	2019	Vergroten bewustwording en aanleren vaardigheden financieel rechercheren	• VAT/VVC-, BT- en DR-medewerkers.	• Tot op heden ongeveer 30	• De dynamische verkeerscontrole is de basis voor de praktijktoefening met de auto. Er is verder aandacht voor slachtofferbeslag en de mogelijkheden om beslag te leggen op vermogen	• Het betreft een programma met 3 interactieve casussen en in de middag is er een juridisch blok	• Er wordt gebruik gemaakt van een praktijkstraat, een auto en soms ook een woning	• De training wordt door een afwisselende groep financieel rechercheurs gegeven	• Vragen kunnen gesteld worden aan de trainer(s)
Witwassen	Oost-Nederland	2020	Medewerkers trainen in de toepassing van witwassen in onderzoeken	• DR-medewerkers	• N.v.t.	• Toepassing van methoden om witwassen te onderzoeken	• Duur: 1 lesdag	• Afwisseling van praktijk en theorie	• De training wordt gegeven door een drietal financieel rechercheurs	• Vragen kunnen gesteld worden aan de trainer(s)

1 VVC = veel voorkomende criminaliteit

2 ZSM = Zo Selectief, Snel, Simpel, Slim, Samen Mogelijk

3 HOvJ = Hulpofficier van Justitie

4 FIO = Financial Investigator Officer.

5 Osint = Open Source Intelligence.

6 TOA = Training Afpakken en Opsporen.

De trainingen zijn allemaal relatief recent ontwikkeld. De ‘oudste’ worden sinds 2017 aangeboden,⁶⁵ de ‘nieuwste’ wordt in 2020 voor het eerst gegeven. De trainingen die gegeven worden, hebben verschillende doelen. Op basis van het gekozen *doel* kunnen drie groepen trainingen worden onderscheiden, namelijk: (i) trainingen gericht op het creëren van bewustwording, (ii) trainingen gericht op het aanleren van vaardigheden en (iii) trainingen die het karakter hebben van een congres of kennisdag. Hierna wordt elke groep nader toegelicht.

Trainingen gericht op het creëren van bewustwording

Trainingen die vallen in de eerste groep zijn onder meer de ‘Meld geld’-training van de eenheid Amsterdam, de ‘FinO-Academies’ van de eenheden Amsterdam en Limburg, de ‘Praktijktraining Afpakken’ van de eenheden Den Haag en Oost-Nederland, de trainingen ‘Handelen in zedenzaken; conservatoir beslag’ van de eenheid Oost-Nederland en de training ‘Financieel rechercheren en afpakken’ van de eenheid Midden-Nederland. Belangrijkste doelgroep van deze training is Blauw. Meer specifiek richten de trainingen zich op de agenten in de basisteams en de agenten die betrokken zijn bij de bestrijding van Veel Voorkomende Criminaliteit (VVC). Vier trainingen staan behalve voor agenten vanuit Blauw ook open voor anderen. Zo richt de Meld geld-training zich ook op OvJs die zich bezighouden met ZSM-zaken (zo snel mogelijk). De Amsterdamse FinO-Academy richt zich naast medewerkers van Blauw ook op medewerkers van de recherche (Grijs) en medewerkers van DRIO (Goud). De training van Oost-Nederland over zedenzaken is bedoeld voor elke opsporingsambtenaar die zich met zedenzaken bezighoudt en hun training over conservatoir beslag kan politiebreed gevolgd worden.

Onderwerpen die tijdens de trainingen aan bod komen, zijn onder meer de mogelijkheid tot afpakken bij insluiting en verschillende vormen van veelvoorkomende criminaliteit, verschillende vormen van beslaglegging (onder meer conservatoir slachtofferbeslag) en de basiskenmerken van witwassen en ondermijning. De gehanteerde methoden om de onderwerpen te behandelen zijn verschillend. In alle trainingen worden presentaties gegeven. In trainingen die langer duren, bijvoorbeeld een dagdeel of een hele dag, worden ook vaak verschillende casussen behandeld en kunnen verschillende spelvormen worden toegepast om de leerstof over te brengen.

De trainingen worden vaak in een combinatie van één of meerdere financieel rechercheurs en medewerkers van het OM gegeven. Bij de FinO-Academy van de eenheid Amsterdam kunnen ook andere partijen betrokken zijn. Dit heeft onder meer te maken met de flexibele opzet van de training. De training wordt afhankelijk van de vragen en kennisbehoeften van de doelgroep ingevuld. Dit betekent dat een training kort kan zijn – ongeveer 45 minuten – maar ook een hele dag kan duren. De flexibele indeling

65 Met uitzondering van de opleiding voor TCI-runners, gegeven door de eenheid Oost-Nederland die sinds 2014 jaarlijks gegeven wordt.

is ook van toepassing op de daadwerkelijke opzet en de trainers die gevraagd worden om de cursus te geven. Het is mogelijk dat voor deze training ook medewerkers van bijvoorbeeld de Belastingdienst of de FIOD worden gevraagd om een presentatie te verzorgen.

Trainingen gericht op het aanleveren van vaardigheden

Veruit de grootste groep trainingen bestaat uit trainingen die tot doel hebben specifieke vaardigheden aan te leren. In deze groep vallen onder meer de 'Opsporingsacademie' van de eenheid Amsterdam, de Haagse trainingen 'Financieel instroom traject', 'Training voor HOv' en de 'Excel-training', de 'FIO'-training van de eenheid Midden-Nederland, de training 'Afpakken' van eenheid Noord-Holland, de Noord-Nederlandse trainingen 'Praktijkstraat' en 'TOA + TOA Verdieping' en tot slot de trainingen 'TCI informantenrunners opleiding', 'Opleiding Vaststellen en beoordelen van de bewijswaarde van digitale sporen', 'Afpakken in hennepzaken' en 'Witwassen' van de eenheid Oost-Nederland.

Belangrijkste doelgroep van deze trainingen zijn vaak alle medewerkers met een financieel taakaccent binnen de eenheid. Dit kunnen zowel medewerkers van de financiële recherche (FinO en FinEC) zijn, maar ook tactisch specialisten met een financieel taakaccent en de medewerkers met een financieel taakaccent binnen de districten en basisteams. De twee trainingen gegeven binnen de eenheid Noord-Nederland richten zich specifiek op Blauw en dan met name de medewerkers met een financieel taakaccent. Twee van de trainingen gegeven door de eenheid Oost-Nederland richten zich op studenten aan de Politieacademie. De ene training gaat in op de mogelijkheden van financieel rechercheren voor de runners, terwijl de andere training, gegeven aan studenten recherchekunde, zich richt op de mogelijkheden van digitale middelen binnen de financiële opsporing. Hiermee vormen deze trainingen een uitzondering op de overige trainingen in deze groep.

De onderwerpen die aan bod komen, zijn zeer divers en afhankelijk van de training. Zo heeft de eenheid Den Haag een training ontwikkeld voor iedere nieuwe medewerker met een financieel taakaccent die binnen de eenheid start. In een periode van twintig weken worden in wekelijkse sessies van twee tot drie uur diverse vaardigheden die relevant zijn behandeld. Hierbij kan gedacht worden aan kennis omtrent witwassen en fraude en de juridische mogelijkheden om een waardebeslag te leggen. De afpaktraining van de eenheid Noord-Holland gaat in op de verschillende vormen van beslaglegging, waaronder conservatoir (slachtoffer)beslag. Daarnaast behandelt de training onderwerpen zoals verbeurdverklaringen en (eenvoudig) witwassen. De eenheid Oost-Nederland zal in 2020 starten met een specialistische training over witwassen en hoe dit onderzocht kan worden. De training richt zich specifiek op districtsmedewerkers. De eenheid Den Haag heeft recent een Excel-training opgezet, waarbij medewerkers met een financieel taakaccent leren hoe zij met behulp van Excel grote hoeveelheden financiële data kunnen analyseren. Deze training wordt op verschillende niveaus

gegeven (beginner, gemiddeld, gevorderd), waardoor er voor elke medewerker een training op zijn/haar niveau te volgen is.

De gekozen methoden verschillen per training, maar opvallend is dat in deze groep vaak een deel van de training bestaat uit klassikale behandeling van de leerstof. Naast de klassikale behandeling worden vaak andere methoden ingezet, zoals het (gezamenlijk) uitwerken van casussen en diverse spelvormen. Zo wordt tijdens de opsporings-academie van de eenheid Amsterdam een escaperoom gedaan. In de training van de eenheid Noord-Nederland worden onder andere casussen behandeld door middelen van rollenspellen. Opvallend is verder dat een aantal van deze trainingen, zoals de FIO-training van de eenheid Midden-Nederland en de TOA training van de eenheid Noord-Nederland, ook een zelfstudiecomponent hebben, waarbij deelnemers een deel van de stof zelf moeten bestuderen en zelf een opdracht moeten maken die vervolgens tijdens de volgende trainingsdag besproken wordt.

De duur van de training wisselt: doorgaans duurt een training minstens een dag, maar vaak ook meerdere dagen. Zoals eerder aangegeven, wordt de Haagse training voor nieuwe financiële medewerkers gespreid over een periode van twintig weken. De TOA-training (eenheid Noord-Nederland), de FIO-training (eenheid Midden-Nederland) en de Training Afpakken (eenheid Noord-Holland) duren vaak drie dagen.

Opvallend is dat het merendeel van de trainingen enkel door financieel rechercheurs wordt gegeven. Anders dan bij de trainingen gericht op het creëren van bewustwording, worden de trainingen gericht op vaardigheden vaak gegeven door degenen die de meeste praktijkervaring hebben, namelijk de financieel rechercheurs. Er zijn wel uitzonderingen op deze regel. Zo wordt de TOA-training vooral gegeven door een OvJ. De praktijkbegeleider die aangesloten is bij de training is wel afkomstig van de financiële recherche. Ook de Praktijkstraat (eenheid Noord-Nederland) en de Opsporings-academie (eenheid Amsterdam) worden gezamenlijk door een financieel rechercheur en een OvJ gegeven.

Congres of kennisdag als training

De derde groep trainingen bestaat uit trainingen die het karakter van een congres hebben. Deze trainingen duren vaak een dagdeel of een dag. Het doel van deze trainingen is om in te gaan op actuele ontwikkelingen op het gebied van financieel rechercheren en het behandelen van thema's die op dat moment veel aandacht vergen. Voorbeelden van dergelijke trainingen zijn 'Den Haag Financieel' (eenheid Den Haag), de Kenniskring (eenheid Limburg) en de Professionaliseringsdag (eenheid Noord-Nederland). Doelgroep van de training zijn alle medewerkers met een financieel taakaccent binnen de eenheid. Naast de financiële medewerkers binnen de politie-eenheid worden vaak ook mensen van het OM en soms ook de Belastingdienst uitgenodigd om de training te volgen.

De trainingen worden jaarlijks gegeven en hebben ieder jaar een ander thema en een andere agenda. Dit betekent dat deelnemers van de training vaak ieder jaar terugkeren en dat de deelnemersgroep 'een vaste kern' is. Zoals aangegeven, gaan de trainers in op actuele ontwikkelingen die relevant zijn voor financieel rechercheren. De voornaamste methode die wordt ingezet, is het geven van presentaties. Voor ieder onderwerp wordt iemand gevraagd om een verhaal voor te bereiden en dit aan de deelnemers te presenteren. Na de presentatie is er vaak gelegenheid tot het stellen van vragen en een korte discussie.

De trainers zijn niet alleen afkomstig uit de financiële recherche en het OM, maar kunnen ook werkzaam zijn bij de Belastingdienst, de FIOD of de private sector (bijvoorbeeld bij een bank). Omdat de behandelde onderwerpen samenhangen met de actualiteit en een breed veld van thema's kunnen beslaan, wordt per onderwerp bekeken welke partij het best in staat is om een presentatie te geven.

Overkoepelend

Alle trainingen, ongeacht het specifieke doel, hebben tot op heden een grote groep politiemedewerkers bereikt. Niet voor elke training wordt bijgehouden hoeveel deelnemers de training gevolgd hebben, maar voor de trainingen waarvan dit wel bekend is, zijn de deelnemersaantallen hoog. Zeker wanneer de aantallen worden afgezet tegen de omvang van de doelgroep lijken de trainingen een forse groep politiemedewerkers (met een financieel taakaccent) te bereiken. Op basis van de verzamelde informatie is het niet mogelijk om aan te geven of de aangeleerde vaardigheden en kennis ook daadwerkelijk in de praktijk worden gebracht.

Voor veel trainingen is geen *opvolging* geregeld in de vorm van terugkommomenten. Wel is het bij alle trainingen mogelijk om de trainers in de periode na de training te benaderen met vragen. Voor een tweetal trainingen (de 'Praktijktraining afpakken' van de eenheid Den Haag en de 'Praktijkstraat' van de eenheid Noord-Nederland) geldt dat deelnemers na afloop van de training de piketlijn of de Helpdesk financieel rechercheren kunnen bellen. De lijnen worden bemenst door financieel rechercheurs. Naast de collega's die de training daadwerkelijk gegeven hebben, zijn ook de andere financieel rechercheurs betrokken bij de opvolging na de training. Eén training, de training voor hulpofficieren van justitie gegeven door de eenheid Den Haag, levert studiepunten op. De hulpofficieren mogen de ontvangen studiepunten gebruiken voor hun certificering. Hiermee is de training een onderdeel geworden in de opleiding van hulpofficieren.

Tot slot wordt na afloop van elke training feedback gevraagd. Vanuit de eenheden wordt meegegeven dat de trainingen positief ontvangen worden door degenen die de training gevolgd hebben. Een aantal reacties die met het studieteam gedeeld werden waren:

- 'Ik vond dat erg enthousiast instructie werd gegeven, waarbij er een goede wisselwerking was tussen voorbeelden, filmpjes/plaatjes en droge stof.'

- ‘Door de kleine klassen is er genoeg aandacht voor alle deelnemers en hun vragen. De afwisseling tussen theorie, quiz, video is ook top. Houdt niet alleen de trainers enthousiast maar ook de deelnemers.’
- ‘Prikkelend en motiverend.’

7.4 Conclusies en aanbevelingen

Om de leemte in kennis op te vullen, hebben een aantal eenheden diverse trainingen ontwikkeld. Alhoewel de trainingen elk een eigen invulling hebben, zijn drie soorten typologieën vast te stellen. De belangrijkste kenmerken per categorie zijn opgenomen in de volgende tabel.

Tabel 7.2 Overzicht belangrijkste kenmerken van de verschillende soorten trainingen

	Creëren bewustwording	Aanleren vaardigheden	Kennisdag
Aantal	5	15	3
Doelgroep	Blauw (basisteams)	Medewerkers met een financieel taakaccent binnen de eenheid	Medewerkers met een financieel taakaccent binnen de eenheid Openbaar Ministerie
Onderwerpen	- Afpakmogelijkheden bij insluiting en VVC - Beslaglegging - Algemene kennis witwassen	Divers en afhankelijk van de training	Wisselt, afhankelijk van actuele onderwerpen binnen de financiële opsporing
Methodieken	Presentaties met eventueel casusbehandeling	Grote diversiteit aan methoden, vaak wel klassikale behandeling	Presentaties
Duur	Variërend	Vaak een dag tot meerdere dagen	Dagdeel of een dag
Trainers	Financieel rechercheurs en OM	Vaak FinO-medewerkers In een aantal training is ook het OM betrokken	Breed, hangt af van de thema's Naast financieel rechercheurs vaak ook derden

Om financieel rechercheren verder te bevorderen, bestaat behoefte aan elk van de drie soorten trainingen. De drie typologieën volgen elkaar logisch op. Immers, alles start met het creëren van het besef van de mogelijkheden van financiële opsporing en dat het leren signaleren van afpakkansen. Dit geldt niet alleen voor agenten in de basisteams, maar ook voor alle andere politiemedewerkers actief in de opsporing. Wanneer dit besef ingebed is, bestaat er behoefte aan het aanleren van specifieke vaardigheden. De tweede categorie trainingen bestaat reeds uit een breed scala mogelijke trainingen, van het herkennen van witwassen en het leggen van conservatoir (slachtoffer)beslag tot trainingen voor hulpofficieren en Excel-trainingen voor financieel medewerkers. Tot slot zijn kennisdagen in de vorm van een congres van belang om het kennisniveau op peil te houden. Door jaarlijks in te gaan op relevante trends en actuele ontwikkelingen

blijven medewerkers met een financieel taakaccent op de hoogte van hetgeen in hun werkveld speelt.

Binnen de Tafel van Elf wordt momenteel een inventarisatie gemaakt van trainingen die gegeven worden en welke eventueel onderdeel kunnen worden van een breder opleidingsprogramma binnen de Politieacademie. De trainingen kunnen onderdeel worden van de zogeheten Opsporingsacademy die zich richt op het verbreden en verdiepen van kennis omtrent financiële opsporing. Dit traject staat nog in de kinderschoenen en er wordt onderzocht waar behoefte aan bestaat en welke aspecten van opleidingen werken en overgenomen kunnen worden. In het kader van deze *casestudy* is het niet mogelijk om al deze vragen te beantwoorden. Wel kan aangegeven worden dat op basis van bovenstaande inventarisatie, het belangrijk is om alle drie de soorten trainingen onderdeel te laten vormen van de Opsporingsacademy. In gezamenlijkheid dekken de drie soorten trainingen de behoeften af en dragen zij bij aan het versterken van financiële opsporing. De training ontwikkeld door de eenheid Den Haag (Financieel instroomtraject) waarbij de belangrijkste vaardigheden benodigd binnen de financiële opsporing aan bod komen, lijkt een *'must'* voor elke nieuwe medewerker met een financieel taakaccent. Een dergelijke training zou bijvoorbeeld een vast onderdeel binnen de Academy kunnen worden.

8. Casestudy 5 – In Rem

8.1 Inleiding

De vijfde *casestudy* is gericht op de Italiaanse In Rem-wetgeving.⁶⁶ Deze wetgeving, formeel *non-conviction based asset recovery* genaamd, werd tijdens de *best practice* workshop unaniem tot *casestudy* verkozen. De In Rem-wetgeving richt zich op het confisqueren van crimineel verkregen goederen of vermogen zonder aanwijsbare dader. In de Italiaanse context wordt deze mogelijkheid doorgaans toegepast wanneer de eigenaar van de goederen of gelden overleden is (vandaar de naam ‘in rem’, afgeleid van het Latijnse *actio in rem* verwijzend naar ‘het recht op een specifieke zaak’); er wordt dan een vordering op een goed gedaan in plaats van op een persoon. De Nederlandse financieel rechters waren benieuwd naar de mogelijke toepassing van de In Rem-procedure wanneer de wettelijke eigenaar van een goed niet te identificeren is. In dit soort gevallen zou de In Rem-wetgeving een mogelijkheid bieden dat soort gelden en goederen alsnog te confisqueren; het huidige Nederlandse wettelijk kader biedt deze mogelijkheid namelijk niet.⁶⁷

Het onderzoeksteam is kort na de workshop gestart met het uitdiepen van de Italiaanse In Rem-procedure en heeft daarnaast getracht scherp te krijgen of en hoe deze wettelijke mogelijkheid toegepast zou kunnen worden in Nederland. Er zijn ter voorbereiding vier gesprekken gevoerd met Italiaanse experts, een Nederlandse financieel onderzoeker en het Nederlandse Openbaar Ministerie. Echter, na intensief contact met het Nederlandse OM bleek dat de wetgever op eigen initiatief reeds onderzoek doet naar de mogelijkheden die de procedure voor *non-conviction based confiscation* biedt. In zijn brief aan de Tweede Kamer van 18 oktober 2019⁶⁸ deelt de Minister van Justitie een aantal ideeën voor de uitbreiding van het offensief van het kabinet tegen de georganiseerde ondermijnende criminaliteit. Eén van de genoemde ideeën is de mogelijkheid tot *non-conviction based confiscation* met betrekking tot voorwerpen van criminele erfenissen en voorwerpen zonder rechthebbenden. Hiermee benadrukt de minister de uitkomsten van het onderzoek naar de In Rem-procedure; in het voorjaar van 2020 zal de minister een uitgewerkt plan delen waarin de procedure al dan niet wordt mee-

⁶⁶ Verwijzend naar *non-conviction based asset recovery*, zie verderop dit hoofdstuk voor een uitgebreide uitleg.

⁶⁷ De mogelijkheid tot *non-conviction based asset recovery* bestaat in meerdere landen. Naast Italië bestaat deze mogelijkheid onder meer in het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten, Colombia en Armenië.

⁶⁸ Kamerbrief ‘Contouren breed offensief tegen georganiseerde ondermijnende criminaliteit’, kenmerk 2728693.

genomen. Omdat het onderzoek door de minister zich al in een gevorderd stadium bevindt, is, in overleg met het OM en Politie en Wetenschap, besloten deze *casestudy* niet verder uit te werken.

Vanwege de relevantie van de casus geven de volgende paragrafen een korte samenvatting van de Italiaanse procedure en de mogelijke toepasbaarheid daarvan in Nederland.

8.2 Italiaanse In Rem-procedure

De In Rem-procedure, zoals *non-conviction based confiscation* in Italië vaak wordt genoemd, is voortgekomen uit de Italiaanse anti-maffiastrategie. Deze wettelijke regeling in de *Codice Antimafia*, een wetboek specifiek gericht op de maffiabestrijding, biedt mogelijkheden om tot beslag over te gaan wanneer crimineel vermogen wordt vermoed zonder vervolgbare of veroordeelde dader. Hoewel het reguliere Italiaanse strafrecht ook de mogelijkheid biedt beslag te leggen op goederen, verruimt de *Codice Antimafia* de mogelijkheden hiertoe door ook preventieve, bestuursrechtelijke beslaglegging toe te staan. Bij de preventieve confiscatie (de In Rem-procedure) is geen veroordeling nodig en kunnen niet alleen de betrokkene (de veroordeelde of verdachte), maar ook zijn/haar sociale kring (familie, vrienden) aangepakt worden.

In de Italiaanse context wordt deze procedure voornamelijk toegepast in het geval van criminele erfenissen. In het verleden is gebleken dat de mafia in sommige gevallen haar leden vermoordde wanneer hem/haar een confiscatiemaatregel boven het hoofd hing. Door de betrokkene van het leven te beroven, kon voorheen voorkomen worden dat het bezit van de betrokkene geconfisqueerd kon worden. Hiermee werd getracht het crimineel verkregen vermogen binnen de familie te houden. Met de komst van de *Codice Antimafia* is dit niet meer mogelijk; erfgenamen kunnen nu ook vervolgd worden. Wanneer het vermoeden bestaat dat een of meerdere bestanddelen van een erfenis van illegale herkomst zijn, kan hier middels de In Rem-procedure beslag op gelegd worden. In een dergelijke situatie hoeft dan niet vastgesteld te worden of/dat de erfgenaam een gevaar voor de samenleving vormt; wanneer de overledene een gevaar vormde, wordt dit als voldoende geacht.

Wanneer (a) de eigenaar van de voorwerpen geen legale herkomst van de voorwerpen kan aantonen of (b) het opgegeven legale inkomen van de betrokkene niet in verhouding staat met de daadwerkelijke economische activiteiten of (c) er bewijs is dat de goederen een illegale herkomst hebben, kan artikel 24 lid 1 van de *Codice Antimafia* worden toegepast en kunnen voorwerpen geconfisqueerd worden. Voordat een object geconfisqueerd wordt, kan het (middels artikelen 20 en 22) al in beslag genomen worden. Deze wetgeving kan worden ingezet om de betrokken personen (betrokkenen, derden en de erfgenamen van de overleden persoon (artikel 18)) aan te pakken, alsmede om goederen te confisqueren. Wanneer wordt besloten om de In Rem-procedure

toe te passen, is het vervolgens aan de verdachte (of zijn/haar erfgenamen) om aan te tonen dat de in beslag genomen voorwerpen een legale herkomst hebben.

Het feit dat de Italiaanse wetgeving toestaat om ook hen die ‘gelieerd zijn aan’ aan te pakken, maakt de wet uniek. Omdat preventieve confiscatie buiten het strafrecht ten uitvoering gelegd kan worden, gelden minder strenge bewijsregels (in vergelijking tot de strafrechtelijke confiscatie). De uitvoering van de maatregelen wordt gedaan door handhavingsambtenaren onder toezicht van een rechter. Het is echter de verantwoordelijkheid van de politie om deze wetgeving aan te halen.

8.3 Toepasbaarheid van In Rem-procedure in Nederlandse context

De Italiaanse In Rem-procedure komt voort uit het bestrijden van de maffia. De maffia leunt sterk op familiebanden en het loont daarom om niet alleen de betrokkene maar ook zijn/haar sociale kring (zoals familie en vrienden) aan te pakken. In de Nederlandse context is de georganiseerde criminaliteit in (veel) mindere mate opgebouwd vanuit familiebanden. De mogelijkheden tot toepassing van de In Rem-procedure liggen daarom mogelijk elders.

In interviews met financieel rechercheurs in Nederland werd genoemd dat de In Rem-procedure mogelijk een rol kan spelen bij het in beslag nemen van onbeheerd vermogen waar geen enkele eigenaar of rechthebbende geïdentificeerd kan worden. Dit scenario kan zich voordoen wanneer land op Nederlands grondgebied in het bezit is van iemand die in een land woont waarmee geen of slechte rechtshulpverlening bestaat. In zulke gevallen kunnen de politie en het OM niet identificeren wie de rechtmatige eigenaar is. Binnen de huidige Nederlandse wetgeving bestaan geen mogelijkheden om in zulke situaties over te gaan tot confiscatie. De In Rem-wetgeving zou het Nederlandse palet aan mogelijkheden daarmee kunnen verrijken. Wanneer de politie stuit op onbeheerd vermogen (panden of grond) en de eigenaar of rechthebbende om welke reden dan ook niet geïdentificeerd kan worden, zou de In Rem-procedure eventueel mogelijkheden kunnen bieden om deze (on)roerende goederen in beslag te nemen.

9. Conclusies

9.1 Inleiding

In de voorgaande hoofdstukken zijn voor elk van de *casestudy's* conclusies getrokken. Deze conclusies worden hier niet herhaald, omdat zij moeilijk los te zien zijn van de context waarin ze zijn opgesteld. Wanneer de *casestudy's* tezamen bekeken worden kunnen een aantal *casestudy*overstijgende conclusies worden getrokken. Deze conclusies staan in dit hoofdstuk centraal.

Alhoewel de *casestudy's* zeer divers zijn qua onderwerp, laten zij alle de positieve houding van de politieorganisatie zien ten opzichte van innovatie en de wens tot verandering. Veel financieel rechers betrokken bij dit onderzoek zijn van mening dat de reorganisatie het innoverende karakter van de organisatie ten goede is gekomen. Eenheden krijgen, binnen de gestelde kaders, relatief veel ruimte om te experimenteren en nieuwe initiatieven op te zetten. Hierbij kunnen nieuwe vormen van (samen)werken worden toegepast. De *casestudy's* zijn hier voorbeelden van.

Alhoewel er veel ruimte is voor innovatie, merken de onderzoekers op dat ruimte voor verbetering bestaat. Op basis van de verschillende *casestudy's* kunnen een aantal randvoorwaarden geïdentificeerd worden waaraan een succesvol initiatief zou moeten voldoen. Wanneer aan de vijf randvoorwaarden voldaan wordt, heeft het initiatief een grote(re) kans van slagen. De volgende figuur geeft weer welke randvoorwaarden bijdragen aan de slagingskans van een initiatief. Deze schematische weergave is gebaseerd op bevindingen uit het huidige onderzoek, maar is in grote mate ook toepasbaar op andere onderwerpen binnen de politieorganisatie.

Figuur 9.1 Randvoorwaarden voor succesvolle initiatieven in het financiële domein

9.1.1 *Adequate inbedding van de financiële component*

Om een initiatief op het gebied van financieel rechercheren te laten slagen, is het van belang dat de financiële component voldoende ingebed is in de bredere organisatie. Idealiter is men zich door de gehele organisatie bewust van de waarde en mogelijkheden van financieel onderzoek. Met het herziene inrichtingsplan van de politieorganisatie, waarbij de financiële component in alle lagen van de politieorganisatie is ingebed, is een stap in de goede richting gezet.⁶⁹ Echter, in de praktijk blijkt dat de inbedding van de financiële component niet altijd succesvol heeft plaatsgevonden. De onderzoekers identificeerden de volgende aandachtspunten.

- Uit dit onderzoek komt naar voren dat politiemedewerkers die een financieel taakaccent hebben niet per definitie financieel-gerelateerde taken uitvoeren. Het gevolg hiervan is dat financiële kennis onvoldoende benut en uitgeleerd wordt binnen de organisatie, omdat de medewerkers met een financieel taakaccent hun kennis niet kunnen toepassen en volledig kunnen uitdragen. Hierdoor stopt de ontwikkeling van het algemene kennisniveau omtrent financiële vaardigheden binnen de organisatie.
- Daarnaast zijn medewerkers op de Intel-afdeling (DRIO) niet specifiek financieel gelabeld. Tijdens gesprekken gevoerd voor dit onderzoek werd zowel door analisten als rechercheurs aangegeven dat juist behoefte bestaat aan analisten met specifieke financiële affiniteit. Zoals uit de casestudy naar de samenwerking tussen de financiële recherche en bij hen geplaatste analisten van DRIO blijkt, zou de inzet van financieel gelabelde analisten, zoals gehanteerd in het Verenigd Koninkrijk, het (financiële) onderzoek verder kunnen versterken.
- Verder blijkt dat financieel rechercheurs op eenheidsniveau behoefte hebben aan collega's in de districten en basisteams met meer basiskennis omtrent financiële opsporing. Slechts een kleine groep is in staat een 'financiële bril' op te zetten. Voor een groot deel van de medewerkers in de districten en basisteams is de financiële component onvoldoende uitgeleerd om dit in de dagelijkse praktijk toe te passen. Het bieden van trainingen om het bewustzijn te vergroten en/of basisvaardigheden te ontwikkelen, zou een oplossing kunnen bieden om de kennisleemte te vullen.
- De behoefte aan (aanvullende) kennis geldt ook voor de financieel rechercheurs zelf. Hoewel zij over specialistische kennis en ervaring beschikken, hebben zij behoefte aan fenomeenkennis. Trainingen gericht op een specifiek fenomeen ontbreken voor de medewerkers binnen de financiële recherche, waardoor zij, op bepaalde gebieden, expertise tekortkomen. In het opzetten en uitvoeren van dit soort trainingen zouden eenheden met elkaar kunnen samenwerken om zo ook het uitwisselen van kennis tussen eenheden te faciliteren.

69 Inrichtingsplan Nationale Politie, 2012.

9.1.2 *Ruimte bieden voor financieel onderzoek*

Binnen de politieorganisatie moeten keuzes gemaakt worden welke onderzoeken opgepakt kunnen worden. Dit betekent dat zaken onderling gewogen worden en dat sommige zaken op de plank worden gelegd. Daarnaast is de organisatie resultaatgericht, waarbij vaak zaken die tot een snel resultaat leiden voorrang krijgen boven zaken die langer op resultaat laten wachten. Eén van de kenmerken van financieel onderzoek is dat het doorgaans tijd en een 'lange adem' vereist om een zaak succesvol af te ronden. Gevolg hiervan is dat financiële opsporing niet altijd een prioriteit lijkt te zijn binnen de politieorganisatie en dat bij de keuze voor het oppakken van onderzoeken voorrang wordt gegeven aan commune delicten, zeker wanneer deze zaken een duidelijk aanwijsbaar maatschappelijk effect hebben (zoals moord en straatgeweld). De onderzoekers identificeerden op dit gebied de volgende aandachtspunten.

- Financieel onderzoek lijkt in de praktijk te concurreren met andersoortige zaken, waardoor financieel opsporen naar de achtergrond verdwijnt. Bij de keuze voor het oppakken van zaken zouden financiële onderzoeken tegen elkaar moeten worden afgewogen, waarbij niet alleen gekozen wordt voor die financiële onderzoeken die een snel resultaat opleveren (bijvoorbeeld binnen een paar maanden de mogelijkheid om vermogen af te pakken), maar juist ook te kiezen voor langere onderzoeken, waarbij het mogelijk is criminele netwerken in kaart te brengen en deze uiteindelijk te verstoren.
- Daarnaast heeft het tekort aan agenten op straat impact op het uitvoeren van financiële onderzoeken. Om het tekort op te vullen is, zoals de *casestudy* naar het onderwijs laat zien, besloten om de basisopleiding voor agenten te verkorten. De laatste twee tertielen, waarin ook de financiële opsporingsvaardigheden aan bod komen, kunnen op een later moment worden gevolgd. In de praktijk betekent dit dat agenten op dit moment vanuit de opleiding weinig tot geen financiële kennis aangeleerd krijgen. Dit beïnvloedt de uitvoering van financiële onderzoeken, temeer omdat agenten op straat 'de ogen en oren' van de financiële recherche zijn en interessante signalen kunnen opvangen.

9.1.3 *Effectieve samenwerking en communicatie*

Om een succesvol initiatief te verwezenlijken, is samenwerking vereist. Afhankelijk van het doel van het initiatief is samenwerking met andere eenheden, ketenpartners en/of autoriteiten in het buitenland vereist. De onderzoekers concluderen dat de politieorganisatie, over het algemeen, positief staat tegenover de samenwerking met andere (keten)partners. Men is zich ervan bewust dat op het gebied van financiële opsporing een integrale aanpak van belang is. Echter, de onderzoekers identificeerden een aantal punten waarop de organisatie kan groeien.

- Effectieve samenwerking tussen verschillende eenheden binnen de Nationale Politie blijkt niet altijd vanzelfsprekend te zijn. De samenwerking met financieel gelabelde collega's in andere eenheden is doorgaans beperkt omdat vaak niet duidelijk

is wie de counterparts bij de andere eenheden zijn, waardoor samenwerking niet of laat van de grond komt.

- Samenwerkingsverbanden met ketenpartners zijn lastig op te zetten omdat met name het delen van informatie tussen verschillende partners in de initiële fase van een onderzoek problematisch is (veel informatie mag wettelijk niet gedeeld worden). Het RIEC-convenant lijkt in sommige gevallen een uitkomst te bieden. Uit gesprekken komt naar voren dat binnen de politieorganisatie niet altijd helder is welke mogelijkheden het RIEC-convenant biedt en dat informatiedeling via deze weg in de praktijk toch lastig kan zijn.
- Samenwerking met het buitenland is eveneens lastig. Grensoverschrijdende zaken zijn doorgaans onderhevig aan bureaucratische procedures die de samenwerking significant vertragen. Voor succesvol internationaal onderzoek is snelheid gewenst, temeer omdat verdachten wel in staat zijn snel te handelen. Zij kunnen zich, binnen het Schengengebied, eenvoudig verplaatsen zonder sporen na te laten. Daarnaast kunnen zij via internet eenvoudig en snel vermogen verplaatsen via bijvoorbeeld banken in verschillende landen en kunnen zij activiteiten in diverse landen ontplooiën waar zij zelf niet fysiek aanwezig hoeven te zijn.

9.1.4 *Toetsingsraamwerk*

Wanneer men een nieuw initiatief opzet, is het van belang duidelijk vergelijkingsmateriaal te verzamelen. Allereerst loont het om te inventariseren welke soortgelijke initiatieven al spelen of hebben gespeeld in andere eenheden. Er kan dan worden voortgebouwd op de reeds bestaande kennis en ervaring. Daarnaast is het belangrijk een initiatief in te bedden in het bestaande raamwerk om er voor te zorgen dat het initiatief daadwerkelijk onderdeel wordt van de organisatie. Ten slotte behoeft een initiatief een accurate nulmeting en tussenmetingen op basis waarvan men later kan beoordelen of een initiatief het beoogde effect heeft gerealiseerd. De onderzoekers identificeren op dit gebied een aantal aandachtspunten voor de politieorganisatie.

- Voor de initiatieven die in het kader van dit onderzoek geanalyseerd zijn, lijken een nulmeting, tussentijdse monitoring en/of (eind)evaluaties te ontbreken. Dit maakt het moeilijk, zo niet onmogelijk, de effecten en impact van een initiatief tijdens en na afloop te meten. Een solide nulmeting in combinatie met een systematische (eind)evaluatie van een initiatief (mogelijk door een externe partij) kunnen bijdragen aan het besluit om al dan niet door te gaan met een bepaald initiatief.
- Verder blijkt uit dit onderzoek dat verschillende eenheden met eenzelfde innovatie of oplossing bezig zijn zonder dit van elkaar te weten. Het ontbreken van overzichten van de verschillende initiatieven beperkt de mate waarin de verschillende eenheden samenwerken en ervaringen uitwisselen. Deze studie tracht bij te dragen aan het inzichtelijk maken van hetgeen er op een aantal specifieke onderwerpen (zoals afpakteams en onderwijs) speelt binnen de eenheden. Om tot een volledig overzicht te komen, is meer structurele coördinatie vanuit de politieorganisatie vereist.

9.1.5 *Integrale toepassing*

Ten slotte is een integrale toepassing van een initiatief binnen de organisatie gewenst. Om ervoor te zorgen dat een initiatief een daadwerkelijke bijdrage kan leveren, zouden verschillende medewerkers betrokken moeten zijn bij dit initiatief en er ook in de praktijk gebruik van moeten maken. Echter, de onderzoekers merken op dat in veel gevallen een initiatief sterk leunt op één of twee personen binnen de eenheid, de zogeheten kartrekkers. Wanneer deze individuen om wat voor reden dan ook wegvallen, lijdt het succes van het initiatief hier sterk onder. Opvallend genoeg worden procedures ook niet in alle gevallen gedocumenteerd, zodat bij het wegvallen van een kartrekker de draad niet eenvoudig opgepakt kan worden. Het vertrek van een kartrekker betekent vaak het einde van het initiatief.

9.1.6 *Trends om door te zetten*

Naast de hiervoor genoemde aandachtspunten hebben de onderzoekers ook een aantal aspecten geïdentificeerd die de politieorganisatie zou moeten behouden en doorzetten omdat zij, in hun huidige vorm, al een positieve bijdrage leveren aan de innovatie binnen de Nederlandse politie. Dit betreft de volgende elementen.

- De bereidheid om nieuwe initiatieven op te pakken en oplossingen te zoeken voor bestaande knelpunten. Zo laat de *casestudy* naar onderwijs zien dat de feedback op de verschillende trainingen overwegend positief is. Dit toont dat de trainingen voorzien in een bestaande behoefte. Een verdere bundeling en uniformering van het trainingsaanbod zullen de aandacht voor financiële opsporing verder vergroten. Daarnaast toont de *casestudy* naar de mogelijkheden om goederen maatschappelijk te herbestemmen dat de politie zich richt op het toepassen van nieuwe middelen en hierbij ingewikkelde trajecten niet uit de weg gaat.
- Binnen de organisatie bestaat de wil om de interne samenwerking te verbeteren zoals ook uit de *casestudy* naar de samenwerking tussen opsporingsafdelingen en DRIO blijkt. Medewerkers zijn bereidwillig de dialoog met elkaar aan te gaan en gezamenlijk tot een versterkte en efficiëntere aanpak van criminaliteit te komen.
- Men breidt de integrale samenwerking met ketenpartners steeds verder uit. Uit verschillende *casestudy's* blijkt dat de samenwerking met andere partijen in het handhavingsnetwerk verder wordt geïntensiveerd. Binnen de diverse afpakteams werkt de politie nauw samen met een breed scala aan partners. Naast het OM worden ook de FIU, de Belastingdienst, de FIOD en gemeenten actief betrokken bij het signaleren van afpakkansen. Deze focus op integrale samenwerking maakt het handhavingsnetwerk slagvaardiger in de ontmoediging van criminele activiteiten.
- De politieorganisatie is zich bewust van het belang van het uitdragen van successen, zowel intern als extern. Dit zorgt ervoor dat zowel politiemedewerkers als het grotere publiek op de hoogte zijn van wat de politie allemaal doet en welke successen geboekt worden in de strijd tegen criminaliteit. De recente donatie van de een-

heid Midden-Nederland (zie box 5.2) zorgt voor een positief beeld van de politieorganisatie en benadrukt de belangrijke rol die de politie speelt.

De politieorganisatie in het algemeen en de financiële recherche in het bijzonder zijn volop in ontwikkeling. Er wordt actief ingespeeld op een steeds veranderend speelveld. Daarnaast wordt gezocht naar de best passende reacties op een steeds ingewikkelder wordende criminaliteit die meer en meer middelen ter beschikking heeft om uit handen van justitie en politie te blijven. Desondanks is financieel rechercheren nog steeds onvoldoende ingebed in de politieorganisatie en lijkt de aandacht op dit onderwerp snel te verslappen. Er bestaat behoefte aan meer duurzame integratie van de financiële component in de organisatie. In dit onderzoek worden handvatten geboden om deze ontwikkeling door te zetten en daarmee bij te dragen aan de aanpak tegen criminaliteit in Nederland (en daarbuiten).

9.1.7 *Ontwikkelingen om verder uit te diepen*

Om de trends die reeds zijn ingezet verder te versterken, zou op een aantal punten nader onderzoek gedaan kunnen worden. Op basis van deze studie zien de onderzoekers een aantal aanknopingspunten voor dit verdere onderzoek. Enerzijds kunnen vanuit de huidige *casestudy's* praktische handvatten ontwikkeld worden die verdere implementatie van deze initiatieven versterken. Anderzijds is het mogelijk om op basis van de inventarisatie van interessante oplossingsrichtingen, die de basis vormde van de keuze van de huidige *casestudy's*, één of meerdere oplossingsrichtingen alsnog uit te werken. Met name de oplossingsrichtingen die zich richten op het verbeteren van de samenwerking vormen een goed uitgangspunt voor nader onderzoek, omdat samenwerking één van de randvoorwaarden is voor succesvol financieel rechercheren en er zowel in binnen- als buitenland veel interessante initiatieven op dit vlak ontplooid worden die kunnen bijdragen aan het versterken van de positie van de politie.

Op basis van de **huidige casestudy's** komen de volgende punten naar voren:

1. Het opstellen en uitwerken van een concreet stappenplan om maatschappelijk herbestemmen verder te incorporeren in de werkwijze van de politie. Hierbij zullen de ervaringen opgedaan tijdens de herbestemming van de ijsbreker als uitgangspunt kunnen dienen, aangevuld met ervaringen uit Italië en Schotland. Vanuit de eenheid Rotterdam werd de behoefte naar een dergelijk stappenplan onderstreept.
2. Het opstellen van een toetsingskader voor nieuwe initiatieven, waarbij beschreven wordt hoe nulmetingen, tussenmetingen en eindevaluaties gehouden kunnen worden. De introductie van diverse afpakteams zou als pilot kunnen dienen (bijvoorbeeld het IMPACT-team van de eenheid Den Haag). Doel is een kader te ontwikkelen wat politiebreed ingezet kan worden.
3. Het uitwerken van het huidige trainingsaanbod, zoals ontwikkeld door de diverse eenheden en op basis van de behoefte aan trainingen een curriculum te ontwikkelen van trainingen die onderdeel kunnen worden van de Opsporingsacademie. Sa-

menwerking wordt in dit geval gezocht met de onderwijswerkgroep vanuit de Tafel van Elf. Tijdens een eerdere bespreking gaf deze werkgroep aan assistentie te kunnen gebruiken.

Vanuit de inventarisatie van **interessante oplossingsrichtingen** – het *best practice* boekje uit Bijlage IV – beschouwen wij de volgende richtingen als kansrijk:

1. De *Noors-Deense samenwerking* waarbij voor elke financiële zaak een kernteam bestaande uit een financieel rechercheur, een OvJ en een analist de zaak van begin tot einde uitvoert. Wanneer nodig kunnen extra medewerkers aan het team toegevoegd worden. Voordeel van deze werkwijze is dat alle stappen van het opsporingsonderzoek tot en met de finale ten uitvoerlegging gemonitord worden en daarmee de slagvaardigheid toeneemt.
2. Het Tsjechische *Tax Cobra* is een ketenpartneroverstijgend afpakteam waar politie, Douane en Belastingdienst intensief samenwerken. Met name het delen van informatie binnen deze samenwerking vormt een interessant aspect voor Nederlandse afpakteams, omdat in Nederland informatie tussen deze partijen niet altijd gedeeld mag worden. Hoe heeft men dit in Tsjechië geregeld?
3. Het analyseren van de *bedrijfsmatige aanpak*, zoals gehanteerd door de FIOD. Hierbij wordt op basis van een kosten-batenafweging gekozen voor opvolging van bepaalde zaken. Wanneer de baten de kosten overstijgen (ook wanneer hiervoor veel tijd nodig is), wordt een zaak doorgaans opgepakt. Deze manier van werken lijkt ook aan te sluiten bij de werkwijze van de politie in Engeland en Wales (met onder meer de MoRiLE-score). Het uitwerken van deze twee voorbeelden kan de financiële recherche helpen bij het selecteren van meer complexere zaken.
4. Het *Q&A-Platform* zoals ontwikkeld door de eenheid Oost-Nederland heeft tot doel om politiemensen met elkaar in contact te brengen. Onderzocht kan worden hoe dit is opgezet, wat de ervaringen met de tool zijn en of het mogelijk is om dit breed, voor de gehele Nederlandse politie in te zetten.
5. Het Britse JMLIT-initiatief (*Joint Money Laundering Intelligence Taskforce*) brengt de publieke en private sector samen in de bestrijding van ondermijnende criminaliteit. Het initiatief is vanuit de bankensector opgezet. In JMLIT II zijn ook verzekeraars aangesloten. Deze samenwerking biedt inzichten in hoe private partijen informatie delen met de opsporing. Britse partijen in de private sector hebben een sterke bereidheid om ondersteuning te bieden aan de politie. Hoe komt dit, maar vooral wat levert dit op?
6. In Estland is de zogeheten ‘*masterdatabase*’ gecreëerd waarin verschillende partijen uit het handhavingsnetwerk informatie met elkaar delen. Welke informatie wordt gedeeld? Wie heeft er toegang tot? En hoe is dit wettelijk geregeld? Deze *casestudy* brengt verder inzicht in de wijze van informatie delen.

Bijlage I - Literatuurlijst

ANBSC (2018). Relazione sull'attività svolta. Geraadpleegd op https://www.benisequestraticonfiscati.it/dox/Relazioni/ANBSC_relazione_2017_2018.pdf.

Asia Pacific Economic Cooperation (2015). Best practices in investigating and prosecuting corruption using financial flow tracking techniques and financial intelligence: A handbook.

Blok, S.A. (2018, 15 juni). Nieuwe commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie [Kamerstuk].

Blok, S.A. (201, 9 mei). Antwoorden Kamervragen over de knelpunten bij het afpakken van crimineel vermogen [Kamerbrief].

Button, M., Blackburn, D. & M. Tunley (2013). The not so thin blue line after all? Investigative resources dedicated to fighting fraud/economic crime in the United Kingdom. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 9, 129-142.

CEART project (2009). White paper on *best practices* in asset recovery.

Cebeon (2019). Integraal afpakken van crimineel vermogen. Verkenning handvatten voor kosten en baten in de opsporings- en handhavingsfase, WODC-onderzoek.

Centre for the Study of Democracy (2014). Disposal of confiscated assets in the EU Member States.

Council of the European Union (2016, 9 juni). Council conclusions and action plan on the way forward with regard to financial investigation. Reference 10125/16.

Ecorys (2015). Behoeften inventarisatie voor de ontwikkeling van financieel recherchen in de Europese Unie, WODC-onderzoek.

European Commission (2015). Study on paving the way for future policy initiatives in the field of fight against organised crime: the effectiveness of specific criminal law measures targeting organised crime.

European Commission (2018) Factsheet AMLD. Geraadpleegd op http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-18-3429_en.htm.

FATF (2012). Operational issues financial investigations guidance.

Fazekas, M., & E. Nanopoulos (2016). The effectiveness of EU law: Insights from the EU legal framework on asset confiscation. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 24, 39-64. doi: <https://doi.org/10.1163/15718174-24012083>.

Globinek, R. (2006). Financial investigations and confiscation in proceeds of crime.

Grapperhaus, F. (2019, 18 oktober). Contouren breed offensief tegen georganiseerde ondermijnende criminaliteit [Kamerbrief].

Grapperhaus, F. (2019, 13 maart). Afpakken crimineel vermogen [Kamerbrief].

Grapperhaus, F. (2018, 16 november). Versterking aanpak ondermijning: actuele stand van zaken [Kamerbrief].

Grossi, A. (2020, 14 januari). Mafia, l'oissea dei beni confiscati e la mappa dei 17 mila immobili ancora da assegnare. *Corriere*. Geraadpleegd op <https://www.corriere.it/dataroom-milena-gabanelli/criminalita-65mila-beni-sequestrati-confiscati-8-anni-nessuno-sa-quanto-valgano/263cba58-36f4-11ea-8c20-22605fcc4a4b-va.shtml>.

Home Office UK (2012). The contribution of financial investigation to tackling organised crime: A qualitative study. Geraadpleegd op https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/116518/horr65.pdf.

Inspectie Openbare Orde en Veiligheid (2012). Follow the money! Een onderzoek naar financieel opsporen door de politie in het licht van het landelijk programma FinEC Politie.

Jurj-Tudoran, R., Lourgouilloux, J., Defois, S., Raijmakers, W. & E. Farkas (n.d.) Guidelines on financial investigation for applying seized measures and asset recovery.

Kleemans (ed.) (2015). Financial aspects of organized crime. Special issue. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 21, 213-216.

Levi, M. (2013). Drug law enforcement and financial investigation strategies. Modernising drug law enforcement – Report 5. London: International Drug Policy Consortium.

Levi, M. (2015). Money for crime and money from crime: Financing crime and laundering crime proceeds. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 21, 275. <https://doi.org/10.1007/s10610-015-9269-7>.

LIEC (2014). Convenant ten behoeve van bestuurlijke en geïntegreerde aanpak georganiseerde criminaliteit, bestrijding handhavingsschakelpunten en bevordering integriteitsbeoordelingen.

Mijnheer, D. (2017). Financieel rechercheur luidt noodklok: 'Afpakken crimineel vermogen vaak onmogelijk' in Follow the Money. Geraadpleegd op <https://www.ftm.nl/artikelen/financieel-rechercheur-slaat-alarm?share=1>.

Ministerie van Justitie en Veiligheid (2015). Herijkingsnota: Herijking realisatie van de nationale politie.

Nationale Politie (2012). Inrichtingsplan Nationale Politie.

Nationale Politie (2016). Handelen naar waarheid.

Nationale Politie (2018). Ontwikkelingsplan Opsporing.

Pirami, A. (2016). Beni confiscati alla criminalità organizzata: Un' occasione di sviluppo.

The World Bank (2009). Stolen asset recovery: A good practices guide for non-conviction based asset forfeiture.

Tijdschrift voor de Politie (nd). Faillissementsfraude. Geraadpleegd op <https://www.politieacademie.nl/kennisenonderzoek/kennis/mediatheek/pdf/94661.pdf>.

Van Laar, R. (2015). Het blauwe afpakhuwelijk: Een huwelijk op papier in de praktische werkelijkheid.

Van Loon, D. (n.d.). Afpakken van crimineel vermogen: een praktijk van kansen zien [Masterscriptie]. Universiteit van Utrecht.

Bijlage II - Overzicht gesprekspartners

In deze bijlage wordt geschetst hoe de samenwerking met diverse partijen is verlopen. Hierbij wordt ingegaan op de samenwerking met de politie, het Openbaar Ministerie en relevante stakeholders in het Verenigd Koninkrijk en Italië. De bijlage sluit af met een overzicht van de partijen waarmee gesproken is.

Medewerking vanuit de politieorganisatie

Het onderzoek is voor een groot deel gebaseerd op interviews afgenomen binnen de politieorganisatie. Zowel voor het vaststellen van de huidige problemen als het in kaart brengen en uitwerken van de diverse *best practices* is intensief contact gezocht met diverse eenheden. Het contact met de politieorganisatie verliep wisselend en blijkt sterk afhankelijk van de personen die benaderd zijn voor een gesprek. Een aantal politiemensen is zeer benaderbaar en behulpzaam. Zij hebben het team voorzien van uitgebreide informatie en hebben het team vaak ook doorwezen naar andere collega's, zowel binnen als buiten de politieorganisatie om daarmee eveneens in gesprek te gaan. Met andere politiemensen binnen de politieorganisatie verliep het contact een stuk moeilijker. Zo duurde het soms lang voordat afspraken ingepland konden worden. Ook het vinden van de juiste contactpersonen binnen de Politieacademie bleek een forse opgave. De uitvoering van beide *casestudy's* heeft hierdoor forse vertragingen opgelopen.

Medewerking vanuit het Openbaar Ministerie

Voor een tweetal *casestudy's* – het maatschappelijk herbestemmen en de In Rem-procedure – is contact gelegd met het Openbaar Ministerie, mede omdat beide cases een sterke wettelijke invalshoek hebben. Beide onderwerpen bleken ook binnen het OM te worden onderzocht. Hierdoor ontstond het gevaar dat het onderzoeksteam het werk van het OM nog eens over zou doen. Na verschillende discussies is besloten om de *casestudy* naar de In Rem-procedure niet verder uit te werken. Voor de *casestudy* naar maatschappelijk herbestemmen is gekozen om de invalshoek aan te passen en te focussen op het werkplezier van de politie en de inbedding van het herbestemmingsproces in de politieorganisatie. Dit onderdeel wordt momenteel in het onderzoek van het OM niet meegenomen.

Medewerking vanuit het buitenland

Het contact met de Britse politie voor de *casestudy* naar de samenwerking verliep zeer goed. Het team werd door de Nederlandse Ambassade in het Verenigd Koninkrijk in contact gebracht met de Britse politie liaison officer. Hij heeft het team geholpen bij de

organisatie van hun bezoek aan het VK door de juiste personen te vragen hun medewerking aan de *casestudy* te verlenen.

Het contact met de Italiaanse politie en andere relevante stakeholders voor zowel de *casestudy* naar maatschappelijk herbestemmen als de *casestudy* naar de In Rem-procedure verliep lastig. Veel partijen reageerde niet op verzoeken van het onderzoeksteam. Daarnaast bleken partijen doorgaans niet bereid in contact te treden met onderzoeksinstellingen. Contact met medehandhavers lijkt meer op prijs gesteld te worden. Het contact met de Italiaanse DIA verliep moeizaam, maar toen voor hen duidelijk werd wat het doel van de In Rem- *casestudy* duidelijk was, waren zij bereid hun medewerking te verlenen. Op dat moment werd besloten de *casestudy* niet uit te voeren. Voor beide Italiaanse *casestudy's* is wel contact geweest met ngo's en universiteiten. Deze partijen waren in staat het onderzoeksteam van de benodigde informatie te voorzien.

Tabel BII.1 Overzicht gesprekspartners per onderzoek onderdeel

Gesprekspartner	Datum	Wijze	Aantal personen
Algemene gesprekken			
Eenheid Noord-Holland	11 maart 2019	Op locatie	4
Eenheid Oost-Nederland	12 maart 2019	Op locatie	3
Eenheid Zeeland-West-Brabant	13 maart 2019	Op locatie	3
Eenheid Zeeland-West-Brabant	22 maart 2019	Telefonisch	2
Eenheid Midden-Nederland	26 maart 2019	Op locatie	2
Eenheid Midden-Nederland	27 maart 2019	Op locatie	2
Eenheid Amsterdam	29 maart 2019	Op locatie	4
Landelijke Eenheid	3 april 2019	Op locatie	2
Workshop <i>best practices</i>	14 mei 2019	Op locatie	5
Casestudy afpakken			
Eenheid Noord-Holland	10 juli 2019	Telefonisch	1
Eenheid Rotterdam	29 augustus 2019	Op locatie	1
Tafel van Elf	2 september 2019	Telefonisch	2
Eenheid Zeeland-West-Brabant	9 oktober 2019	Op locatie	1
Eenheid Noord-Nederland	10 oktober 2019	Telefonisch	1
Eenheid Midden-Nederland	21 oktober 2019	Op locatie	1
Eenheid Den Haag	22 oktober 2019	Op locatie	2
Eenheid Oost-Brabant	23 oktober 2019	Op locatie	2
Eenheid Noord-Holland	9 december 2019	Telefonisch	1
Eenheid Den Haag	25 februari 2020	Telefonisch	2

Gesprekspartner	Datum	Wijze	Aantal personen
<i>Casestudy maatschappelijk herbestemmen</i>			
Functioneel Parket (OM)	22 juli 2019	Op locatie	1
FP en P&W	28 augustus 2019	Op locatie	1
Eenheid Rotterdam	31 oktober 2019	Op locatie	1
Scheepvaart en Transport College	20 december 2019	Op locatie	1
Eenheid Rotterdam	8 december 2020	Op locatie	1
Libera	13 februari 2020	Telefonisch	2
<i>Casestudy samenwerking</i>			
Eenheid Amsterdam	23 augustus 2019	Op locatie	2
National Economic Crime Centre	9 oktober 2019	Telefonisch	1
National Crime Agency	9 oktober 2019	Telefonisch	1
City of London Police	24 oktober 2019	Telefonisch	1
Eenheid Amsterdam	3 december 2019	Op locatie	1
Eenheid Amsterdam	6 december 2019	Op locatie	3 (individueel)
Metropolitan Police	11 december 2019	Op locatie	6
ERSOU	12 december 2019	Op locatie	3
RUSI	18 december 2019	Telefonisch	1
Eenheid Amsterdam	19 december 2019	Op locatie	2 (individueel)
Eenheid Amsterdam (leiding)	21 januari 2020	Telefonisch	2 (individueel)
ERSOU	11 februari 2020	Telefonisch	2
Eenheid Amsterdam (leiding)	13 februari 2020	Op locatie	2
Workshop eenheid Amsterdam	24 februari 2020	Op locatie	8
Eenheid Zeeland-West-Brabant	3 maart 2020	Telefonisch	1
Eenheid Oost-Nederland	9 maart 2020	Telefonisch	1
<i>Casestudy Onderwijs</i>			
Eenheid Amsterdam	5 juli 2019	Telefonisch	1
Eenheid Amsterdam	5 augustus 2019	Telefonisch	1
Politieacademie	5 augustus 2019	Telefonisch	1
Politieacademie	21 augustus 2019	Telefonisch	1
Eenheid Amsterdam	21 augustus 2019	Telefonisch	1
Student opleiding niveau 4	4 november 2019	Telefonisch	1
Student opleiding niveau 4	7 november 2019	Telefonisch	1
Student opleiding niveau 4	13 november 2019	Telefonisch	1

Gesprekspartner	Datum	Wijze	Aantal personen
Politieacademie	14 november 2019	Op locatie	1
Eenheid Noord-Holland	30 januari 2020	telefonisch	1
Eenheid Den Haag	25 februari 2020	Telefonisch	2
Onderwijs werkgroep, Tafel van Elf	5 maart 2020	Op locatie	5
<i>Casestudy In Rem</i>			
Italiaans universitair docent	5 juli 2019	Telefonisch	1
Guardia di Finanza	15 juli 2019	Op locatie	1
Eenheid Oost-Nederland	23 juli 2019	Telefonisch	1
Functioneel Parket (OM)	10 september 2019	Op locatie	1

Bijlage III - Methodologie

In deze Bijlage worden de dataverzameling en data-analyse uiteengezet aan de hand van de verschillende fases doorlopen tijdens het onderzoek. De verschillende methodieken die in het kader van dit onderzoek zijn toegepast, worden tevens uiteengezet in de fases waar zij zijn toegepast.

Fase 1: Identificatie van problemen

In de eerste fase van de studie was het onderzoek enerzijds gericht op het identificeren van de problemen die financieel rechers in Nederland ervaren en anderzijds op het in kaart brengen van *best practices* op het gebied van financieel recherchen (in Nederland of daarbuiten). De informatie over de problemen en *best practices* is op twee manieren verkregen; (i) via een literatuuronderzoek en (ii) via groepsinterviews met financieel rechers werkzaam bij verschillende eenheden.

Literatuurstudie

De literatuuranalyse is van start gegaan in januari 2019 en omvat verschillende typen bronnen (bijvoorbeeld beleidsdocumenten, studies, lesmateriaal enzovoort). Voordat de literatuur daadwerkelijk geanalyseerd werd, heeft het onderzoeksteam een raamwerk opgezet om de data op een nauwkeurige wijze te ordenen. Om de grote hoeveelheid op te halen informatie behapbaar te maken, heeft het team ieder probleem en iedere *best practice* aan één (of meerdere) categorieën toebedeeld. Hierbij is uitgegaan van de randvoorwaarden die nodig zijn om financieel recherchen tot een succes te maken. Deze categorisering is in de eerder studie van Ecorys voor het WODC toegepast, namelijk⁷⁰:

1. Wettelijke middelen;
2. Technische middelen;
3. Data en Informatie;
4. Kennis en Ervaring;
5. Samenwerking;
6. Organisatie en Cultuur;
7. Beleid en strategie.

70 Ecorys (2015), 'Behoeften inventarisatie voor de ontwikkeling van financieel recherchen in de Europese Unie, WODC-onderzoek'.

Twee onafhankelijke datasets zijn opgezet om de data rondom problematiek alsmede betreffende *best practices* op een systematische wijze te ordenen. De gehanteerde indeling stond het team toe om in een later stadium vrij eenvoudig de tekortkomingen (problemen) aan de oplossingen (*best practices*) te koppelen.

In totaal heeft het onderzoeksteam ten minste 31 bronnen geanalyseerd, variërend van academische artikelen, onderzoeken/reflecties vanuit de politie, verslagen van (inter) nationale organisaties enzovoort (zie Bijlage I voor een uitgebreid overzicht). Iedere bron is door ten minste een lid van het onderzoeksteam geanalyseerd. Per bron heeft het onderzoeksteam de genoemde *best practices* en problemen geïdentificeerd; deze zijn, voorzien van een korte toelichting, toegevoegd aan het desbetreffende overzicht. In het overzicht werd eveneens aangegeven voor welk land/welke landen het probleem of de *best practice* van toepassing is.

Interviews met experts

Op basis van de eerste fase van het literatuuronderzoek heeft het onderzoeksteam de interviews met de financieel rechercheurs voorbereid. Alhoewel in het onderzoeksvoorstel werd voorgesteld om individuele gesprekken met rechercheurs te houden, is dit in overleg met Politie en Wetenschap aangepast naar groepsinterviews. Dit omdat groepsinterviews meer data en informatie zouden opleveren dan individuele interviews. Uit eindelijk zijn groepsinterviews met financieel rechercheurs werkzaam bij verschillende eenheden gehouden:

1. Eenheid Amsterdam;
2. Eenheid Midden-Nederland;
3. Eenheid Noord-Holland;
4. Eenheid Oost-Nederland;
5. Eenheid Zeeland-West-Brabant;
6. Landelijke Eenheid.

Deze regio's zijn geselecteerd (met instemming van Politie en Wetenschap) omdat zij een representatief beeld kunnen schetsen van de tekortkomingen en kansen binnen financieel rechercheren in Nederland. De verschillende aanpakken die gehanteerd worden en de variatie in focus en prioriteit tussen de verschillende eenheden draagt bij aan een uitgebreide en alomvattende beeldvorming van de Nederlandse realiteit.

In totaal zijn 22 financieel rechercheurs geïnterviewd, hiervan vond een interview met twee rechercheurs telefonisch plaats. Alle andere interviews zijn op locatie (het kantoor van de respectievelijke eenheid) afgenomen.

Wat betreft de opzet van de interviews heeft het team een 'open' aanpak gehanteerd, waarbij een drietal vragen centraal stond:

1. Tegen welke problemen loopt men in de dagelijkse praktijk aan? En hoe groot zijn deze problemen?

2. Als men iets mag veranderen om een of meerdere problemen aan te pakken, wat zou dat dan zijn? Waar is behoefte aan?
3. Kent men goede voorbeelden in uw team of eenheid, in andere eenheden in Nederland of in het buitenland?

Afhankelijk van de antwoorden die de financieel recheurceurs gaven, stelde het onderzoeksteam *follow-up* vragen. Uiteindelijk is voor ieder groepsinterview een verslag opgesteld waarin alle genoemde problemen, *best practices* en wensen genoteerd staan. Op basis van de verslagen is een uitgebreide overkoepelende samenvatting gemaakt die met alle geïnterviewden gedeeld is om ervoor te zorgen dat er geen belangrijke informatie over het hoofd is gezien. Geïnterviewden konden op dit verslag reageren. Het team heeft vanuit één eenheid een aanvulling ontvangen.

Na afloop van de interviews werden de problemen, *best practices* en wensen die tijdens het gesprek genoemd aan de overzichtstabellen toegevoegd, waardoor deze tabellen nu een combinatie vormden van de problemen en *best practices* die tijdens de literatuurstudie en interviews werden geïdentificeerd.

Fase 2: Van een longlist naar een shortlist

Het finale overzicht van problemen bestond uit 57 items. Het overzicht van *best practices* omving 72 items. Voor beide overzichten werd bekeken of soortgelijke items geclusterd konden worden. Daarna zijn de overgebleven items gecategoriseerd (aan de hand van de eerdergenoemde zeven categorieën).

Vervolgens heeft het onderzoeksteam zich voornamelijk gericht op het overzicht van *best practices*, aangezien deze leidend zou zijn in de volgende fasen van het onderzoek. Uit de lange lijst van bestaande *best practices* heeft het team een gecondenseerde selectie weten te maken die uiteindelijk gepresenteerd werd aan en besproken met de experts tijdens de workshop op 14 mei 2019.

Filteren

Om de lijst van 72 items terug te brengen naar een behapbaar aantal heeft het onderzoeksteam een aantal criteria opgesteld waaraan een *best practice* moet voldoen om geselecteerd te worden.

Allereerst is het van belang dat *de best practice nieuw is voor Nederland* (of een deel van Nederland). In het kader van dit onderzoek is het van belang dat een succesvolle buitenlandse *best practice* nog niet wordt toegepast (of is toegepast) in Nederland. Wanneer een *best practice* in de lijst al wel in Nederland werd toegepast, werd deze uit de selectie gehaald.

Vervolgens is werd bekeken of *de best practice een probleem adresseert wat in Nederland speelt*. Hierbij werd gebruikgemaakt van het overzicht van tekortkomingen. Vanuit het

Nederlandse perspectief is het nader onderzoeken van *een best practice* alleen nuttig wanneer deze ook daadwerkelijk een probleem pakt wat binnen Nederland speelt.

Ten slotte werd bekeken of er meer *informatie over de best practice* beschikbaar was. Wanneer er geen informatie beschikbaar was of de beschikbare informatie sterk verouderd was, werd besloten om deze *best practice* niet mee te nemen in het onderzoek. Wanneer het team twijfelde over de kwaliteit en beschikbaarheid van informatie werd de desbetreffende *best practice* aan een extra onderzoek onderworpen. Zo is een additionele *desk research* uitgevoerd en indien mogelijk is contact gelegd met politiemensen in binnen- en buitenland om extra informatie over de *best practice* in te winnen.

Nadat alle 72 *best practices* beoordeeld waren op basis van de hiervoor genoemde drie criteria, bleef er uiteindelijk een selectie van 20 *best practices* over. Deze selectie is gerangschikt op basis van kansrijkheid en impact. De verdeling van de *best practices* over de verschillende categorieën is als volgt:

1. Wettelijke Middelen	3 <i>best practices</i> ;
2. Technische Middelen	0 <i>best practices</i> ;
3. Data en Informatie	2 <i>best practices</i> ;
4. Kennis en Ervaring	3 <i>best practices</i> ;
5. Samenwerking	6 <i>best practices</i> ;
6. Organisatie en Cultuur	2 <i>best practices</i> ;
7. Beleid en strategie	4 <i>best practices</i> .

Het overzicht van de geïdentificeerde *best practices* is gepresenteerd in Bijlage IV.

Fase 3: Scoring van de *best practices*

Om te bepalen welke *best practices* zouden fungeren als *casestudy's* heeft het team de verschillende items getracht te rangschikken. Dit is gebeurd op basis van de inschatting van de kansrijkheid en de impact van de *best practice*. Hierbij staat kansrijkheid volgens het team voor de eenvoud waarmee een *best practice* geïmplementeerd kan worden in Nederland. Een groot aantal factoren heeft invloed op de kansrijkheid van een *best practice*, hierbij valt te denken aan de technische middelen die vereist zijn om een methode toe te passen, de wil van de medewerkers om de methode daadwerkelijk toe te passen enzovoort. Echter, om de inschatting van de kansrijkheid niet onnodig complex te maken, is besloten om de *best practices* te scoren op de volgende onderdelen:

- De *extra kosten* die gemaakt moeten worden om de *best practice* te implementeren (bijvoorbeeld nieuwe apparatuur die aangeschaft moet worden, extra trainingen die gegeven moeten worden enzovoort).
- De *additionele capaciteit* (mankracht) die nodig zou zijn om de *best practice* uit te voeren (extra fte's).
- De *tijd* die het kost om de *best practice* te implementeren en daadwerkelijk werkend te krijgen (de benodigde tijd om de *best practice* op poten te zetten).

Tegelijkertijd heeft het team voor iedere best practice ook ingeschat wat de impact van deze methode zou zijn. Met impact wordt hier verwezen naar het mogelijke positieve effect dat de best practice zou kunnen hebben op het financieel rechercheren in Nederland. Hierbij werd gekeken naar:

- De *duurzaamheid* van de best practice (voor hoelang zouden de effecten van deze best practice merkbaar blijven?)
- Het *innovatiegehalte* van de best practice
- De *frequentie en intensiteit van de samenwerking* tussen verschillende medewerkers/eenheden die vereist is om deze best practice te implementeren (hoe complexer de samenwerking, hoe hoger het afbreukrisico van de best practice).

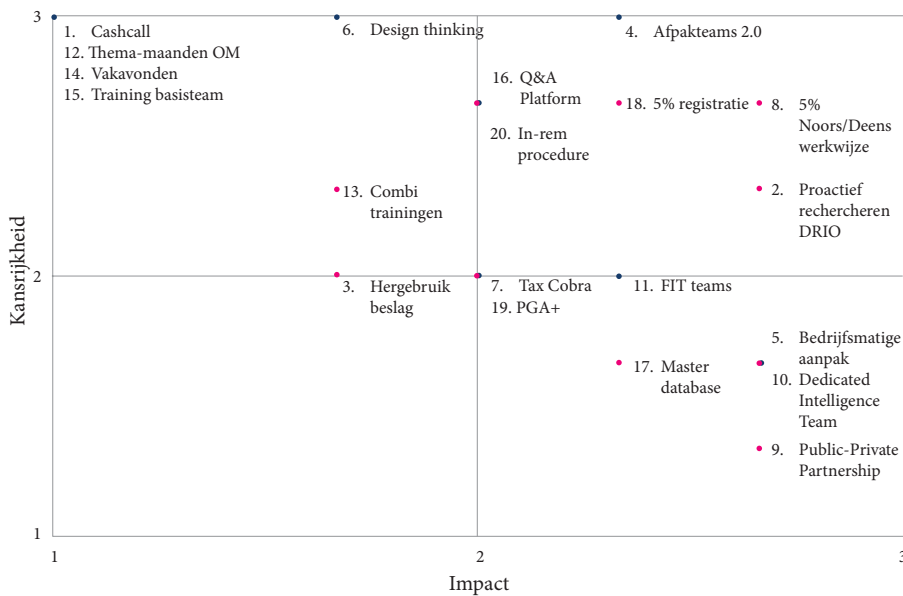
Iedere variabele werd vervolgens gescoord met een 1, 2 of 3 waar 1 voor ‘weinig’, ‘slecht’ of ‘laag’ staat en 3 voor ‘veel’, ‘goed’, of ‘hoog’. Voor iedere best practice werd daarna voor zowel kansrijkheid als voor impact de totale score berekend (door de scores van de drie variabelen op te tellen en door drie te delen). Aan de hand van deze scores werd iedere best practice in een scatter plot geplaatst waar impact de x-as vormde en kansrijkheid weergegeven werd op de y-as.

Het onderzoeksteam is zich ervan bewust dat niet alle variabelen even zwaar bijdragen aan de kansrijkheid en impact van een best practice en heeft in het onderzoek overwogen om de verschillende variabelen gewichten toe te kennen om zo een onderscheid te maken tussen ‘zwaarwegende variabelen’ en ‘lichtere variabelen’. Echter, omdat het scoren van de variabelen voor iedere best practice gedaan werd op basis van een inschatting van de onderzoekers (die de opgedane kennis uit de interviews meenamen in hun oordeel), zou het toekennen van verschillende gewichten de onderzoeksopzet niet per se meer zuiver maken.

Daarnaast dienden de scatter plots voornamelijk ter ondersteuning van de workshop met experts. Tijdens deze bijeenkomst werd de definitieve selectie van de *casestudy's* bepaald en om deze beslissing te faciliteren, werden de scatter plots getoond. Het onderzoeksteam is zich ervan bewust dat de scatter plots een subjectieve interpretatie van de werkelijkheid zijn.

Ter illustratie is hierna het scatter plot weergegeven waarin alle twintig *best practices* zijn gerangschikt. De blauwgekleurde stippen geven oplossingen in Nederland weer, terwijl de roze stippen de *best practices* in het buitenland aanduiden.⁷¹

71 Echter, sommige stippen duiden meerdere oplossingen aan waardoor het voorkomt dat een blauwe stip ook buitenlandse *best practices* aanduidt.

Figuur BIII.1 Scatter plot *best practices*

De figuur geeft weer hoe kansrijk en impactvol de *best practices* worden geacht door het team. Uiteindelijk konden slechts vijf *best practices* nader onderzocht worden middels *casestudy's*. De selectie van deze *casestudy's* werd gedaan in samenspraak met Politie en Wetenschap en een vijftal politiemensen.

Fase 4: Selectie van de *casestudy's*

Op 14 mei 2019 werd een twee uur durende workshop gehouden met als doel om tot een selectie van vijf *best practices* te komen die verder onderzocht zouden worden in de *casestudy's*. Tijdens deze workshop, gehouden in Utrecht, waren twee vertegenwoordigers van Politie en Wetenschap aanwezig. Daarnaast waren sloten een aantal leidinggevenden uit verschillende eenheden aan:

- Noord-Holland;
- Midden-Nederland;
- Oost-Nederland;
- Amsterdam;
- Landelijke Eenheid.

Tijdens de workshop werden de twintig *best practices* (kort) toegelicht. Gedurende deze toelichting vond bij het noemen van enkele *best practices* al een korte discussie/afweging plaats.

Om het besluitproces op gang te helpen en te structureren, had het team in de voorbereidende fase voor de workshop vier 'keuzes' samengesteld waarin verschillende combinaties van *best practices* aan bod kwamen. De opties werden gepresenteerd als mogelijke combinaties die eenvoudig konden worden aangepast. Daarnaast kregen de deelnemers aan de workshop de kans om zelf een combinatie van vijf *best practices* samen te stellen. De keuzes die door het team aangedragen waren, zijn als volgt:

Tabel BIII.1 Keuzemogelijkheden workshop

Keuzemogelijkheid I	Keuzemogelijkheid II	Keuzemogelijkheid III	Keuzemogelijkheid IV
<i>Gericht op oplossingen met hoge kansrijkheid en impact</i>	<i>Gericht op intensivering samenwerking met partners</i>	<i>Gericht op vergroten bewustzijn financieel rechercheren</i>	<i>Gericht op andere manieren van werken</i>
Afpakteam 2.0	Themamaanden samen met OM	Cashcall	Hergebruik beslag
Proactief rechercheren DRIO	Noors/Deense samenwerking	Afpakteam 2.0	Bedrijfsmatige aanpak
Noors/Deense werkwijze	Dedicated intelligence team	Proactief rechercheren DRIO	Noors/Deense samenwerking
Q&A-platform	Public private partnership	Vakavonden of training basisteams	Proactief rechercheren DRIO
FIT-team	Tax Cobra	Gecombineerde trainingen	Design Thinking
5% Registratie	FIT-team		

Tijdens de workshop werden de vier keuzemogelijkheden aangedragen en werden deze vervolgens besproken door de aanwezigen. Zij gaven aan dat zij de eerste keuzeoptie het meest zagen zitten maar dat enkele *best practices* die opgenomen waren in het eerste keuzemenu idealiter gewisseld zouden worden met andere oplossingen.

Relatief gemakkelijk ontstond consensus over de *best practices* die sowieso meegenomen moesten worden voor nader onderzoek. De aanwezigen gaven aan dat het Afpakteam 2.0 en de FIT-teams dicht tegen elkaar aan lagen en dat het daarom interessant zou zijn om deze twee oplossingen in tandem te onderzoeken. Daarnaast kwam ook het proactief rechercheren door DRIO als een van de interessante oplossingen naar voren. Hier werd wel onderstreept dat met name de manier waarop een Titel 5-onderzoek uitgevoerd kan worden (en als start van een onderzoek te gebruiken) interessant zou zijn. Aan dit lijstje werd ook de wens om onderwijs over financieel rechercheren beter op te nemen in de initiële opleiding toegevoegd. De aanwezigen gaven aan dat de kennis van financieel rechercheren van de gemiddelde politieagent onvoldoende is; door tijdens de basisopleiding meer tijd te besteden aan zowel de theorie als de praktijk van financieel rechercheren kan dit aangepakt worden (deze casestudie vloeit voort uit de training voor de basisteams).

Nadat de eerste drie *casestudy's* geselecteerd waren, liepen de meningen iets meer uiteen wat betreft de laatste twee te selecteren *best practices*. De vertegenwoordiger van de regio Midden-Nederland gaf aan graag onderzoek te zien naar de inzet van meer senioren en generalisten. Daarnaast werd mogelijk onderzoek naar de Deense 5%-regel ook overwogen. Uiteindelijk werd besloten dat beide oplossingen eerder een aanbeveling zouden zijn dan geschikt voor een uitgebreid onderzoek. Uiteindelijk werd gekozen voor nader onderzoek naar de Italiaanse toepassing van de In Rem-procedure en de Italiaanse werkwijze wat betreft het maatschappelijk hergebruik van in beslag genomen goederen.

De uiteindelijke selectie is als volgt:

1. Afpakteam 2.0 + FIT-Team	NL;
2. Proactief rechercheren DRIO	VK;
3. Onderwijs (initiële opleiding)	NL;
4. In Rem	Italië;
5. Hergebruik beslag	Italië.

Vanuit deze selectie heeft het onderzoeksteam de vijf individuele *casestudy's* uitgewerkt die gepresenteerd worden in de kerntekst van dit rapport.

Fase 5: Uitwerking van de *casestudy's*

Na afloop van de workshop is voor elk van de geselecteerde *casestudy's* een korte onderzoeksopzet geschreven. Hierin is beschreven wat de scope van de *casestudy* zou worden, welke onderzoeksvragen in de *casestudy* centraal staan, welke onderzoeksstappen moesten worden gezet en hoe de data verzameld zouden moeten worden.

Voor een aantal *casestudy's* was het opstellen van de onderzoeksopzet relatief eenvoudig en kon snel gestart worden met de eigenlijke dataverzameling en -analyse. Voor een aantal andere *casestudy's* bleek het lastig om de onderzoeksopzet rond te krijgen, met name omdat voor een aantal *casestudy's* samenwerking met het OM of een specifieke politie-eenheid nodig was. Het afronden van deze onderzoeksopzetten heeft meer tijd gekost dan aanvankelijk was ingeschat.

Daarnaast zijn de titels van de *casestudy's* in enkele gevallen aangepast omdat de scope, na het eerste verkennende onderzoek, wat bijgesteld was. In andere gevallen bleken titels verwarring op te roepen. Het onderzoeksteam heeft de titels daarom als volgt aangepast.

Tabel BIII.2 Overzichtstabel benaming *casestudy's*

Originele benaming	Aangepaste benaming
Afpakteam 2.0 + FIT-Team	Afpakteams
Proactief rechercheren DRIO	Versterking samenwerking
Onderwijs (initiële opleiding)	De financiële component in het initiële onderwijs
In Rem	In Rem
Hergebruik beslag	Maatschappelijk herbestemmen

In de hoofdstukken die de verschillende *casestudy's* adresseren, wordt de aangepaste benaming toegepast. De precieze dataverzameling en gevolgde analyses zijn reeds beschreven in de verschillende *casestudy* hoofdstukken. Voor meer informatie zie hoofdstukken 4 tot en met 8.

Bijlage IV – Best practice boekje

Introductie

Dit overzicht is onderdeel van de studie naar financieel rechercheren, uitgevoerd door Ecorys als onderdeel van het onderzoeksprogramma van Politie en Wetenschap. De *best practices* die in dit overzicht genoemd worden, vloeien voort uit de gesprekken die het onderzoeksteam begin 2019 met financieel rechercheurs bij verschillende eenheden heeft gevoerd. Deze lijst zou daarom niet als alomvattend beschouwd moeten worden; het geeft een overzicht weer van de genoemde *best practices* en is daarom puur informatief.

Het overzicht is opgedeeld in zes categorieën, gebaseerd op de studie die Ecorys eerder uitvoerde voor het WODC.⁷² De originele categorisering bestaat uit zeven onderdelen, echter, uit de gesprekken met financieel rechercheurs kwamen geen duidelijke *best practices* in de categorie ‘technische middelen’ (categorie 2) naar voren. Het onderzoeksteam heeft daarom, in samenspraak met Politie en Wetenschap, besloten deze categorie buiten beschouwing te laten.

Categorie 1: Wettelijke middelen

Deze categorie ziet op wettelijke mogelijkheden die momenteel niet in Nederland bestaan, maar die mogelijk interessant kunnen zijn, omdat zij het afpakken van criminele vermogens zouden kunnen vergemakkelijken, zij meer informatie over potentiële criminelen zouden kunnen leveren of het monitoren van gedragingen van criminelen kunnen vergemakkelijken.

1. 5% registratie

Sinds 2014 is het in Denemarken verplicht om de identiteit van personen die voor meer dan 5% eigenaar zijn van een bedrijf publiekelijk vast te leggen in een daartoe bestemd register. Dit geldt voor alle bedrijfsvormen. Voor de Deense opsporingsinstanties wordt het eenvoudiger om mogelijke criminele deelnemingen vast te stellen.

Locatie van de casestudy: Denemarken.

2. PGA+

De Britse National Crime Agency (NCA) werkt met ‘lifetime offender management plans’ om delinquenten tijdens en na het uitzitten van hun straf te monitoren. Deze

⁷² Behoeften inventarisatie voor de ontwikkeling van financieel rechercheren in de Europese Unie, Ecorys, 2016.

strategie staat de NCA toe om maatregelen te nemen die de criminele activiteiten van de delinquent tijdens zijn/haar celstraf verstoren en daarmee een mogelijke terugval na de vrijlating voorkomen. Daarnaast kunnen Serious Crime Prevention Orders (SCPOs) gedaan worden waardoor delinquenten blijvende restricties krijgen opgelegd na hun vrijlating. Om toe te zien op de naleving van deze SCPOs werkt de NCA samen met verschillende partijen, waaronder de private sector. De aanpak van de NCA lijkt sterk op de Persoonsgerichte Aanpak, maar verschilt in het feit dat de NCA samenwerkt met private actoren.

Locatie van de casestudy: Verenigd Koninkrijk.

3. In Rem

In Italië kent men de In Rem-procedure, die ingezet wordt in de maffiabestrijding. Hierbij wordt beslag gelegd op de criminele nalatenschap. Erfgenamen die in aanmerking willen komen voor de erfenis moeten bewijs overleggen dat de erfenis uit 'eerlijke' middelen bestaat, dus inkomsten uit loon (wit), vastgoed gefinancierd met witgeld enzovoort.

Locatie van de casestudy: Italië.

Categorie 3: Data en Informatie

In deze categorie wordt gezocht naar *best practices* die bijdragen aan het aanleveren van data en informatie. Dit kan zowel betrekken hebben op data/informatie beschikbaar bij andere (bankgegevens) als mogelijkheden om intern data te kunnen delen. Centrale vragen die hierbij spelen zijn:

- Wie heeft er toegang tot welke data en hoe is dat geregeld?
- Welke data kunnen er gedeeld worden zonder vorderingen?

4. Q&A-platform

Er is momenteel geen beschrijving opgenomen wegens vertrouwelijkheid van de case. Deze best practice zal tijdens de workshop mondeling worden toegelicht.

Locatie van de casestudy: Nederland.

5. Masterdatabase

Alle partijen in het handnavingsnetwerk hebben toegang tot eenzelfde database waarin informatie omtrent diverse opsporingsonderzoeken zijn opgenomen. Dit systeem maakt het mogelijk dat alle betrokken partijen bij de relevante informatie kunnen en dus op de hoogte zijn van het onderzoeksverloop en de actuele stand van zaken. Partijen met toegang zijn onder meer de politie, belastingdienst, Douane, DJI en het OM.

Locatie van de casestudy: Estland.

Categorie 4: Kennis en Ervaring

Binnen deze categorie staat de kennisdeling centraal. Het gaat hierbij zowel om de kennisdeling binnen de politieorganisatie als kennisdeling tussen de politie en andere

partijen uit het handhavingsnetwerk, met name het OM en de rechterlijke macht. Centrale vragen hierbij zijn:

- Welke kennis wordt gedeeld en met wie?
- Hoe wordt de kennisdeling ervaren? Wat gaat goed en wat kan beter?

6. Gecombineerde trainingen

Jaarlijks organiseert het Bulgaarse Nationale Justitie Instituut gecombineerde trainingen voor rechercheurs, openbaar aanklagers en rechters. Tijdens deze trainingen kunnen de verschillende actoren elkaars vragen beantwoorden waardoor duidelijker wordt hoe men elkaar kan ondersteunen en versterken. Deze trainingen worden doorgaans als erg nuttig ervaren door de politiemensen.

Locatie van de casestudy: Bulgarije.

7. Vakavonden

Het is belangrijk financieel rechercheren tot aan Blauw te benadrukken om er zo voor te zorgen dat deze groep alert kan zijn op mogelijke relevante informatie. Het opzoeken van zo'n verbintenis met Blauw gebeurt onder andere bij de Eenheid Zeeland-West-Brabant tijdens praktisch ingestoken vakavonden waarbij Blauw geïnformeerd wordt over welke informatie nuttig is voor de financieel rechercheurs. Wanneer een werkrelatie met Blauw is opgebouwd en het opsporingsteam actief verbintenis blijft opzoeken, lijkt Blauw alerter op het opmerken van financiële 'leads'.

Locatie van de casestudy: Nederland (Eenheid Zeeland-West-Brabant).

8. Training basisteam

Vanuit het FinEC-team in Midden-Nederland worden er trainingen financieel rechercheren georganiseerd en verzorgd. Voor basisteams bestaat er een driedaagse training, en voor de VVC een halve dag training. Deze training wordt doorgaans goed ontvangen.

Locatie van de casestudy: Nederland (Midden-Nederland).

Categorie 5: Samenwerking

Best practices binnen deze categorie richten zich op het bevorderen van samenwerking met andere partijen in het handhavingsnetwerk. Vragen die hierbij een rol spelen zijn:

- Hoe kan de samenwerking geïntensiveerd worden?
- Hoe wordt onderling informatie gedeeld?
- Hoe kan er nauwer samengewerkt worden met private partijen?

9. Tax Cobra

De Tax Cobra in Tsjechië is een gecombineerd team van medewerkers van de politie, Douane, en de Belastingdienst. Het team is opgericht in 2014 en sindsdien richt het zich exclusief op onderzoeken met een belastingcomponent (onder andere belastingontwijking). In 2015 bestond het team uit zestig man. De wettelijke basis voor deze

samenwerking is ‘informatie-uitwisseling en coördinatieovereenkomst’ op ministerieel niveau, met in aanvulling daarop een uitvoeringsprotocol op het niveau van de uitvoerende organisaties. Voorheen bestond er alleen een Cobra op nationaal niveau, maar nu is er sprake van een Centraal Cobra en een Regionaal Cobra. In de periode 2014-2018 heeft de Tax Cobra jaarlijks gemiddeld ongeveer € 91 miljoen opgeleverd.

Locatie van de casestudy: Tsjechië.

10. Noors/Deense werkwijze

In Noorwegen wordt er gebruikgemaakt van een zogenoemde projectgeoriënteerde aanpak, waarbij de politie en een afgevaardigde van het OM bij elkaar in één team zitten. Dit kernteam is van begin tot het eind bij een zaak betrokken en wordt waar nodig ondersteund door een multidisciplinair team. Elk team richt zich op een specifiek type strafbaar feit. De Noorse teams zijn in 1989 opgericht en richten zich voornamelijk op complexe economische en milieucriminaliteit. Het kernteam is op de hoogte van alle beslissingen die worden genomen en volgt de zaak vanaf het begin tot aan het einde. In het geval dat een zaak voor de rechter wordt gebracht, blijft het team dus betrokken tot het vonnis onherroepelijk is (eventuele goederen definitief zijn afgepakt).

Locatie van de casestudy: Noorwegen/Denemarken.

11. Public-Private Partnership

‘De Joint Money Laundering Intelligence Taskforce’ is een project waarbij intensief informatie wordt uitgewisseld. Anders dan bij andere samenwerkingsverbanden wordt hierbij ook de private sector betrokken. Het project is geïnitieerd door de Britse banken (en LE) met steun van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en de Belastingdienst. Inmiddels zijn veertig financiële instellingen, vijf opsporingsinstanties, een non-for-profitorganisatie voor fraudebestrijding en de Financial Conduct Authority betrokken bij het project. Doel van de uitwisseling van informatie is om witwassen op te sporen, te voorkomen en te verstoren. Sinds de oprichting zijn vijfhonderd opsporingsonderzoeken gestart, zijn 130 arrestaties verricht en is zo’n 13 miljoen pond afgepakt. Naast witwaszaken kan de informatie ook voor andere strafzaken gebruikt worden. Recent is het project verder uitgebreid richting de NECC (National Economic Crime Centre).

Locatie van de casestudy: Verenigd Koninkrijk.

12. Dedicated Intelligence Team

Een tak (Behavioral Analysis Unit, BAU) binnen de Criminal Assets Bureau (CAB) floreert vanwege de effectieve samenwerking met verschillende experts. BAU bestaat uit een team van experts op het gebied van forensische accounting, financiële criminaliteit, databasemanagement, computertechnologie, mobiele technologie en ‘open source’-onderzoek. Deze experts ondersteunen met hun kennis de andere teams binnen de CAB. Tegelijkertijd maakt het team gebruik van de informatie

waarover de verschillende organisaties, die samen de CAB vormen, beschikken (inter alia de Douane, het UWV en de Belastingdienst).

Locatie van de casestudy: Ierland.

13. FIT-teams

In Rotterdam wordt gewerkt met het FIT-team. Dit is een team bestaande uit onder meer politiemensen, een officier van justitie, iemand van de Belastingdienst, de FIOD enzovoort. Het FIT-team bekijkt gezamenlijk FIU-signalen. Doordat er mensen vanuit verschillende organisaties betrokken zijn, kan er snel geschakeld worden. Informatie kan redelijk eenvoudig uitgewisseld worden en het team kan sneller resultaten boeken.

Locatie van de casestudy: Nederland.

14. Themamaanden OM

In Oost-Nederland wordt themamaanden gebruikt om thema's binnen de politie én het OM op de kaart te zetten. Voorbeelden hiervan zijn schikken en conservatoir slachtofferbeslag. Doel van de themamaanden is niet alleen om een bepaald thema onder de gezamenlijke aandacht van politie en OM te brengen, maar ook om de samenwerking op dit thema te versterken. Deze themamaanden bouwen voort op de goede relatie tussen de politie en het OM. Men is zich sterk bewust van het samen strijden mét de officier en parketsecretaris. Zo is er in Oost-Nederland een officier die zich helemaal richt op afpakken en daarin ook de ZSM-officieren tekst en uitleg geeft. Vanuit de financiële eenheid bij de politie wordt eenzelfde aanpak gevolgd om het geselecteerde thema onder de aandacht te brengen.

Locatie van de casestudy: Nederland (Oost-Nederland).

Categorie 6: Organisatie en cultuur

Deze categorie richt zich op de organisatorische aspecten rondom financieel rechercheren en de cultuuraspecten. Vragen die hierbij een rol kunnen spelen zijn:

- Hoe worden financiële onderzoeken gekozen en zou een andere selectiewijze tot andere keuzes kunnen leiden?
- Hoe komt innovatie tot stand binnen het gebied van financieel rechercheren? En zou dit ook anders kunnen?

15. Bedrijfsmatige aanpak

Wanneer de FIOD een onderzoek start, wordt er vanuit een bedrijfskundige benadering gewerkt. Men weegt de mogelijke baten van het gehele onderzoek af tegen de kosten. Wanneer deze afweging gunstig uitvalt, kan er besloten worden om de zaak op te pakken. Hierdoor kunnen zaken opgepakt worden waarvan de resultaten niet op voorhand bekend zijn en waarvan de doorlooptijd lang kan zijn (minstens een tot anderhalf jaar). Gevolg is dat in deze zaken ook de 'grote jongens'

opgespoord kunnen worden. Vaak is het ook mogelijk om extra capaciteit of middelen vrij te maken.

Locatie van de casestudy: Nederland.

16. Design thinking

Er is momenteel geen beschrijving opgenomen wegens vertrouwelijkheid van de case. Deze best practice zal tijdens de workshop mondeling worden toegelicht.

Categorie 7: Beleid en strategie

Binnen deze categorie staat het hebben van een duidelijk beleid ten aanzien van het belang van financieel rechercheren centraal. Vragen die hierbij een rol spelen zijn:

- Wanneer wordt financieel rechercheren als methode ingezet?
- Hoe kan financieel rechercheren als methode worden ingezet? en
- Hoe kan het bewustzijn omtrent financieel rechercheren en de resultaten vergroot worden?

Geïdentificeerde *best practices* die een antwoord bieden op een of meerdere van deze vragen een antwoord kunnen geven zijn de volgende.

17. Cashcall

De cashcall is een telefoonlijn van de financiële afdeling binnen de eenheid die 24/7 bereikbaar is en waar collega's financiële vragen kunnen stellen. Deze lijn kan door iedereen binnen de eenheid benaderd worden, maar in de praktijk blijkt vooral Blauw hier gebruik van te maken, omdat zij tijdens hun diensten direct een vraag kunnen stellen en snel antwoord krijgen. De lijn is vooral bedoeld voor praktische vragen, zoals: 'Moet ik beslag leggen op deze goederen?' en: 'Hoe werkt dat dan?' Voordeel voor het financiële team is dat tijdens doorzoekingen meer aandacht gegeven kan worden aan aspecten die voor een financieel onderzoek relevant zijn. Vanuit een praktisch oogpunt kan de dienst gekoppeld worden aan piketdiensten.

Locatie van de casestudy: Nederland (Eenheid Zeeland-West-Brabant).

18. Proactief rechercheren DRIO

In het Verenigd Koninkrijk worden er relatief meer Titel 5-onderzoeken naar fenomenen gedaan. Zulk soort onderzoek draagt bij aan de proactieve aanpak in onderzoek en helpt een duidelijk doel te formuleren. Vanuit de eenheden werd de wens gedeeld om meer kennis te vergaren over de manier waarop zulk soort onderzoek ingestoken wordt. Op basis van dit onderzoek zou DRIO geïnformeerd kunnen worden over de manier waarop zij zouden kunnen bijdragen aan proactief rechercheren.

Locatie van de casestudy: Verenigd Koninkrijk.

19. Hergebruik beslag

In Italië (en de VS) worden in beslag genomen goederen weer in gebruik genomen door de politie of teruggegeven aan de gemeenschap. Het OM neemt als onafhankelijke partij een beslissing hierover. Op deze manier komen bijvoorbeeld auto's van de maffia toe aan de politie en wordt onroerend goed van de maffia als gemeenschapshuizen benut. Wanneer het voor educatieve doeleinden wordt benut, kan het gebruik ook van tijdelijke aard zijn. Met het hergebruik van deze middelen wordt een duidelijk signaal aan de samenleving gegeven dat misdaad niet loont, wordt het rechtvaardigheidsgevoel versterkt en wordt financieel rechercheren binnen de organisatie aantrekkelijker gemaakt (in de vorm van zichtbare resultaten).

Locatie van de casestudy: Italië/VS.

20. Afpakteam 2.0

Het Afpakteam 2.0 is gebaseerd op haar voorgangster en bestaat uit een klein team van financieel rechercheurs dat zich specifiek richt op het afpakken van criminele geldstromen. Aan deze teams worden ook collega's van andere organisatieonderdelen toegevoegd (bijvoorbeeld collega's op districtsniveau). Deze collega's worden na een bepaalde periode gewisseld en kunnen op die manier de opgedane kennis en vaardigheden verder verspreiden.

Locatie van de casestudy: Nederland.

Bijlage V – Bijlage bij casestudy 1

Deze bijlage bevat de overzichtstabellen van de zeven afpakteams die geanalyseerd zijn in deze *casestudy*.

Overzicht Afpakteam Den Haag

Factsheet	
Naam van het team	IMPACT.
Actief sinds/tot	September 2019 (doel: permanent team; in mei 2020 vindt evaluatie plaats).
Reden tot start	Afpakteam gefocust op hennep (in 2013 actief) was succesvol maar ging op in FinO. Vanuit RIEC en OM was geld beschikbaar om afpakken te intensiveren.
Insteek	Sneller handelen (minder bureaucratie) en vergemakkelijken van de informatiedeling. Het team werkt met een kortcyclische aanpak wat inhoudt dat de focus op het afpakken en verstoren/irriteren van de crimineel ligt.
Doel	Signalen analyseren en opwerken en vervolgens 'een pakketje met een strik erom' af te leveren bij de districten. Dit houdt in dat het IMPACT-team binnentreden en doorzoeken op zich neemt waardoor de eerste stappen in een onderzoek gemaakt zijn en de drempel voor de districten lager is om het onderzoek over te nemen. Met deze aanpak hoopt men Blauw tegemoet te komen en hen, ondanks de capaciteitsproblematiek, onderzoek over te laten nemen.
Samenstelling	<p>RIEC heeft leiding over het IMPACT-team.</p> <ul style="list-style-type: none">• De politie (FinO, vier specialisten. Dit zijn vier ervaren en vier minder ervaren financieel specialisten die elkaar kunnen ondersteunen/bij leren).• Afgevaardigde van DR en Basisteam (spoorhouder).• Belastingdienst Hoofddorp (flexibele en bereidwillige partner).• Afpak OvJ (deze is per telefoon aangehaakt; er is geen vaste OvJ – deelname wisselt).• RIEC (accountmanager, projectmanager en analist).• Gemeente Leiden.• FIOD (passieve rol). <p>Het team werkt onder de RIEC-vlag waardoor informatie eenvoudig gedeeld kan worden. Geen van de teamleden is specifiek gelabeld aan het afpakteam (het werk voor het afpakteam gebeurt 'naast' de reguliere werkzaamheden).</p>
Target	Geen target voor IMPACT; resultaten die via IMPACT lopen mogen wel meegeteld worden door de districten.
Locatie en samenwerking	Om de week overleg in Leiderdorp.
Bron van de signalen	<ul style="list-style-type: none">• FIU.• Blauw.• Restinformatie andere onderzoeken.• Belastingdienst (in de toekomst ook Douane).• Eventueel andere ketenpartners.

Factsheet	
Selectie van signalen	Signalen worden geselecteerd op basis van aanwezigheid onverklaarbaar vermogen. In de kort cyclische aanpak wordt snel overgegaan tot het bevragen van de verdachte. Heeft deze geen plausibele verklaring voor zijn/haar vermogen dan wordt bekeken welke partij 'de beste kaarten heeft'.
Afdoening	<p>Het team bekijkt welke ketenpartner het best gepositioneerd is om een casus op te pakken (strafrechtelijk, fiscaal, bestuursrechtelijk). Mocht een van de mogelijkheden toch niet lijken te werken dan kan het team een andere aanpak kiezen. In feite kent het IM-PACT-team vier wegen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Een casus wordt door het integrale afpakteam zelf afgemaakt. 2. Er is meer informatie nodig, de casus wordt teruggelegd bij de districten. 3. Er wordt besloten niets te doen met de casus. 4. De casus blijkt onderdeel te zijn van een groter geheel en zou daarmee een mooie RIEC-casus vormen (die later eventueel weer teruggelegd zou kunnen worden bij het integrale afpakteam wanneer dit team onderdeel is van de interventie). <p>Voor het team sluit de ene aanpak de andere niet uit; casussen kunnen op verschillende manieren aangepakt worden.</p>
Krachten	<ul style="list-style-type: none"> • Het team levert een 'pakketje' af aan de districten wat meetelt aan hun target en waarbij alleen de laatste stappen van het onderzoek (bijvoorbeeld verhoren van verdachte) nog gedaan moeten worden. Vanwege de tijdsdruk gerelateerd aan verhoren kunnen districten zelf beslissen wanneer zij hiermee willen starten. • Snelheid (tijdens overleggen wordt informatie makkelijk gedeeld en kan snel besloten worden welke partner een casus op zich kan nemen). • IMPACT-casussen die afgehandeld worden door de districten tellen direct mee aan target van de districten.
Zwaktes	<ul style="list-style-type: none"> • Risico van landelijke uitrol van afpakteams is dat de FIU overvraagd gaat worden. • Gebrek aan capaciteit bij teamleden afpakteam omdat geen van de leden specifiek gelabeld is. • Er is geen vaste Afpak OvJ waardoor nu steeds wisselende officieren aansluiten. Daarnaast is het OM niet bij ieder overleg aanwezig.

Overzicht Afpakteam Midden-Nederland

Factsheet	
Naam van het team	Afpakteam Utrecht en Afpakteam Almere.
Actief sinds/tot	April 2011-juni 2017.
Reden tot start	Focus op witwas-gerelateerde zaken was nodig en afpakteam bood kans om financieel rechercheren uit te leren binnen de districten (kweekvijver).
Reden tot opheffing	<ul style="list-style-type: none"> Gebrek aan capaciteit: districten wilden/konden niet meer personeel leveren.
Insteek	Korte klap-zaken gerelateerd aan onverklaarbaar vermogen. Naarmate het team vorderde, werden steeds ingewikkelder zaken opgenomen (deels doordat de MO van criminelen veranderde en deels omdat de leden van het team steeds kundiger werden).
Doel	Het team analyseerde signalen en ging vervolgens zelf tot afpakken over. Het team behandelde zaken tot en met de zitting. Daarnaast fungeerde het team als kweekvijver waar Blauw getraind en geënthousiasmeerd werd voor financieel onderzoek.
Samenstelling	<ul style="list-style-type: none"> Medewerkers financiële recherche. Medewerkers uit districten (Blauw of DRR) (roulatie van zes maanden). Afpak OvJ (niet op kantoor aanwezig wel eenvoudig te bereiken). <p>Team Utrecht: een financieel coördinator en vijf personen uit districten. Team Almere: een financieel coördinator en vier personen uit districten. Gedurende de looptijd van de afpakteams zijn 53 personen betrokken geweest.</p>
Target	Geen eigen target, afpakteam viel onder algehele target van de eenheid. Resultaten afpakteam werden wel meegeteld met de resultaten voor de districten.
Locatie en samenwerking	Op kantoor in Utrecht en Almere (team Almere is later toegevoegd).
Bron van de signalen	<ul style="list-style-type: none"> FIU. Blauw.
Selectie van signalen	Selectie van signalen vindt plaats tijdens het zeswekelijkse casusoverleg waarin signalen worden besproken en wordt bekeken welke partij de beste kaarten heeft. Bij dit overleg sluiten FIU, Belastingdienst, OM, FIOD (deze is later uit het overleg gestapt), politie, een bestuurskundige en informatie-OvJ aan. Casusoverleg vindt plaats onder RIEC-vlag waardoor informatie makkelijk gedeeld kon worden. Een casus werd doorgaans als interessant bestempeld als het af te pakken vermogen meer dan 15.000 (later 20.000) euro bedroeg. Wanneer een zaak toch te groot bleek te zijn, werd deze doorgeschoven naar de districten.
Afdoening	Focus van het team lag op ongebruikelijk bezit. Deze aanpak biedt direct mogelijkheden tot beslag en daarom ging het team vaak over tot zitting. Tijdens casusoverleg werd bekeken welke partij het best gepositioneerd was, afhankelijk daarvan werd overgegaan tot strafrechtelijke, fiscale of bestuurlijke aanpak. Zaken werden veelal aangevlogen op standaard-pv waardoor routine ontstond.
Krachten	<ul style="list-style-type: none"> Blauw was enthousiast, leverde zelf veel informatie/signalen aan, sloot graag aan bij het afpakteam. Resultaten van het afpakteam werden meegeteld met resultaten van de districten. Dit hielp capaciteit vrij te maken. Samenwerking met het RIEC: vergemakkelijkt informatiedeling. Nauwe samenwerking met OM (via OvJ).

Factsheet	
Zwaktes	<ul style="list-style-type: none"> • Door het opzetten van een afpakteam loopt de politieorganisatie het risico dat andere onderdelen van de organisatie minder actief worden op dit gebied. • Gebrek aan (wil om) capaciteit (vrij te maken) vanuit Blauw. • Roulatie van zes maanden voor personeel vanuit districten was te kort en Blauw vond het doorgaans 'te leuk' waardoor men in de praktijk vaak voor een jaar verbonden was aan het team. • Zaken werden steeds ingewikkelder en daarmee niet altijd meer geschikt voor het afpakteam.

Overzicht Afpakteam Noord-Nederland

Factsheet	
Naam van het team	RIEC Afpakplein.
Actief sinds/tot	1 september 2019 (idee: looptijd van twee jaar).
Reden start	OM heeft geld toegekend om afpakken te intensiveren. In het verleden is in deze eenheid een eerder afpakteam geweest, dit team was succesvol.
Insteek	Dit team is enerzijds gericht op het versterken van de informatiepositie (de intelligence en voorbereiding van casussen) en anderzijds op de operationele kant van afpakken (het daadwerkelijk confisqueren van vermogen en goederen). Team pakt zowel 'korte klap'-zaken als ingewikkelder zaken op.
Doel	Het team analyseert signalen, werkt deze op en gaat vervolgens zelf over tot beslaglegging.
Samenstelling	<p>Het team wordt aangejaagd door het RIEC, echter, voor het tot een 'klapdag' komt moet een van de partners eigenaarschap hebben over de casus.</p> <p>Kernteam:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Twee analisten (van RIEC en politie) (een analist is ook verbonden aan ondermijningsteam). • FIOD. • Bestuurskundige (schakel met gemeenten). • OM. • Flexibele schil (afhankelijk van type zaak en fase sluiten andere partijen aan): • Belastingdienst. • Politiecoördinator. • OvJ (zaaks-OvJ en Intel-OvJ). • FIU (accountmanager voor NNL). • Blauw.
Target	Er is geen concreet target van dit team. Ze staan niet aan de lat voor een specifiek doel. Het team levert – dat is het doel – een bijdrage aan integraal afpakken, waarbij de 12 miljoen beslagdoelstelling van politie, 5 miljoen incassodoelstelling van het OM de politie-uitgangspunten zijn.
Locatie en samenwerking	Team werkt samen op een locatie.
Bron van de signalen	<p>Team zoekt zelf in beschikbare data naar afpakkansen. Door van breed naar smal te worden, identificeert het team zelf casussen. Het team werkt op basis van thematische projecten, namelijk:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vastgoedscan (op basis van kadaster gegevens). 2. FIU-gegevens. 3. Andere veiligheidsproblematiek gesignaleerd vanuit de praktijk. 4. Eventueel kan er gewerkt worden aan persoonspecifieke casussen, maar dit heeft niet de voorkeur.
Selectie van signalen	Partners beslissen samen in voorbereidende fase welke casus interessant is om op te pakken.
Afdoening	Nog onduidelijk.
Krachten	<ul style="list-style-type: none"> • Door bundeling krachten van verschillende partijen wordt slagkracht vergroot • Flexibele samenstelling team zorgt voor snelheid: geen partners betrokken die niets met een casus te maken hebben.

Factsheet	
Zwaktes	<ul style="list-style-type: none">• Informatiedeling: er moet gewaakt worden voor een ‘fishing expedition’ (data ophalen zonder concreet doel).• Capaciteit vormt een probleem: de financiële recherche is slechts een klein team en kan niet (veel) mankracht afstaan aan een dergelijk integraal afpakteam.• Het gebrek aan capaciteit kan de rolverdeling tussen de partners bemoeilijken: wie is verantwoordelijk wanneer iedereen het druk heeft?• Risico: door het afpakteam wekt men het idee dat andere onderdelen van de organisatie zich niet meer bezig hoeven te houden met afpakken.

Overzicht Afpakteam Noord-Holland

Factsheet	
Naam van het team	Financieel Interventie Team (FIT-Team).
Actief sinds/tot	Ongeveer augustus 2019.
Reden start	Toelage OM om ondermijningsaanpak te intensiveren.
Insteek	Eenvoudig en snel samenwerken om crimineel vermogen af te pakken. Team is gericht op object in plaats van subject (bijvoorbeeld auto's, bankrekeningen). Het FIT-Team is gericht op de korte klap-zaken en continu frustreren van criminelen. Daarmee vult het het 'klassieke' rechercheren aan. Het team is geïnspireerd door ConfisQ.
Doel	Het team analyseert signalen, werkt deze op en betreft dan Blauw om samen over te gaan tot beslaglegging.
Samenstelling	<p>Het team heeft twee onafhankelijke projectleiders: OM en politie. Om is uiteindelijk leider van het onderzoek.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Politie (2x financiële recherche). • FIOD. • Belastingdienst. • OM (parket secretaris, Ovj en teamleider OM). • Analist RIEC. • Gemeente. <p>Blauw zit niet in het kernteam maar wordt betrokken wanneer een 'klapdag' wordt georganiseerd (idealiter sluit dan de persoon vanuit Blauw aan die een signaal doorgaf).</p> <p>Informatiedelen gebeurt onder het RIEC-convenant (handhavingsknooppunt RIEC).</p>
Target	Geen target.
Locatie en samenwerking	Het kernteam zit twee tot drie dagen per week samen op kantoor.
Bron van de signalen	<ul style="list-style-type: none"> • Blauw (het team jaagt de signalen vanuit Blauw specifiek aan omdat zij de ogen en oren in de buurt zijn en met hoge mate van frustratie zitten omdat ze belangrijke informatie niet 'kwijt kunnen'). Ondermijningsexperts in de basisteams helpen de teams de juiste signalen door te spelen (eerste schifting). • Belastingdienst. • FIOD. • Gemeente. <p>Vanaf 2020: Boas en FIU-data.</p>
Selectie van signalen	Wekelijks casusoverleg waar wordt bekeken wie de beste kaarten heeft. Alle leden van het team bereiden het overleg voor door zelf vanuit 'hun' database zo veel mogelijk informatie te verzamelen.
Afdoening	Geen specifieke voorkeur voor strafrechtelijk/fiscaal/bestuurlijk. Het team heeft een voorkeur om zaken buitengerechtelijk af te doen om zo de snelheid te behouden. Echter, wanneer een subject heviger gestraft dient te worden, wordt de zaak alsnog voor het gerecht gebracht.
Krachten	<ul style="list-style-type: none"> • Snelheid. • Goede samenwerking met Blauw die inspeelt op capaciteitsproblemen bij Blauw. • Samenwerking met ondermijningsexperts in basisteams die eerste schifting maken in signalen.
Zwaktes	<ul style="list-style-type: none"> • Informatiedeling.

Overzicht Afpakteam Oost-Brabant

Factsheet	
Naam van het team	Intelcel.
Actief sinds/tot	Gestart in 2017.
Reden start	Voorheen kende de eenheid een team dat gericht was op hennep-gerelateerd afpakken. Dit team was succesvol maar is opgeheven. De taken van het team zijn verspreid over de districten maar de resultaten bleven uit. Met geld van het OM is nu de Intelcel opgericht.
Insteek	Afpakken van onverklaarbaar vermogen op de kaart zetten en Blauw enthousiasmeren hier actiever mee bezig te zijn.
Doel	Signalen van onverklaarbaar vermogen opwerken en vervolgens doorgeven aan districten of kan deze voordragen aan de selectietafel waar besloten wordt welke casussen opgepakt worden door het basisteam.
Samenstelling	<ul style="list-style-type: none"> • Twee zijinstromers. • Twee internen. (drie medewerkers)
Target	De Intelcel zelf heeft geen afpaktarget. Deze medewerkers bereiden onderzoeken voor zodat andere afdelingen, waaronder basisteams en districtsrecherches, kunnen afpakken. De totale afpaktarget voor de eenheid Oost-Brabant is 13,5 miljoen euro (bestaat uit de oorspronkelijke target van 10 miljoen euro plus de 3,5 miljoen euro intensivering afpakken sinds 2017).
Locatie en samenwerking	Kantoor Eindhoven.
Bron van de signalen	<ul style="list-style-type: none"> • FIU. • Belastingdienst (eens per twee weken komt de Intelcel samen met de Belastingdienst en worden signalen informeel besproken). • Blauw.
Selectie van signalen	<ul style="list-style-type: none"> • Tijdens selectietafel (overleg met afgevaardigde basisteam en gebiedsofficier). • Tijdens informeel overleg met Belastingdienst wordt bekeken of signalen de moeite waard zijn om verder uit te zoeken.
Afdoening	Veelal buitengerechtelijke afdoening (liever kleinere casus en direct afhandelen dan grotere zaak die meer onderzoek en tijd vereist)
Krachten	<ul style="list-style-type: none"> • Informeel overleg met Belastingdienst helpt de Intelcel te focussen op zaken die mogelijk interessant zijn. • Intelcel kan snel handelen doordat het niet onder de RIEC-vlag valt (de RIEC samenwerking is vaak traag en er worden veel partners betrokken wat het proces verder vertraagt). • Buitengerechtelijke afdoening van zaken levert snelheid en frustratie op. • Samenwerking met OM is goed, de twee afpak-Ov's en parketsecretarissen zijn actief en sturen OM intern bij wanneer nodig.

Factsheet	
Zwaktes	<ul style="list-style-type: none"> • Tijdens de overleggen van de selectietafel sneuvelen financieel gerelateerde zaken vaak (prioriteit ligt elders). • Zaken worden steeds complexer waardoor ze niet altijd meer geschikt zijn om uitgewerkt te worden door een basisteam. • Doordat de Intelcel zelf geen actie kan ondernemen, is de groep afhankelijk van de (capaciteit van) districten en de selectietafel. Hierdoor worden zaken soms niet opgenomen. • Afpakken lijkt niet ingebed bij de districten in de eenheid. Aandacht verslapt snel waardoor men vaak 'het wiel opnieuw moet uitvinden'. • Basisteams kunnen eenvoudige zaken vaak zelf prima draaien maar het ontbreekt aan aanjagers in de basisteams die hier ruimte en mandaat voor krijgen. • Gebrek aan capaciteit bij de districten om personeel aan te leveren die als aanjager van financieel onderzoek kan fungeren. • Informatiedeling verloopt stroef (informatie mag pas gedeeld worden wanneer er een verdachte is maar om tot een verdachte te komen, heeft men informatie nodig).

Overzicht Afpakteam Rotterdam

Factsheet

Naam van het team	ConfisQ-team.
Actief sinds/tot	Januari 2017-heden.
Reden start	Idee tot oprichting komt van OM. Het parket Rotterdam had geld ontvangen om afpakresultaten te verbeteren en besloot een afpakteam op te richten.
Insteek	Focus op kleine zaken die snel (binnen twee maanden) opgewerkt kunnen worden (grotere zaken kunnen niet weggezet worden bij de klant).
Doel	ConfisQ werkt signaal op en draagt de informatie over aan FIOD, Belastingdienst of district. Op basis hiervan kan de 'klant' verder rechercheren.
Samenstelling	<p>Het ConfisQ-team valt onder RIEC, dit vergemakkelijkt informatiedeling. Eens per twee weken beoordeelt het RIEC welke zaken onder de RIEC-vlag opgepakt mogen worden.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Drie OM-medewerkers, onder wie een OvJ (die geen zittingen meer heeft). • Drie politiemensen. • Een medewerker RIEC. • Een analist van DRR. • Een stagiaire. • Een parttime Belastingmedewerker (twee dagen per week fysiek aanwezig). • Een FIOD-medewerker (parttime). • Twee parttime FIU-medewerkers.
Target	ConfisQ target is gelinkt aan OM target (incassoverplichting, voor ConfisQ 1,5 miljoen per jaar).
Locatie en samenwerking	Kantoor Rotterdam. Vaste kern is van maandag tot donderdag aanwezig, OvJ is drie dagen per week aanwezig en andere partijen wat meer afwisselend. Iedere woensdag vindt de teambespreking plaats.
Bron van de signalen	<ul style="list-style-type: none"> • Blauw. • FIU. • Belastingdienst (sporadisch).
Selectie van signalen	Tweewekelijks overleg van de RIEC geldt als moment voor selectie van RIEC-casussen. Tijdens dit overleg worden signalen geselecteerd op kansrijkheid en snelle doorlooptijd. Beoordeling van signalen gebeurt doorgaans op basis van simpel Excel-sheet (bij grotere casussen wordt dossier opgesteld).
Afdoening	Team zet nu, afhankelijk van de klant, voornamelijk strafrechtelijk of fiscaal weg.
Krachten	<ul style="list-style-type: none"> • Kleine omvang van het team. • Samenwerking met Blauw (Blauw levert veel signalen aan, ConfisQ communiceert altijd of een signaal iets oplevert of niet). • OvJ op de werkvloer aanwezig zodat voor het OM duidelijk is wat er gaande is en waaraan behoefte is. • Belastingdienst betrokken in kernteam. Hierdoor kan snel gecontroleerd worden of iemand legitieme bezitten heeft of niet. • Samenwerking RIEC: vergemakkelijkt informatiedeling in voorfase onderzoek. • Besluit om signaal verder uit te werken kan op basis van geringe informatie (Excel) in plaats van uitgebreid dossier: dit scheelt tijd. • Centraal team (bij elkaar in een kantoor en makkelijk te bereiken voor Blauw).

Factsheet	
Zwaktes	<ul style="list-style-type: none"> • Informatiedeling met andere partners (bijvoorbeeld UWV). • Sommige partijen worden slechts vertegenwoordigd door een persoon. • Doordat het team alleen informatie aanlevert aan klanten zijn ze wat betreft nader onderzoek afhankelijkheid van capaciteit van de klant. Veel zaken (met name grotere zaken) worden daarom niet opgepakt. Door dit capaciteitsprobleem werkt ConfisQ sommige signalen bewust niet op.

Overzicht Afpakteam Zeeland-West-Brabant

Factsheet	
Naam van het team	Afpakteam 2.0.
Actief sinds/tot	2015-oktober 2018.
Reden tot start	Afpakteam is opvolging van team met focus op fiscale zaken. Dit team is opgegaan in ondermijningsteam.
Reden tot opheffing	<ul style="list-style-type: none"> • Gebrek aan capaciteit (vanuit Blauw). • Frustratie rondom onwil rechterlijke macht om witwaszaken op te pakken.
Insteek	<ul style="list-style-type: none"> • Eenvoudig en direct afpakken (korte klap). • Frustreren van de crimineel. • Versterking van relatie met Blauw (financieel rechercheren uitdragen).
Doel	Signalen analyseren, opwerken en uiteindelijk zelf beslag leggen. Focus van het team ligt op direct afpakbaar vermogen. Het team focust zich op het afpakken van grote hoeveelheden geld/goederen, niet zozeer op de waarde van het beslag.
Samenstelling	<p>In totaal ongeveer vijftien personen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Twee personen van Blauw per district (wisseling iedere zes maanden). • Twee financieel specialisten. • Twee personen van Belastingdienst (deels afpakteam deels ondermijnings-team). • FIOD (FIOD verliet het team later). • Afpak-OvJ (en twee parketsecretarissen). <p>Afpakteam 2.0 was bewust geen onderdeel van het RIEC (om bureaucratie te vermijden en snelheid van afpakken te verhogen).</p>
Target	Geen target.
Locatie en samenwerking	Het afpakteam zat samen op kantoor in Oosterhout, desalniettemin wisten andere onderdelen van de politieorganisatie het team goed te vinden.
Bron van de signalen	<ul style="list-style-type: none"> • TCI. • FIU. • Belastingdienst. • Blauw en wijkagenten. • 'Restinformatie' uit ander onderzoek. • MMA.
Selectie van signalen	<ul style="list-style-type: none"> • Direct afpakbaar vermogen. • Aanwezigheid van een strafbaar feit. • Aanwezigheid van inkomen.
Afdoening	Voornamelijk strafrechtelijke aanpak. Zaken werden idealiter buitengerechtelijk afgedaan om snelheid te behouden.
Krachten	<ul style="list-style-type: none"> • Snelheid (snelle doorlooptijd van zaken). • Hoge mate van frustratie. • Uitlezen van financieel rechercheren door betrekking Blauw. • MO criminelen veranderde door afpakteam (vermogen werd beter 'verstoep'). • Toegewijd en hecht team. • Flexibel team wat mee kon bewegen met MO van criminelen. • Zelf screening van informatie kunnen doen (query's draaien en waarnemen). • Blauw was enthousiast (veel snelle actie).

Factsheet	
Zwaktes	<ul style="list-style-type: none"> • Roulatie Blauw: zes maanden is te kort om iemand in te werken (daarom werd de roulatie verlengd naar een jaar) en veel Blauw verliet het basisteam waarmee financiële kennis bij de districten alsnog verdween. • Rechterlijke macht was niet altijd meegaand in het oppakken van witwaszaken. • Capaciteit van Blauw om personen aan te leveren was beperkt. • Gebrek aan analysecapaciteit binnen het team om zelf trends in MO te zien. • Lastig om financieel rechercheren uit te dragen binnen politieorganisatie. • Beelvorming binnen en buiten politieorganisatie is belangrijk. Echter kan info over zaken niet altijd naar buiten worden gebracht waardoor activiteiten van Afpakteam 2.0 onderbelicht zijn. • Het team had nog effectiever kunnen zijn als partijen als CJIB, SZW, SVB ook betrokken waren geweest. • Door een toegewijd afpakteam ontstond de gedachte dat andere teams/districten zich niet meer bezig hoefden te houden met afpakken. • Afpakteam is (deels) afhankelijk van andere partijen wat betreft signalering. Dit is voor een deel opgevangen door zelf query's te draaien maar vanwege de steeds complexere MO biedt dit niet altijd een uitweg. • Afpakresultaten worden niet meegenomen in de cijfers, dit bemoeilijkt het overtuigen van de leidinggevenden om capaciteit vrij te maken.

Bijlage VI – Bijlage bij casestudy 3

De Nederlandse politie

De Nederlandse politie bestaat sinds de reorganisatie van 2013 uit elf eenheden. Naast de Landelijk Eenheid – die zich richt op de aanpak van specifieke overkoepelende criminaliteit, zoals terrorisme – zijn er tien regionale eenheden. Deze regionale eenheden bestaan uit de regionale recherche (DRR) en een aantal districten (DR). Elk district is opgedeeld in basisteams. Basisteams werken doorgaans op wijkniveau. In totaal zijn er 43 districten in Nederland. Deze bestaan uit 168 basisteams.

De DRR bestaat uit generieke en specifieke opsporingsteams. Generieke teams houden zich onder meer bezig met het aanpakken en oplossen van geweldsdelicten, drugsdelicten en moorden. De specifieke teams richten zich doorgaans op een specifiek thema, zoals cybercrime of financiële criminaliteit. De financiële recherche is te kwalificeren als een specifiek opsporingsteam. Zoals reeds in hoofdstuk 1 beschreven bestaat de financiële recherche uit twee teams, namelijk het team-FinO en het team-FinEC. In een aantal eenheden zijn beide teams afzonderlijk werkzaam, in andere eenheden zijn beide teams samengevoegd en is het mogelijk dat rechercheurs beide typen werkzaamheden verrichten. In dat geval werken zij gedeeltelijk aan complexe financiële onderzoeken, zoals witwassen en fraude, en ondersteunen zij gedeeltelijk bij het oplossen van commune delicten, zoals moord en geweldsmisdrijven.

Naast de DRR kent iedere eenheid ook een DRIO. De Landelijke Eenheid heeft eveneens een eigen organisatie, DLIO (Dienst Landelijke Informatie Organisatie) genaamd. De DRIO bestaat uit meerdere afdelingen die elk een eigen duidelijk taak en rol hebben. De volgende afdelingen zijn in elke DRIO aanwezig:

- De *Regionale Informatiedienst* (RID) is de frontoffice van de AIVD (Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst). De AIVD heeft binnen iedere eenheid een afdeling die specifieke informatie verzamelt (bijvoorbeeld over terrorisme). De DRR heeft niets met deze afdeling van doen.
- De afdeling *Analyse en Onderzoek* (A&O) vervult twee functies. Enerzijds 'leent' de afdeling analisten aan de rechercheafdelingen uit. Dit gebeurt zowel op DRR- als districtsniveau. Daarnaast kan dit zowel aan de generieke teams als de specifieke teams zijn. Het uitleenen kan voor een bepaalde zaak zijn, maar ook voor langere tijd. Dit is afhankelijk van de afspraken die gemaakt worden tussen de teamleider

van A&O en de teamleider van het team waar de analist geplaatst wordt. Wel is het zo dat de gedetacheerde analisten zich voornamelijk bezighouden met het uitvoeren van zaakgerichte analyses. Zij maken geen trendbeelden. Anderzijds zijn er analisten die samen op een afdeling zitten, de A&O-afdeling. Deze analisten voeren juist geen zaakgerelateerde analyses uit, maar stellen de trendbeelden op en voeren de fenomeenanalyses uit. Deze analisten hebben doorgaans minder contact met de rechercheafdelingen.

- Het *Team Criminele Inlichtingen* (TCI) beheert het informatennetwerk. Deze afdeling heeft ‘runners’ die tot taak hebben om de informatie van de informaten op straat te verzamelen. De verzamelde informatie kan over van alles gaan. In de eenheden Amsterdam en Rotterdam zijn financiële runners aangesteld. Zij hebben tot taak om de meer financiële informatie die uit het informatennetwerk komt te verzamelen en door te zetten.
- De afdeling *Regionale Inlichtingen* (RI) moet zorgdragen voor de informatie-uitwisseling tussen de verschillende eenheden. Wanneer een eenheid informatie binnenkrijgt die voor een andere eenheid relevant is, wordt de informatie van de RI naar de andere RI doorgezet. De afdeling RI beoordeelt de geografische relevantie van de informatie. De afdeling beoordeelt niet de waarde van de informatie en bepaalt ook niet bij wie de informatie uiteindelijk terechtkomt. Dit gedeelte wordt verzorgd door het IK (zie hierna). De afdeling onderhoudt ook het contact met het buitenland. Wanneer informatie uit het buitenland benodigd is, is de RI de afdeling die dit verzoek afgehandeld. Het Internationaal Rechtshulp Centrum (IRC) vormt een onderdeel van de RI. Tot slot maakt deze afdeling ook persoonsdossiers, hiervoor kunnen zij BOB-verzoeken doen.
- Het *Informatie Knooppunt* (IK) ontvangt de informatie vanuit de RI. Elk stukje informatie wordt door het IK bekeken en het IK bepaalt voor wie de informatie interessant is. Zij kunnen de informatie doorsturen naar één van de rechercheafdelingen binnen de DRR (bijvoorbeeld het FinEC-team), maar zij kunnen de informatie ook doorsturen naar één van de districten.

De Britse politie

De Britse politie bestaat uit meerdere polities, namelijk de politie van Engeland en Wales, de politie van Schotland en de politie van Noord-Ierland. De inrichting kan per gebied verschillen en het is mogelijk dat de verschillende organisaties eigen bevoegdheden hebben. In het kader van deze studie is gekeken naar de politieorganisatie van Engeland en Wales. Wanneer er gesproken wordt over de Britse politie of de politie van het Verenigd Koninkrijk gaat het enkel over de politieorganisatie van Engeland en Wales.

De politieorganisatie is iets anders ingericht dan de Nederlandse politie. In totaal zijn er 43 forces. Deze zijn qua taken en bevoegdheden vergelijkbaar met de Nederlandse districten. Binnen een force worden kleinere teams gevormd die vooral op wijkgebied functioneren. De forces zijn verdeeld over tien Regional Organised Crime Units (ROCUs). Deze ROCUs zijn redelijk vergelijkbaar met de Nederlandse eenheden met dien verstande dat de nadruk van de ROCUs meer op de georganiseerde misdaad ligt. De zaken die door de ROCU behandeld worden, zijn vaak de complexere regionale zaken. De eenvoudigere en meer lokale zaken worden door de forces opgepakt. Anders dan de Landelijke Eenheid in Nederland staat de National Crime Agency (NCA) boven de tien ROCUs. De NCA kan bepalen met welke zaken een ROCU aan de slag gaat. Ook kan de NCA prioriteitsgebieden benoemen die vervolgens door de ROCUs moeten worden opgevolgd. Om te bepalen door wie een bepaalde zaak opgepakt moeten worden (lokaal, regionaal of nationaal) is een speciaal prioriteringssysteem in het leven geroepen.

De ROCU bestaat uit een tactische poot, vergelijkbaar met de DRR en een Intel-poot vergelijkbaar met DRIO. Binnen de tactische poot worden, net als in Nederland, zowel generieke als specifieke onderzoeken uitgevoerd. Dit betekent dat er generieke en specifieke teams zijn. Binnen de ROCU is net als in Nederland een financiële recherche aanwezig. De opzet van deze financiële afdeling verschilt van die in Nederland. De afdeling bestaat doorgaans uit de volgende teams:

- Een *fraudeteam* dat zich voornamelijk bezighoudt met de aanpak van complexe fraudezaken. Witwaszaken kunnen ook door dit team worden opgepakt. Dit team bestaat uit financieel rechercheurs (allen geaccrediteerd) aangevuld met specialisten uit andere disciplines. Het team is vaak multidisciplinair ingericht wat betekent dat specialisten met verschillende achtergronden op onderzoeken kunnen worden ingezet.
- Het *Regional Asset Recovery Team* (RART) houdt zich bezig met het afpakken van crimineel vermogen en is vergelijkbaar met de oudere afpakteams, zoals de eenheden Midden-Nederland en Zeeland-West-Brabant hadden. Het team bestaat voornamelijk uit financieel rechercheurs die zelf de gehele afpakzaak draaien. Vaak heeft dit team een eigen officier van justitie, al dan niet fysiek aanwezig op dezelfde afdeling, die zich gespecialiseerd heeft in het afpakken van crimineel vermogen. Deze officier heeft een andere rol dan andere officieren en houdt zich enkel bezig met afpakgerelateerde zaken. Ook heeft deze officier vaak een eigen datanetwerk dat niet toegankelijk is voor de andere officieren. Ook hebben de officieren onderling vaak geen contact.
- Het *Asset Confiscation Enforcement* (ACE)-team houdt zich bezig met het daadwerkelijk terughalen van het crimineel vermogen. Wanneer een crimineel door de

rechter veroordeeld is om een bepaald bedrag terug te betalen, is het aan het ACE-team om te zorgen dat dit ook daadwerkelijk wordt teruggehaald. Zij monitoren voor een lange periode het doen en laten van de crimineel en wanneer blijkt dat hij vermogen heeft, kan hier beslag op gelegd worden en wordt het door de rechter opgelegde bedrag van lieverlee betaald.

Het equivalent van de Nederlandse DRIO is de Sensitive Intelligence Unit (SIU). De SIU bestaat uit een viertal afdelingen die elk een eigen taak hebben, namelijk:

- Het *Gateway-team* is de plek waar alle informatie binnenkomt. Het team zorgt ervoor dat alle informatie in de politiesystemen terechtkomt. Het team beoordeelt eveneens of er iets met de informatie gedaan kan worden. Wanneer informatie relevant is voor een lopend onderzoek wordt de informatie direct gemeld aan het opsporingsteam dat bezig is met de zaak. Wanneer informatie niet direct past binnen een lopend onderzoek wordt het meegenomen in het werkoverleg van de teamleiders waar bekeken wordt of een nieuwe zaak zal worden gestart.
- Het team *Operational support* houdt zich met een drietal taken bezig. Ten eerste stuurt de afdeling de surveillanceteams aan en verzamelt de informatie die via deze weg binnenkomt. Ten tweede vullen zij informatie die in de bestanden staat zo veel mogelijk aan. Wanneer er gaten in de bewijsvoering bestaan, probeert dit team de gaten te vullen door de ontbrekende stukjes bewijs te verzamelen. Ten derde identificeert het team kansen voor nieuwe onderzoeken, waar kan de opsporing mee aan de slag kan.
- De afdeling *Specialist Intel Unit* houdt zich bezig met vertrouwelijke informatie en is de afdeling die direct met de informatieafdeling van de NCA in contact staat. Gevoelige gegevens kunnen over en weer gedeeld worden op een manier dat lopende onderzoeken niet geschaad worden. Dit betekent dat niet altijd alle details worden gedeeld, maar dat de informatie voldoende is om op te kunnen acteren.

Het *Regional Organised Crime Team* (ROCTA) houdt zich bezig met het opstellen van regionale risicoanalyses. Dit is vergelijkbaar met de Nederlandse trend- en fenomeenanalyses. Op basis van de rapporten die door deze afdeling opgesteld worden, kunnen Britse financieel rechercheurs de focus van hun werkzaamheden bepalen. Zij weten waar zich risico's bevinden en waar zij op moeten letten. Omgekeerd voeden individuele onderzoeken ook de risicoanalyses. Informatie uit individuele zaken worden meegenomen bij het opstellen van de risicoanalyses

Bijlage VII – Bijlage bij casestudy 4

Amsterdam

Vanuit de eenheid Amsterdam is informatie ontvangen over een drietal trainingen, namelijk:

- Meld Geld
- Opsporingsacademie
- FinO-Academy

Meld Geld	
Organisator	Eenheid Amsterdam
Actief sinds	Mei 2016 Sinds 2019 zijn alle eenheden aangesloten bij dit initiatief en is dit een landelijke werkwijze geworden.
Doel	Doel van de training is om meer bewustwording te creëren door de afpakkansen bij VVC-zaken (Veel Voorkomende Criminaliteit) te benadrukken. Nadruk ligt op de afpakkansmogelijkheden die bestaan wanneer geld aangetroffen wordt onder verdachten tijdens de insluitingsfouillering. Denk hierbij aan het direct aftikken van boetes, slachtoffers schadeloos stellen, wederrechtelijk verkregen voordeel enzovoort. Voorheen werden verdachten met (aanzienlijke) geldbedragen heen gezonden zonder dat de behandelend rechercheur en/of het OM hiervan op de hoogte waren. De training tracht dit te veranderen.
Doelgroep	Leden van basisteams, agenten actief in de VVC en ZSM- officieren. ¹ Exact aantal deelnemers is niet bijgehouden.
Deelnemers	Vooral collega's binnen de arrestantentaken en VVC, en medewerkers van het OM.
Inhoud	De training richt zich op de mogelijkheden die bestaan bij de insluitingsfouillering. Aangeven wordt dat alle waardevolle goederen gemeld moeten worden. Sinds het project is gestart, zien we in Amsterdam een significante stijging van het aantal zaken waarin conservatoir slachtofferbeslag wordt toegepast.
Opzet	Momenteel wordt er in Amsterdam drie à vier keer per jaar een presentatie gegeven aan nieuwe instroom op de Politieacademie. Door de grote doorloop op de afdeling ZSM van het OM worden ook hier presentaties gegeven over de mogelijkheden die Meld Geld biedt. Deelnemende groepen bestaan uit ongeveer 20-25 personen per presentatie.
Methoden	De presentaties zijn vooral gericht op uitleg over de achterliggende gedachte (waarom doen we deze melding?) en een uitbreiding naar eenvoudig witwassen (wanneer is hier sprake van?) Daarnaast wordt aandacht besteed aan andere waardevolle goederen, zoals horloges, en dat deze ook afgepakt kunnen worden.
Trainers	Verschildt per eenheid/regio. In Amsterdam wordt de presentatie gegeven door een financieel rechercheur van het FinEC-team. Daarnaast geven ook financieel specialisten van het FinO-team en OvJs van het OM de training.
Opvolging	Geen terugkommomenten. Binnen de eenheden zijn vaste aanspreekpunten aangewezen. Ook binnen het OM zijn vaste aanspreekpunten aanwezig.

Meld Geld	
Feedback	Men wordt enthousiast van wat men kan met kleine bedragen (in Amsterdam reeds 1,7 miljoen afgenomen sinds mei 2016). De verdachte wordt direct geraakt in de portemonnee en/of het slachtoffer kan direct schadeloos gesteld worden. Softwarematig is er al heel veel geregeld waardoor er aan de meldkant eigenlijk geen gemiste kansen meer zijn. Het heeft wat voeten in aarde gehad om softwarematig veranderingen te realiseren.

1 Zo Selectief, Snel, Simpel, Slim, Samen Mogelijk.

Opsporingacademie	
Organisator	Eenheid Amsterdam
Actief sinds	2017
Doel	Bijbrengen van basiskennis en basisvaardigheden, gebaseerd op professionele standaard.
Doelgroep	Initieel was de training bedoeld voor tactisch rechercheurs uit verschillende teams. Nu is training toegankelijk voor iedereen in regio Amsterdam werkzaam op het gebied van opsporing.
Deelnemers	In 2019 waren er in totaal achthonderd deelnemers vanuit de recherche, het OM, de GGP ¹ en DRIO.
Inhoud	Thema's die behandeld worden zijn financieel rechercheren, plaats delict, effectief samenwerken, cybercrime enzovoort. Deze thema's worden bekeken vanuit het oogpunt van de deelnemers/tactisch rechercheurs zelf. Wat is het dat zij kunnen doen op het gebied van financieel rechercheren, cybercrime enzovoort? Het gaat er bijvoorbeeld niet om de ins en outs van de financieel onderzoek te bespreken.
Opzet	Er worden per jaar zes tot zeven workshops over verschillende, specifieke thema's gegeven. Elke workshop wordt meerdere keren gehouden, per workshop kunnen maximaal vijftien collega's deelnemen. De inhoud van de workshops wordt afgestemd op de werkgroep waarin de DRR, DR en het OM zijn opgenomen. Tevens wordt de workshop afgestemd op feedback op eerdere workshops. Workshops duren minimaal een halve dag en deelnemers zijn zo actief mogelijk betrokken.
Methoden	Hoewel de gebruikte methoden per workshop verschillend zijn, wordt er zo veel mogelijk gewerkt met echte casuïstiek. Men begint bijvoorbeeld met een aangifte, doorloopt dan alle stappen die je ook in een opsporingszaak zou doen, en sluit af met een escaperoom.
Trainers	Zowel collega's uit de eenheid werkzaam op het gebied van opsporing als medewerkers bij het OM kunnen een bijdrage leveren, maar ze dienen wel eerst een didactische training te volgen die een halve dag duurt. Ook wordt over de opzet van de workshop meegedacht door één van de projectleiders. Meestal worden workshops in duo's gegeven, dus een combinatie van iemand van de politie en iemand van het OM. Medewerkers van het OM richten zich hierbij wel meer op de juridische aspecten.
Opvolging	Er wordt op twee manieren opvolging gegeven aan de workshop. Op de Agora-pagina (soort internet) is informatie te vinden over de verschillende workshops, inclusief verdiepende informatie. Tevens wordt deelnemers gevraagd om feedback te geven, dit biedt inspiratie voor nieuwe workshops.
Feedback	Na elke workshop vullen deelnemers een evaluatieformulier in. Elke keer worden de workshops bijzonder goed gewaardeerd. Er zijn nu zelfs wachtlijsten voor enkele van de workshops.

1 GGP = Gebiedsgebonden Politiewerk.

FinO-Academy	
Organisator	FinO-team van de eenheid Amsterdam – vanaf 2020 zal dit programma vallen onder de Opsporings-academie.
Actief sinds	2017
Doel	Politied medewerkers leren welke mogelijkheden er zijn voor het signaleren, afpakken en beslag leggen bij veelvoorkomende criminaliteit
Doelgroep	De training is breed toegankelijk en richt zich op verschillende groepen zoals: <ul style="list-style-type: none"> – Blauw: van initieel onderwijs BPO, surveillant tot en met HovJ – Grijs: van CUBT/DR/DR-rechercheurs tot en met HovJ (+ Rimoz en MT) – Goud: analisten en Intel-medewerkers – Intern specialistenoverleg, de eigen directe collega's
Deelnemers	Waarschijnlijk hebben meer dan vijfhonderd mensen de training reeds gevolgd
Inhoud	Afpakken en beslag leggen bij veelvoorkomende criminaliteit. Kennen van de juridische mogelijkheden om geld af te pakken. Nadruk op: <ul style="list-style-type: none"> – Verbeurdverklaring. Wanneer? Aan welke eisen moet worden voldaan? – Conservatoir beslag. Aanvraag via OvJ, bij RC, middels formulier Inhoud dag 2 <ul style="list-style-type: none"> – Oppikken signalen van onverklaarbaar vermogen – Witwassen aanpakken op een simpele manier (zesstappenplan witwassen van Gerechtshof Amsterdam) – Praktijkgedeelte <ul style="list-style-type: none"> • Dynamische verkeerscontrole. Of info ophalen via strafvorderlijke basis, of op vrijwillige basis. • Verhoorplan maken en uitvoeren voor financieel delict (<i>underground banking</i>)
Opzet	In 2019 werden circa 35 presentaties verzorgd, van <i>soundbites</i> van drie kwartier, workshops van een dagdeel tot een dagprogramma. Driemaal per jaar wordt er anderhalve dag lesgegeven voor studenten van de PA.
Methoden	Vooraf krijgen de studenten een stuk theorie om door te nemen. Bij het eerste programma kregen zij de opdracht een aanvraag machtiging conservatoir beslag op te maken op basis van een casus. Bij het hernieuwde programma is deze opdracht aangepast naar het maken van casussen met betrekking tot een witwasverdenking. In het programma is sprake van groepsopdrachten, een quiz en is een praktijkstraat opgenomen. Daarin wordt een dynamische controle uitgevoerd waarbij verschillende financieel rechercheurs de rol van bestuurder op zich nemen. In het eerste programma werd tevens een rollenspel uitgevoerd met betrekking tot een financieel verhoor van een verdachte.
Trainers	Financieel rechercheurs met ervaring in lesgeven/workshops geven en didactiek.
Opvolging	De studenten krijgen contactgegevens van financieel rechercheurs. Ook kunnen zij eventueel de docenten benaderen met tussenkomst van hun eigen (klassen)docent. Het eerste programma was verdeeld over twee dagen.
Feedback	Door de studenten (en klassendocent) werd achteraf aangegeven wat zij positief/negatief vonden zodat hier in de programmaopbouw rekening mee gehouden kon worden.

Den Haag

Vanuit de eenheid Den Haag is informatie ontvangen over een vijftal trainingen, namelijk:

- Den Haag financieel
- Financieel instroom traject
- Praktijktraining afpakken
- HOvJ-training
- Excel-cursus

Den Haag financieel

Organisator	Het FinO-team van de eenheid Den Haag
Actief sinds	Sinds 2017
Doel	Het doel is om alle financials in de eenheid mee te nemen in veranderingen in de financiële opsporing. Tevens is de themadag een platform om een netwerk te bouwen tussen alle financials in de eenheid.
Doelgroep	Alle financials in de eenheid.
Deelnemers	Elke themadag zijn er zo een tachtig à negentig van de 120 financials uit de eenheid aanwezig.
Inhoud	Plenair gedeelte: presentatie van ontwikkelingen in de financiële opsporing/grote succesvolle onderzoeken, waarbij het OM Afpakteam ook aansluit. Workshops: allerlei onderwerpen die op de één of andere wijze de financiële opsporing raken. Komen van binnen en buiten de politie.
Opzet	Halfjaarlijks een dagdeel van ongeveer vier uur. De themadag bestaat uit een plenair deel en een aantal workshops.
Methoden	De belangrijkste methodiek die gehanteerd wordt zijn presentaties. Tijdens het programma is ruimte voor vragen en discussie.
Trainers	De trainers zijn veel al teamleden uit het FinO-team aangevuld met externe partners, zoals bijvoorbeeld medewerkers van het OM
Opvolging	Er is niet echt sprake van opvolging. Wel kunnen deelnemers voor vragen terecht bij degenen die de presentaties gegeven hebben en de FinO-medewerkers in het algemeen. Omdat de training jaarlijks gegeven wordt en steeds wisselende en actuele onderwerpen behandeld worden, kan de training zelf gezien worden als terugkommoment en opvolging.
Feedback	De training wordt positief beoordeeld door collega's.

Financieel instroom traject

Organisator	FinO-team van de eenheid Den Haag
Actief sinds	Sinds 2017
Doel	Indien er een wervingsronde voor financials in de eenheid plaatsvindt, wordt er door FinO een klas gevormd van deze 'nieuwe' financials waarbij men wekelijks financieel onderwijs ontvangt. Het doel van de training is dan ook de nieuwe collega's bekend te maken met financiële opsporing.
Doelgroep	Alle 'nieuwe' financials in de eenheid. Echter, anderen zijn ook beperkt welkom.
Deelnemers	Tot heden hebben zo'n veertig collega's de training gevolgd.

Financieel instroom traject

Inhoud	Nieuwe financials uit de eenheid krijgen wekelijks gedurende zo'n twintig weken een presentatie met elke week een nieuw onderwerp. Onderwerpen zijn: <ul style="list-style-type: none"> – Witwassen – Financiële bronnen – Ontnemingen – Waardebeslag – Kasopstelling – Bestuurlijke aanpak – Virtuele valuta – Faillissementsfraude
Opzet	Wekelijks een uur tot twee uur.
Methoden	Klassikale les
Trainers	Teamleden FinO
Opvolging	De lesstof wordt gedeeld en men kan bij vragen contact opnemen met FinO.
Feedback	De training wordt positief beoordeeld door collega's.

Praktijktraining afpakken

Organisator	FinO-medewerkers van de eenheid Den Haag
Actief sinds	Sinds begin 2018
Doel	Bewustzijn voor afpakken creëren en handvatten aanreiken om hier in de surveillance en VVC-zaken wat mee te doen.
Doelgroep	In de basis richt de training zich op collega's die zich bezighouden met surveillance en VVC. Daarnaast is de training ook toegankelijk voor eenieder die interesse heeft in het onderwerp.
Deelnemers	Tot heden hebben zo'n achthonderd collega's de training gevolgd.
Inhoud	<p>Tijdens de training worden diverse onderwerpen behandeld. De meeste gangbare casussen zijn:</p> <p><u>Casus hennepband:</u> Handvatten voor onderzoek plaats delict (PD), verhoor en berekening wederrechtelijk verkregen voordeel.</p> <p><u>Casus conservatoir beslag SLO¹</u> Handvatten voor het onderkennen en leggen van conservatoir beslag voor een slachtoffer (schadevergoedingsmaatregel).</p> <p><u>Casus witwassen binnen verkeerscontrole:</u> Handvatten voor het opwerken naar een verdenking ten aanzien van witwassen binnen een verkeerscontrole van een (luke)voertuig.</p> <p><u>Bestuurlijk afpakken:</u> Dit is een spelvorm waarbij de kennis op het gebied van ondermijning wordt getest en waarin in de breedste zin bestuurlijk afpakken wordt geleerd (sluiting van panden, dwangsommen enzovoort)</p> <p><u>Afpakspel:</u> Een vanuit FinO ontwikkeld spel waarin vragen over alle casuïstiek worden behandeld. Er is een prijs voor het winnende team.</p>
Opzet	De training wordt in een dagdeel gegeven. Meestal is dit in de ochtend van 8.00 tot 12.00 uur. Er is een plenaire introductie waarna er groepjes worden gevormd naar het aantal workshops. De training kan op verzoek ook worden gegeven binnen een team/district als gedeelte van een geplande kennisdag.

Praktijktraining afpakken

Methoden	Korte klassikale introductie gevolgd door diverse workshops. Tijdens de workshops worden casussen uitgewerkt en worden diverse spelvormen toegepast.
Trainers	Teamleden FinO
Opvolging	Primaire doel van de training is dat er bij collega's in de surveillance en VVC een 'lichtje' gaat branden als zij in een afpaksituatie terechtkomen en dan het piketnummer bellen voor advies. Alles wat meer wordt meegenomen, is een kers op de taart. Deelnemers ontvangen na de training alle lesstof.
Feedback	De training wordt positief beoordeeld door collega's.

1 SLO = Support Liaison Officier.

Naam van de training: HOvJ-training ¹

Organisator	FinO-medewerkers vanuit de eenheid Den Haag
Actief sinds	Sinds begin 2019
Doel	Doel van de training is om de hulpofficieren van Justitie (HOvJ's) handvatten te bieden voor de behandeling en beoordeling van beslag en in het specifiek waardebeslag.
Doelgroep	Hulpofficieren van Justitie
Deelnemers	Tot heden hebben zo'n honderd collega's de training gevolgd.
Inhoud	De training poogt onzekerheden weg te nemen bij de HOvJ hoe om te gaan met (financieel) beslag, in het specifiek met betrekking tot de beoordelingsmomenten. Het doel van de training is gericht op financieel beslag, maar de realiteit is dat alle stof uit de training op alle soorten beslag ex artikel 94(a) Sv toepasbaar is.
Opzet	De training wordt in een dagdeel gegeven. Meestal is dit in de ochtend van 8.00 tot 12.00 uur. De training kan op verzoek ook worden gegeven binnen een team/district als gedeelte van een geplande kennisdag.
Methoden	Belangrijkste methoden die worden ingezet zijn workshops en presentatie.
Trainers	Teamleden FinO
Opvolging	De training is toepasbaar op het nieuwe systeem van certificering voor de HOvJ en is dus ook in het licht van 'blauw vakmanschap'. De cursus is binnen deze certificering punten waard die elke HOvJ moet halen.
Feedback	De training wordt positief beoordeeld door collega's.

1 HOvJ = Hulpofficier van Justitie.

Excel-cursus

Organisator	FinO-medewerkers van de eenheid Den Haag
Actief sinds	Sinds 2019
Doel	Gevorderde bankgegevens worden sinds enige tijd vanuit het Peseta-project aangeleverd in Excel. Hierdoor is de analyse van deze gegevens een stuk makkelijker geworden. Echter is het gebleken dat veel collega's niet goed met Excel om kunnen gaan. Hierdoor is vraag naar deze training gekomen. De cursus leert je om te gaan met Excel in het maken van bijvoorbeeld draaitabellen. Er zijn meerdere niveaus, namelijk beginner, gemiddeld en gevorderde.
Doelgroep	Alle financials in de eenheid. Echter anderen zijn ook beperkt welkom. De cursus ziet alleen toe op het verwerken van financiële data.

Excel-cursus	
<hr/>	
Deelnemers	Tot heden hebben zo'n veertig collega's de training gevolgd.
Inhoud	Het leren omgaan met Excel voor de verwerking van financiële data zoals bankmutaties.
Opzet	De training wordt in een dagdeel gegeven.
Methoden	Les in een computerlokaal op de regionale Politieacademie.
Trainers	Teamleden FinO
Opvolging	De lesstof wordt gedeeld en men kan bij vragen contact opnemen met FinO.
Feedback	De training wordt positief beoordeeld door collega's.

Limburg

Vanuit de eenheid Limburg is informatie ontvangen over een tweetal trainingen, namelijk:

- FinO Academy
- Kenniskring

FinO Academy	
Organisator	FinO afdeling binnen eenheid Limburg
Actief sinds	Sinds 2019 De training wordt jaarlijks gegeven
Doel	Doel van de workshop is om leden van de regionale basisteams te enthousiasmeren voor financieel rechercheren en om de benodigde kennis daaromtrent uit te leren. Workshops met betrekking tot financieel rechercheren voor medewerkers RBT om kennis uit te leren en enthousiasmeren
Doelgroep	Blauw
Deelnemers	Enkele robuuste basisteams (RBT's)
Inhoud	De training bestaat uit meerdere workshops waarin casussen en thema's behandeld worden. Binnen elke workshop staan andere vaardigheden centraal. De volgende workshops worden gegeven: <u>Workshop casus henneppand:</u> Elementen: betreden, confronteren met kwekerij en waarnemingen die relevant zijn voor bijvoorbeeld aantonen meerder oogsten en aanwijzingen voor eerder oogsten. <u>Workshop casus auto:</u> Dit is een witwascasus waarbij deelnemers een patserbak controleren en een groot geldbedrag aantreffen. Centraal staan de witwasverdenking, bevoegdheden en relevante vragen die je kunt stellen bij een dergelijke controle. <u>Workshop ondermijningsspel:</u> Dit is een spelvorm waarbij de kennis op het gebied van ondermijning wordt getest. <u>Workshop financiële gegevens:</u> Workshop met betrekking tot verschillende financiële bronnen die we kunnen bevragen. <u>Workshop beslag:</u> Een quiz waarbij verschillende onderwerpen binnen het domein van beslag aan de orde komen. Het gebruik van een programma als Kahoot! kan direct inzicht geven op welke onderwerpen we dieper in moeten gaan en voegt een competitie-element toe.
Opzet	Het programma ziet er als volgt uit: 08.00-08.30 uur: Inloop 08.30-09.10 uur: 1e workshopronde 09.10-09.50 uur: 2e workshopronde 09.50-10.30 uur: 3e workshopronde 10.30-11.00 uur: Pauze 11.00-11.40 uur: 4e workshopronde 11.40-12.20 uur: 5e workshopronde
Methoden	Presentaties en spelvormen (zie ook inhoud van de training)
Trainers	De trainingen worden gegeven door medewerkers van het FinO-team en medewerkers van het OM
Opvolging	Deelnemers kunnen contact opnemen met trainers
Feedback	Positief ervaren door deelnemers

Kenniskring	
Organisator	FinO-team, eenheid Limburg
Actief sinds	Sinds enkele jaren De training wordt jaarlijks gegeven
Doel	Doel van de training is om relevante en/of actuele onderwerpen te presenteren en te bespreken.
Doelgroep	Financiële mensen binnen de Landelijke Eenheid, OM, Belastingdienst
Deelnemers	Jaarlijks rond de vijftig deelnemers per keer
Inhoud	<p>De inhoud wisselt elkaar jaar en is afhankelijk van actuele ontwikkelingen of relevante thema's. Op basis van de thema's die spelen binnen het financiële (opsporings)domein wordt het programma opgesteld. Het programma van 2019 bevatte de volgende onderwerpen:</p> <p>Bitcoins en cybercrime <i>Deze presentatie betreft een korte en vooral zeer praktische handleiding voor de inbeslagname van cryptovaluta. Voor het in beslag nemen is het van belang welke vorm de aangetroffen wallet betreft (hardware, software, papier of online), waar de wallet en tegoeden zich bevinden (onder een derde of in eigen beheer, binnen- of buitenland), en ten slotte waar je de tegoeden naar overmaakt en wat er vervolgens mee gebeurt.</i></p> <p>CTER – financieel <i>Wat kan het belang zijn van financiële opsporing in een SGBO bij een terroristische aanslag. Wat kan er van jou als financieel rechercheur verwacht worden?</i></p> <p>De bouwmarkten voor de illegale hennepcultuur <i>Growshops zijn uitgegroeid tot de draaischijf van de illegale hennepcultuur. Met de invoering van artikel 11a Opiumwet trachtte de wetgever de growshops te verbieden. In hoeverre lukt het de politie om deze growshops daadwerkelijk effectief aan te pakken en op welke wijze kan financieel onderzoeken hieraan een bijdrage leveren?</i></p> <p>Trustkantoren <i>Een medewerker van de FIOD geeft onder andere een beeld van de mogelijkheden die wij als opsporingsdienst hebben om informatie van een trustkantoor te verkrijgen. Mochten er al bepaalde vragen zijn over trustkantoren, dan het verzoek om deze per mail aan te leveren, zodat deze in de presentatie verwerkt kunnen worden.</i></p>
Opzet	De training wordt eens per jaar gegeven en duurt één dag
Methoden	Presentaties
Trainers	FinO- en FinEc-medewerkers en medewerkers van Belastingdienst en FIOD
Opvolging	Direct na de training zijn de trainers beschikbaar voor vragen. Omdat de training ingaat op actuele ontwikkelingen en jaarlijks wordt gegeven, kan de training zelf als een terugkoppelmoment beschouwd worden.
Feedback	De ontvangen feedback is positief.

Midden-Nederland

Vanuit de eenheid Midden-Nederland is informatie over twee trainingen aangeleverd, namelijk:

- Training financieel rechercheren en afpakken
- FIO

Training financieel rechercheren en afpakken	
Organisator	Eenheid Midden Nederland
Actief sinds	2016
Doel	Het doel is om de medewerkers binnen de basisteams (BT), de opsporing en intelligence meer inzicht te geven in de kansen van financieel rechercheren, witwassen en de verschillende mogelijkheden om af te pakken.
Doelgroep	<ul style="list-style-type: none"> • Afpakken voor Blauw • Afpakken voor Grijs • Afpakken voor Intelligence
Deelnemers	Vooraf medewerkers vanuit de Basisteams. In totaal hebben ongeveer tweehonderd medewerkers deze opleiding gevolgd.
Inhoud	Het betreft een driedaagse training, waarbij naast de theorie ook praktijkvoorbeelden uit de wijk worden besproken en er handvatten worden gegeven om deze zaken op te pakken. Naast de inhoud is er (tot en met 2019) ook een verandercoach betrokken bij deze opleiding. Op verzoek van de deelnemers wordt op de derde dag een gast uitgenodigd. Dit kan een districtschef zijn, maar ook bijvoorbeeld een OvJ.
Opzet	Driedaagse training waarbij de trainer voortdurend aanwezig is.
Methoden	Presentaties, opdrachten, praktijkvoorbeelden.
Trainers	Operationeel Specialisten met het werkteerrein financieel-economisch vanuit de gehele eenheid die een opleiding hebben gevolgd vanuit het Ketenprogramma Afpakken voor didactische vaardigheden. In totaal waren er tien trainers opgeleid via dit programma.
Opvolging	De opvolging is dat de deelnemers de contactgegevens ontvangen van de financieel specialisten uit het desbetreffende district en van de trainer zelf.
Feedback	De inhoud van de training is goed. In de praktijk is er echter onvoldoende ruimte om hiermee aan de slag te gaan.

Financiële opsporing (FIO)

Organisator	FinO-team van de eenheid Midden-Nederland
Actief sinds	Tweede deel van 2019.
Doel	Doel van de training is het versterken van bewustwording en de vaardigheden omtrent Osint ¹ en de mogelijkheden voor financieel rechercheren/financiële opsporing op internet.
Doelgroep	In eerste instantie financiële collega's van de eenheid Midden-Nederland
Deelnemers	Exacte aantallen zijn niet bekend, maar tot op heden hebben meer dan vijftig collega's de training gevolgd.

Financiële opsporing (FIO)

Inhoud	De training richt zich op diverse aspecten die samenhangen met het financieel opsporen via internet en het gebruik van open source databronnen. Onder meer wordt aandacht besteed aan de diverse manieren waarop naar vermogen en financiële sporen op internet gezocht kan worden. Naast de praktische vaardigheden wordt ook aandacht besteed aan onderwerpen zoals rechtmatigheid en juridische toetsing en hoe deze elementen een rol spelen bij financiële opsporing op internet.
Opzet	De training is door twee FinO-collega's ontwikkeld in samenwerking met de diverse partners/partijen. De training duurt drie dagen en daarnaast worden meerdere uren zelfstudie gevraagd.
Methoden	De training bestaat gedeeltelijk uit klassikale behandeling van de stof en gedeeltelijk uit zelfstudie. Tijdens de gezamenlijke momenten worden presentaties gegeven en worden meerdere opdrachten gemaakt. Ook tijdens de zelfstudie moeten deelnemers opdrachten maken.
Trainers	Twee FinO-collega's.
Opvolging	Belangrijkste opvolging die uit de training voortkomt, is het toepassen van de geleerde vaardigheden. Het motto is dan ook 'Vooral doen'. Trainers zijn beschikbaar om vragen te beantwoorden en hulp te bieden wanneer nodig.
Feedback	Mondeling en schriftelijk evaluatie.

1 Osint = Open Source Intelligence.

Noord-Holland

Vanuit de eenheid Noord-Holland is informatie ontvangen over één training, namelijk:

- Training Afpakken

Training Afpakken	
Organisator	Eenheid Noord-Holland
Actief sinds	2018
Doel	De drempel om af te pakken bij verdachten te verlagen
Doelgroep	De training richt zich op eenieder die in de praktijk meer willen afpakken. Meestal zijn dit de ambassadeurs Ondernijning, maar de training staat open voor een brede groep geïnteresseerden. Vaak richt de training zich op de basisteams, maar ook anderen zijn welkom.
Deelnemers	De training wordt op aanvraag geven. Hierdoor kan de groep deelnemers verschillen en ook de inhoud kan aangepast worden. De exacte doelgroep kan daardoor wisselen.
Inhoud	Onderwerpen die aanbod kunnen komen zijn onder meer: beslag, conservatoir (slachtoffer)beslag, verbeurd verklaren, (eenvoudig) witwassen. Wederom de exacte inhoud hangt af van de groep die de training aanvraagt. In samenspraak met de deelnemers wordt de inhoud van de training ingevuld.
Opzet	De opzet van de training kan wisselen, omdat de training in nauwe samenspraak met de deelnemers wordt ingevuld. Dit betekent dat per keer bekeken wordt wat de beste opzet is. Focus is wel om mensen uit het basisteam vertrouwen te geven met betrekking tot afpakken. Tijdsduur is ook afhankelijk van wat de groep wil bereiken, maar maximaal drie dagen. Aantal deelnemers varieert per basisteam, van zeven tot vijftien. Per keer worden er twee trainers ingezet.
Methoden	Er is geen reader, alleen klassikale overdracht. Er wordt wel gewerkt met casuïstiek, waarmee deelnemers ook praktisch kunnen oefenen
Trainers	Financieel rechercheurs van Noord-Holland, die getraind zijn door het Landelijk Bureau Afpakken
Opvolging	Er zijn geen terugkommomenten voor de deelnemers. Wel kunnen de deelnemers contact opnemen met de trainers wanneer er vragen of onduidelijkheden zijn. Ook kunnen de deelnemers bij de overige financieel rechercheurs terecht met vragen.
Feedback	Reacties zijn positief, vooral het praktisch oefenen

Noord-Nederland

Vanuit de eenheid Noord-Nederland is informatie ontvangen over drie trainingen, namelijk:

- Praktijkstraat
- TOA en TOA-verdieping
- Professionaliseringsdag

Praktijkstraat	
Organisator	Team FinO/FinEC van de Eenheid Noord Nederland
Actief sinds	November 2018
Doel	Doel van de training is het vergroten van de kennis omtrent en de handelingsbekwaamheid op het gebied van Afpakken
Doelgroep	De belangrijkste doelgroepen van de training zijn enerzijds Blauw (de basisteams) en anderzijds de recherche. Deze laatste groep bevat eenieder die geïnteresseerd is in afpakken en financiële kennis.
Deelnemers	Tot op heden waren alle deelnemers afkomstig uit Blauw. In totaal hebben sinds 2018 zo'n 350 personen deelgenomen aan de training.
Inhoud	De training richt zich voornamelijk op het ontwikkelen van kennis rondom afpakken. Meer specifiek gaat de training in op wat men kan afpakken in verschillende situaties waarin men geld of andere vermogensbestanddelen aantreft. Daarnaast gaat de training in op signaleren van mogelijke interessante financiële signalen, met andere woorden, indicaties die leiden naar vermogen.
Opzet	De training duurt één dagdeel (ochtend of middag) waarin vier verschillende casussen worden behandeld. Casussen richten zich op de verschillende situaties waarin afgepakt kan worden. Ook gaan een casussen in op het signaleren van vermogen. Tijdens de training wordt ook een kennisquiz in Kahoot! gedaan.
Methoden	De casussen worden met de gehele groep uitgewerkt. Hierbij ligt de nadruk op praktische uitvoering. Veel van de casussen worden met behulp van een rollenspel toegelicht en uitgewerkt. De nadruk ligt dus niet op klassikale uitleg, maar vooral op het geven van voorbeelden (middels het rollenspel).
Trainers	Trainers zijn zowel financieel specialisten als OM-medewerkers (vooral OvJs).
Opvolging	Er zijn terugkommomenten of vervolgmomenten. Wel kunnen deelnemers bij vragen terecht bij de Helpdesk financieel die de meeste vragen kan beantwoorden.
Feedback	Feedback op de training wordt mondeling terugkoppeling. Er vindt geen schriftelijke terugkoppeling plaats.

Training Opsporen en Afpakken (TOA) + TOA-verdieping	
Organisator	Politie Noord Nederland, coördinator Afpakken. Uitvoering extern bureau.
Actief sinds	Sinds 2018
Doel	Doel van de training is tweeledig. Enerzijds richt de training zich op het verbreden van de kennis omtrent afpakken, dus meer mensen op de hoogte brengen van de mogelijkheden. Anderzijds richt de training zich op het verdiepen van de afpakkennis, dus de vaardigheden uitbreiden. De training wordt gegeven aan de basisteams.
Doelgroep	Blauw
Deelnemers	Ongeveer 170 personen vanuit Blauw

Training Opsporen en Afpakken (TOA) + TOA-verdieping	
Inhoud	Binnen het thema afpakken richt de training zich op een aantal specifieke elementen, zoals: inbeslagname, opsporen, bevoegdheden, ketenpartners, witwassen.
Opzet	De training bestaat uit drie contactdagen. Tijdens deze dagen zijn altijd een docent en praktijkbegeleider aanwezig. Zij geven de training en begeleiden de uitvoering van opdrachten. In sommige gevallen is ook een verandercoach aanwezig.
Methoden	Tijdens de training worden diverse methoden ingezet. Tijdens de trainingsdagen is er in de ochtend vaak klassikaal onderwijs, waarbij de stof wordt toegelicht. Ook wordt de huiswerkopdracht besproken. De middag wordt vaak besteed aan het uitvoeren van een aantal cases. Voor het verdiepende onderdeel geldt een soortgelijke opzet. Wel worden extra onderwerpen behandeld, zoals: opstellen ontneming rapportages en gebruik bankanalysetool, witwassen, aanhouden fouilleren, Meld Geld, verhoorplan, verhoor.
Trainers	De officier van justitie is de docent. De praktijkbegeleider is een financieel specialist.
Opvolging	Voor concrete vragen is de praktijkbegeleider benaderbaar. Daarnaast wordt ook een financiële dag georganiseerd voor Toa's.
Feedback	Feedback wordt ontvangen via een schriftelijke evaluatie
Professionaliseringsdag	
Organisator	Team Financiële Opsporing van de Eenheid Noord Nederland
Actief sinds	2020
Doel	Doel van de training is om de financieel gelabelden in kennis te stellen van ontwikkelingen. Ontwikkelingen op een breed financieel gebied.
Doelgroep	Doelgroep van de training zijn alle personen betrokken bij de financiële opsporing. Daarnaast is de training ook opengesteld voor het Openbaar Ministerie
Deelnemers	Ongeveer negentig personen per keer.
Inhoud	De training bestaat uit verschillende presentaties op financieel opsporingsgebied. Het specifieke thema hangt af van de te bespreken ontwikkelingen en zal zich dus door de jaren heen gaan aanpassen. Dit is nu nog moeilijk aan te geven omdat de tijd zal leren welke ontwikkelingen van belang zullen zijn.
Opzet	De presentaties worden in één keer aan de gehele groep gegeven. De groep is bijeen in een grote zaal. Zo veel mogelijk wordt geprobeerd de presentaties interactief te laten zijn.
Methoden	Frontale kennisdeling, dus klassikaal aan de hele groep.
Trainers	De training wordt gegeven door specialisten, doorgaans afkomstige uit het team Financiële Opsporing (FinO). Naast collega's uit het FinO-team kan een deel van de presentaties ook gegeven worden door het OM of derde partijen, zoals banken en rechterlijke macht.
Opvolging	De professionaliseringsdag wordt eens per jaar gegeven. Door de gekozen opzet (ingaan op ontwikkelingen) en een vaste doelgroep (dezelfde personen) is de volgende training een opvolging van de vorige. De volgende training is dus een soort terugkommoment.
Feedback	Er wordt niet actief feedback gevraagd.

Oost-Nederland

Vanuit de eenheid Noord-Nederland is informatie ontvangen over zeven trainingen, namelijk:

- TCI informantenrunners opleiding
- HZZ Politieacademie - Handelen in zedenzaken
- VBDDS - Opleiding Vaststellen en beoordelen van de bewijswaarde van digitale sporen
- Conservatoir slachtofferbeslag
- Afpakken in hennepzaken
- Praktijktraining afpakken
- Witwassen

TCI informantenrunners opleiding

Organisator	Oost-Nederland
Actief sinds	2014
Doel	<p>Politiedewerkers opleiden die ingezet kunnen worden als informantenrunner binnen de TCI.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kennis opdoen met betrekking tot financieel redden. • Bewustwording van de (wettelijke en tactische) mogelijkheden om crimineel vermogen af te pakken. • Bewustwording van de rol die de runner van het team CI daarin kan vervullen. • * Bewustwording van de verschillende (sociale) niveaus die daarin gerund kunnen worden.
Doelgroep	Studenten TCI van de politieacademie. Niveau 4.
Deelnemers	Ongeveer 45 personen p/j.
Inhoud	Zie doel.
Opzet	Een lesmoment.
Methoden	Lesgeven op de politieacademie. Deelnemers krijgen opdrachten.
Trainers	De training wordt gegeven door een financieel redden.
Feedback	Praktijk gericht en duidelijk. Goed toepasbaar en goede voorbeelden.

ZZ Politieacademie - Handelen in zedenzaken

Organisator	Oost-Nederland
Actief sinds	2017
Doel	Zedenrechercheurs bekendmaken met de mogelijkheden van financieel redden. Aan bod komen onder andere de mogelijkheden van financiële sporen en conservatoir slachtofferbeslag in zedenonderzoeken.
Doelgroep	Opsporingsambtenaren die worden opgeleid tot gecertificeerd zedenredden als bedoeld in de Politie-instructie Zeden Kinderporno & Kinderseksualiteit 2016 en werkzaam binnen een team zeden of een team bestrijding kinderporno & kinderseksualiteit (TBKK).
Deelnemers	Ongeveer zestig personen per jaar.
Inhoud	<p>Tijdens de training staan twee thema's centraal, namelijk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Financiële sporen/bewijzen verzamelen • Conservatoir slachtofferbeslag toepassen in de praktijk.

ZZ Politieacademie - Handelen in zedenzaken

Opzet	Drie lesmomenten en een praktijkopdracht in de eigen eenheid.
Methoden	Lesgeven op de Politieacademie. Deelnemers krijgen opdrachten.
Trainers	De training wordt gegeven door twee financieel rechers
Feedback	Praktijk gericht en duidelijk. Goed toepasbaar en goede voorbeelden.

VBDDS - Opleiding Vaststellen en beoordelen van de bewijswaarde van digitale sporen

Organisator	Oost-Nederland
Actief sinds	2017
Doel	Politiemedewerkers opleiden die ingezet kunnen worden op het terrein van digitaal opsporen (of andere inzetten zoals SGB0) en daarbij belast kunnen worden met zaakcoördinatie, operationele aansturing en netwerkregie op dit thema. Zij krijgen een dagdeel les over de mogelijkheden van onder andere blockchain, cryptocurrency en digitaal-financieel onderzoek.
Doelgroep	Studenten Recherchekunde van de Politieacademie, werkzaam bij de Nationale Politie, niveau 5 (hbo).
Deelnemers	Ongeveer dertig personen per jaar.
Inhoud	Tijdens de training staan twee thema's centraal, namelijk: <ul style="list-style-type: none"> • Blockchain en cryptocurrency tijdens onderzoeken • Digitale en financiële sporen.
Opzet	een lesmoment.
Methoden	Lesgeven op de politieacademie. Deelnemers krijgen opdrachten.
Trainers	De training wordt gegeven door een drietal financieel rechers.
Feedback	Praktijk gericht en duidelijk. Goed toepasbaar en goede voorbeelden.

Conservatoir slachtofferbeslag

Organisator	Oost-Nederland
Actief sinds	2017
Doel	Wij hebben een training conservatoir slachtofferbeslag ontwikkeld. Deze training bieden wij in verschillende vormen aan. In de afgelopen jaren hebben wij de training gegeven aan de HOV's in ON, medewerkers ZSM ON, VVC-/VAT-medewerkers, DR-medewerkers, zedenrechers en financieel rechers. Het is een praktijkgerichte workshop.
Doelgroep	Alle opsporingsambtenaren.
Deelnemers	Ongeveer 120 mensen per jaar.
Inhoud	Centraal in de training staat de praktische toepasbaarheid van slachtofferbeslag.
Opzet	De training wordt in een workshopvorm gegeven.
Methoden	Praktijk en theorie worden afgewisseld.
Trainers	De training wordt gegeven door een drietal financieel rechers.
Feedback	Praktijk gericht en duidelijk. Goed toepasbaar en goede voorbeelden.

Afpakken in hennepzaken	
Organisator	Oost-Nederland
Actief sinds	2018
Doel	De cursisten krijgen uitleg over de mogelijkheden van financieel rechercheren en afpakken in hennepzaken. Zowel in 2019 als in 2020 organiseren wij voor taakaccenthouders hennep een cursusdag in relatie tot (financieel) rechercheren in hennepzaken. Hierbij komen verschillende onderwerpen aan bod waaronder de mogelijkheden om het wederrechtelijk verkregen voordeel te ontnemen, de mogelijkheden om onderzoek te doen naar het vermogen van de verdachte en het leggen van beslag.
Doelgroep	Taakaccenthouders hennep.
Deelnemers	Ongeveer dertig mensen per jaar.
Inhoud	Zie doel.
Opzet	Een lesdag.
Methoden	Praktijk en theorie worden afgewisseld.
Trainers	De training wordt gegeven door een financieel onderzoeker.
Feedback	Praktijk gericht en duidelijk. Goed toepasbaar en goede voorbeelden.
Praktijktraining afpakken	
Organisator	Oost-Nederland
Actief sinds	2019
Doel	Er is momenteel één pilot gedraaid in IJsselland. Het is een praktische instructie en training met betrekking tot de mogelijkheden van afpakken. De training is ongeveer gelijk aan die in Den Haag. Er wordt gebruikgemaakt van een praktijkstraat, een auto en soms ook een woning. Het betreft een programma met drie interactieve casussen en in de middag is er een juridisch blok. De dynamische verkeerscontrole is de basis voor de praktijkoefening met de auto. Er is verder aandacht voor slachtofferbeslag en de mogelijkheden om beslag te leggen op vermogen.
Doelgroep	VAT-/VVC-, BT- en DR-medewerkers.
Deelnemers	Ongeveer dertig personen.
Inhoud	Bevoegdheden en mogelijkheden met betrekking tot financieel rechercheren en afpakken.
Opzet	Een lesmoment.
Methoden	Praktijk en theorie worden afgewisseld.
Trainers	De training wordt door een afwisselende groep financieel onderzoekers gegeven.
Feedback	Praktijk gericht en duidelijk. Goed toepasbaar en goede voorbeelden.
Witwassen	
Organisator	Oost-Nederland
Actief sinds	2020
Doel	Medewerkers van de DR trainen in de toepassing van witwassen in onderzoeken. De planning is om deze cursus in oktober 2020 voor het eerst te geven. Dit betreft een samenwerking tussen de DR GLZ, FinO en de Politieacademie.

Witwassen	
<hr/>	
Doelgroep	DR-medewerkers.
Deelnemers	Nog geen, want de training moet nog gegeven worden.
Inhoud	Zie doel.
Opzet	Een lesdag.
Methoden	Praktijk en theorie worden afgewisseld.
Trainers	De training wordt gegeven door een drietal financieel rechers.
Feedback	n.v.t.

Leden Redactieraad Programma Politie & Wetenschap

Voorzitter	prof. em. dr. H.G. van de Bunt Erasmus Universiteit Rotterdam
Leden	mr. drs. C. Bangma Politie, Eenheid Midden-Nederland
	mr. W.M. de Jongste Projectbegeleider Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum Ministerie van Justitie en Veiligheid
	dr. P.P.H.M. Klerks Raadadviseur Parket-Generaal, Openbaar Ministerie
	prof. em. dr. P. van Reenen Van Reenen-Russel Consultancy b.v. Studie- en Informatiecentrum Mensenrechten (SIM) Universiteit Utrecht
	drs. M.H.M. van Tankeren Operational auditor/onderzoeker, Politie, Eenheid Den Haag
Secretariaat	Programmabureau Politie & Wetenschap Politieonderwijsraad Koninginnegracht 62 2514 AG Den Haag
	Postbus 25842 2502 HV Den Haag www.politeenwetenschap.nl

Uitgaven in de reeks Politiekunde

1. ***Criminaliteit in de virtuele ruimte***
P. van Amersfoort, L. Smit & M. Rietveld, DSP-groep, Amsterdam/ TNO-FEL, Den Haag 2002
2. ***Cameratoezicht. Goed bekeken?***
I. van Leiden & H.B. Ferwerda, Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem 2002
3. ***De 10 stappen van Publiek-Private Samenwerking (PPS)***
J.C. Wever, A.A. van Pel & L. Smit, DSP-groep, Amsterdam/TNO-FEL, Den Haag 2002
4. ***De opbrengst van projecten. Een verkennend onderzoek naar de bijdrage van projecten aan diefstalbestrijding***
C.J.E. In 't Velt, e.a., NPA-Onderzoeksgroep, LSOP, Apeldoorn 2003
5. ***Cameratoezicht. De menselijke factor***
A. Weitenberg, E. Jansen, I. van Leiden, J. Kerstholt & H.B. Ferwerda, Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem/TNO, Soesterberg 2003
6. ***Jeugdgroepen in beeld. Stappenplan en randvoorwaarden voor de shortlistmethodiek***
H.B. Ferwerda & A. Kloosterman, Advies- en Onderzoeksgroep Beke & Politieregio Gelderland-Midden, Arnhem 2004 (vierde druk 2006)
7. ***Hooligans in beeld. Van informatie naar aanpak***
H.B. Ferwerda & O. Adang, Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem/ Onderzoeksgroep Politieacademie Apeldoorn, 2005
8. ***Richtlijnen auditieve confrontatie***
J.H. Kerstholt, A.G. van Amelsfoort, E.J.M. Jansen & A.P.A. Broeders, TNO Defensie en Veiligheid, Soesterberg/Politieacademie, Apeldoorn/NFI, Den Haag 2005
9. ***Niet verschenen***
10. ***De opsporingsfunctie binnen de gebiedsgebonden politiezorg***
O. Zoomer, IPIT, Instituut voor maatschappelijke veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente, 2006
11. ***Inzoomen en uitzoomen op Zaandam***
I. van Leiden & H.B. Ferwerda, Advies- en onderzoeksgroep Beke, Arnhem 2006
12. ***Aansprakelijkheidsmanagement politie. Beschrijving, analyse en handreiking***
E.R. Muller, J.E.M. Polak, C.J.J.M. Stoker m.m.v. M.L. Diepenhorst & S.H.E. Janssen, COT, Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag/Faculteit der Rechtsgeleerdheid Universiteit Leiden, 2006
13. ***Cold cases – een hot issue***
I. van Leiden & H.B. Ferwerda, Advies- en onderzoeksgroep Beke, Arnhem 2006
14. ***Adrenaline en reflectie. Hoe leren politiemensen op de werkplek?***
A. Beerepoot & G. Walraven e.a., DSP-groep BV, Amsterdam/Walraven onderzoek en advies, 2007

15. ***Tussen aangifte en zaak. Een referentiekader voor het aangifteproces***
W. Landman, L.A.J. Schoenmakers & F. van der Laan, Twynstra Gudde, adviseurs en managers, Amersfoort 2007
16. ***Baat bij de politie. Een onderzoek naar de opbrengsten voor burgers van het optreden van de politie***
M. Goderie & B. Tierolf, m.m.v. H. Boutellier & F. Dekker, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2008
17. ***Hoeveel wordt het vandaag? Een studie naar de kans op voetbalgeweld en het veiligheidsbeleid bij voetbalwedstrijden***
E.J. van der Torre, R.F.J. Spaaij & E.D. Cachet, COT, Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag 2008
18. ***Overbelast? De administratieve belasting van politiemensen bij de afhandeling van jeugdzaken***
G. Brummelkamp & M. Linssen, EIM, Zoetermeer 2008
19. ***Geografische daderprofilering. Een inventarisatie van randvoorwaarden en succesfactoren***
G. te Brake & A. Eikelboom, TNO Defensie en Veiligheid, Soesterberg 2008
20. ***Solosurveillance. Kosten en baten***
S.H. Esselink, J. Broekhuizen & F.M.H.M. Driessen, Bureau Driessen, 2009
21. ***Onderzoek naar de mogelijke meerwaarde van AWARE voor de politie. Ervaringen met een nieuwe aanpak van belaging door ex-partners***
M.Y. Bruinsma, J. van Haaf, R. Römken & L. Balogh, IVA Beleidsonderzoek en Advies, i.s.m. INTERVICT/Universiteit van Tilburg, 2008
22. ***Gebiedsscan criminaliteit en overlast. Een methodiekb beschrijving***
B. Beke, E. Klein Hofmeijer & P. Versteegh, Bureau Beke, Arnhem 2008
23. ***Informatiemanagement binnen de politie. Van praktijk tot normatief kader***
V. Bekkers, M. Thaens, G. van Straten & P. Siep; m.m.v. A. Dijkshoorn, Center for Public Innovation, Erasmus Universiteit Rotterdam, 2009
24. ***Nodale praktijken. Empirisch onderzoek naar het nodale politieconcept***
H.B. Ferwerda, E.J. van der Torre & V. van Bolhuis, Bureau Beke, Arnhem/ COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag 2009
25. ***Rellen om te reellen. Een studie naar grootschalige openbare-ordeverstoringen en notoire ordeverstoorders***
I. van Leiden, N. Arts & H.B. Ferwerda, Bureau Beke, Arnhem 2009
- 26a. ***Verbinden van politie- en veiligheidszorg. Politie en partners over signaleren & adviseren***
W. Landman, P. van Beers & F. van der Laan, Twynstra Gudde, Amersfoort 2009
- 26b. ***Politiepolitiek. Een empirisch onderzoek naar politieke signalering & advisering***
E.J.A. Bervoets, E.J. van der Torre & J. Dobbelaar m.m.v. N. Koeman, COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag 2009
27. ***De politie aan zet: de aanpak van veelplegers in Deventer***
I. Bakker & M. Krommendijk, IPIT, Enschede 2009
28. ***Boven de pet? Een onderzoek naar grootschalige ordehandhaving in Nederland***
O.M.J. Adang (redactie), S.E. Bierman, K. Jagernath-Vermeulen, A. Melsen, M.C.J. Nogarède & W.A.J. van Oorschot, Politieacademie, Apeldoorn 2009
29. ***Rellen in Ondiep. Ontstaan en afhandeling van grootschalige ordeverstoring in een Utrechtse achterstandswijk***
G.J.M. van den Brink, M.Y. Bruinsma (redactie), L.J. de Graaf, M.J. van Hulst, M.P.C.M. Jochoms, M. van de Klomp, S.R.F. Mali, H. Quint, M. Siesling, G.H. Vogel, Politieacademie, Apeldoorn 2010

-
30. ***Burgerparticipatie in de opsporing. Een onderzoek naar aard, werkwijzen en opbrengsten***
A. Cornelissens & H. Ferwerda (redactie), met medewerking van I. van Leiden, N. Arts & T. van Ham, Bureau Beke, Arnhem 2010
31. ***Poortwachters van de politie. Meldkamers in dagelijks perspectief***
J. Kuppens, E.J.A. Bervoets & H. Ferwerda, Bureau Beke, Arnhem & COT, Den Haag 2010
32. ***Het integriteitsbeleid van de Nederlandse politie: wat er is en wat ertoe doet***
M.H.M. van Tankeren, Onderzoeksgroep Integriteit van Bestuur, Vrije Universiteit Amsterdam 2010
33. ***Civiele politie op vredesmissie. Uitzendervaringen van Nederlandse politie - functionarissen***
H. Sollie, Universiteit Twente, Enschede 2010
34. ***Ten strijde tegen overlast. Jongerenoverlast op straat: is de Engelse aanpak geschikt voor Nederland?***
M.L. Koemans, Universiteit Leiden, 2010
35. ***Het districtelijk opsporingsproces; de black box geopend***
R.M. Kouwenhoven, R.J. Morée & P. van Beers, Twynstra Gudde, Amersfoort 2010
36. ***Balanceren tussen alert maken en onrust voorkomen. Publiekscommunicatie over seriële schokkende incidenten (casestudy Lelystad)***
A.J.E. van Hoek, m.m.v. P.F. van Soomeren, M.D. Abraham & J. de Kleuver, DSP-groep, Amsterdam 2011
37. ***Sturing van blauw. Een onderzoek naar operationele sturing in de basispolitiezorg***
W. Landman, m.m.v. M. Malipaard, Twynstra Gudde, Amersfoort 2011
38. ***Onder het oppervlak. Een onderzoek naar ontwikkelingen en (a)select optreden rond preventief fouilleren***
J. Kuppens, B. Bremmers, E. van den Brink, K. Ammerlaan & H.B. Ferwerda, m.m.v. E.J. van der Torre, Bureau Beke, Arnhem/COT, Den Haag 2011
39. ***Naar eigen inzicht? Een onderzoek naar beoordelingsruimte van en grenzen aan de identiteitscontrole***
J. Kuppens, B. Bremmers, K. Ammerlaan & E. van den Brink, Bureau Beke, Arnhem/COT, Den Haag 2011
40. ***Toezicht op zedendelinquenten door de politie in samenwerking met de reclassering***
H.G. van de Bunt, N.L. Holvast & J. Plaisier, Erasmus Universiteit, Rotterdam/Impact R&D, Amsterdam 2012
41. ***Daders over cameratoezicht***
H.G.A. van Schijndel, A. Schreijenberg, G.H.J. Homburg & S. Dekkers, Regioplan Beleidsonderzoek, Amsterdam 2012
42. ***Aanspreken op straat. Het werk van de straatcoach in al zijn verschijnings - vormen***
L. Loef, K. Schaafsma & N. Hilhorst, DSP-groep, Amsterdam 2012
43. ***De organisatie van de opsporing van cybercrime door de Nederlandse politie***
N. Struiksma, C.N.J. de Vey Mestdagh & H.B. Winter, Pro Facto, Groningen/ Kees de Vey Mestdagh, Groningen 2012
44. ***Politie in de netwerksamenleving. De opbrengst van de politieke netwerkfunctie voor de kerntaken opsporing en handhaving openbare orde en de sturing hierop in de gebiedsgebonden politiezorg***
I. Helsloot, J. Groenendaal & E.C. Warners, Crisislab, Renswoude 2012
45. ***Tegenspraak in de opsporing. Verslag van een onderzoek***
R. Salet & J.B. Terpstra, Radboud Universiteit Nijmegen 2012

46. ***Tunnelvisie op tunnelvisie? Een verkennend en experimenteel onderzoek naar de besluitvorming door VKL-teams met betrekking tot het onderkennen van tunnelvisie en andere procesaspecten***
I. Helsloot, J. Groenendaal & B. van 't Padje, Crisislab, Renswoude 2012
47. ***M.-waarde. Een onderzoek naar de bijdrage van Meld Misdaad Anoniem aan de politionele opsporing***
M.C. van Kuik, S. Boes, N. Kop, M. den Hengst-Bruggeling, T. van Ham & H. Ferwerda, Politieacademie, Apeldoorn/Bureau Beke, Arnhem 2012
48. ***Seriebrandstichters. Een verkennend onderzoek naar daderkenmerken en delictpatronen***
Y. Schoenmakers, A. van Wijk & T. van Ham, Bureau Beke, Arnhem 2012
49. ***Van wie is de straat? Methodiek en lessen voor de politie om ongrijpbare veiligheidsfenomenen gripbaar te maken – op basis van vijf praktijkcasus***
H. Ferwerda, T. van Ham, B. Bremmers, K. Tijhof & M. Grotens, Bureau Beke, Arnhem 2013
50. ***Recherchesamenwerking in de Euregio Maas-Rijn. Knooppunten, knelpunten en kansen***
H. Nelen, M. Peters & M. Vanderhallen, Politieacademie, Apeldoorn/ Universiteit Maastricht 2013
51. ***De operationele politiebriefting onderzocht. Een onderzoek naar de effectiviteit van de operationele politiebriefting***
A. Scholtens, J. Groenendaal & I. Helsloot, Crisislab, Renswoude 2013
- 51a. ***De operationele politiebriefting onderzocht (2). Een actie(vervolg)onderzoek om tot een effectievere politiebriefting te komen***
A. Scholtens, Crisislab, Renswoude 2015
52. ***Sociale media: factor van invloed op onrustsituaties?***
R.H. Johannink, I. Gorissen & N.K. van As, Politieacademie Apeldoorn/ VDMMP, Houten 2013
53. ***De terugkeer van zedendelinquenten in de wijk***
C.E. Huls & J.G. Brouwer, Politieacademie, Apeldoorn/Rijksuniversiteit Groningen/Centrum voor Openbare Orde en Veiligheid, Groningen 2013
54. ***Van meld- naar aantoonplicht. Een onderzoek naar een systeem van digitale surveillance***
C. Veen & J.G. Brouwer, Politieacademie, Apeldoorn/Rijksuniversiteit Groningen 2013
55. ***Heterdaadkracht in twee Haagse pilotgebieden***
B. van Dijk, J.B. Terpstra & P. Hulshof, Politieacademie, Apeldoorn/DSPgroep, Amsterdam 2013
56. ***Inzet op Maat. Onderzoek naar kenmerken en mogelijkheden van duurzame inzetbaarheid van oudere medewerkers***
H. de Blouw, I.R. Kolkhuis Tanke & C.C. Sprenger, Politieacademie, Apeldoorn 2013
57. ***Interventies in de opsporing. Impulsen in kwaliteit en effectiviteit van het opsporingsproces***
R.M. Kouwenhoven, R.J. Morée & P. van Beers, Twynstra Gudde, Amersfoort 2013
58. ***De plaats delict in beeld. Fotografie in de dagelijkse en gesimuleerde praktijk***
G. Vanderveen & J. Roosma, Instituut voor Strafrecht & Criminologie, Universiteit Leiden 2013
59. ***Jeugdgroepen van toen. Een casusonderzoek naar de leden van drie criminele jeugdgroepen uit het einde van de vorige eeuw***
H. Ferwerda, B. Beke & E. Bervoets, Bureau Beke, Arnhem/Beke Advies, Arnhem/LokaleZaken, Rotterdam 2013
60. ***Tussen hei en hoofdbureau. Leiderschapontwikkeling bij de politie***
W. Landman, M. Brussen & F. van der Laan, Twynstra Gudde, Amersfoort 2013
61. ***Gemeentelijk blauw. Het dagelijks werk van gemeentelijke handhavers in beeld***
E. Bervoets, J. Bik & M. de Groot, LokaleZaken, Rotterdam 2013

-
62. ***Excessief geweld op en om de voetbalvelden. Praktijkonderzoek naar omvang, ernst en aanpak van 'voetbalgeweld'***
P. Duijvestijn, B. van Dijk, P. van Egmond, M. de Groot, D. van Sommeren & A. Verwest, DSP-groep, Amsterdam 2013
 63. ***Beeld van gezag bij de politie. Maatschappelijke verbeelding en de impact van gezagsbeelden op burgers***
H. de Mare, B. Mali, M. Bleecke & G. van den Brink, m.m.v. Motivaction, Tilburg University, Stichting IVMV, Leiden 2014
 64. ***Informatiegestuurde dienders. Informatiesturing tussen theorie en praktijk***
A. van Sluis, P. Siep, V. Bekkers, m.m.v. M. Thaens & G. Straten, Center for Public Innovation, Erasmus Universiteit, Rotterdam 2014
 65. ***Hard op weg. Onderzoek aanpak verkeersveelplegers***
B. Bieleman, M. Boendermaker, R. Mennes & J. Snippe, Intraval, Groningen/Rotterdam 2014
 66. ***Tussen hulp en hype. De inzet van opsporingsberichtgeving in invoeringszaken***
Y.M.M. Schoenmakers, J.V.O.R. Doekhie & J.C. Knotter, Yvette Schoenmakers Onderzoek en advies, Weesp 2014
 67. ***Nachtdienst bij de politie en verkeersveiligheid. Onderzoek naar ervaringen van politieagenten met verkeersonveiligheid in woon-werkverkeer na de nachtdienst***
P. Boekhoorn, BBSO, Nijmegen 2014
 68. ***Buit van woningbraak. Onderzoek onder inbrekers en helers***
J. Snippe, M. Sijtsma, R. Mennes & B. Bieleman, Intraval, Groningen/ Rotterdam 2014
 69. ***Privaat blauw. Portiers, evenementbeveiligers en voetbalstewards op risicovolle locaties en tijdens risicovolle momenten***
E. Bervoets & S. Eijgenraam, LokaleZaken, Rotterdam 2014
 70. ***Met grofgeschut. Reconstructie van een moordonderzoek binnen de criminele woonwagenwereld***
I. van Leiden, B. Bremmers & H. Ferwerda, Bureau Beke, Arnhem 2014
 71. ***Met fluwelen handschoenen? Politie en de omgang met verwarde personen in Amsterdam***
J. Kuppens, T. Appelman, T. van Ham & A. van Wijk, Bureau Beke, Arnhem 2015
 - 72a. ***Vermisten op de kaart. Aard en omvang van langdurige vermissingen***
I. van Leiden & M. Hardeman, Bureau Beke, Arnhem 2015
 73. ***Van intel tot operatie. De impact van veiligheidsanalisten bij de aanpak van misdaad***
M. den Hengst, M. Bruinsma, Y. Schoenmakers, W. Niepce, Bureau Bruinsma, Tilburg 2015
 74. ***De bestuurlijke rapportage. Gezamenlijke inspanning in de aanpak van (georganiseerde) criminaliteit en overlast***
I. Gorissen, m.m.v. R.H. Johannink, PBLQ, Den Haag 2015
 75. ***De aangifte van delicten bij de multichannelstrategie van de politie***
P. Boekhoorn & J. Tolsma, Bureau Boekhoorn/Radboud Universiteit, Nijmegen 2016
 76. ***Die pakken we toch niet op? Afstemming tussen politie en Openbaar Ministerie in zaken van veelvoorkomende aangiftescriminaliteit***
R. Kouwenhoven & L. Kleijer-Kool, Twynstra Gudde, Amersfoort 2016
 77. ***Het real-time informeren van noodhulpeenheden. Een onderzoek naar de RTI-functie om frontlijnpolitiefunctionarissen snel te voorzien van relevante informatie***
A. Scholtens, M. den Hengst & R. Waterreus, Crisislab, Renswoude/ Politieacademie, Apeldoorn 2016

78. ***Hoe lang kun je 'schijt hebben'? Dertien desisters uit criminele jeugdgroepen aan het woord***
C.E. Hoogeveen, A.E. van Burik & B.J. de Jong, m.m.v. E.M. Klooster, Bureau Alpha, 's-Hertogenbosch/
VanMontfoort, Woerden 2016
79. ***Onbenutte kansen. Een onderzoek naar het gebruik van restinformatie in de opsporing***
A. van Wijk & L. Scholten, m.m.v. B. Bremmers, Bureau Beke, Arnhem 2016
80. ***Verbale leugendetectie-wizards***
G. Bogaard & E.H. Meijer, Maastricht University, Maastricht 2016
81. ***Mensenhandel in de prostitutie opsporen zonder aangifte? Een vervolgonderzoek om de doorzettings-
macht van de politie te verduidelijken***
M. Goderie, m.m.v. R. Kool, Goderie Onderzoek, Klarenbeek 2016
82. ***De onvindbaren. Op zoek naar voortvluchtige veroordeelden in Nederland***
Y. Schoenmakers, I. de Groot, J. van Zanten, A. van Rooyen & J. Baars, Yvette Schoenmakers onderzoek
& advies, Amsterdam 2017
83. ***Elke dump is een plaats delict. Dumping en lozing van synthetisch drugsafval: verschijningsvormen en
politieaanpak***
Y. Schoenmakers, S. Mehlbaum, M. Everartz & C. Poelarends, Yvette Schoenmakers onderzoek & advies,
Amsterdam 2016
- 83A. ***De Intelligence Paradox. Lessen uit de integrale pilot Analyse Synthetische
Drugs in Oost-Nederland***
Y. Schoenmakers, S. Mehlbaum, Yvette Schoenmakers onderzoek &
advies, Amsterdam 2019
84. ***Naar handhaafbare noodbevelen en noodverordeningen. Een analyse van het gemeentelijke noodrecht***
A.J. Wierenga, C. Post & J. Koornstra, Rijksuniversiteit Groningen, Centrum voor Openbare Orde en
Veiligheid, 2016
85. ***Vermisten op het spoor. Rechercheren naar langdurige vermissingen***
I. van Leiden & M. Hardeman, Bureau Beke, Arnhem 2017
86. ***De aard van het beestje. Kenmerken en achtergronden van dierenmishandelaars***
A. van Wijk & M. Hardeman, Bureau Beke, Arnhem 2017
87. ***Modus operandi van de recherche. De recherchepraktijk in moord- en verkrachtingszaken***
A. van Wijk, I. van Leiden & M. Hardeman, Bureau Beke, Arnhem 2017
88. ***Over grenzen in de sport. De rol van de politie in de aanpak van seksueel grensoverschrijdend gedrag
in de sport in samenwerking met relevante partners***
A. van Wijk, M. Hardeman, L. Scholten & M. Olfers, Vrije Universiteit Amsterdam, Bureau Beke,
Arnhem 2017
89. ***Defensiehulp. Legergroene bijstand aan de politie bij handhaving van de rechtsorde***
E. Bervoets, m.m.v. S. Eijgenraam, T. Dijkhuizen & J. van de Werken, Bureau Bervoets, Amersfoort 2017
90. ***Tussen onder en boven. Productie en distributie van softdrugs in Noord- Nederland***
J. Snippe, R. Mennes, M. Sijtsma & B. Bieleman, Intraval, Groningen/Rotterdam 2017
91. ***Vechten op afspraak. Inzicht in het fenomeen en input voor de ontwikkeling van een politiestrategie***
T. van Ham, L. Scholten, A. Lenders & H. Ferwerda, Bureau Beke, Arnhem 2018
92. ***Notoire straten. Over de lokale inbedding van georganiseerde criminaliteit***
S. Mehlbaum, Y. Schoenmakers & J. van Zanten, Mehlbaum Onderzoek, Amsterdam 2018

-
- 92A. ***De wortel en de stok. Praktijklessen uit een gebiedsgerichte probleemaanpak van ondermijning***
S. Mehlbaum, Y. Schoenmakers, Mehlbaum Onderzoek, Amsterdam 2019
93. ***Ondermijning door criminele 'weldoeners'***
M. Bruinsma, R. Ceulen & T. Spapens, m.m.v. C. Deij, Tilburg University, Tilburg/Bureau Bruinsma, Tilburg 2018
94. ***Kiezen voor politie. Een onderzoek onder mbo-studenten met een migratie - achtergrond in het veiligheidsdomein***
S. de Winter-Koçak, E. Klooster & M. Day, m.m.v. S. Mehlbaum, M. van Vugt & K. Leschonski, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2018
95. ***Doe-het-zelf-surveillance. Een onderzoek naar de werking en effecten van WhatsApp-buurtgroepen***
S. Mehlbaum & R. van Steden, m.m.v. M. van Dijk, Vrije Universiteit Amsterdam, Mehlbaum Onderzoek, Amsterdam 2018
96. ***Een klacht is een gratis advies***
G. Jacobs, T. Hak, G. Vanderveen, M. Flory, T. Thuis, S. Valkeman & M. Franken, Erasmus Universiteit, Rotterdam 2018
97. ***Voortgezet crimineel handelen tijdens detentie: je gaat het pas zien als je het doorhebt***
A. Verwest, W. Buysse, P. van Egmond, D. Hofstra, DSP-groep, Amsterdam 2019
98. ***Zorg voor kinderen bij aanhouding van ouders; Best practices uit binnen- en buitenland***
J. Reef, N. Ormskerk, Universiteit Leiden 2019
99. ***Aankoopfraude uit het buitenland***
J. Jansen, S. Westers, S. Twickler, W. Stol, NHL Stenden Hogeschool / Politieacademie
100. ***Grijs vakmanschap? Taakgerelateerd ongeoorloofd handelen binnen de politie***
R. Chr. van Halderen (diss. Avans Hogeschool), 2019
101. ***Niet meer doen! Een onderzoek naar de INDIGO-afdoening***
A. van Wijk, S. Dickie, J. van Esseveldt, Bureau Beke, Arnhem 2019
102. ***De aanpak van cybercrime door regionale eenheden van de politie. Van intake van cybercrime naar opsporing en vervolging***
P. Boekhoorn, BBSO, Nijmegen 2020
103. ***In- en doorstroom van nieuwkomers in beeld. Opgetekende lessen uit acht casussen rond de opvang van asielzoekers in Nederland***
J. Kuppens, Bureau Beke, Arnhem 2020
104. ***De lading van vuurwapens. Een onderzoek naar de impact van illegale vuurwapens in Nederland***
H. Ferwerda, J. Wolsink en I. van Leiden, Bureau Beke, Arnhem 2020
105. ***Q-teams. De politie onderweg naar toekomstbestendige opsporing en vervolging?***
P. van Egmond, A. Swami-Persaud, A. Verwest, DSP-groep, Amsterdam 2020
106. ***Onderwereld boven water? Zoektocht naar georganiseerde criminaliteit in de Noordelijke zeehavens***
N. Struiksmä, C. Boxum, S.J. Hollenberg, N.O.M. Woestenburg, Pro Facto, Groningen 2020
107. ***Benutten van digitale sporen***
R. Zuurveen, W. Ph. Stol, Onderzoeksgroep Cybersafety. NHL Stenden en CyberScienceCenter 2020